

JOŽE ERNE

DVAJSET TISOČ MILJ POD MORJEM

(CAPITAN NEMO)

LJUBLJANA 1937

LJUDSKA KNJIŽNICA

44. ZVEZEK

JULES VERNE

DVAJSET TISOČ MILJ POD MORJEM

(KAPITAN NEMO)

LJUBLJANA 1932

ZALOŽILA JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA

VII. 634807, a

VSE PRAVICE PRIDRŽANE

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI (K. ČEČ)

PRVO POGLAVJE.

Plavajoča čer.

Čudovit dogodek, ki si ga nihče ni mogel razlagati, je v letu 1866. razburil ljudi po vsem svetu ter je gotovo ostal vsem v spominu. Posebno razburjeni so bili pomorščaki. Veletrgovci, ladjedelci in posestniki brodov, kapitani tako trgovskih kakor bojnih ladij, oficirji vojne mornarice evropske in ameriške, in seveda tudi vlade vseh držav — vsi pa so se pečali s to izredno zadevo.

Stvar je bila ta, da so nekaj časa sem mnoge ladje na visokem morju zapažale nekaj ogromnega: dolg, vretenu podoben predmet, ki se je včasih svetil. Pomorščaki so trdili, da je zažgonetna stvar bila daljša od kita in da je tudi veliko hitrejša plula.

Zapiski, ki so jih beležili kapitani v ladijski dnevnik, so se precej natančno ujemali tako glede oblike in obrisov zažgonetnega stvora kakor glede njegove velike hitrosti, ki se ni dala oceniti, pa neverjetno velike sposobnosti kroženja in kretanja, ki je izgledalo, kakor da izhaja od živega bitja. Če je to bila žival iz razreda cetacej ali kitov, potem je presegala dimenzije vseh živali, ki jih je znanost dotlej klasificirala. Niti Cuvier niti Lacépède ali Dumeril ali Quatrefages ne bi bili priznali obstoja takega velikana, razen če bi ga bili videli z lastnimi očmi.

Če se je vzela povprečna mera opazovanj, potem je to čudovišče, ki so mu nekateri pripisovali dolžino 200 čevljev, drugi pa, ki so brez dvoma pretiravali, 1000 čevljev, vsekakor bilo večje nego katera koli pošast, ki je kdaj živela v morskih vodah — če je sploh eksistirala.

Eksistirala pa je — to dejstvo se ni dalo več tajiti! In če upoštevamo nagnjenje, ki človeške možgane nagiba k vsemu čudovitemu, bomo razumeli razburjenje, ki ga je ta nadnaravna prikazen po vsem svetu povzročila. Nihče se ni upal označiti zadevo kot bajko.

20. julija 1866 je parnik »Governor Higginson« od paroplovne družbe »Kalkutta in Bumach« kreta-jočega se velikana srečal pet milj od avstralske obali. Kapitan Baker je izpočetka mislil, da ima pred seboj neznano čer. Bil je že na tem, da določi širino in dolžino po Greenwichu, kjer se je nahajala — ko sta naenkrat z neznanskim švistom in žvižgom izbruhnili iz »čeri« dva 150 čevljev visoka vodena stebra. Pomorščaki niso zdaj vedeli, ali imajo opravi-iti z gejirom, ki je bruhal iz podvodnega ognje-nika, ali pa z dotlej neznanim vodnim sesavcem, ki je metal iz sebe vodna stebra, pomešana z zrakom in paro.

Isti dogodek je opazoval 23. julija istega leta v vodah Tihega oceana »Christobal Colon« od »Za-padnoindske in Pacifiške parobrodne družbe«. To je pomenilo, da se je ta ogromni eksemplar družine ki-tov kretal s čudovito brzino, kajti »Governor Hig-ginson« in »Christobal Colon« sta ga v presledku treh dni opazila na dveh točkah zemljevida, ki sta bili razdaljeni druga od druge nad 700 morskih milj.

Štirinajst dni zatem sta »Helvetia« od »Com-pagnie Nationale« in »Shannon« od »Royal-Mail-družbe«, ki sta pluli krov proti krovu v tem med Združenimi državami in Evropo ležečem delu Atlant-skega oceana, 2000 milj daleč od gori omenjene točke, druga drugi signalizirali, da sta videli pošast med 42° 15' severne širine in 60° 25' zapadne dolžine po Greenwiškem meridijanu. Na podlagi tega opa-zovanja, napravljenega istočasno od dveh nasprotnih strani, so prišli do zaključka, da znaša dolžina se-savca minimalno 350 angleških čevljev ali 160 me-trov, ker sta namreč obe ladji bili krajši od živali, dasi je vsaka od njiju merila 100 metrov od pred-njega do zadnjega števna. Znano pa je, da v vodah

Alentskih otokov, kjer se nahajajo največji kiti, celo v bližini Kulammoka in Umgullija niso še nikoli ulovili živali, ki bi imela več ko 65 metrov.

Komaj sta dospeli v Evropo te dve poročili drugo za drugim, so že sledile nove vesti, in sicer s krova transatlantskega parnika »Pereisa«. Potem je prišlo poročilo, da je »Aetna« od »Immanske linije« z morskim velikanom trčila skupaj, o čemer so napisali protokol častniki francoske fregate »Normandie«. Na krovu angleške bojne ladje »Lord Clyde« je štab komodora FitzJamesa tudi napravil zelo natančen zapisnik o svojem srečanju s čudoviščem. Vsa ta potrdila tega izrednega pojava so javnost silno razburila. V deželah, kjer se ljudstvo bolj nagiba k šalam, so brili burke iz čudežnega pojava, toda v Angliji, Ameriki in Nemčiji, kjer prevladujeta resnoba in praktičen smisel, so se s pojavom bavili z učenjaško temeljitostjo.

Povsod v velikih središčih trgovine in prometa je pošast prišla v modo. Opevali so jo v kavarnah, napadali v časopisih, predstavljali na pozornicah. Novinarji so si izmišljali o njej najbriljantnejše race in objavljali najbolj fantastične podobe. Ponatiskovali so celo poročila o sličnih dogodivščinah: mnenja Aristotela in Plinija, ki sta v take pošasti verovala, potem norveške pripovedke škofa Pontoppidana, beležke Pavla Eggede-ja in končno poročila Harringtonova, o katerem smemo pač predpostavljati, da je bil v dobri veri, ko je trdil, da je leta 1857. na krovu »Castillana« videl oni orjaški eksemplar kače, v katero je verovalo človeštvo do najnovejšega veka.

Zdaj je izbruhnila polemika brez konca in kraja med onimi, ki so ta pojav imeli za resničen, in med velikim tropom nevernih Tomažev; prepirali so se v učenjaških zavodih in v znanstvenih publikacijah. »Vprašanje orjaške pošasti« je razplamtevalo vse duhove. Resni časnikiarji, ki delajo iz znanstvenega nagiba, so se nahajali v ljuti borbi s pisaci, ki z duhom trgujejo, in na obeh straneh so se prelivali potoki črnila. Nekateri so pa tudi izgubili nekaj krvi v dvobojih, ki so si jih napovedovali, ker so se čutili

užaljene po svojih nasprotnikih, ki so obstoj čudovišča priznavali ali zanikovali.

Pol leta se je ta borba vodila, ne da bi mogla ta ali ona stran reči, da je zmagala. Globoko učenim razpravam Brazilskega Geografskega Instituta, kraljeve Akademije Znanosti v Berlinu, Velikobritanske družbe, Smithsonovega Instituta v Washingtonu, člankom v »Indian Archipelago«, v »Cosmosu«, abbéja Moigno, v »Mitteilungh« Petermanna itd., je odgovarjal mali tisk z bombami svojih več ali menj duhovitih protirazlogov in smešnic. Najbolj vneti zagovorniki napredka človeškega duha in zakleti sovražniki babjeverstva, ki se večinoma najdejo v redakcijah provincijalnih listov, so rotili svoje sodobnike, naj za božjo voljo ne verujejo v obstoj velikanov-osmonožcev, morskih kač, devic in podobnih izrodov prismojenih mornariških možganov. Končno je glavni sotrudnik nekega francoskega satiričnega žurnala, katerega se je bal ves svet, pod psevdonimom Hippolyt prizadejal morski pošasti zadnji udarec, tako da je med gromovitim smehom velike množice nejevernikov popolnoma izginila s površja. Časni-karska duhovitost je zmagala nad resnobo onih, ki so se bili z učenjaško vestnostjo lotili preiskave pojava, v katerega resničnost po tolikih opazovanjih niso mogli dvomiti.

V prvih mesecih leta 1867. se je zdelo, da je vprašanje za vedno pokopano in da se ne bo nikoli več pojavilo. Kar so se iznenadoma pojavila nova dejstva in sicer take narave, da zdaj ni več šlo za rešitev kakšnega znanstvenega problema, ampak za resnično in resno nevarnost, pred katero se je bilo treba zavarovati. Vprašanje je dobilo čisto drugo lice. Pošast je postala otočič, ostrov, čer, pa plava-joča čer, katere lega se ni dala določiti.

5. marca leta 1867. je »Moravian« od »Montreal-Ocean-Kompanije« zadel ponoči pod 27° 30' širine in 72° 15' dolžine s svojim pravim bokom na skalo, ki je ni zaznamovala nobena karta teh vodá. Pod kombiniranim učinkom vetra in 400 konjskih sil je ladja

plula s hitrostjo 13 vozlov. Če bi trup »Moraviana« ne bil zgrajen posebno solidno, bi bila ladja dobila pošteno razpoko in bi bila skupaj z 237 pasažirji, ki jih je iz Kanade peljala zopet domov, izginila v valovih. Nesreča se je bila zgodila ob 5 uri zjutraj, ko se je začelo daniti. Častniki, ki so imeli stražo, so hiteli na zadnji del ladje. Ocean so najnatančneje preiskovali. Toda ničesar ni bilo videti razen močnega vodnega razora, ki ga zapušča gredelj ladje, voda sama pa je v dolžini treh kablov (sidrskih vrvi) kipela tako, kakor da bi jo bil nekdo z ogromno silo tepel. Natančno so izmerili kraj, kjer se je bilo to zgodilo, in »Moravian« je svojo pot nadaljeval, ne da bi bil dobil resne poškodbe. Ali je bil trčil ob skalo, ležečo pod vodno gladino, ali pa je bil zadel ob velik kos kakšnega potopljenega ladjinega trupa? Ko so v doku njegov gredelj preiskali, so ugotovili majhno poškodbo.

Ta na sebi jako važen dogodek bi se bil mogoče pozabil tako, kakor so se bili pozabili drugi, ako bi se ne bil po preteku treh tednov pod popolnoma sličnimi okoliščinami ponovil. Ta drugi dogodek pa je radi nacionalitete ladje, ki je postala žrtev tega trčenja, pa radi slovesa družbe, kateri je pripadala, odjeknil kot največja senzacija po vsem svetu.

Ime slovitega angleškega brodolastnika Cunarda je znano po vsem svetu. Ta podjetni industrijalec je leta 1840 otvoril s tremi lesenimi ladjami 400 konjskih sil in 1162 ton vsebine reden poštni promet med Liverpoolom in Halifaxom. Osem let pozneje je brodovno stanje družbe narastlo na štiri ladje s 650 konjskimi silami in 1820 tonami, dve leti nato pa na nadaljnji dve ladji s še večjo konjsko silo in tonažo. Leta 1853. je Cunard družba, ko se je njena predprava za brodovno telegrafsko službo obnovila, poлагoma pomnožila svoj brodovni material za celo vrsto ladij prvega razreda, kakor so »Arabia«, »Persia«, »China«, »Scotia«, »Java«, »Russia«, ki jih je, če ne upoštevamo »Great Easterna«, prištevati k največjim brodovom, kar jih je kdaj križarilo po morju. Tako je družba leta 1867. posedovala ducat

ladij, med njimi osem parnikov na kolo, štiri pa na vijak.

13. aprila 1867 se je torej »Scotia« ob krasni gladini in v ugodnem vetru nahajala na 15° 12' dolžine in 45° 37' širine. Plula je s hitrostjo nad 13 vozlov pod pritiskom 6000 konjskih sil. Ob 4 uri 17 minut, ko so bili potniki zbrani v velikem salonu k južini, se je začutil sunek, ki ni bil preveč močan, pa je potekal od strani približno do kolesa na levi strani krova.

»Scotia« je bila pri tem sunku pasivni del; nekaj se je bilo zadelo vanjo, in sicer je bilo to bolj rezoče ali vrteče orodje nego suvajoče. Sunek je bil dozdevno tako neznaten, da se nihče na krovu ne bi bil zaradi tega vznemiril, ako ne bi bilo iz medkrovja vzdrvelo moštvo s klicem: »Potapljamo se!«

V prvem hipu so bili potniki od strahu kakor otrpnjeni; kapitan Anderson pa je nenadoma ukrenil vse, da jih pomiri. V resnici se tudi ni moglo govoriti o neposredni nevarnosti, ker je bila »Scotia« po neprodirnih stenah razdeljena v sedem oddelkov, tako da voda ni mogla zaenkrat vanjo vdreti. Kapitan Anderson se je takoj podal v notranjost trupa. Videl je, da je peti oddelek pod vodo, in hitrost, s katero je voda vanj vdirala, ga je prepričala, da je ladja dobila veliko luknjo. K sreči se v tem oddelku niso nahajali kotli, kajti v tem slučaju bi bil ogenj takoj pogašen.

Kapitan Anderson je dal takoj ustaviti in neki mornar se je potopil pod gredelj, da ugotovi poškodbo. Našel je dva metra veliko luknjo v gredlju. Taka odprtina se ni dala zabasati in »Scotia« je morala nadaljevati pot s kolesoma na polovico v vodi. Nahajala se je v tem času 300 milj od rta Clear in je dospela v dok po tridnevni zamudi, ki je bila v Liverpoolu povzročila že veliko vznemirjenje.

Inženerji so takoj začeli z ogledom broda, ki so ga postavili v dok na suho. Niso mogli verjeti svojim očem. Dva in pol metra pod vodno črto se je odpiral pravilen razpor v obliki enakokrakega trikotnika. Razporina v pločevini je bila tako točna, da bi

je noben rtač ne bil mogel ostreje izsekati. Orodje, ki je to luknjo napravilo, je moralo biti nenavadno ostro — vrh tega se je moralo potem, ko se je bilo s tako čudovito silo zagnalo v brodov trup, tako da je prebilo štiri centimetre debelo pločevino, na čisto nepojasniv način zavrteti nazaj.

Takšen je bil dogodljaj, ki je bil javno mnenje vnovič tako živo razburil. Odslej so vsako nesrečo na visokem morju, kateri ni bilo mogoče najti vzroka, pripisovali »morski pošasti«. Ta strašna prikazen je postala odgovorna za vse brodolome v tem času, kojih število je v resnici bilo jako veliko, kajti znaša po listah biroja »Veritas«, ki te stvari natančno zaznamuje, povprečno nič manj ko 200 brodolomov na leto!

Ker je potovanje po morju med raznimi deli sveta postajalo čedalje bolj nevarno, se je publika razljutila in kategorično zahtevala, da se strašnemu morskemu čudovišču in njegovim zločinom stori konec.

Ko so se te stvari dogajale, sem se vrnil od znanstvenega potovanja, ki se je bilo podjelo v malo mikavne prerije Nebraske v Združenih državah. Mene je bila kot asistenta pariškega naravoslovnega muzeja dodelila tej ekspediciji francoska vlada. Po polletnem bivanju v Nebraski sem se vrnil v Newyork koncem marca z zelo dragoceno zbirko. V Francijo sem se mislil vrniti v prvih dneh maja. Med tem sem urejal svojo mineraloško, botanično in zoološko zbirko. V tem času se je pripetila nesreča s »Scotio«.

Vprašanje mi je bilo seveda znano; zasledoval sem bil zadevo po vseh ameriških in evropskih časopisih, ne da bi si bil ustvaril gotovo sodbo. Baval sem se s to zagonetko tako rekoč noč in dan in sem bil danes tega, jutri pa popolnoma nasprotnega mnenja.

Ko sem bil dospel v Newyork, je to vprašanje bilo posebno pereče. Podmeno plavajoče čeri ali otočiča so vsi bili opustili. Saj bi čer, četudi bi imela v svoji votlini stroj, ne mogla s tako čudovito hi-

trostjo pluti iz enega kraja v drugi. Iz istega razloga so odklanjali hipotezo velikega ladjinega trupa. Ostali sta torej samo dve možnosti, glede katerih so se duhovi ostro ločili: na eni strani so bili oni, ki so trdili, da imamo opravka s pošastjo, ki ima ogromno moč — na drugi strani pa oni, ki so imeli »pošast« za »podmorsko« ladjo nenavadne hitrosti.

Ta druga hipoteza, ki sama na sebi ni bila neverjetna, se pa iz drugih razlogov ni dala vzdrževati. Da bi si kakšen zasebnik mogel omisliti takšen mehanizem, to je bilo zelo malo verjetno. Kje in kdaj naj bi ga bil zgradil? In kako bi bil mogel tako ladjo zgraditi skrivaj?

Le kakšna vlada je mogla biti lastnica takega uničevalnega stroja. V veku, ko se je človek začel baviti s konstruiranjem čim bolj učinkovitih sredstev iztrebljanja sočloveka in razruševanja njemu pripadajočih predmetov, ni bilo izključeno, da ne bi bila kakšna država dala zgraditi tak strahovit stroj, da dela z njim eksperimente. Toda ta hipoteza je imela proti sebi izjave, ki so jih podajale druga za drugo vlade posameznih držav. Ker je bil prizadet javen interes, ker so trpele prekomorske prometne zveze, ni bilo mogoče dvomiti o odkritosrčnosti teh izjav. Zato so, potem ko so se najnatančneje informirali v Angliji, Franciji, Rusiji, Nemčiji, Španiji, Ameriki in celo v Turčiji, hipotezo podmorskega monitorja definitivno zavrgli.

Zato je zmagala podmena »morskega velikana«, četudi je mali tisk izlival nanj cele potoke svojih več ali manj duhovitih šal. Pristaši te hipoteze so se dali od svoje domišljije zapeljati do najabsurdnejših izmišljotin na polju riboznanstva.

Različne osebe v Newyorku so me počastile s tem, da so se obrnile name, naj povem svoje mnenje o stvari. Bil sem v Franciji izdal dva zvezka debelo knjigo v kvartformatu z naslovom »Skrivnosti morskih globin«, ki jo je bil učeni svet sprejel ugodno in ki mi je pridobila na tem še precej neizsledenem polju naravoznanstva sloves nekakega specialista. Dokler je še bilo mogoče istinitost dejstev tajiti,

sem se zabarikadiral za absolutnim ne! Kmalu so me pa dogodki pritisnili k steni, tako da sem bil prisiljen formulirati svoje mnenje. Osvetlil sem vprašanje z vseh strani, tako s politične kakor z znanstvene, in objavljam tukaj konec obširnega članka, ki ga je bil izpod moje roke natisnil »Newyork Herald« od 30. aprila.

»Potem ko smo različne hipoteze razmislili drugo za drugo, ne da bi se bila katera izkazala kot verjetna, smo primorani, da se izrečemo za morsko žival izredne velikosti. Ogromne globine oceana so nam še popolnoma neznane. Doseči jih z lotom se do danes ni posrečilo. Kaj se godi v teh neizmernih globinah? Kakšna bitja bivajo 12—15.000 milj pod morsko gladino? Kako so organizirana? O tem se morejo izreči komaj domneve. Vendar lahko poizkusimo priti do rešitve na ta način: Postavimo trditev: ali so nam znane varietete vseh na našem planetu nahajajočih se bitij — ali pa nam niso znane. Ako jih ne poznamo popolnoma, ampak nam je narava na polju riboznanstva ohranila še nekatere tajne, potem moremo le domnevati, da obstojajo ribe ali pa kiti, vrste ali pa tudi novi rodovi, prilični popolnoma morskemu dnu, ki živijo v globinah, ktere so za lot nedosežne, ki jih pa kakšen slučajen dogodek ali pa kakšna samovolja v dolgih presledkih prinese na površino. Če pa poznamo vse živeče vrste, potem je naša naloga, da »pošast« zasledimo med uže katalogiziranimi morskimi bitji, in v tem slučaju se nagibam k mnenju, da imamo opraviti z orjaškim narvalom.

Narval ali morski enorožec dosega časih dolžino 60 čevljev. Ako ta obseg pomnožimo s 5 ali z 10, ako takemu narvalu nadalje pripišemo moč, ki odgovarja sorazmerno njegovi velikosti, in če pomnožimo ali okrepimo njegovo napadalno orodje, potem smo brez težave našli žival, ki jo iščemo. Taka žival odgovarja po svoji velikosti dimenzijam, ki so jih domnevali častniki »Shannona«; tudi je v posesti orožja, kakršno je bilo potrebno, da se je razparal

trup »Scotie«, in tudi moč ima, ki je v to svrho potrebna. Narval ima, kakor vemo, orožje, ki se lahko označuje kot meč ali pa, kakor se izražajo nekateri naravoslovci, kot helebarda iz slonove kosti. To je zob, ki ima trdost jekla. Eksemplarje takih zob so našli v trupu kitov, ki jih narval vedno z uspehom napade. Tudi iz ladijskih gredljev, ki so jih bili narvali predrli, so katerikrat take zobe ne brez truda izvlekli. V muzeju medicinske fakultete v Parizu se nahaja tak narvalski zob, ki je dolg 2 m 25 cm, širok pa 48 cm na osnovni ploskvi!

Če torej vzamemo, da je naš narval desetkrat daljši, njegovo orožje pa desetkrat močnejše, če nadalje vzamemo, da njegova hitrost znaša 20 milj na uro, če njegovo prostornino pomnožimo s kvadratom njegove hitrosti, potem dobimo sunek, ki utegne povzročiti katastrofe, kakor smo jih doživeli. Dokler se ne izvejo druge podrobnosti, ostanem mnenja, da imamo opraviti z morskim enorožcem kolosalnega obsega, ki si ga pa ne mislim oboroženega s helebardo, ampak rajši z ovnom, kakršnega imajo oklopnice vojnega brodovja, da se zapičijo v sovražni brod in ga potope. Velikost in moč takega narvala bi tudi odgovarjala velikosti in moči take oklopnice.

Na ta način se da ta neodgonetljivi pojav razložiti — izvzemši slučaj, da ni kakšen Nič kljub temu, kar se je o njem videlo in čutilo — kar tudi ni izključeno!»

DRUGO POGLAVJE.

Za in proti.

Ne da se utajiti, da mi je zadnji stavek narekovala strahopetnost, toda hotel sem obvarovati svoje profesorsko dostojanstvo, da se ne bi pred Amerikanci osmešil. Zakaj gorje temu, komur se smejejo Amerikanci! Zato sem si pustil odprta vratca. Saj končno sem pa le pustil veljati morsko pošast.

O moji razpravi se je vnela huda diskusija, ki pa je pripomogla k temu, da se je razširila v ogrom-

nem številu eksemplarjev. Moja teza pa je našla tudi veliko pristašev. Rešitev, ki jo je prinesla, je puščala domišljiji prosto polje. Človeški duh je posebno nagnjen k temu, da nenavadna živa bitja opremi z najčudovitejšimi lastnostmi in si jih zamišlja čim bolj fantastično. Morje pa je tisti element, v katerem se po človeški predstavi najlažje ali pa prav za prav edino morejo zaploditi in razvijati taki velikani, napram katerim so kopne živali, kakor elefant in nosoroži, pravi pritlikavci. Ponavljam torej: javno mnenje je bilo zdaj popolnoma prepričano, da straši po vseh morjih neverjetno veliko čudovišče, katerega možnost sem bil dokazal, ne da bi mogel kdo upravičeno o njem dvomiti, ki pa vseeno ni imelo ničesar skupnega z morskimi kačami in podobnimi izmišljotinami.

Dočim pa so eni v celi stvari videli samo čisto znanstven problem, kojega rešitev bi pomenila zopet korak naprej v oblast še neznanega, pa so bili drugi, posebno v Ameriki in Angliji, mnenja, da je treba ocean brezpogojno osvoboditi pošasti, da bi prekomorski promet postal zopet siguren. S tega stališča so obravnavali predmet predvsem trgovinski in industrijski časopisi. V isti rog so od samega početka trobile vse Zedinjene države severne Amerike. V New Yorku so se začele priprave za ekspedicijo, koje namen je bilo preganjanje orjaškega narvala. Opremili so fregato, brzoadrnico prvega razreda obenem s parnimi stroji, ki je imela tudi močan železen oven, »Abrahama Lincolna«, ki naj bi čimprej odplul v morje. Komandantu Farragutu, ki se je bil lotil svoje naloge z vso vnemo, so bili na razpolago vsi arzenali.

Točno od momenta, ko je bilo sklenjeno, da se bo pošast z vso odločnostjo preganjala, ni bilo o njej — kakor je navadno tako — ničesar več ne videti ne slišati. Osem tednov noben človek ni ničesar več o njej slišal in nobena ladja je ni videla. Zdelo se je, kakor da bi bil enorožec zvedel za zaroto, ki se je bila zoper njega skovala. Saj se je pa v resnici o njem, in to največ ravno po pod-

morskem transatlantskem kablu, toliko govorilo, da bi ne bilo čudno — kakor so pisali razni šaljivci — če bi bilo čudovišče, ki je moralo biti obdarjeno tudi z ogromnim intelektom, kakšen telegram ujelo.

Ko je torej fregata, opremljena za dolgo potovanje in z ogromnimi trnki, čakala v pristanišču, ni nihče vedel, v katero smer naj se obrne. Splošna napetost in nepotrpežljivost je bila dosegla že najvišjo stopnjo, ko je 2. julija prišla brzojavka, da je »Tampico«, parnik San-Francisco-linije, srečal velika nekako pred tremi tedni v severnih vodah Tihega oceana, med Kalifornijo in Šangajem.

Razburjenje, ki ga je ta vest povzročila, je bilo velikansko. Komandant Farragut ni smel čakati več niti 24 ur. Paluba je bila natrpana provijanta. Spodnji prostori so bili nabiti z ogljem. Od posadke ni manjkal niti en mož. Treba je bilo samo kotle zakuriti in odvezati vrvi, s katerimi je bila ladja privezana na kopno. Sicer pa je bilo kapitanu Farragutu samemu na tem, da čimprej odrine na visoko morje. Tri ure pred odhodom »Abrahama Lincolna« z brooklinskega mola sem dobil pismo sledeče vsebine:

Gospodu profesorju Anonaxu od Pariškega muzeja v New Yorku, Fifth Avenue Hotel.

Spoštovani gospod! Ako imate veselje, udeležite se ekspedicije »Abrahama Lincolna«, vlada Unije bo smatrala za čast, če bi bila Francija pri tem podjetju po Vas zastopana. Komandant Farragut je za Vas rezerviral kabino. Sprejmite pri tej priliki izraze mojega odličnega spoštovanja

I. B. Hobson, drž. tajnik mornarice.

TRETJE POGLAVJE.

»Kakor gospod ukažejo.«

Tri sekunde, preden sem dobil pismo spoštovanega gospoda Hobsona, nisem niti malo mislil na to, da bi preganjal enorožca. Tri sekunde potem, ko sem pismo prebral, pa sem bil prepričan, da je

edini namen mojega življenja, da grem na lov na strahotno žival in odrešim svet te pošasti.

Sicer sem se bil komaj ves truden vrnil od napornega potovanja in sem koprnal po miru, po domovini in prijateljih; goreče sem želel videti svojo hišico v botaničnem vrtu in se usesti k svojim dragocenim zbirkam, da jih zopet proučujem. Toda zdaj nisem poznal več nobenih ozirov. Pozabil sem na vse, na trud, prijatelje in zbirke, in sem ponudbo ameriške vlade sprejel brez pomisleka. Mislil sem si, da vsaka pot pelje v Evropo in da bo enorožec brez dvoma tako prijazen, da nas bo izvalil k evropskim obalam. V resnici pa je bilo treba zasledovati pošast v severnih vodah Tihega oceana, kar je pomenilo toliko, kakor da bi se hotel vrniti v Francijo preko antipodov.

»Konzulent!« sem nepotrpežljivo zaklical.

Konzulent je bil moj sluga. Dečko, ki bi bil zame šel skozi ogenj in ki me je spremljal na vseh poih — pošten Flamec, ki je imel mene rad, jaz pa njega. Bil je flegmatične narave, načeloma natančen in vesten, marljiv iz navade, ki se ni dal po nobenem nepredvidenem slučaju v življenju spraviti iz ravnotežja. Imel je zelo spretno roko, tako da se je dal uporabiti za sleherno delo, v popolnem nasprotju s svojim čudnim imenom pa mu ni padlo niti v sanjah nikoli v glavo, da bi človeku dal kak nasvet, niti takrat ne, če ga je kdo prosil.

Pri tem pa Konzulent ni bil neumen, zakaj v našem učenjaškem krogu v Botaničnem vrtu si je bil prisvojil veliko drobtinic, ki so padale z naše mize. Imel sem v njem v klasifikaciji naravoslovja naravnost izrednega specialista, ki je z opičjo spretnostjo plezal po celi lestvici skupin in rodov, razredov in podrazredov, vrst, plemen, oddelkov, navadnih in posebnih vrst. Dlje pa ni segala njegova znanost. Njegov element je bilo klasificiranje, na vseh ostalih poljih pa je bil najneumnejši človek pod solncem. Toda pošten dečko pa je bil, v resnici zlat dečko!

Konzulent mi je bil do zdaj, to je eno celo desetletje, sledil povsod, kamorkoli me je bila zapeljala znanost. Nikoli se ni bil niti z eno besedico pritožil zoper dolgost ali napornost poti. Nikoli se ni pomišljal zavezati culico in jo ubrati za menoj, kamorkoli je peljala pot, ali h Kongu ali v Kitaj! Nič ni vprašal. Bil je pa tudi zdrav in trden ko dren, kljuboval vsem boleznim, imel mišice ko vrvi, živcev pa sploh nič. V moraličnem oziru je bil, kakor se razume po sebi, brez madeža. Ta fant je štel 30 let, dočim jih imam jaz 40. Samo eno napako pa je imel. Onikal me je — manira, ki me je zaradi svoje železne doslednosti katerikrat kar spravila iz sebe.

»Konzulent!« sem ga poklical vdručič, medtem ko sem začel v mrzličnem razburjenju spravljati skupaj svoje stvari.

Zanesti sem se mogel na tega zvestega fanta brezpogojno. Navadno ga sploh nisem vprašal, ali hoče iti z menoj ali ne. Topot pa je šlo za ekspedicijo, ki se je mogla zelo dolgo zavleči, za zelo nevarno podjetje, v katerem je fregati pretilo uničenje, nam pa smrt, če bi se borba odločila v prid morski pošasti. Stvar je bila vredna tehtnega premisleka, celó od strani takega človeka, ki bi ga sicer kaj drugega ne spravilo iz ravnotežja. Bil sem zelo radoveden, kaj bo Konzulent rekel.

»Konzulent!« sem poklical vtretjič.

Konzulent se je pojavil.

»Gospod me kličejo?« je vprašal, ko je vstopil.

»Kajpada, nepridnež. Hitro mi pomagaj, pospravi in zlagaj stvari v kovčege! V dveh dneh odidemo.«

»Kakor gospod izvolijo,« je dejal Konzulent mirno.

»Ne smemo izgubiti več trenutka. Zloži vse, kar rabim na pot. Obleke, srajce, nogavice v kovčeg — ne preštevaj, ampak žuri se, kar se le da!«

»In zbirke milostivega gospoda?« je opomnil Konzulent.

»Za to zdaj nimamo časa.«

»Kaj? Archiotheriumi, Hyrakotheriumi, Oreodonti, Cheropotamusi in ostala okostja milostivega gospoda.«

»Ostanejo v hotelu, dokler se ne vrneva.«

»In Babirusa milostivega gospoda?«

»Ga bodo krmili v naši odsotnosti. Sicer bom pa vse potrebno odredil, da se vsa naša menažerija prepelje v Francijo.«

»Torej se mi ne vrnemo v Pariz?«

»O da ... čisto gotovo ...«, sem odgovoril v zadregi, »toda po ovinku.«

»Kakor gospod izvolijo.«

»Sicer pa stvar ni tako huda ... malo daljša pot ... Torej mi se odpeljemo z ‚Abrahamom Lincolnom‘ in konec besedi.«

»Kakor je njim prav!« je miroljubno odgovoril Konzulent.

»Saj veš, ljubček, gre za tisto pošast, za tistega narvala ... Imamo nalogo, da ga iztrebimo in njegov zarod, če ga ima kaj ... Če je kdo napisal dva debela zvezka o »Čudežih morskih globin«, potem se pač ne sme pritožiti, da ga vkrcajo skupaj s kapitanom Faragutom. Častna ... pa tudi zelo nevarna misija! Kam nas popelje pot, se ne ve. Takele zverine so zelo muhaste. Peljemo se pa, četudi naravnost v peklo ... Imamo komandanta, ki se ne boji samega hudiča.«

»Kamor grejo gospod, mu sledim i jaz.«

»Pa pomisli — nočem ti namreč ničesar prikrihati — ta pot je ena izmed tistih, s katerih se človek časih sploh ne povrne!«

»Kakor izvolijo gospod.«

Po preteku četrte ure je bilo vse pospravljeno v kovčege. Konzulent je imel tu prav posebno prakso in jaz sem vedel, da ni manjkala najmanjša stvar, kajti ta dečko je klasificiral srajce in jopiče prav tako natančno kakor tiče ali sesavce. Lift nas je peljal v vežo, kjer sem v veliki pisarni, ki je bila oblegana od velike množice ljudi, poravnal svoj račun in odredil, da moje nagačene ptice pa posušene rastline varno spravijo v trdne vreče in odpošljejo v Pariz.

Potem sem založil zadostno vsoto za krmo za Babi-russa in skočil v voz; Konzulent za meno.

Za 20 frankov nas je voznik urno vozil doli po Broadwayu do Union-Square, po četrti Avenue-i do ogla Bowery-Street, potem po Katrin-Street in se ustavil ob 34. molu. Tam je brod konja, voz in naju dva z voznikom prepeljal v Brooklyn, ta veliki privesek Newyorka na levem bregu vzhodne reke in v par minutah smo stali na keju, ob katerem je »Abraham Lincoln« bruhal iz svojih dveh dimnikov oblake črnega dima.

Najino prtljago so takoj spravili na krov fregate. Za njo sem naglo stopal jaz in vprašal po komandantu Farragutu, nakar me je nek pomorščak peljal na prednjo palubo, kjer sem zagledal oficirja zelo prijazne vnanjosti, ki mi je ponudil roko.

»Gospod Peter Arronax?« je vprašal.

»Tako se pišem,« sem odgovoril. »Gospod Farragut?«

»On sam. Pozdravljeni, gospod profesor. Kabina Vas že čaka.«

Poklonil sem se, pustil komandanta, ki je imel seveda veliko opraviti, in se podal za matrozom v svojo kabino.

»Abraham Lincoln« je bil zelo srečno izbran. Bil je izvrstno opremljen in imel aparate za pregrevanje pare, ki so mogli zvišati napetost pare na 7 atmosfer, tako da je »Abraham Lincoln« mogel napraviti povprečno $18\frac{3}{10}$ milj na uro — na sebi velika hitrost, ki pa za dvoboj za takega velikana, kakor je bil naš narval, ni zadostovala.

Notranja oprema fregate je njenim navtičnim sposobnostim odgovarjala. Od svoje kabine sem bil naravnost navdušen; bila je na zadnji krmi in naravnost zvezana z oficirsko kabino.

»Tukaj nam bo dobro biti,« sem dejal Konzulentu.

»Kakor raku samotarcu v lupini trobentastega polža,« je odgovoril Konzulent, pa takoj spoštljivo pristavil: »ako milostivi gospod nimajo ničesar proti temu.«

Veiel sem Konzulentu, da je dobro zložil kovčge, in nato odšel na palubo, da si ogledam zanimive priprave na odhod. Komandant Farragut je pravkar oddajal povelja, da se razvežejo zadnje vrvi, ki so še »Abrahama Lincolna« vezale s kopno zemljo. Če bi bil samo četrť ure zamudil, bi bila fregata odplula brez mene in meni bi bila ušla ta nenavadna in neverjetna ekspedicija, koje pripovedovanje bo kljub popolni resničnosti naletelo na marsikaterega nevernega Tomaža.

ČETRTO POGLAVJE.

Ned Land.

Komandant Farragut je bil prvovrsten pomorščak, dostojen fregate, ki ji je poveljeval. Ladja in on sta bila eno. On je bil samó duša ladje. Kar tiče morsko pošast, ni o njej niti najmanj dvomil. Častniki na krovu so bili istega mnenja s kapitanom. Bilo je pravo veselje poslušati, kako so se pogovarjali o različnih možnostih srečanja z velikanom, se pričkali in računali. Marsikdo, ki bi bil sicer to službo preklinjal, je prostovoljno prevzemal nočno stražo na jarboli. Kadar je solnce vzhajalo, je vrvje jader bilo polno matrozov. In vendar gredelj »Abrahama Lincolna« ni še rezal opasnih mest Tihega oceana! Moštvo je kar korpnelo, da bi zagledalo enorožca, ga harpuniralo, vzdignilo na palubo in razkosalo. Ogle davali so vsak kos morja s pozornostjo, ki ji ni bilo primere. Saj je bil komandant Farragut obljubil 2000 dolarjev nagrade tistemu, ki bi prvi javil pošast — naj bo mladec, matroz, kadet ali oficir! Tudi jaz sem bil neprestano na straži in nisem nikomur odstopil deleža mojih vsakodnevnih opazovanj s prostim očesom in daljnogledom. Fregata bi se bila lahko s polno pravico imenovala »Argus«. Edini, ki se za vprašanje, ki je obračalo nase vso našo pozornost, ni prav nič zmenil in kvaril navdušenje na krovu, je bil Konzulent.

Kapitan Farragut je bil, kakor sem že omenil, opremil svojo ladjo z vsemi aparati, ki so se mu zdeli potrebni za lov na tako velikanskega morskega sesavca. Imeli smo vse znane priprave, počenši s harpuno, ki se izstreli iz topa, do puščic, opremljenih z zazobki, ki se izstrelijo iz pušk posebnega sistema, pa do eksplozivnih krogelj. Na prednji palubi je stal top-zádovek, izboljšán model leta 1867, ki je bil razstavljen na takratni svetovni razstavi in je mogel brez vse škode zase izstreliti stožku podobno strelilo 4 kg teže na povprečno razdaljo 16 kilometrov.

Uničevalnih sredstev na »Abrahamu Lincolnu« torej ni manjkalo, toda imel je še nekaj boljšega na krovu: Neda Landa, kralja vseh harpunirjev! Ned Land je bil Kanadec, ki je imel tako spretno roko kakor noben drug človek na svetu in kateremu v njegovem nevarnem poslu ni bil kos noben drug harpunir pod božjim solncem. Njegove lastnosti so bile spretnost in hladnokrvnost, drznost in lokavost, in moral je biti prav posebno potuhnjen kit ali izredno prekanjen glavač, da je ušel njegovi harpuni! Ned Land je bil star okoli 40 let. Bil je visoke rasti, koščen, resnega obraza in redkobeseden; če pa se je ujezil, je kar kipel od ihte, da se ni bilo šaliti z njim — toda to je bilo redko. Njegova osebnost je nehote obračala nase pozornost in njegovemu ostremu, prodirljivemu pogledu se ni bilo mogoče izogniti. Kapitan Farragut je zelo dobro zadel, ko je vzel tega moža s seboj. Kajti Ned Land je s svojim očesom in roko odtehtal celokupno moštvo naše fregate. Jaz bi ne vedel boljše primere zanj kakor močan teleskop, ki bi bil obenem kot top vedno pripravljen na strel.

Kdor je Kanadec, ta je Francoz in čeprav Ned Land ni spadal med zgovorne ljudi, moram priznati, da je imel do mene izvestno simpatijo. Brez dvoma ga je privlačevala moja narodnost. Z menoj je imel priliko blebetati in jaz sem prav rad poslušal zgodbe, ki jih je bil doživel v polarnih morjih. Z vese-

ljem in zanimanjem se še danes spominjam tega drznega fanta!

Kakšno mnenje pa je Ned Land imel o našem morskem čudovišču? Moram priznati, da ni kaj posebno verjel v tega enorožca in da je bil edini na krovu, ki se zanj ni zanimal. Sploh se je izogibal o tej stvari govoriti in sem ga nekega dne jaz sam moral na to reč spomniti.

Bilo je krasnega julijskega večera — tridesetega v mesecu — ko je bila naša fregata na potu ravno tri tedne in se je nahajala na višini rta Blanco, 30 milj pod vetrom patagonske obali. Bili smo pasirali obratnik raka in Magelhanska cesta se je odpirala točno 700 milj južno. Preden bi preteklo osem dni, bi »Abraham Lincoln« že plul na vodah Tihega Oceana.

Sedela sva skupaj na prednji palubi in se razgovarjala vse mogoče o skrivnostnem morju, kojega globine so do današnjega dne človeškemu očesu ostale zakrite. Čisto naravno sem pogovor napeljal na enorožca-velikana in ugibal, kdaj in na kakšen način bi se mogli z njim srečati in se z njim spoprijeti. Ker me je Ned Land pustil mirno govoriti, sam pa ni zinil niti besedice, sem se ga lotil kar naravnost:

»Zakaj pa vi, Ned,« sem ga vprašal, »ne verjamete, da obstoja pošast, ki jo preganjamo? Ali imate kakšne posebne razloge, da niste našega mnenja?«

Harpunir me je nekaj časa gledal, preden je odgovoril. Potem se je na čuden način udaril na čelo, zatisnil oči, kakor da se hoče nečesa domisliti, in končno izpregovoril:

»Morebiti, gospod Arronax.«

»To je pa čudno, Ned! Kot kitolovec po poklicu ste znani z vsemi velikimi morskimi sesalci; vaši domišljiji bi zato ne smelo biti težko, da se vmisli v takega velikana. Baš vi bi ne smeli dvomiti vanj.«

»Motite se, gospod profesor,« je dejal Ned. »Preprosto ljudstvo naj verjame v nenavadne komete, ki po prostoru blodijo, ali pa na predpotopne pošasti, ki še bivajo na zemlji, toda niti astronom niti geolog

ne dopuščata takih bajk. Enako je s kitolovcem. Zasedoval sem polno kitov in jih veliko harpuniral pa tudi ubil, pa naj so bili še tako veliki in oboroženi, tako močan ni bil nobeden, da bi prerezal železne plošče parnika.«

»Ali ne pripovedujejo, Ned, da je narvalov zob časih preklal ladjino truplo?«

»Leseno ladjo mogoče,« je odvrnil Kanadec, »pa tudi o tem bi se bil jaz rad prepričal na lastne oči. Dokler nimam direktnega dokaza, tajim, da bi kit, glavač ali enorožec zmožl kaj takega.«

»Poslušajte, Ned...«

»Ne, gospod profesor. Vse verjamem preje ko to. Velikanski polip, ne rečem...«

»Ta pa še manj, Ned! Polip je mehkužec, kar pomeni, da je mehkega mesa. Četudi bi bil 500 čevljev dolg, bi take ladje, kakor je »Scotia« ali »Abraham Lincoln«, ne mogel napasti. Vse, kar se baja o osmonožcih in hobotnicah ali podobnih pošastih te vrste, je nesmisel.«

»Vi torej, gospod naravoslovec«, je Ned Land odvrnil v precej sarkastičnem tonu, »vztrajate na tem, da tak velikanski morski sesalec obstoja?«

»Da, Ned; in sicer s prepričanjem, ki se opira na logiko dejstev. Verjamem, da živi mogočno organiziran sesalec, ki pripada enako ko kiti, glavači in delfini razredu vretenčarjev in je oborožen z rogom, katerega probojna moč ima izreden učinek.«

»Hm,« je menil harpunir, majajoč z glavo kakor človek, ki se na noben način ne da prepričati.

»Ali niste pomislili, dragi moj Kanadec,« sem odgovoril, »da taka žival, če živi v globinah oceana, v vodnih plasteh, ki so nekaj milj pod površino, m o r a imeti organizem, kojega trdnost je brez vsake primere?«

»Zakaj m o r a imeti?« je vprašal Ned.

»Zato, ker je potrebna nepreračunljiva moč, ako naj taka žival biva v tako globokih plasteh in se upira njihovemu pritisku.«

»A res?« je skeptično vprašal Ned.

»Res, res. Nekaj številčk vam bo to takoj dokazalo.«

»Kaj bodo številke!« je dejal Ned. »S številkami človek lahko stori, kar hoče.«

»V poslovnih stvareh že, Ned, toda ne v matematiki. Poskušajte! Vzemimo, da pritisk ene atmosfere predstavlja vodni steber, visok 32 čevljev. V resnici bi bil ta vodni steber nekoliko nižji, ker gre za morsko vodo, ki je gostejša od sladke. Torej, Ned, če se potopite, mora vaše telo zdržati toliko atmosfernega pritiska, kolikokrat 32 čevljev vode ima nad seboj, namreč 1 kilogram na vsak kvadratni centimeter svoje površine. Iz tega sledi, da je ta pritisk pri 320 čevljih enak 10 atmosferam, pri 3200 čevljih 100 atmosferam in in pri 32.000 čevljih, to je pri 2 in pol miljah, 1000 atmosferam. To pomeni toliko kakor da bi moral vsak kvadratni centimeter površine vašega telesa, ako bi mogli take globine v oceanu sploh doseči, zdržati pritisk 1000 kilogramov. Vi pa veste, dragi Ned, koliko kvadratnih centimetrov površine ima vaše telo.«

»Še sanja se mi ne, gospod Arronax!«

»Okoli 17.000.«

»Hudiča!«

»In ker v resnici atmosferični pritisk znaša nekoliko več kot 1 kilogram na kvadratni meter, zato včasih 17.000 kvadratnih centimetrov zdržuje zdajle tukaj pritisk 17.568 kilogramov.«

»Ne da bi človek kaj čutil?«

»Ne da bi kaj čutili. Če vas tak pritisk ne zmečka, je vzrok to, da zrak notranjost vašega telesa prešinja z enakim pritiskom. Iz tega rezultira popolno enakovesje med notranjim in zunanjim pritiskom, tako da drug drugega uniči in zato je mogoče, da vzdržita oba. V vodi pa stojte stvari drugače.«

»Razumem,« je odgovoril Ned, ki je postal zdaj bolj pozoren, »ker me voda obdaja, ne pa prešinja.«

»Čisto pravilno, Ned. Pri 32 črevljih pod morsko gladino bi torej morali vzdržati pritisk 17.568 kilogramov; pri 320 desetkrat toliko, to je 175.680 kilogramov; pri 3200 stokrat toliko, to je 1.756 800

kilogramov; pri 32.000 črevljih pa tisočkrat toliki pritisk, to je 17,568.000 kilogramov: to se pravi, da bi bili zmečkani plosko kakor med ploščami hidravlične stiskalnice.«

»Hudiča!« je zopet vzdiknil Ned.

»Torej, moj dragi harpunir — če se vretenčarji, ki so več sto metrov dolgi in temu primerno široki, nahajajo v globinah, kojih površina znaša milijone centimetrov, potem je treba ceniti pritisk, ki ga morajo vzdržati, na milijarde kilogramov. Zdaj pa izračunajte, kako velika bi morala biti odporna sila vašega okostja in moč vašega organizma, da bi mogla zdržati tak ogromen pritisk!«

»Potem,« je odgovoril Ned Land, »mora taka žival biti zgrajena iz osem col debelih železnih ploč kakor fregate-oklopnice.«

»Se razume, Ned! In predstavite si zdaj razdejanje, ki bi ga napravila taka gromada, če bi se s hitrostjo D-vlaka zaletela v ogrodje kakšne ladje!«

»Da ... seveda ... bržkone,« je odvrnil Kanadec, ki so ga bile te številke pretresle, ki se pa še ni hotel vdati

»Sem vas torej prepričal?«

»Prepričali ste me, gospod naravoslovec, da mora taka žival, ako na morskem dnu eksistira, biti tako močna, kakor ste izvajali.«

»Ako eksistira, vi svojeglavec! Kako pa si potem razlagate nesrečo, ki se je pripetila 'Scotiji'?«

»Hm ... morda tako ... morda drugače,« je dejal Ned.

»Kako? Zakaj?«

»Kako, zakaj? Zato ... ker sploh nič ni res!« je odgovoril Kanadec, nevedoč, da je s tem ponovil sloveč odgovor Araga.

Ta odgovor pa ni dokazoval ničesar drugega ko železno trmo harpunirja. Nesreča »Scotije« se ni dala tajiti. Luknja je bila tu in sicer v takem obsegu, da jo je bilo treba zamašiti, in jaz menim, da očitnejši dokaz za obstoj luknje ni mogoč. Ta luknja pa se ni sama naredila, in ker ni bila povzročena po podmorskih čereh, jo je bilo nujno treba pripisovati

orožju živali. Ta žival pa je po mojem mnenju po vseh dosedanjih zaključkih pripadala k redu vretenčarjev in sicer k razredu sesavcev, k skupini ribam podobnih in končno k vrsti kitov. Kateri familiji je pripadala, ali kitom ali glavačem ali delfinom, kateremu rodu in vrsti, to pa je bilo vprašanje, ki ga je bilo treba še rešiti. V to svrho je bilo treba neznano pošast razparati; če smo jo hoteli razparati, pa jo je bilo treba ujeti, in če smo jo hoteli ujeti, jo je bilo treba harpunirati, kar je bila naloga Ned Landa. Prej pa jo je bilo treba videti, še prej pa srečati — kar je bila čisto stvar slučaja.

PETO POGLAVJE.

Na slepo srečo.

Nekaj časa ni prekinil našega potovanja noben pripetljaj. Kar se je zgodilo nekaj, kar je spretnost Ned Landa pokazalo v vprav sijajni luči in nam je dokazovalo, da se lahko na Kanadca brezpogojno zanesemo.

Na višini Falklandskih otokov je fregata 30. junija zadela na ameriške kitolovce, ki so nam rekli, da se jim o narvalu niti ne sanja. Eden izmed njih pa, kapitan ladje »Monroe«, je, kakor hitro je slišal, da se na našem krovu nahaja Ned Land, prosil našega kapitana, naj mu ga odstopi za nekaj ur, da pomaga pri lovu na kita, ki so ga bili zagledali. Naš komandant, ki je sam želel videti, kako Ned Land dela, mu je takoj dovolil, da gre na krov barke. In slučaj je našemu Kanadcu tako zelo pomagal, da je harpuniral kar dva kita, od katerih je enega zadel sredi v srce, drugega pa je premačal po par minutah. Bog ve, kako bi se godilo pošasti, če bi se znašla pred Ned Landom!

Fregata je z neverjetno hitrostjo plula ob jugovzhodni obali Amerike. 3. julija smo se nahajali pred Magelhansko cesto na višini rta de las Virgines. Toda komandant Farragut se ni hotel napotiti v to viju-

gasto ožino, polno ostrih kotov, in je manevriral tako, da je obplul rt Horn. Moštvo je bilo z njim soglasno. Mar je bilo verjetno, da bi srečali narvala v tej ozki cesti? Mnogo matrozov je celo menilo, da velikan v taki ožini sploh ne more biti, ker je »veliko prevelik in predebel«.

6. julija okoli 3. ure popoldan je »Abraham Lincoln« 15 milj bolj južno plul okoli samotnega otočiča, ki ga tvori zablodena skala na skrajnem koncu ameriške celine in ki so mu nizozemski mornarji dali ime Kap Horn po svojem domačem junaku. Zdaj smo vzeli kurz na severozapad in že naslednjega dne se je vijak fregate vrtel v vodah Tihega oceana.

»Pazite!« so vzklikali matrozi »Abrahama Lincoln«.

In res so pazili. Noč in dan so kontrolirali in pregledovali površino oceana in čigar oči so imele sposobnost, da so tudi ponoči videle, tega šanse — da namreč zasluži 2000 dolarjev, so poskočile za 50 odstotkov. Čeprav me zlati dukati niso mikali, sem pazil ravnotako kakor vsi drugi, porabil za jed le par minut in sem spal kvečjemu po štiri ure. Maral nisem ne za solnce ne za dež in kmalu nisem več premaknil nog s palube. Kolikokrat sem bil s častniki in moštvom vred ves razburjen, kadar je kakšen načajiv kit na površini vode pokazal svoj črnikasti hrbet! Takoj se je paluba napolnila: kabine so kar bruhnile iz sebe častnike in matroze. In vsak je hropé in z napetimí očmi sledil poti, ki jo je risal morski sesavec za seboj. Gledal sem in gledal, da mi je oko čisto otrpnilo, medtem ko se Konzulent niti za en hip ni razburil in me je venomer opominjal: »Ako bi gospod izvolil menj odpirati oči, bi veliko boljše videl.«

Toda vse razburjanje je bilo zaman! »Abraham Lincoln« je vsakokrat izpremenil svoj kurz, se podil za kitom in zopet okrenil, ko je žival med kletvinami naših pomorščakov izginila.

Vreme pa je ostalo lepo in pot je potekala v najugodnejših okoliščinah, čeprav je bil najneugodnejši čas južne cone, kajti njen julij odgovarja našemu

januarju. Ned Land je slejkoprej kazal, da nič ne verjame in se je celo delal, kakor da ga vodna gladina, izvzemši ob njegovi službi na palubi, absolutno nič ne zanima. In vendar nam je bil njegov briljantni vid storil že veliko uslug. Toda od dvanajst ur je ta trda kanadska buča prebral in prespal v kabini celih enajst. Neprestano sem ga zaradi tega karal.

»Ah, kaj,« je odgovarjal, »saj ni vse skupaj vredno tega truda, gospod Arronax! In četudi bi taka zverina obstojala, koliko verjetnosti je, da jo zagledamo? Ali se ne vozimo na slepo srečo? In ali niste rekli gospod profesor, da je ta pošast obdarjena z neznansko hitrostjo? Saj veste, da narava ničesar ne naredi zastonj in da bi živali, ki tega ne rabi, ne dala take hitrosti. Bog ve, kje je ta pošast, ki jo že osem tednov iščemo, ne da bi jo našli!«

Na to nisem vedel ničesar odgovoriti. Seveda smo pluli na slepo srečo. Toda, kako naj žival drugače sploh najdemo? Moral sem priznati, da šanse niso bile bogve kaj velike. Toda na krovu ni nihče niti najmenj dvomil o končnem uspehu, in če bi se bile naredile stave, ne bi bil noben matroz stavil, da je ne bomo našli; velika večina bi bila stavila, da jo bomo zdaj zdaj zagledali.

20. julija smo pasirali obratnik kozla pod 105. stopinjo dolžine, 27. julija pa ekvator na 110. meridianu. Odslej je fregata vzela kurz ostro na zapad in krmarila baš po sredini Tihega oceana. Komandant Farragut je bil po pravici mnenja, da je boljše držati se globin in pluti daleč od kopnega in otokov, katerih se je žival očitvidno ogibala. Potem ko je fregata natovorila oglje, je na visokem morju pasirala Pomotu, Marquesas in Sandwich-otoke, prerezala na 132. stopinji dolžine obratnik raka in krmarila v kitajske vode.

Sedaj smo se nahajali na pozorišču, kjer je bila morska pošast zagrešila svoje nedavne zločine. Razburjenost moštva je dosegla svoj vrhunec. Nihče ni več jedel niti spal, vsi so bili tako rekoč kakor na iglah in dvajsetkrat na dan je straža z jambornega

koša zastonj alarmirala vse moštvo, češ, da je nekaj zagledala, kar pa se je vedno izkazalo kot optična prevara. Reakcija na to ni mogla izostati in je v resnici tudi prišla! Cel četrť leta se je »Abraham Lincoln« že potepal po visokem morju za kiti, križaril, laviral, se zdaj naglo ustavljal, zdaj dirjal s kontraparo, vsak hip v nevarnosti, da kotli počijo — in nič nismo videli ko neizmerno vodno gladino, ničesar, kar bi bilo količkej podobno velikanskemu narvalu ali pa vsaj podmorski čeri, plavajočemu otoku ali podobno.

Kakor sem že rekel, reakcija je prišla. Najprej se je duhov polastila malodušnost. Tako je bila prebita pot v srca nevernosti in neko novo čustvo se je pojavilo na krovu, sestavljeno iz dveh desetin sramu in sedem desetin jeze. Vsak si je očital, da je bil tako peklensko neumen, da se je dal voditi za nos od take bedaste izmišljotine, in je bil jezen sam nase. Ljudje so padli zdaj iz ene skrajnosti v drugo. Najbolj goreči pristaši ekspedicije so postali njeni najhujši nasprotniki. Če ne bi bil kapitan Farragut taka trma, bi bila fregata gotovo namerila svoj kurz zopet nazaj proti južnemu rtu.

Vendar dolgo to ni moglo trajati. »Abraham Lincoln« je bil storil svojo dolžnost do skrajnega in nihče bi mu ne mogel ničesar očitati, ako bi se bil obrnil. Večje potrpežljivosti, vztrajnosti in vneme ni bila pokazala nobena ladja ameriške mornarice. V tem smislu se je oglasila pri kapitanu deputacija moštva. Toda ta ni odnehal. Matrozi so postali nezadovoljni in so začeli zanemarjati službo. Do upora sicer ni prišlo, toda komandant, ki je še nekaj časa vztrajal na svojem, se je končno vdal in si samo, kakor nekoč Kolumb, izprosil tri dni odloga. Ako bi se med tem časom morski velikan ne pokazal, bi krmar obrnil kolo in »Abraham Lincoln« bi usmeril kurz proti domu.

Ta pogodba se je sklenila 2. novembra. Prva posledica je bila, da je moštvo postalo zopet pozorno. Zopet so začeli fantje opazovati ocean, da bi jim ničesar ne ušlo. Lahko bi rekli, da so izzivali narvala,

naj se pokaže, ako noče veljati za največjega strahopetca na svetu. Toda večer 4. novembra se je bližal, ne da bi bili zasledili najmanjšo stvar, ki bi bila mogla pripomoči k temu, da bi se bil dvignil zastor s podmorske tajne. Drugega dne, 5. novembra, je potekel rok, ki je bil dogovorjen med moštvom in kapitanom.

Zvest svoji obljubi je komandant Farragut vzel jugovzhodno smer in se definitivno poslovil od severnih voda Tihega oceana. Fregata se je nahajala na $31^{\circ} 15'$ severne širine in $136^{\circ} 42'$ vzhodne dolžine. Japonsko otočje je ostalo najmanj 200 milj pod vтром. Približala se je noč in ravnokar je bilo odzvonilo na palubi osem. Gosti oblaki so prekrili mesec, ki je kazal krajec. Morje, ki ga je rezal gredelj fregate, je v dolgem svetlem traku šumelo svojo večno mirno pesem.

V tem hipu sem stal na sprednji palubi, naslonjen čez ograjo desnega boka. Pri meni je stal Konzulent in buljil nekam predse. Moštvo je sedelo v vrvju ladje in preiskovalo horicont, ki se je vedno bolj zoževal in temnel. Častniki so motrili ocean z nočnimi teleskopi. Semtertja se je na črni gladini zasvetil trak luči, ki jo je metal mesec, nahajajoč se na robu dveh oblakov. Potem je zopet vse utonilo v temi.

Ko sem tako Konzulenta nekaj časa opazoval, mi je postalo jasno, da je bil ostal v splošni napetosti popolnoma ravnodušen.

»Zgani se no, dečko,« sem zaklical, »zdaj še lahko zaslužiš 2000 dolarjev!«

»Milostivi gospod, če mi dovolite opazko, Unija bi bila lahko obljubila 200.000 dolarjev in bi jih ne bila izgubila.«

»Imaš prav, Konzulent; če prav premislimo, je to bila zelo bedasta štorija, kateri smo nasedli. Koliko smo izgubili dragocenega časa, kako po neumnem se razburjali! Pol leta bi lahko že bila v Franciji.«

»In sedela v malem stanovanju milostivega gospoda,« je odgovoril Konzulent, v muzeju milostivega gospoda! In jaz bi bil že klasificiral vse fosilije milo-

stivega gospoda. Babirusa milostivega gospoda bi že sedel v Botaničnem vrtu v svoji kletki in privabljal k sebi Parižane.«

»Tako je, Konzulent, in še vlekli nas bodo pošteno.«

»Smo tudi zaslužili.«

»Kaj praviš!«

»Če je kdo tako učen in pameten ko milostivi gospod, potem je res nerazumljivo, kako da ...«

Konzulent svojega komplimenta ni mogel dokončati, kajti v nočni tišini se je začul glas — glas Ned Landa:

»Holla! Iskana stvar pod vetrom! Bok ob bok z namil!«

ŠESTO POGLAVJE.

S polno paro naprej!

Na ta klic so pridrveli vsi na mesto, kjer je stal harpunir — komandant, častniki, krmarji, matrozi, mladci; celo mašinisti in kurjači, ki so zapustili kotle. Bilo je dano povelje, da se ustavi, in fregato je nosila samo voda. Bila je popolna tema in jaz sem se spraševal, kako je moglo oko Kanadca, naj je bilo še tako ostro, kaj zapaziti. Srce mi je bilo, kakor da hoče počiti. Toda Ned Land se ni bil zmotil in vsi smo zagledali stvar, na katero je kazal z roko. Dva kabla daleč od »Abrahama Lincolna« in nekoliko v stran od njega se je zdelo, kakor da je morje razsvetljeno od zdolaj gori. To ni bilo navadno fosforesciranje. Nekaj klafter pod morjem nahajajoča se pošast je metala nenavadno močno nepojasljivo svetlobo, ki so jo nekateri kapitani v svojih poročilih omenjali. Ta krasen žaromet je mogel izvirati samo od nosilca ogromne svetilne sile. Luč je opisovala na morju neizmeren, zelo podolgovat oval, v kojega sredi je bilo žarišče tolike svetlobe, da je oko ni moglo prenesti.

»To ni nič drugega ko nakopičenje fosforescirujočih telesc,« je zaklical eden izmed častnikov.

»Motite se, gospod,« sem dejal s popolno gotovostjo. »Pholade ali salpe nikoli ne mečejo tako močnega svita. Ta svit izvira samo od elektrike. Sicer pa glejte — stvar se premika, naprej, nazaj, zopet naprej... Zdaj drvi proti nam!«

Vsi so zakričali.

»Mir!« je zakričal kapitan Farragut. »Krmopolnoma po vetru. Stroj nazaj!«

Matrozi so zdirjali h krmilu, mašiniisti pa k strojem. Takoj so dali kontraparo in »Abraham Lincoln« je v nagibu na levo palubo, opisal polkrog.

»Krmilo desno! Stroj naprej!« je dal Farragut povelje.

Povelji sta se izvršili in fregata se je hitro oddaljevala od ognjišča. Ne! Motim se. Nadnaravna pošast se je ladji bližala z dvakrat večjo hitrostjo!

Nam je zastajala sapa. Jezik in udje so nam otrpnili od groze. Žival se je z nami igrala, kakor je hotela. Obkroževala je fregato, ki je zdaj plula 14 vozlov, in jo ogrinjala v svoje plošče svetlobe kakor v goreč prah. Potem se je oddaljila kake 2—3 milje in pustila za sabo fosforescirujoč rep podobno vrtincem pare, ki jih meče za sabo lokomotiva D-vlaka. Nato se je iz teme daljnega horizonta v naskoku s strahovito hitrostjo zagnala v »Abrahama Lincolna«, se 20 čevljev pred gredljem naenkrat ustavila in izginila — pa ne, da bi se potopila v globočino, ker njena svetloba ni ponehala stopnjema, ampak je v enem hipu ugasnila! Nato pa se je zopet prikazala na drugem boku ladje, ne da bi človek mogel videti, ali je plula okoli ali pa se je zmuznila pod gredljem ladje. Vsak čas se je bilo bati, da se v nas zaleti, kar je moglo biti za ladjo usodno.

Medtem pa sem bil jaz ves osupnjen zaradi manevrov fregate. Ta je namreč bežala, namesto da bi napadala. Stopil sem h kapitanu, da mi to pojasni. Ta mi je pa odgovoril:

»Gospod Arronax, jaz ne vem, s kakšnim strahovitim stvorom imam opraviti in zato v taki temi ne maram fregate izpostavljati nepoznani nevarnosti. Mi moramo vsaj približno vedeti, s kakšnim sovraž-

nikom se merimo. Počakajmo, da se zdani, potem pa se bodo vloge zamenjale.«

»Ali še kaj dvomite, da imamo opraviti z živhaljo?«

»Kaj bom dvomil! To je očitvidno velikanski narval, ki pa je obenem tudi električen.«

»Kakor električni ogór, ki sliči torpedu, kateri se izproži, če se mu približaš.«

»Čisto mogoče,« je odvrnil komandant, »in če ima v sebi razstrelilno silo, potem imamo posla z najstrahovitejšim živim bitjem, kar jih je Bog ustvaril. Zato, dragi gospod, moramo biti kar moč previdni.«

Moštvo to noč ni leglo spat. »Abraham Lincoln«, ki se v hitrosti s svojim nasprotnikom ni mogel meriti, je svoj tempo zmanjšal in je plul s paro pod nizkim pritiskom. Narval ga je posnemal pa se mirno zibal na valovih, očitvidno odločen, da se z bojnega pozorišča ne umakne.

Toda okoli opolnoči je izginil ali, da se točneje izrazim, je ugasnil kakor kakšna ogromna kresnica. Ali je zbežal? Toda par minut pred 1 uro se je začul oglušujoč švist, kakor če bi bil z velikansko silo brizgnil v zrak steber vode.

Komandant Farragut je stal z menoj in Ned Landom na sprednji palubi.

»Ned Land,« je rekel, »vi ste seveda že slišali kite, kakšen šum delajo?«

»Se razume, kapitan, toda takih, ki bi mi prinesli 2000 dolarjev nagrade, pa ne.«

»Kar se tiče nagrade, imate popolnoma prav. Toda, poslušajte, ali ni ta švist popolnoma enak onemu, ki ga delajo morski sesavci, kadar vodo iz svojih sapnikov izbrizgnejo?«

»Ista reč, gospod kapitan; samo da je ta šunder neprimerno močnejši. Ni se mogoče motiti. Kar tam plava po naši poti, to je brez dvoma morska zverina. Toda, oprostite, kapitan, ko se bo zdani, bomo s tem hudičem par besedi izpregovorili?«

»Če se mu bo ljubilo Vas poslušati, mojster Land,« sem jaz nekoliko ironično odgovoril.

»Če se mu na dolžino štirih harpun približam, bo že moral odpreti ušesa.«

»Toda če se mu hočete na tako razdaljo približati,« je dejal komandant, »Vam bom moral dati kitovsko barko.«

»To se razume, kapitan!«

»To bi se reklo, da riskiram življenje svojih matrozov.«

»Jaz pa svojega,« je hladnokrvno odvrnil harpunir.

Okoli druge ure se je ognjišče luči zopet pokazalo in sicer pet milj pod vetrom od »Abrahama Lincolna«. Kljub razdalji in šumu vetra in valov so se razločno slišali divji udarci narvalovega repa in njegovo sopihajoče dihanje. Zdelo se je, kakor da se v hipu, ko se je velikan dvignil na površino oceana, da diha, zrak stiskuje v njegova pljuča, kakor se stiskuje para v mogočne cilindre 2000 konjskih sil.

Vse je ostalo na svojih mestih in se pripravljalo na boj. Razdelili so aparate s trnki. Prvi krmar je dal nabasati topiče, ki mečejo harpuno eno miljo daleč, in dolge lovske puške, ki izstrelijo eksplozivne kroglice, katere ubijejo tudi najmočnejšo žival. Ned Land pa ni storil drugega kakor da je naostril svojo morilno harpuno, ki v njegovih rokah nikoli ni zgrešila svojega cilja.

Ob šestih se je začelo daniti in ob prvem svitu jutranje zarje je izginil tudi električni svit iz narvala. Ob sedmih je bilo že popolnoma svetlo, le gosta jutranja megla je izoževala obzorje, tako da ga tudi najboljši daljnovid ni mogel prodreti. Posledica sta bila razočaranje in jeza.

Jaz sem splezal na jamborčni nastavek zadnjega jambora. Na jamborovih prečnicah sem našel sedečih več oficirjev.

Ob osmih se je megla v debelih čadnih valila čez morje in njene spirale so se počasi dvigale. Obzorje se je razširjalo in jasnilo. Naenkrat se je zopet začul glas Ned Landa:

»Žival na zadnjem delu ladje!«

Vsi so pogledali v naznačeno smer. Tam se je poldruho miljo od fregate videlo podolgovato črnkasto telo en meter nad vodo. Njegov rep, ki se je divje premikal, je vzburkal morje daleč naokoli, da se je penilo, kakor da bi vrelo. Na ta način ni še nikoli noben rep ali temu podoben organ telesa bičal morja. Globoka brazda oslepujoče beline je zaznamovala pot, ki jo je rezala žival v dolgi kurvi.

Fregata se je velikanskemu sesavcu bližala. Jaz sem si narvala seveda skrbno ogledoval. Poročila »Shannona« in »Helvetije« so bila nekoliko pretirana, kar se tiče dimenzij; cenil sem njegovo dolžino na 250 črevljev. Debelosti pa ni bilo lahko oceniti. Vendar se mi je zdelo, da kaže žival čudovito sorazmerje v vseh svojih treh dimenzijah.

Moštvo je nestrpno čakalo povelj svojega kapitana. Ta je, potem ko je bil žival dodobra opazoval, poklical mašinista.

»Ali imamo paro?« ga je vprašal.

»Da, gospod kapitan.«

»Dobro. Potem zakurite še do polne pare!«

Moštvo je pozdravilo to povelje s tremi »hura«! Ura bitke je odbila. Nekaj minut po tem sta oba dimnika fregate bruhala v zrak debele kepaste stebre vijočega se dima in paluba se je tresla od kipenja kotlov. »Abraham Lincoln«, ki ga je gnal mogočen vijak, je naravnost nameril svoj oven na narvala in se zakadil vanj. Ta pa, kakor da se ne briga za to, ga je pustil pol kabla blizu k sebi. Potem pa je, ne da bi se potopil, naredil tako, kakor da hoče zbežati, toda ni napravil več ko en obrat in ostal približno v isti razdalji ko izpočetka.

Ta lov je trajal nekako tri četrte ure, ne da bi se bila mogla fregata sesavcu približati dosti več ko petdeset metrov. Da na ta način ni bilo mogoče priti nikamor, je postalo vsem jasno. Komandant Farragut je jezno vil svojo koštrunjo brado.

»Ned Land!« je zaklical.

Kanadec je stopil bliže.

»Mojster Land, ali bi mi tudi zdaj nasvetovali, da spustim čolne v morje?«

»Ne, kapitan,« je odgovoril Ned Land, »kajti zverine ne bomo ujeli, če sama ne bo hotela.«

»Kaj naj torej naredimo?«

»Ako je mogoče, potem razvijte še več pare. Jaz pa, če dovolite, bom stopil na stožinski jambor (ki moli napošev iz prednjega dela ladje, obrnjen navzgor v morje) in če bomo toliko blizu, da morem narvala doseči, bom harpuniral.«

»Bravo, Ned!« je odgovoril kapitan Farragut. »Mašinsti!« je zaklical po cevi doli, »še več pare!«

Ned Land se je podal na svoje mesto. Kurjači so še bolj podkurili. Vijak je delal 43 obratov v minuti in para je sikala iz vseh zaklopnice. Z brzino-merom smo ugotovili, da je »Abraham Lincoln« plul $18\frac{5}{10}$ milj na uro. Toda prokleta žival je rezala valove z isto brzino! Celo uro še je fregata v tem tempu divjala naprej brez vsakega rezultata. To je bilo poniževalno za najhitrejšo ladjo ameriške mornarice. Moštva se je polotila divja jeza. Matrozi so preklinjali narvala, da se je bliskalo, komandant pa svoje bradice ni več sukal, ampak jo je grizel. Še enkrat je komandiral k sebi strojnika.

»Maksimum pare smo že dosegli?« ga je vprašal.

»Da, kapitan.«

»Zaklopnice so nabasane?«

»Na $6\frac{1}{2}$ atmosfer.«

»Nabijte jih do 10!«

To je bilo resnično ameriško povelje.

»Konzulent,« sem rekel svojemu slugi, ki je stal poleg mene, »ali veš, da bomo po vsej priliki zleteli v zrak?«

»Kakor je gospodu ugodno,« je odgovoril.

Moram reči, da bi se mi tak dogodek ne bil zdel prav nič ugoden!

Zaklopnice so nabasali, nasuli v kurišče novega oglja, ventilatorji so pihali v ogenj ogromne struje zraka, brzina »Abrahama Lincolna« se je zvišala; njegovi jambori so se tresli doli do dna in vrtinci dima so se komaj prerivali skozi dimnika, ki sta za

tako množino bila preozka. Matrozi so drugič vrgli brzinomer v morje.

»Koliko?« je vprašal komandant Farragut.

»19 $\frac{3}{4}$ milj.«

»Še bolj zakuriti!«

Strojniki je ubogal. Manometer je pokazal 10 atmosfer. Toda morski velikan je očitvidno tudi »kuril«, zakaj tudi on je dirjal z 19 $\frac{3}{4}$ miljami naprej!

To je bil lov! Ne morem popisati razburjenja, ki me je vsega pretresalo. Ned Land je stal na svojem mestu, harpuno v roki. Sem ter tja je žival pustila, da smo se ji bolj približali.

»Imamo jo, imamo jo!« je tedaj zaklical Kanadec.

V hipu pa, ko je dvignil roko, da harpuno vrže, je zverina odhitela z brzino, ki je gotovo znašala 30 milj na uro. Zdaj pa se je celo predrznila, da se je fregati, ki je tekla z največjo brzino, kar je sploh mogla, rogala na ta način, da je začela pluti v krogu okoli nje! Matrozi so od jeze naravnost zatulili.

Opoldne nismo bili morski pošasti niti za meter bližji kakor smo bili ob 8 zjutraj. Komandant Farragut se je zdaj odločil za nekaj drugega.

»Hudič plove brže od Lincolna! Dobro; bomo videli, če bo utekel našim koničastim kroglijam. Topničarji k sprednjemu topu!

Top na prednjem kastelu je bil v minuti nabasan in namerjen. Potem je počil strel, kroglja pa je za par čevljev preletela narvala, ki je bil od nas približno pol milje oddaljen.

»Drug mož naprej, ki zna bolje meriti! je zaklical komandant. »500 dolarjev dobi, kdor mi to prokleta žival preluknja!«

Izstopil je star sivobrad kanonir — še zdaj ga vidim pred seboj — mirnega očesa in hladnega izraza, pristopil k topu, namerjal cev in dolgo meril. Nato je zažrmelo, moštvo pa je zakričalo hurra! Kroglja je zadela, toda ne navpično, ampak je zdrsnila ob okrogli plošči živalskega hrbta in padla dve milj daleč v morje.

»Hudiča!« je zaklel stari topničar, peneč se od jeze, »mari je ta strela šest col debelo obita z oklopom?«

Klel je tudi komandant.

Lov se je začel iznova. Računali smo, da se bo žival upehala, da ne bo zdržala, kolikor zdrži parni stroj, toda smo se zmotili. Ura za uro je pretekla, ne da bi se bila zverina niti najmanj utrudila. »Abraham Lincoln« — bodi mu v čast povedano — se je boril z neverjetno vztrajnostjo. Tega nesrečnega dne — 6. novembra — je preplul najmanj 500 kilometrov! Napočila je noč in morje, zavito v temo, je gnalo visoke valove. Zdaj sem mislil, bo naše ekspedicije konec in mi fantastične živali ne bomo več zagledali. Toda sem se motil. Okoli 11 ponoči se je električna svetloba zopet zanetila, 3 milje pod vetrom od fregate, tako čisto in jasno kakor preteklo noč.

Zdelo se je, da se narval ne premika. Morebiti je, od strašne gonje podnevi utrujen, spal in se pustil od valov zibati. To je bilo na vsak način treba izkoristiti. Komandant Farragut je dal svoja povelja. »Abraham Lincoln« se je s paro pod nizkim pritiskom previdno bližal, da bi živali ne prebudil. Da kiti sredi oceana zaspé globoko spanje, to ni redko; v takem slučaju se napad skoraj vedno posreči in Ned Land je že marsikateremu kitu med spanjem upihnil luč življenja.

Fregata se je brezšumno bližala in se dva kablja pred velikanom ustavila. Vsi smo pridrževali sapo. Globok molk je vladal na palubi. Bili smo oddaljeni komaj sto čevljev od žarišča, kojega svit je postajal močnejši in močnejši in nas je oslepljal.

V tem hipu sem, stoječ na sprednji palubi, zagledal, kako je Ned Land, ki je bil stopil na skrajno oporišče na stožinskem jamboru, tako da je bil živali čim bližji, zavihtel svojo strašno harpuno. Komaj 20 čevljev ga je ločilo od nepremične pošasti.

Naenkrat se je njegova roka mogočno iztegnila in harpuna je zletela po zraku. Čul sem, kako je z globokodonečim zvokom udarila; očitvidno je zadel v trdo telo. Električna svetloba je naenkrat

ugasnila in dve ogromni vodni trombi sta se usuli na fregato, pometali na tla vse moštvo, raztrgali vse vrvi in razbili ali odnesli vse manj trdno pritrjene ali svobodne predmete. Temu je sledil strašen udar, mene pa je vrglo čez ograjo v morje.

SEDMO POGLAVJE.

Neznane vrste kit.

Čeprav sem se bil močno prestrašil, vendar nisem izgubil zavesti, kaj se godi z menoj.

Najprej me je vrglo v globočino kakih 20 čevljev. Ker sem dober plavač, mi to ni veliko storilo; par močnih sunkov, pa sem bil na površju.

Moja prva skrb je bila fregata. Ali je moštvo opazilo mojo nesrečo? Ali je »Abraham Lincoln« spustil čoln v morje? Ali sem smel upati, da me rešijo? Okoli mene je vladala globoka tema. Zagledal sem črno maso, ki je v smeri proti vzhodu izginjala. Njene luči so ugašale. To je bila fregata. Menil sem, da sem izgubljen!

Zakričal sem: »Na pomoč!« Na pomoč!« in začel z vsemi močmi, ki mi jih je dajal obup, plavati za ladjo.

Obleka me je ovirala. Tesno se me je ovijala in ovirala gibanje. Začel sem se potapljati. Dušilo me je in sem zajemal vodo. »Na pomoč!« sem še enkrat zaklical, potem pa nisem mogel več. Branil sem se z vsemi močmi, toda globina me je z neodoljivo silo vlekla vase...

Kar naenkrat začutim, da me je zgrabila močna roka za obleko. Nekdo me je s silo potegnil na površje. In malodane že v nezavesti sem kakor skozi gosto plast zaslišal, kako mi je nekdo zakričal v ušesa:

»Če gospod izvoli, se lahko opre na moji rameni in bo lahko plaval naprej.«

Bil je Konzulent.

»Ti!« sem zaklical. »Ti!«

»Noben drugi!« je odgovoril Konzulent. »Sem gospodu na razpolago.«

»Ali te je z menoj vred vrglo v vodo?«

»Nikakor ne. Ker pa sem v službi milostivega gospoda, sem skočil za njim.«

To je bil res sijajen dečko! Čisto samoposebi umevno se mu je to zdelo!

»In fregata?« sem vprašal.

»Fregata?« — je odgovoril Konzulent in se spet ulegel na hrbet — »mislim, da naj gospod preveč nanjo ne računa.«

»Kako to?«

»V hipu, ko sem skočil za vami v morje, sem čul, da ljudje pri krmi vpijejo: »Vijak in krma sta zlomljena...«

»Zlomljena?«

»Tako je; zlomljena, oziroma razbita od velikanovega zoba. Mislim, da je to edina poškodba, ki jo je utrpel »Abraham Lincoln«. Za vas je to seveda velika nesreča. Ladje ni mogoče ravnati in zato nam ne more priti na pomoč, kajti veter piha v nasprotno smer.«

»Potem sva izgubljena.«

»Mogoče,« je Konzulent odgovoril, »mogoče pa tudi ne. Par ur bova že še zdržala in med tem časom se lahko še marsikaj zgodi.«

Neomajna hladnokrvnost mojega sluge me je obodрила. Zopet sem lažje plaval. Vendar mi je bilo zelo težko držati se nad vodo, ker me je obleka stiskala kakor oklep iz svinca. Konzulent je to opazil.

»Gospod naj mi dovoli, da mu obleko prerežem.«

Z nenavadno spretnostjo mi je Konzulent vso obleko z nožem prerezal in mi jo urno slekel s telesa, medtem ko sem jaz sebe in njega plavajoč držal nad vodo. Potem sva vlogi zamenjala, jaz sem Konzulentu zrezal obleko s telesa, on pa je za naju oba plaval. Zdaj sva plavala drug poleg drugega z vsemi svojimi silami. Toda najin položaj je bil slejkoprej zelo slab. Kdo ve, če so na fregati sploh zapazili, da sva izginila? Če pa so, ladja ni mogla

pripluti k nama, ker je bilo njeno krmilo polomljeno. Mogla sva upati samo, da je ali saj bo spustila za nama v morje čoln.

Konzulent je na to možnost nabrž računal in nanjo zidal svoj načrt. Bil je res imeniten fant, ta hladnokrvnež, ki se je na morskih valovih obnašal, kakor da je odnekdaj doma na njih.

Ker je najina rešitev bila edino v tem, da naju pobere eden izmed čolnov »Abrahama Lincolna«, sva sklenila, da bova plavala tako, da bova lahko čim dalje vztrajala, dokler nas posadka ne bi na ta način našla. V to svrho sem svetoval, naj plavava tako, da svojih sil ne bova prehitro izčrpala, in sicer tako: medtem ko je eden od naju ležal na hrbtu in s prekrizanima rokama in iztegnjenima nogama telesa ni prav nič premikal, je drugi plaval in ga porival naprej. Ta metoda ni smela trajati dalj ko deset minut in medtem ko sva se na ta način redno menjavala, sva smela upati, da se bova mogoče do zore držala nad vodo.

Okoli ene ure me je napadla strašna trudnost. Udje so mi radi silnih krčev ohromeli, tako da sem bil trd ko kamen. Konzulent me je moral držati in prevzeti ves trud, da naju oba ohrani. Toda kmalu je tudi on začel stokati; sapa mu je pojemala. Uvidel sem, da tudi on ne bo dolgo več zdržal.

»Pusti me,« sem zašepetal, »pusti me!«

»Milostivega gospoda ne bom zapustil,« je odgovoril. »Če treba, bom utonil pred njim.«

V tem hipu se je prikazal mesec izza velikega oblaka. Morje se je pod njegovimi žarki zalesketalo. Ta blagodejna svetloba naju je zopet poživila. Dvignil sem glavo in preiskal obzorje. Spoznal sem fregato. Plula je nekako pet milj daleč od naju, tako da jo je bilo komaj še spoznati. O čolnih ni bilo nobenega sledu.

Hotel sem zavpiti — toda kaj bi to pomagalo spričo tolike razdalje! Skozi otekli ustnici ni prišla beseda. Le Konzulent je parkrat zaklical: »Na pomoč, na pomoč!«

Prestala sva nekaj minut s plavanjem, da prisluškujeva. In res — kaj je to bilo? Ali samo šumenje v ušesih od krvi, ki jih je napolnjevala, ali pa v resnici glas, ki se je bil odzval Konzulentovemu klicu?

»Ali si slišal?« sem zašepetal.

»Da, da!«

In Konzulent je zopet obupno zakričal v noč.

Res se nisva bila zmotila! Človeški glas nam je odgovarjal. Ali je bil to nesrečnež, ki ga je bil zagnal v morje isti strašni udarec kakor naju, ali pa je bila fregata res spustila v morje čoln, da naju v temni noči poišče?

Konzulent se je zbral k zadnjemu naporu. Oprl se je na moji rameni, medtem ko sem se jaz z zadnjim ostankom svojih sil uprl vodi, se napol dvignil iz vode, pa takoj zopet, popolnoma izčrpan, omahnil nazaj.

»Kaj si videl?«

»Videl sem . . . videl . . . toda ne govoriva . . . rajši napniva svoje sile do zadnjega!«

Konzulent je obupno plaval dalje in me porival naprej. Zdaj pa zdaj je dvignil glavo in zaklical, čemur je odgovarjal glas, kateremu sta se bolj in bolj bližala. Jaz sem komaj slišal, kajti bil sem pri kraju s svojimi silami; moji prsti so odreveneli, roki mi nista več služili, usta, krčevito odprta, so se napolnjevala z vodo, mraz me je izpreletal — še enkrat sem dvignil glavo — nato pa sem se začel potapljati.

V tem hipu sem zadel na trdo telo. Z vsemi silami sem se ga oprijel. Potem me je nekaj zagrabilo in izvleklo iz vode. Prsa so se mi razširila, nato pa sem padel v nezavest . . .

Gotovo so me močno drgnili, tako da sem se kmalu zopet zbudil in odprl oči . . .

»Konzulent!« sem šepetal.

»Izvolite gospod?« se je le-ta oglasil.

V poslednjem svitu lune, ki je že zahajala, sem zdajci zagledal obraz, ki ni bil Konzulentov, ki sem ga pa takoj spoznal.

»Ned!« sem vzkliknil.

»Jaz, jaz, in sicer tisti Ned, ki mu je ušla nagrada,« je odgovoril Kanadec.

»Ko se je fregata stresla od udarca, vas je vrglo v morje?«

»Da, gospod profesor, toda bil sem bolj srečen ko vi, ker sem padel v vodo čisto blizu plavajočega otoka, na katerem se zdaj nahajamo.«

»Na otoku?«

»Da, ali boljše rečeno, na vašem velikanskem narvalu.«

»Govorite, da vas bo človek razumel!«

»Torej, jaz sem kmalu uvidel, zakaj se moja harpuna v to zverino ni zapičila, ampak je ob njej zdrknila v vodo.«

»Zakaj ne, Ned?«

»Zato, gospod profesor, ker je ta zverina iz železa.«

Kanadčeve besede so me naenkrat razsvetlile ko blisk. Hitro sem splezal na najvišje mesto stvora, ki je na polovico bil pod vodo in nam je zdaj služil kot pribežališče. Stopil sem pokonci. Kakor sem se prepričal, je to bilo trdo, neprodorno telo in ne ona mehka tvarina, iz katere sestoji telo velikih morskih sesalcev. Toda to trdo telo je lahko bila želvovina, kakor jo najdemo pri predpotopnih živalih in skoraj sem se nagibal k temu, da jo uvrstim v razred reptilskih amfibij, h katerim spadajo želve in krokodili. Toda ne! Črnikasti hrbet, ki me je nosil, je bil gladek in poliran, ne pa luskinast. Dajal je kovinast zvok in je bil očitno sestavljen iz plošč, ki so bile med seboj zvezane po klinih.

Dvom ni bil več mogoč. Žival, pošast, fenomen, ki je bila razburila ves učeni svet, ki je bila zapeljala domišljijo vseh pomorščakov starega in novega sveta do najsmelejših in najbolj neverjetnih predstav, ki nas je vodila vse za nos, je bila še veliko bolj čudovit fenomen, nego smo si bil mislili: bila je najčudovitejši stvor človeške roke!

Če bi bil odkril najbolj čudno pošast iz bajeslovja ali iz mitologije, bi ne bil tako začuden in osupel, kakor sem zdaj. Da čudeži izhajajo iz božje

roke, to je jasno. Če pa človek vidi naenkrat pred seboj uresničeno Nemogoče na čisto nepojasniv način s človeškimi sredstvi, potem ni čuda, če se mu zmeša v glavi. In vendar je tu bilo vse jasno: ležali smo na hrbtu nekega predmeta, ki ni bil nič drugega kakor svoje vrste podmorska ladja, ki je imela, kakor sem mogel presoditi, obliko ogromne ribe iz jekla. Ned Land je bil ta zaključek stvoril že pred nami in meni ter Konzulentu ni preostalo nič drugega, kakor da mu pritrdiva.

»Če je temu tako,« sem rekel, »potem ima ta aparat v sebi mehanizem za premikanje in seveda tudi moštvo.«

»Se razume,« je odgovoril harpunir; »kljub temu pa vse tri ure, ko čepim na njem, ni dal od sebe najmanjšega znaka življenja.«

»Kaj se ni nič premikal?«

»Ne, gospod Arronax. Valovi ga zibljejo, sam pa se ne gane.«

»Toda mi vemo brez vsakega dvoma, da razvija velikansko hitrost. Ker rabi stroj, da proizvaja to brzino, in strojnika, da stroj ravna, zato sklepam, da smo rešeni.«

»Hm!« je dejal Ned Land, kakor da dvomi o tem.

V tem hipu — kakor da mi hoče dati prav — je začelo nekaj na zadnjem delu tega čudovitega aparata šumeti, kipeti in sičati — ropot, ki ga je očitvidno povzročal vijak, kateri je temu stvoru služil kot gibalno in se je zdaj začel vrteti. Komaj da smo se oprijeli vrhnjega dela aparata, ki je molel kakih 80 centimetrov iz vode. K sreči stvar ni plula s preveliko hitrostjo.

»Dokler bo ta vrag vozil v vodoravnem položaju,« je godrnjal Ned Land, »je vse dobro. Če pa se bo zmislil, da se potopi, potem ne dam počenega groša za svojo kožo.«

Kanadec je imel prav. Bilo je nujno treba, da stopimo v stik z ljudmi, ki so bili zaprti v naročju tega železnega čuda; sicer smo bili izgubljeni. Iskal sem kake odprtine, špranje ali kaj temu podobnega, toda trdno druga na drugo pritrjene plošče so po-

tekale v tako gladkih lokih okoli ladje, da je izgledalo, kakor da je ves stvor iz enega samega kosa. Vrh tega je zatonil še mesec in je nastala popolna tema. Treba je bilo počakati, da se zdani, preden je bilo mogoče najti kaj, kar bi nam pokazalo pot v notranjščino te podmornice.

Naša usoda je bila torej popolnoma odvisna od samovoljnosti skrivnostnih krmarjev, ki so upravljali ta aparat. Če bi jim padlo v glavo, da potonejo, bi bili mi izgubljeni. Če ne, pa nisem niti malo dvomil, da se nam bo posrečilo najti kakšen vhod v život te ladje. Če ti ljudje zraka, ki ga vsako živo bitje rabi, niso proizvajali sami, potem so bili primorani od časa do časa stopiti na krov, da obnovijo zrak in zato je morala kje biti kakšna odprtina, ki je notranjost ladje vezala z zunanjo atmosfero.

Upanja, da bi nas rešil kapitan Farragut, ni bilo. Tok nas je nesel proti zapadu in po moji cenitvi je znašala hitrost, s katero smo se premikali, kakih 12 milj na uro. Vijak je udarjal valove z matematično pravilnostjo in se je kakšenkrat dvignil iz vode, tako da je fosforescirujoča voda visoko brizgnila v zrak.

Ob 4 zjutraj se je hitrost podmornice povečala. Kadar so valovi udarjali v nas z vso silo, nam je le z največjo težavo uspevalo, da smo se spričo te omotične hitrosti obdržali na površju ladjinega trupa. K sreči je Ned Land našel kolce za sidro ali za vrvi, katerega se je trdno oprijel in nas držal.

Dolga noč je minula. Ne spominjam se več vseh vtisov tega prenočevanja na železnem čudovišču. Enega pa nisem pozabil: kadar je veter utihnil, se mi je dozdevalo, da slišim neke nerazločne glasove kakor od daleč izzvenevajočih akordov. Bil je pravi ritem. Kakšne vrste tajnost je krila ta podmorska ladja, kakšna bitja so živela v njej? Kakšen motor je omogočal, da se je s tako čudovito brzino kretala po vodi?

Zdani se je. Kmalu nas je zažrnila jutranja megla, ki pa se je ravno tako hitro razblinila in izginila. Že sem se pripravljaj, da natančno preiščem trup podmornice, ki je na vrhnjem delu tvoril nekako

vodoravno ploščad, kar sem začutil, da se počasi potaplja!

»Halo!« je zakričal Ned Land in udaril z ного v odmevajočo ploščo, »odprite vendar, če ste ljudje božji!«

Toda spricho oglušujočih udarcev, ki jih je izvajal vijak, se je težko sporazumeti. K sreči se je potapljanje ustavilo. Potem pa smo iz notranjosti ladje začuli šum, kakor da kdo močno odriva nek železni predmet. Nato se je dvignila plošča, prikazal se je nek moški, nekaj začudeno vzdiknil in takoj spet izginil.

Ni preteklo pet minut, pa se je pojavilo osem krepkih možakov z zakritimi obrazi, ki so nas molče potegnili v svoj strašanski stroj.

OSMO POGLAVJE.

»Mobilis in mobili.«

Ta stvar se je izvršila z bliskovito naglico in nekoliko grobo. Nismo imeli niti toliko časa, da bi drug drugega pogledali. Ne vem, kaj sta občutila moja tovariša, ko so ju odvedli v to plavajočo ječo; mene je izpreletel mraz. S kom smo imeli opravka? Po vsej priliki s četo morskih razbojnikov, ki so se v svoje roparske namene posluževali genijalnega izuma.

Ko se je ozka odprtina nad menoj zaprla, me je objela popolna tema. Vajen zunanje svetlobe nisem mogel ničesar videti. Čutil sem samo, da sta se moji bosi nogi oprijemali železne lestve. Neda Landa in Konzulenta so z železnimi pestmi vlekli za menoj. Ob podnožju stopnic so se nato odprla vrata in se takoj glasno zaprla za nami.

Bili smo sami. Kje, nisem mogel reči, niti si sploh predstavljati. Vse je bilo črno, tako absolutno črno, da moje oči še po preteku več minut niso mogle zazreti niti onega nejasnega svetlikanja, ki se sicer v najtemnejši noči pojavi pred očmi. Ned Land se

je naravnost togotil od jeze in se pridušal, da je bilo strah in groza.

»Hudiča!« je kričal, »to je banda, ki jo še Kaledonci prekašajo v gostoljubnosti. Še tega se manjka, da smo prišli v roke ljudožrcem. To pa jim povem, da me ne bodo požrli, ne da bi vsaj tri od njih zaklal.«

»Pomirite se, prosim, prijatelj Ned,« je hladnokrvno dejal Konzulent, »vsaj razburjajte se ne, preden vas pojedó. Sicer pa ne ležimo še v ponvi.«

»V ponvi ne, to priznavam, čisto gotovo pa v peči. Črno in vroče je zadosti. K sreči pa nisem izgubil svojega noža, toliko pa že vidim, da ga bom prvemu banditu, ki se me loti, z vso točnostjo porinil v rebra. Prvi, ki mi pride v pest...«

»Ne razburjajte se preveč,« sem zdaj tudi jaz posegel vmes, »in nas ne spravljajte po nepotrebnem v nevarnost. Zaenkrat še nič ne vemo, kaj bo. Bog ve, če nas ne poslušajo. Rajši se malo orijentirajmo, kje se prav za prav nahajamo.«

Tipaje sem šel naprej. Ko sem napravil pet korakov, sem zadel v železno steno iz zaklinjene pločevine. Ko sem se obrnil, pa sem se zaletel v leseno mizo, okoli katere je bilo nekaj stolčkov. Tla so bila pokrita z debelo elastično mehko maso, tako da so se koraki komaj slišali. Na stenah pa ni bilo ne videti ne otipati nobenih vrat ali okna. Konzulent, ki si je bil šel ogledat prostor v nasprotni smeri od mene, je trčil zopet z menoj skupaj in zdaj sva bila v sredi kabine, ki je bila nekako 20 črevljev dolga in 10 široka. Kar se tiče visokosti, je Niti Ned Land, ki je bil pravi dolgin, ni mogel izmeriti.

Pol ure je že minulo, pa se naš položaj ni niti najmanj izpremenil. Kar naenkrat se je ječa razsvetlila s tako jako svetlobo, da je naše oči v prvem hipu niso mogle prenesti. Po njeni belini in moči smo spoznali, da je to ona ista električna svetloba, ki je žarela iz čudovišča, ko smo je lovili, in ki je zagrinjala vse okoli sebe v bajen fosforescirujoč sijaj. Potem ko sem bil nehote zamižal, sem oči zopet odprl

in zapazil, da je luč izhajala iz medlobrušene polkrogle, ki je bila vdelana v strop kabine.

»No, zdaj človek saj kolikortoliko vidi,« je vzkliknil Ned Land, ki je držal nož v roki, pripravljen, da se brani.

»Da,« sem odgovoril, »toda naš položaj je tako temen, kakor je bil prej.«

»Le lepo naj gospod potrpi,« se je zopet s svojo neomajno flegmo oglasil Konzulent.

Luč nam je seveda omogočila, da smo si lahko ogledali najmanjšo podrobnost kabine. Razen mize in stolčkov se ni nahajalo v njej ničesar. Nevidna vrata so morala biti hermetično zaprta. Noben šum ni prišel do naših ušes. Zdelo se je, kakor da je v notranjosti ladje vse mrtvo. Kaj se je godilo? Ali se je podmornica premikala? Ali se je nahajala na morski površini? Ali se je potapljala v globino? Ničesar ni bilo mogoče ugeniti.

Luč pa se seveda brez vzroka ni vžgala. Zato sem bil trdno uverjen, da se bo končno kdo iz posadke prikazal. Če bi bili hoteli napraviti konec z nami, ne bi bili razsvetlili ječe, v katero so nas vrgli.

In res se nisem motil. Začuli smo ropot, kakor da kdo odstranja zapah. Potem so se odprla vrata in zagledali smo dva moža.

Eden je bil majhne postave, silno razvitega mišičevja, širokih pleč in mogočnih udov. Glava je bila velika, bujno črno porasčena, brki in brada so bili gosti, pogled pa tako živ, da je dobesedno prodiral skozi kožo in kosti. Vsa njegova osebnost je bila prepojena z ono južnjaško živahnostjo, ki v Franciji označuje provansalsko pleme. Bil sem prepričan da se glede moževe narodnosti ne motim.

Drugi neznanec zasluži, da ga bolj podrobno opišem. Vsak fizijognomik bi bil mogel čitati iz njegovega obraza prav tako kakor iz odprte knjige. Takoj sem spoznal njegove glavne lastnosti: neomajno zupanje samega vase, kajti njegova glava se je plemenito razvijala nad lokom, ki ga je tvorila črta njegovih ramen, in njegove oči so zrle z mrzlo sigurnostjo; mir, zakaj njegova bolj bleda nego barvana

koža je razodevala, da pod njo teče mirna kri; energijo, na katero je bilo mogoče takoj sklepati iz tega, kako je naglo stisnil skupaj mišice trepalnic: končno pogum, kajti njegova široka prsa so v svojem polnem izdihavanju kazala na ogromen prebitek življenjske moči in polnosti. Dodati hočem še to, da je mož bil ponosen, da je iz njegovega mirnega pogleda odseval visok polet idej in iz celotne njegove slike, iz skladnosti med izrazom in kretnjami je po nauku fiziognomikov sledila brezsporna odkritosrčnost. Nehote sem začutil v njegovi bližini pomirjenje in sigurnost, tako da sem se iz našega pogovora nadejal samo dobrega.

Ta mož ni bil mlajši ko 35 in ne starejši od 50 let. Natančno njegove starosti ni bilo mogoče določiti. Bil je visoke rasti, čelo je bilo široko, nos raven, usta ostro začrtana, zobje sijajni, roke dolge in fine, o katerih hirognomi pravijo, da služijo strastni naturi. Skratka bil je to najčudovitejši tip jeklene moške lepote, kar sem jih kdaj videl. Najbolj pa sta obračali nase pozornost očesi, ki sta bili drugo od drugega odmaknjeni tako, da je lahko z onim pogledom objel četrtino horiconta. Ta sposobnost je bila združena z ostrostjo vida, ki je nadkriljeval celo Ned Landov vid.

Oba neznanca, ki sta bila pokrita s kapama iz kože morske vidre in sta nosila nepremočljive škornje iz tjuljenje kože, sta imela obleko iz osobitega tkiva, ki se je popolnoma prilegalo koži in je puščalo popolno zmožnost kretanja.

Večji od njiju — brez dvoma kapitan podmornice — nas je motril z največjo pozornostjo, ne da bi izpregovoril besedico. Potem se je obrnil k svojemu tovarišu in se tiho menil z njim v jeziku, ki ga nisem mogel na noben način razumeti. Bila je zvočna, blagoglasna in do skrajnosti nijansirana govorica s samoglasniki najrazličnejšega naglasa. Njegov tovariš je samo prikimoval in semtertja izpregovoril nam nerazumljivo besedo.

Večji se je zopet obrnil k meni in me s svojimi vprašujočimi pogledi prisilil, da sem izpregovoril.

Dejal sem v najlepši francoščini, da njunega jezika ne razumem. Pa tudi on me očitvidno ni razumel. Bili smo vsi skupaj v največji zadregi.

»Kar mirno jima pripovedujte dalje našo zgodbo,« me je bodril Konzulent, »mogoče bosta vzela to ali ono besedo in jo razumela.«

Začel sem torej pripovedovati naše zanimive dogodivščine in se prizadeval, da sem vsak zlog izgovoril razločno in da nisem nobene najmanjše podrobnosti izpustil. Črkoval sem naša imena, našteval vse naše časti in naslove ter nas vse z vso formalnostjo predstavil kot profesorja Arronaxa, njegovega slugo Konzulenta in harpunirja Ned Landa.

Mož z milimi in krotkimi očmi nas je poslušal mirno in naravnost vljudno ter z vidno pozornostjo. Toda nič v njegovem obličju ni izdalo, da bi bil mojo povest razumel. Ko sem končal, ni izpregovoril nobene besedice.

Zdaj sem se zatekel k angleščini. Ta svetovni jezik obvladujem tako, kakor ga večina od nas: da namreč čitam angleška dela in jih razumem; pravilno govoriti pa ga ne znam. V našem slučaju pa se je bilo seveda treba ustno sporazumeti — torej s svojo angleščino čisto sigurno ne bi bil ničesar dosegel.

»Mojster Land«, sem se obrnil k harpunirju, »vi znate angleško govoriti. Dajte se potruditi, kolikor le morete in se skušajte s tema dvema človekoma sporazumeti. Mogoče boste imeli več sreče nego jaz.«

Neda ni bilo treba dolgo pregovarjati. Začel je obema pripovedovati naše dogodivščine. Približno sem razumel, kaj se je kregal. Kajti Ned ni samo navajal fakta z njemu lastno živahnostjo, ampak se je tudi z vso strastjo in ogorčenjem pritoževal, da so nas proti vsakemu mednarodnemu pravu zaprli. Vprašal je, s kakšno pravico ga pridržujejo in pretil s kazensko ovadbo. Pri tem je vedno bolj povzdigoval svoj glas, tako da je proti koncu naravnost kričal in mahal okoli sebe z rokama. Končno je mogočema dal razumeti, da smo ljudje, a ne duhovi, to se pravi, da smo pošteno lačni. To je bilo popolnoma

res; samo da smo bili zaradi napetosti svojih živcev nato skoraj pozabili.

Toda harpunir je moral z grozo spoznati, da ga neznanca nista razumela prav nič boljše kot mene — to se pravi, nič. Ne eden ne drugi ni trenil s trepalnicami. Bil sem zdaj trdno prepričan, da ne razumeta niti jezika Aragovega niti jezika Faradayevega.

Bil sem pri kraju s svojo pametjo. Drugega jezika nisem znal in moji filološki zakladi so bili popolnoma izčrpani. Očividno nam ni bilo več pomoči. Kar se oglasi Konzulent:

»Če gospod dovoli, bom poizkusil še z nemščino.«

»Kaj, ti govoriš nemško?«

»Kakor rojen Nemec, če gospod ne zameri.«

»Hvala Bogu! Ti si res nenadomestljiv. Torej kar hitro začni!«

V tretjič je začel Konzulent naštevati vse, kar se nam je zgodilo, kaj, kako in čemu. Tudi Konzulenta sem v glavnem razumel, kajti moje znanje nemščine je bilo na isti stopnji ko znanje angleščine. Toda kljub vsemu trudu, ki si ga je prizadeval Konzulent, da bi govoril čim lepše in jasnejše, tudi z nemščino nismo ničesar dosegli. Bili smo zdaj res obupani.

Prignan do skrajnega, sem zbiral vse drobtinice, ki so mi iz mojih gimnazijskih let ostale od latinskega jezika in sem našo povest ponovil v četrtič v latinščini. Seveda bi si bil Cicero pred njo zamašil ušesa, toda jaz se nisem dal ustrašiti in sem povedal vse lepo do konca. Toda rezultat je bil popolnoma negativen. Potem ko se je izjalovil tudi ta poslednji poizkus, sta oba neznanca izpregovorila med seboj nekaj besed v nam nerazumljivem jeziku in se obrnila k vratom, ne da bi nam dala kakršnokoli znamenje, iz katerega bi bili mogli sklepati, kaj se z nami namerava; tudi poslovia se nista, kakor je povsod na svetu tudi med največjimi divjaki navada. Vrata so se za njima zaprla.

»To je podlost, da ji ni para!« je zakričal Ned Land, ki se je že v dvajsetič razjezil, tako da je bil rdeč ko rak. »Govoriš s tema lopovoma po francosko, po angleško, po nemško in tako dalje, pa nimata niti toliko vljudnosti, da bi nam privoščila eno samo besedico odgovora.«

»Pomirite se, Ned,« sem nagovoril harpunirja, ki se je penil od jeze. »Z jezo ne pridemo v tem položaju nikamor.«

»Ali pa ne pomislite, gospod profesor,« je odgovoril togotnež, »da v tem železnem zaboju lahko gladu umremo?«

»Ah kaj,« je menil naš neomajni filozof Konzulent, »lahko še precej časa zdržimo.«

»Prijetelji,« sem rekel, »obupati na noben način ne smemo. Bili smo že v veliko hujšem položaju. Dajmo počakati, preden si stvorimo sigurno sodbo o kapitanu in moštvu te ladje.«

»Jaz prav nič ne dvomim o tem,« je odvrnil Ned Land, »da so to največji zločinci.«

»Dobro — toda, odkod so doma?«

»Pač iz dežele zločincev.«

»Dragi moj Ned! Ta dežela še ni zadosti točno označena na zemljevidu. Priznavam, da se narodnost teh dveh neznancev ne da izlepa določiti. Zaenkrat moremo samo reči, da nista ne Francoza ne Angleža ne Nemca. Zdi se mi pa, če me moj inštinkt ne vara, da sta tako kapitan kakor krmar doma iz dežel južne širine. To sta prav tipična južnjaka. Nikakor pa se ne more spoznati, ali sta Španca ali Turka ali Arabca ali Indca. Kar se njunega jezika tiče, je absolutno nerazumljiv.«

»Zdaj čisto jasno vidite, gospodje, kako bi človek moral poznati prav za prav vse jezike sveta« — je menil Konzulent — »in kako napačno je, da vsi ljudje na zemlji ne govorijo enega samega jezika.«

»Bi nam vseeno nič ne pomagalo!« je dejal Ned Land. »Saj vidite, da ti nepridipravi imajo svojo lastno govorico; jezik, ki so si ga izmislili zato, da

poštene ljudje, ki želijo kaj dati v usta, v obup spravijo! Kaj pomeni, če človek gobec odpira in čeljusti premika, to bo vendar razumel vsak človek na svetu. To razumejo v Quebecu prav tako kakor na Pomotuotokih, v Parizu prav tako kakor na Antipodih, če je človek lačen in hoče žreti.«

»Kaj hočete, Ned,« se je oglasil Konzulent, »so pač na svetu tudi taka bitja, ki pogrešajo čisto vsako inteligenco.«

Komaj je bil moj sluga to izgovoril, so se odprla vrata. Vstopil je Stewart*, ki je imel pod pazduho kup obleke, nepremočne jopiče in hlače, ki so bile napravljene iz blaga, katerega nisem poznal. Vsi smo se nemudoma preoblekli, saj smo bili mokri ko miši. Stewart pa je bil prinesel tudi jed in napravil mizo, na katero je položil tri pribore. Ves čas je molčal — ali je mogoče bil gluhonem?

»To ni napačno« — je menil Konzulent. »To je dobro znamenje.«

»Le potrpite,« je ironično odvrnil harpunir, ki ga je zopet grabila jeza. »Bogve, kaj bomo morali žreti: želvina jetra, somov zrezek s tjulenjo mastjo, solato iz morske trave.«

»Bomo videli,« je mirno dejal Konzulent.

Stewart je bil vse razpoložil naravnost okusno. Usedli smo se k mizi in se čudili. Nismo imeli opraviti z divjaki — čisto gotovo ne — ampak s kulturnimi ljudmi. Nekaj pa moram pripomniti: kruha in vina ni bilo. Pač pa je bila sveža čista voda, ki pa ni bila po Ned Landovem okusu, ki je ljubil bolj krepke pijače in ki ga zato naš diner ni spravil v dobro voljo. Godrnjal je in s svojim položajem očitno še vedno ni bil zadovoljen. Med prinešenimi jedmi sem spoznal razne, zelo dobro pripravljene ribe; nekaterih jedi, ki so bile dosti okusne, pa sploh nisem poznal in ne bi bil mogel niti določiti, ali spadajo k živalskemu ali k rastlinskemu carstvu. Oprema mize in pribori so bili elegantni in so pričali na-

* Tako se imenujejo na ladji natakariji in sluge.

ravnost o umetniškem okusu. Žlice, vilice, noži, krožniki in sklede pa so imeli vgraviran, oziroma vtisnjen napis v obliki ovala:

MOBILIS N IN MOBILI

Če to devizo iz jedrnate latinščine v naš jezik prevedemo, pomeni: Premično v tekočem, to je, v tekočem elementu — ali na široko opisano: Premično telo v tekočem, oziroma istotako premičnem elementu, to je, v morju. To je bila v resnici edino primerna deviza za ta podmorski aparat. Črka N v sredi pa je brezdvoma pomenila začetno črko imena tajinstvenega kapitana tega čudovišča tehnike.

Ned in Konzulent se za to reč nista veliko brigala, ampak sta požirala jedi kakor dva volkova. Sicer sem pa tudi jaz jedel z največjim tekom. Kar se tiče naše nadaljnje usode, sem bil popolnoma pomirjen; vsaj to je bilo brez vsakega dvoma jasno, da nas naši novi gospodarji ne bodo pustili umreti lakote.

Vse na svetu ima svoj konec, tako tudi lakota ljudi, ki petnajst ur niso ničesar zaužili. Ko je bila naša lakota utešena, se je oglasil spanec. To je bilo pač razumljivo, če človek pomisli, da smo bili prebili strašno noč v borbi proti smrti — noč, katera se nam je zdela brezkončna.

»Primojdunaj!« je rekel Konzulent, »zdaj pa se uležem spat.«

Oba tovariša sta se ulegla na laneno prestiralo, ki je bilo razgrnjeno po tleh in sta kmalu smrčala v najglobokejšem spancu. Jaz pa nisem mogel zasnuti, dasi me je spanec premažoval z neodoljivo močjo. V možganih se mi je kopičila misel na misel, polno vprašanj se je pojavljalo in zahtevalo odgovora, podoba za podobo je stopala pred oči in branila vekam, da se nista zaprli. Kje smo se na-

hajali? Kakšna skrivnostna sila nas je vodila? Zdelo se mi je, kakor da se stroj potaplja v najgloblje globine morja. Name je legla mora. Zagledal sem z očmi duha v teh skrivnostnih globinah cel svet neznanih bitij, s katerimi je to podmorsko vozilo bilo tako rekoč v krvnem sorodstvu, s katerimi je najintimneje živelo skupaj, se z njimi gibalo in kretalo, kakor da je na dnu morja doma, in ki ni zaostajalo za njimi v strahovitosti. Počasi pa se je moja glava umirila, domišljija se je ustavljala, misli so se razblinjale in nastopila je nejasna dremavica, ki je kmalu prešla v globok spanec.

DEVETO POGLAVJE.

Ned Land se razjezi.

Kako dolgo je naš spanec trajal, ne vem; kratek na noben način ni bil, kajti bili smo popolnoma izpočiti in nismo čutili več niti najmanjše utrujenosti. Jaz sem bil prvi, ki se je zbudil. Moja tovariša sta še ležala v svojem kotu kakor dve mrtvi poleni, ki se nista premaknili. Komaj sem se na svojem precej trdem ležišču vzravnal, že je moja glava bila bistra, duh jasen in prožen. Začel sem se natančno ogledovati okoli sebe, da bi mi ne ušel niti najmanjši predmet v našem podmorskem prostoru.

Kar tiče izmero naše kabine, se seveda ni nič izpremenilo. Tudi uredba je bila ista. Celica je ostala celica, ječarji ječarji, jetniki jetniki. Edina izprememba je bila ta, da je stewart med tem, ko smo spali, pospravil mizo in odstranil prt. Očividno naši gostitelji niso mislili na to, da bi izpremenili naš položaj, to se pravi, da bi nam vrnili svobodo, in začel sem se prav resno izpraševati, ali se nam obeta usoda, da bomo do svojega konca ostali zaprti v tej podmorski kletki.

Ta misel me je začela težiti tem bolj, ker sem čutil obenem, da se mi tesnijo prsa. Vedno težje je postajalo dihanje. Težki zrak ni več zadoščal za

delovanje pljuč. Čeprav je bil prostor, v katerem smo bili zaprti, precej velik, ni bilo dvoma, da smo kisik, ki se je nahajal v njem, po večini že izrabili. Človek izrabi kisik, ki se nahaja v 100 litrih zraka, v eni uri, z dušikom pa, ki stopi v tem času v približno isti količini na mesto kisika, človek ne more dihati. Zato je bilo neobhodno potrebno, da se zrak v naši kabini obnovi, kakor seveda tudi v vsem telesu podmorskega čudovišča.

Zdaj se je pojavilo v mojem duhu novo vprašanje: kakšnega načina preskrbe z zadostno količino zraka se je posluževal poveljnik tega broda? Ali je dobival zrak na kemičen način, tako da je sprostil kisik, ki se nahaja v klorokislem kaliju, potem toplote in kisik potem použil s pomočjo kaustičnega kalija? V tem slučaju je moral biti s celino v kakšni zvezi, kajti sicer ni mogel dobivati snovi, ki so za ta proces neobhodno potrebne. Mogoče pa se je zadovoljeval s tem, da je zrak s pomočjo visokega pritiska nakopičeval v primernih posodah in ga potem oddajal, kakor je pač bila potreba, da se moštvo pod vodo ohrani pri življenju. Mogoče. Ali pa je — kar bi bilo še bolj pripravno in združeno z najmanjšimi stroški in naporom — na podoben način kakor kiti v svrhu dihanja od časa do časa vzplaval na površino morja in tam obnovil svojo zaloga zraka za 24 ur ali pa še za dlje? Pa naj bo tako ali tako, bilo je jasno, da je nastopil že skrajni čas, da se zrak obnovi.

V resnici sem bil že primoran, da podvojim dihanje, da tisto malo kisika, ki ga je še bilo v naši kabini, vsrkam vase. Kar naenkrat začutim, da me je iznenada osvežil čist, s slanimi soparami močno nasičen piš zraka. To je bil oživljajoč morski veter, ki vsebuje jod. Da — tako je bilo! Široko sem odprl usta in vdihaval v globokih požirkih zrak v pljuča. Istočasno sem začutil, kako se ladjin trup lahko pozibava in trese. Očividno je bilo, da je bilo naše čudovišče iz železne pločevine vzplavalo na površino oceana, da tam po primeru kitov vdihava zrak.

Zdaj je bilo jasno, kakšnega načina ventilacije se je posluževalo podmorsko vozilo.

Potem ko sem bil s polnimi prsi vsrkal vase zadostno množino čistega zraka, sem iskal cev ali, če je dovoljeno tako reči, aerifer,¹ po katerem je pri-tekal v truplo čudovišča blagodejni tok zraka. Nisem dolgo iskal. Nad vratmi je bila odprtina, skozi katero je prihajal zračni steber in obnavljal zmanjšano količino kisika v naši ječi. Ko sem tako pre-mišljeval o svoji najdbi in o svojih opazovanjih, sta se pod vplivom svežega dotoka zraka zbudila tudi Ned in Konzulent. Mencala sta si oči, stegovala roke in potem skočila na noge.

»Ali je gospod dobro spal?« je vprašal Konzulent z običajno vljudnostjo.

»Izborno, Konzulent,« sem odgovoril. »Kako pa vi, mojster Ned Land?«

»Kakor podgana, gospod profesor! Nekaj sem pa čutil — če se ne motim — zdelo se mi je, kakor da je zavela okoli mene morska sapa.«

Tak morski volk, kakor je bil Ned Land, se v takem slučaju gotovo ni motil. Zato sem Kanadcu začel pripovedovati, kaj se je bilo med njegovim spanjem dogodilo.

»Zdaj pa imam!« je Ned Land vzkliknil. »Zdaj vemo, kakšen šum je to bil, ki nam je rezal ušesa, ko se je dozdevni narval sukal okoli »Abrahama Lincolna«.

»To je bila njegova sapa, Ned Land, se razume.«

»Kajpak. Ampak meni se ne sanja, koliko je zdaj ura. Morebiti je čas za obed?«

»Obed, moj dragi harpunir? Recite rajši zajtrk, kajti nobenega dvoma ni, da je pretekel že cel dan.«

»Torej,« se je oglasil konzulent, »smo spali najmanj štiriindvajset ur.«

»Čisto gotovo,« sem odgovoril.

»Ne bom ugovarjal,« je odvrnil Ned Land. »Naj bo čas kosila ali zajtrka, zadnji čas je, da se zopet prikaže gospod stewart, pa naj prinese, kar hoče.«

¹ Donašalec zraka.

»Nekaj bo že,« je menil Konzulent.

»Mi smo zamudili kosilo in večerjo,« je dejal Ned Land, »torej imamo zdaj pravico najmanj do dveh porcij vsak. Bom tudi jedel za dva, to sta lahko prepričana, gospoda.«

»Menda ne bo tako hudo,« sem pripomnil. »Lakote na noben način ne bomo umrli, saj bi nas sicer sploh ne bili pogostili. Neznanca gotovo nimata namena spraviti nas na drug svet s pomočjo glada — to je meni jasno.«

»Razen če imata namen, da nas dobro napitata.«

»Ned Land, temu pa moram ugovarjati. V roke kanibalov pa nismo prišli,« sem ga odločno zavrnil.

»Le ne prenaaglite se v svoji sodbi, gospod profesor,« je menil Ned Land resnega obraza. »Kdo ve, če ti razbojniki niso že dolgo pogrešali svežega mesa? V takem slučaju bi trije zdravi možakarji, kakor smo vi, gospod konzulent in jaz ...«

»Pustite take domneve, mojster Ned Land,« sem istotako resno odvrnil, »predvsem pa se ne dajte zapeljati v jezo, zakaj s tem našega položaja čisto gotovo ne boste izboljšali.«

»Ne bom vas prepričeval,« je dejal harpunir, »naj bo, kakor hoče; na vsak način sem lačen, da bi kmalu znorel. Toda naj bo jutro ali opoldan — stewarta ni od nikoder.«

»Mojster Land,« tako sem odgovoril, »treba se je vendar ravnati po dnevnem redu na krovu. Kuhar pač ni kriv, če se naš želodec ne ujema z uro na ladji.«

»Želodec gospoda harpunirja se bo pač že privadil na uro te morske pošasti,« je dejal nato Konzulent v svojem stoičnem miru.

»Ta je pa čisto vaša, prijatelj Konzulent,« je odvrnil nepotrpežljivi Ned Land. »Jaz ne vem, čemu vam je Bog dal žolč in živce, ki jih nič ne rabite. Vi menda tudi zahvalno molitev zapojete še predno ste kaj pojedli? Najbrže bi Vi tudi rajši od gladu umrli, kakor da bi odprli usta in pošteno zaropotali.«

»Kaj pa bi mi to pomagalo, če bi usta razkrečil,« je prašal Konzulent.

»Kaj? Ozmerjali bi hudiče, pošteno bi jim povedali, kar jim gre, lopovom! To je tudi nekaj vredno. In če si ti pirati — pravim pirati, da ne razžalim gospoda profesorja, ki nikakor ne dovoli, da bi jih imel za kanibale — če si ti pirati morebiti domišljujejo, da me bodo držali v tej kletki, kjer se bom zadušil, ne da bi slišali od mene v obraz, kakšni podleci da so — potem se hudičevo motijo. Kaj pravite, gospod profesor, ali nas bodo dolgo držali v tem železnem zaboju?«

»Če naj rečem resnico, Ned Land, potem vem o tem ravno toliko ko vi.«

»Toda kaj mislite?«

»Mislim, da smo po slučaju zaznali za veliko tajnost, ki bi morala človeštvu ostati prikrita. Ako ima moštvo te podmorske ladje interes, da se ta tajnost v nobenem slučaju ne izda, in če je ta interes zanj večji nego je vredno življenje treh ljudi, potem se bojim, da stoji stvar za nas zelo slabo. Če pa ne, potem nas bo pošast, ki nas je na tako nepričakovan način dobila v oblast in požrla, pri prvi priložnosti zopet vrnila svetu, na katerem žive enaka bitja kakor mi.«

»Pri tem je seveda treba predpostavljati, da nas kapitan ne bo smatral za potrebne njegovi ladji in da nas ne bo vpisal v zaznam njenega moštva,« je napol resno napol šaljivo pripomnil Konzulent.

»Kar pa bo trajalo samo tako dolgo,« je odvrnil Ned Land, »dokler se ta ali ona fregata, ki je hitrejša in spretnjša od »Abrahama Lincolna«, ne polasti tega aparata in banditov, ki se ga poslužujejo, pa kapitana z vsem moštvom vred ne obesi na veliki jambor.«

»Dobro govoril, mojster Land,« sem odgovoril. »Toda dozda se kapitan še ni obrnil na nas, da bi nas vpisal v zaznam svoje posadke; torej je popolnoma nepotrebno, da se že zdaj posvetujemo, kaj bi nam bilo v tem slučaju treba storiti. Ponavljam: čakajmo, opazujmo, uvažujmo vse okoliščine in zbirajmo potrebne izkušnje; ne naredimo pa ničesar, ker se zaenkrat sploh ne da nič pametnega narediti.«

»Jaz pa nisem tega mnenja, gospod profesor,« je dejal Kanadec, ki se na noben način ni hotel vdati. »Nekaj je treba storiti.«

»No kaj pa, mojster Land?«

»Treba, da se te ječe rešimo.«

»Iz ječe na zemlji ali pa v zemlji je pobeg mogoč, čeprav navadno zelo težaven. Toda kako se hočete osvoboditi iz ječe pod morjem, dragi Ned, tega ne razumem.«

»No, prijatelj Ned,« se je vmešal v razgovor Konzulent, »kaj boste gospodu profesorju na to odgovorili? Še nikoli se ni slišalo, da bi Amerikanec prišel v zadrego, kaj naj odgovori na še tako težavno vprašanje.«

Harpunir pa je molčal, ker je bil res v veliki zadregi. Pobeg iz stroja, ki plove pod morjem, je bila absolutno nemogoča stvar. Toda Kanadci so napol Francozi in Ned Land mi je dal odgovor, ki je bil v resnici vreden mojega naroda.

»Vi torej, gospod profesor, res ne uganete, kaj morajo ljudje storiti, če ne morejo iz svoje ječe uiti?«

»Kaj naj storijo drugega ko to, da ostanejo v njej; če mogoče, kolikor toliko udobno.«

»To je odgovor!« je vzkliknil Konzulent. »V taki ječi, ko je naša, je notri vedno boljše nego zunaj.«

»Imata prav,« je odvrnil Ned Land, »toda le v slučaju, če vržemo v morje gospodarja in ječarja.«

»Kaj, Ned? Vi resno mislite, da bi se mi mogli polastiti tega vozila?«

»Čisto resno.«

»To je nemogoče.«

»Zakaj, gospod moj? Čisto lahko se nam nudi ugodna prilika za to. Ne uvidevam, zakaj bi trije pametni in prebrisani možje kakor smo mi, ne mogli take priložnosti izrabiti. Če jih je dvajset na krovu te podmornice, potem mislim, da jim bosta dva Francoza in en Kanadec pač kos.«

Bilo je boljše, da sva pustila, naj Kanadčevo mnenje obvelja. Čemu naj bi se z njim prepirala, ko pa je bilo vnaprej izključeno, prepričati ga, da se moti. Zato sem rekel:

»Počakajmo, naj stvari teko same naprej, dokler se ne zgodi kaj, kar nam bo nudilo priložnost, da nekaj ukrenemo. Dotlej pa brzdaite svojo nepotrpežljivost, Ned Land, lepo vas prosim! Če hočemo kaj doseči, potem se moremo posluževati le lokavosti, in če se še tako jezite in togotite, s tem ne boste priklicali ugodne priložnosti, ampak rajši narobe. Obljubite mi sedaj, da se boste brez prevelikega razburjenja zaenkrat vdali v svojo usodo.«

»Obljubim, gospod profesor,« je dejal Kanadec, vendar pa ton njegovih besed ni bil tak, da bi me bil posebno pomiril. »Nobene hude besede ne bo iz mojih ust, ne bom ne zaklel ne se raztogotil, niti bom razbijal ali kakorkoli že izdajal svoje jeze — celo v tem slučaju ne, če bi miza ne bila napravljena, kakor si želim.«

»Dobro, Ned,« sem rekel; »glejte da boste besedo držali.«

Nato smo obmolknili. Vsak se je pečal sam s svojimi mislimi. Priznati moram, da kljub dani obljubi, da bo miren, harpunirju nisem verjel. Predobro sem poznal njegovo naglo naravo. Da bi pa mogla nastopiti prilika, da bi se mi trije polastili podmorskega vozila, kakor je mislil Ned Land, to je bilo čisto izključeno. Kaj takega je mogel upati samo kakšen Ned Land. Podmornica je morala imeti močno posadko, o tem pač ni moglo biti dvoma. In kako naj bi se bili sploh spustili v boj z njo, ko pa nismo bili svobodni! Vsaj jaz nisem videl nobene možnosti, kako naj bi prišli ven iz te hermetično zaprte celice iz železne pločevine. Pomisliti je bilo treba tudi to, da je komandant te ladje čisto gotovo imel svetu nekaj prikrivati, drugače si obstoja tega čudovitega mehanizma, ki je plul pod morjem, sploh ni bilo mogoče razlagati. V tem slučaju ni bilo misliti, da bi nas pustil, da bi se svobodno gibali po mili volji. Ali se nas bo nasilnim potom iznebil ali pa nas nekega dne kje postavil na suho ali pa do konca držal ujete, to so bile edine tri možnosti, ki jih je veljalo razmišljati. Da bi se pa mogli osvoboditi sami,

kakor je sanjal harpunir, na to se mi ni zdelo vredno niti misliti.

Medtem pa je misel, ki se je zarila Ned Landu v glavo, kuhala v njem dalje. Skoraj sem slišal, kako je vse v njem vrelo kakor v ognjeniku. Zdajci je skočil pokonci, letel v krogu okoli kakor volk v kletki, potem pa začel z rokama in nogama tolči ob železne stene naše kabine. V resnici je bilo težko zdržati, kajti tudi glad je začel razjedati naša čreva, stewarta pa ni bilo od nikoder. Povsod tiho kakor v grobu. Če neznanci niso imeli zlih namenov z nami, so pa morebiti na nas čisto pozabili. V Ned Landu, ki je imel posebno močan želodec, je kuhala jeza tako, da sem se bal najhujšega. Ako bi se bil zdaj kdo od posadke pokazal, primojveri, da bi ne bil prišel živ iz rok harpunirja!

Kanadec je divjal dobri dve uri. Vpil je in kričal, toda vse zaman! Železne stene so ostale neme. Iz trupa podmornice ni bilo slišati niti najmanjšega šuma, kakor da je vse v njej izumrlo. Niti se je kaj premaknilo niti zaškrípalo niti se treslo. To je bil sîguren znak, da je ladja popolnoma počivala, zakaj, če se vijak vrti, se vsaj stene tresejo. Ni bilo dvoma, da je podmornica ležala globoko na dnu morja. Ta mir in tihota pa zavest, da smo tako rekoč pokopani pod ogromno plastjo morja, je bila neznosna.

Pod vplivom tega duševnega stanja sem tudi jaz začel obupovati. Kako dolgo bo trajala naša ječa? Mogoče do smrti! Moje zaupanje v kapitana je začelo ginevati. Mil pogled tega moža, blagorodne črte obraza, njegovo plemenito obnašanje je izginjalo iz mojega spomina. Na mesto prejšnjega kapitana se je pojavila pred mojimi duševnimi očmi druga podoba — podoba neusmiljenega kruteža, kakršen je moral biti človek, ki se ni zmenil za življenje treh zemljanov, pa nas je puščal v tej strašni ječi pod morjem same. Čutil sem, da ta mož ne spada med človeštvo, iz katerega se je bil sam izključil, da mu je bila vsaka dobrota in miloba, vsako usmiljenje tuje, da je moral gojiti v srcu neizbrisljivo sovraštvo napram vsakemu bitju, ki nosi ime človek.

Ali je torej ta mož res imel namen, da nas v tem ozkem prostoru drži tako dolgo zaprte, dokler ne bi od gladu vzeli konec? Da nas izpostavi groznim mukam, ki so s tako počasno smrtjo združene? Da bi morebiti drug drugega napadli, oziroma se zmenili, da se sami ugonobimo? Glad ne pozna usmiljenja in človeka izpremeni v žival. Ta strašna misel se me je polastila z neodoljivo silo, domišljija pa je pripomogla k temu, da se me je polotil nov strah. Samo Konzulent je ostal miren, Ned Land pa je besnel in rjul ko divji.

V tem hipu se je zunaj začul šum. Po železnih tleh so doneli koraki. Zapahi so se odrivali, ključi v ključavnicah so se zavrteli, vrata so se odprla in vstopil je Stewart.

Še preden sem se mogel zganiti, da bi se vrgel med nju, se je Kanadec z divjim skokom ko tiger vrgel na nesrečneža, ga podrl na tla in zagrabil za vrat. Pod železno pestjo Kanadca se je Stewart davil, tako da njegovo življenje ni bilo več vredno počenega groša. Zdaj sva jaz in Konzulent priskočila in z vsemi silami skušala stewartu osvoboditi, da ga togotni Kanadec ne zadavi. Kar ostrmel sem, ko začujem v francoščini sledeče besede:

»Pomirite se, mojster Land; vi, gospod profesor, pa poslušajte!«

DESETO POGlavJE.

Gospodar vseh morij.

Bil je poveljnik podmornice.

Začuvši njegov glas, je Ned Land takoj izpustil strežaja. Stewart, ki je bil komaj utekel smrti, je na mig kapitana opotekajoč se zapustil kabino. Tako je komandant imel svoje moštvo v oblasti, da Stewart niti z najmanjšo potezo obraza ni izdal jeze, ki ga je morala spričo nenadnega napada Kanadca navdajati. Konzulent, ki ga je bil ta prizor proti njegovi navadi spravil pokonci, in jaz, ki sem bil popolnoma iz ravnotežja in nisem vedel, kaj naj si

mislim, sva molče čakala, kako se bodo dogodki razvijali dalje.

Komandant se je uprl v rob mize, prekrizal roki čez prsi in nas z globoko pozornostjo motril. Ali se je obotavljal, da bi govoril dalje? Skoro se je zdelo, da obžaluje, da je bil tistih par francoskih besed izgovoril. Čuden mož! Ko je bil še nekaj hipov pomolčal, je začel mirno, toda zelo izrazito govoriti:

»Gospodje, govorim francosko prav tako dobro kakor angleško, nemško in latinsko. Lahko bi vam bil na vaša izvajanja odgovoril že pri našem prvem sestanku, toda bilo je nujno potrebno, da vas prej nekoliko spoznam, potem pa dobro premislim. Vaša povest, ki se je iz ust vsakega glasila bistveno enako, mi je dokazala, da ste mi dali o vaših osebah resnične podatke. Zdaj vem, da me je slučaj pripeljal skupaj z gospodom Petrom Arronaxom, profesorjem naravoslovja na pariškem muzeju, ki ima znanstveno misijo v inozemstvu, potem z njegovim služabnikom Konzulentom in pa s harpunirjem Ned Landom, po rodu Kanadcem s krova fregate »Abraham Lincoln«, ki spada k vojni mornarici združenih držav severne Amerike.«

Jaz sem se priklonil in dal razumeti, da njegove besede potrjujem. Kapitan je govoril dovršeno francosko brez najmanjšega tujega naglasa. Njegov govor je bil miren in jasen, besede pravilne, stavek za stavkom je tekel gladko ko voda. Kljub temu sem imel občutek, da imam opraviti z vojakom.

Kapitan je nadaljeval:

»Vi se, gospodje, gotovo pritožujete, ker sem se tako dolgo obotavljal, da Vas v drugič posetim. Vzrok je ta, ker sem hotel po ugotovitvi Vaših oseb tehtno premisliti, kakšen sklep naj storim z ozirom na Vašo nadaljnjo usodo na tej ladji. Nesrečne okoliščine so hotele, da ste prišli skupaj s človekom, ki se je človeštvu popolnoma odpovedal. Vi ste posegli v potek mojega življenja...«

»Nehoté,« sem pripomnil jaz.

»Nehoté?« je odgovoril neznanec, ki je pri tem svoj glas nekoliko poostril. »Ali me je »Abraham

Lincoln» nehoté zasledoval po vseh morjih? Ali ste se vi nehote podali na krov te fregate? Ali so Vaše krogle nehote zadele trup moje ladje? Ali je mojster Land nehote zagnal harpuno v mojo podmornico?»

Iz teh besed je govoril s težavo zadržan srd. Jaz sem odgovoril:

»Gospod, Vam gotovo niso znane razprave, ki so se o Vas in o Vaši ladji vršile v Ameriki in v Evropi. Vi ne veste, da so razne nesreče, ki so se zgodile zaradi udarca Vašega podmorskega aparata, razburile javno mnenje na obeh kontinentih. Nočem Vam razkladati brezštevilnih hipotez, s katerimi smo skušali razlagati pojav, kojega skrivnost poznate samo Vi. Potrebno pa je, da veste, da je bil »Abraham Lincoln«, ko se je lotil Vašega zasledovanja daleč tja do voda Tihega oceana, mnenja, da ima opraviti z ogromnim morskim čudoviščem, katerega je za vsako ceno treba uničiti, da ne bi ogrozilo morske plovbe vsega sveta.«

Na komandantovem licu je zaigral lahen smeh:

»Gospod Arronax, ali bi si Vi upali trditi, da Vaša fregata ne bi bila streljala name, ako bi bila mislila, da nima pred seboj kakšnega morskega velikanu, ampak podmorsko ladjo?»

To vprašanje me je seveda spravilo v zadrego, kajti bil sem prepričan, da bi se kapitan Farragut ne bil prav nič pomišljal, napasti tudi podmorsko ladjo. Brez dvoma bi bil smatral še bolj za svojo dolžnost, da tak nevaren aparat uniči, kakor pa da konča življenje narvalu-velikanu.

»Vi torej razumete, gospod Arronax,« je zopet povzel besedo neznanec, »da imam pravico, ravnati z Vami kakor s sovražniki.«

Na to nisem odgovoril ničesar. In to po pravici. Saj ni nič pomagalo, če bi bil začel o tem vprašanju kakšno diskusijo, ko pa ima sila vedno na svoji strani najmočnejši argument.

»Dolgo sem okleval,« je nadaljeval komandant. »Nimam nobene dolžnosti, da bi Vas smatral za ljudi, katerim bi moral izkazovati kakšno gostoljubnost. Jaz bi Vas bil lahko zopet postavil na vrhnjo

ploščino ladje, na katero ste se bili rešili. Potem bi se bil potopil v globino in bi bil lahko pozabil, ali ste sploh kdaj na svetu eksistirali. Ali nisem imel te pravice?»

»Mogoče pravico divjaka,« sem odgovoril, »pravice izobraženega človeka pa gotovo ne.«

»Gospod profesor,« je živahno odgovoril komandant, »jaz nikakor nisem civiliziran, kakor Vi to razumete. Jaz sem z vso človeško družbo popolnoma prelomil iz vzrokov, ki so izključno moja stvar. Zato pravil te družbe ne priznavam in prosim, da se meni nasproti nanje nikoli več ne sklicujete.«

To je bilo popolnoma odkrito in jasno. Srd in zaničevanje sta se bila zablistala iz oči neznanca in v življenju tega moža se mi je odkrila strašna preteklost. Ta mož se ni bil samo postavil izven vseh človeških zakonov, ampak se je napravil popolnoma neodvisnega in svobodnega v najbolj pravem pomenu te besede. Nobena sila tega sveta mu ni mogla blizu. Kdo pa bi se mogel upati, da ga zasleduje do globčin morja? In kdo naj se ga polasti na morski površini, ko pa je razpolagal s takim nepremagljivim orožjem? Katera ladja bi se mogla upreti udarcu njegovega podmorskega ostroga? Ne — noben človek ga za njegova dela ni mogel pozvati na odgovornost. Samo Bog, ako je vanj veroval, in pa vest, ako jo je imel, sta bila sodnika, od katerih je bil odvisen.

Medtem, ko so te misli švigale po moji glavi, je neznanec molčal, globoko zatopljen vase. Jaz pa sem ga opazoval napol z grozo napol s spoštovanjem — nekako tako, kakor je Edip motril sfingo.

Po dolgem molku se je komandant zopet oglasil.

»Jaz sem torej okleval,« je dejal, »sem pa končno prišel do zaključka, da se da moj interes združiti s tistim naravnim sočutjem, do katerega ima pravico vsako človeško bitje. Vi boste torej ostali na mojem krovu, če je že usoda hotela, da Vas je vrgla nanj. Vi boste tukaj svobodni, kot protiuslugo za to svobodo, ki je seveda mišljena samo v omejenem obsegu, pa Vam bom stavil en sam pogoj. Zadostovala mi bo samo Vaša beseda, da se boste v ta pogoj vdali.«

»Govorite, gospod,« sem odgovoril; »upam, da bo ta pogoj tak, da ga lahko vsak gentleman sprejme.«

»Da, gospod moj, glasi se pa sledeče: Lahko se zgodi, da me bodo izvestni nepredvideni dogodki primorali, da Vas za nekaj ur ali dni dam zakleniti v Vaše kabine. Ker pa ne želim rabiti napram Vam sile, pričakujem od Vas, in sicer v tem slučaju še bolj nego v drugih, da se boste brezpogojno in brez ugovora v to vdali. Če tako ravnam, prevzamem vso odgovornost namesto Vas in Vas vsake odgovornosti sploh odvežem, kajti to je čisto v mojih rokah, da Vam absolutno onemogočim, da bi videli kaj takšnega, česar ne smete videti. Ali sprejmete ta pogoj?«

Torej so se na tej ladji dogajale stvari, ki so morale biti prav posebnega značaja in ki jih niso smeli videti ljudje, ki ne stojijo izven socialnih zakonov. Reči moram, da med presenečenji, ki so me brez dvoma čakala v prihodnjosti, to presenečenje ni bilo najmanjše.

»Sprejmemo,« sem odgovoril, »dovoljujem si samó, spoštovani gospod, da Vam stavim samo eno vprašanje.«

»Govorite!«

»Vi ste rekli, da bomo na Vašem krovu svobodni.«

»Popolnoma.«

»V kakšnem smislu razumete to svobodo?«

»Da boste smeli hoditi, prihajati in odhajati, videti in celo opazovati vse, kar se pri nas dogaja — izvzemši nekaj redkih slučajev — kratko in malo, imeli boste tisto svobodo, ki jo uživamo mi sami, moji tovariši in jaz.«

Očividno se nismo razumeli.

»Oprostite, gospod,« sem odgovoril, »to je vendar samo svoboda, kakor pristojna vsakemu ujetniku — taka svoboda pa nam nikakor ne zadostuje.«

»Pa vam bo morala!«

»Kaj, mi naj se odpovemo, da bi kdaj videli domovino, prijatelje in znance?«

»Da, moj gospod, toda odpoved, da ne boste več nosili neznosnega jarma zemlje, ki ga ljudje po zmoti imenujejo svobodo, to vendar ni tako hudo, kakor Vi mislite.«

»Ne, takih nazorov pa mi nismo,« je zaklical Ned Land, »nikoli in nikdar ne dam besede, da ne bom poskušal se rešiti.«

»Vaše besede ne zahtevam, mojster Land,« je z mrzlim glasom odgovoril komandant.

»Gospod,« sem zopet jaz povzel besedo, nehotе razjarjen, »Vi zlorablјate svoj položaj! To je nečloveška krutost!«

»Motite se, gospod Arronax, to ni krutost, ampak miloba. Vi ste moji vojni ujetniki. Jaz vam prizanašam, ko bi vas lahko z eno samo besedo potopil v globino oceana. Vi ste me napadli; hoteli ste prodreti v tajnost, katere noben človek na zemlji nikoli ne sme izvedeti in ne bo izvedel, tajnost mojega bivanja. In potem si še domišljate, da vas bom izpustil na svobodo, na tisto zemljo, ki ničesar o meni ne sme vedeti! To se nikoli ne bo zgodilo! Če vas na tej ladji zadržim, storim to zaradi sebe. To sem dolžan sam sebi.«

Proti tem besedam komandanta ni bilo absolutno nobenega ugovora.

»Vi nam torej puščate samo izbero med življenjem in smrtjo?«

»Tako je!«

»Na to seveda ne moremo odgovoriti ničesar drugega, kakor da izberemo življenje,« sem dejal, obrnivši se obenem k mojima tovarišema. »Vendar pa nas ne veže v ostalem nobena beseda.«

»Nobena, gospodje,« je odgovoril neznanec. Potem je nadaljeval nekoliko ljubezniveje: »Dovolite mi, da končam svoj razgovor. Vas, gospod Arronax, poznam. Vi se po mojem mnenju ne boste mogli pritoževati čez usodo, ki je vaše življenje tako nepričakovano zvezala z mojim. Med knjigami, ki jih najrajši proučujem, boste našli ono delo, ki ste ga priobčili vi o morskih globinah. Opetovano sem prečital to knjigo. Izsledili ste v tem delu o morju in njega prebival-

cih toliko, kolikor je sploh mogla dozdej izslediti o tem znanost na zemlji. Toda vsega ne veste! Niste vsega videli! Verujte mi, gospod profesor, da ne boste obžalovali časa, ki ga boste prebili na krovu moje ladje. Potovali boste po kraljestvu čudes. Od danes naprej stopate v nov element — videli boste, česar še nikoli noben človek ni videl — zakaj jaz in moji tovariši se ne prištevamo več med človeštvo. Naš planet vam bo, gospod Arronax, po moji zaslugi odkril svoje največje skrivnosti.«

Ne smem zamolčati, da so te besede komandanta napravile name globok vtis. Pozabil sem za hip, da opazovanje teh vzvišenih reči nikakor ne more odtehtati izgube svobode. Ker pa sem take narave, da rajši zaupam usodi, nego da bi se vdajal prevelikim in morda nepotrebnim skrbem, sem prepustil odločitev o tem, kaj se bo zgodilo, času. Zato sem zaenkrat odgovoril le to:

»Gospod! Vi ste prelomili s človeštvom, jaz sem pa prepričan, da se s tem niste odpovedali vsakemu človeškemu čuvstvovanju. Mi smo brodolomci, ki smo bili na vašem krovu prijazno sprejeti. Kar se tiče mene, pa smatram za mogoče, da zanimanje za znanost človeka lahko tako prevzame, da pozabi na potrebo po svobodi.«

Mislil sem, da mi bo komandant v potrdilo našega dogovora segel v roko. Temu pa ni bilo tako in meni je bilo žal za človeka, ki se je bil tako odtujil običajem zemljanov.

»Še eno vprašanje,« sem dejal, ko se je to zagonetno bitje hotelo oddaljiti.

»Prosim, gospod profesor.«

»S kakšnim imenom naj vas oğovarjam?«

»Gospod«, je odgovoril komandant, »za vas se pišem kapitan Nemo. Vi in vaši tovariši ste pa zame samo pasažirji 'Nautilusa'.«

Kapitan Nemo je zaklical. Prikazal se je steward. Kapitan mu je dal neka povelja v tajinstvenem jeziku. Potem se je obrnil h Kanadcu in Konzulentu in dejal:

»Čaka vas južina v vajini kabini. Sledita temu možu!«

»To sprejmemo,« je odvrnil harpunir.

Konzulent in Ned sta zapustila celico, v kateri smo bili zaprti več ko trideset ur.

»Gospod Arronax, zdaj pa greva na južino tudi midva.«

»Kakor želite, gospod kapitan!«

Sledil sem kapitanu in kakor hitro sem bil prestopil prag, sem se znašel v električno razsvetljenem koridorju podobno kakor na drugih ladjah. Ko sva bila prehodila kakih dvanajst metrov, so se pred nama odprla druga vrata. Vstopil sem v jedilnico, ki je bila okrašena in opremljena s strogim okusom. Na obeh straneh dvorane so se dvigale visoke hrastove omare, okrašene z ebenovino, na namiznih ploščah v kotih pa se je bliskal pribor iz fajanse, porcelana in kristalnega stekla, kar je moralo biti vprav neprecenljive vrednosti.

Sredi jedilnice je bila bogato obložena miza. Kapitan Nemo mi je pokazal moj prostor.

»Sedite,« je rekel, »in se poslužite kakor človek, ki mora biti zelo gladen.«

Južina je obstojala iz jedi, ki jih je pribavilo izključno morje. Nekaterih jedi na noben način nisem mogel razpoznati. Moram reči, da so jedi bile izvrstne, da pa so imele svojevrsten okus, na katerega pa se je bilo lahko kmalu privaditi. Vsebovale so brez dvoma veliko fosfora. Kapitan Nemo me je pogledal. Dasi ga nisem ničesar vprašal, je uganil moje misli in mi sam od sebe odgovarjal na vprašanja, ki so mi ležala na jeziku.

»Večina jedi vam je nepoznana, gospod profesor,« je rekel, »smete jih pa zauživati brez najmanjše skrbi; so zdrave in tečne. Že dolgo časa je, kar sem se odpovedal hrani, ki jo daje kopna zemlja, in sem zdrav ko riba. Tudi moje moštvo, ki je krepko ko jeklo, zauživa samo morske jedi.«

»Vse te jedi so torej proizvodi morja?«

»Da, gospod profesor. Morje pokriva vse moje potrebsčine. Časih vržem svoje mreže, ki se napol-

nijo tako, da pokajo, časih hodim po morskem dnu, ki je sicer za vsakega drugega človeka nedostopno, in kakor lovec v gozdu lovim divjačino, ki se podi pod morjem.«

Z začudenjem sem pogledal kapitana in odgovoril:

»Razumem, gospod komandant, da vaše mreže nalovijo najizvrstnejših rib za vašo mizo; ne gre mi pa v glavo, kako lovite morsko divjačino po svojih podmorskih gozdovih. Čisto nerazumljivo pa mi je, kakšne vrste je meso, ki stoji na vašem jedilnem listu, pa ni ribje.«

»Meso kopnih živali, kakor sem vam že povedal, nikoli ne pride na mojo mizo; kar pa se vam na tej-le skledi zdi meso, je od morske želve. Tukaj imate delfinja jetra, ki ste jih morebiti imeli za svinjski ragout. Moj kuhar je edinstveni mojster na svetu, ki zna napraviti sijajne jedi iz najraznovrstnejših živali morja. Tu na primer imate konzerve iz brizgačev, ki bi jih Malajec zaužival, ko da so nebeška mana; tam leži kremi podobna jed, ki je prirejena iz kitajskega mleka in iz sladkorja, katerega dobivamo iz neke morske trstike. Dovolite mi zdaj, da vam ponudim kompot iz anemon, ki se lahko meri z najsočnejšim sadjem kopne zemlje.«

Pokusil sem bolj iz radovednosti, nego iz slasti, medtem ko me je kapitan Nemo naravnost očaroval s svojim pripovedovanjem, kakršnega dozdej gotovo še nihče ni slišal.

»To morje, gospod Arronax,« je nadaljeval, »ki me brani, me pa tudi oblači. Obleka, ki smo jo vam dali na razpolago, je stkana iz niti-bisovnic morskih školjk, pobarvana je s pravim škrlatom, kakor so ga poznali narodi starega veka, zasenčena pa z vijoličastimi barvami, ki jih dobivam iz neke školjke sredozemskega morja. Parfemi, ki jih boste našli na toaletni omari vaše kabine, so proizvod destilacije morskih zelišč. Vaša postelja je opremljena z žimnico, napolnjeno z najfinejšo morskovo travo. Vaše pero obstoji iz poroženelega kitovega vosa, črnilo pa pohaja od tekočine, ki jo izpušča sipa. Vse mi

daje morje, ki bo nekoč tudi vse sprejelo vase nazaj.«

»Vi ljubite morje, kapitan?«

»Da, ljubim ga z vso dušo. Morje je vse! Pokriva sedem desetin zemeljske krogle. Njegov dih je čist in zdrav. Morje je neskončna puščava, v kateri človek nikoli ni sam, kajti krog in krog čuti snovanje življenja. Morje je nosilec čudovitega, bujnega življenja in porajanja; morje je samo gibanje in ljubezen; morje je živa neskončnost, kakor ga je imenoval nek pesnik na zemlji. V resnici, gospod profesor, v morju se narava javlja po vseh svojih treh carstvih: mineralskem, rastlinskem in živalskem. Živalsko je posebno bogato zastopano po sesalcih, plazilcih, milijon ribah in cevosrčnicah, ki spadajo k deblu vretenčarjev; po kozolnjakih in salpah, ki spadajo k plaščarjem; po morskih zvezdah, ježkih, brizgačih in morskih lilijah, ki spadajo k deblu iglokožcev, po glavonožcih, polžih in školjkah, ki spadajo k mehkužcem ali moluskam, po moluskopodobnih živalih, dalje po členonožcem pripadajočih skrluparjih ali raki, in sicer tako po košarjih, kakor po obročkarjih, ceponožcih, vitičnjakih in praskrluparjih; po deblu črvov, po trdoživnjakih, oziroma polipih, cevkaših, klobučnjakih ali meduzah, koralnjakih in rebraših, ki spadajo k deblu mehovnatih živali, po spužvah in ogromnih vrstah praživali ali protozojev: nepregledni redovi živali, ki štejejo več ko 13.000 vrst, od katerih le ena desetina živi v sladki vodi. In koliko vrst rastlinstva! Po morju se je življenje na zemlji šele začelo in Bog ve, če ne bo tudi z morjem prenehalo. Morje je svobodno; ne pripada tiranom! Na njegovi površini še lahko izvajajo svoje »pravice«, se lahko med seboj bijejo in ugonablajo, toda trideset čevljev pod njim je njihove oblasti konec. Profesor, pustite zemljo in živite v morju! Le v njem je resnična svoboda, ni nobenega gospodarja nad nami! Tu sem neodvisen, resnično neodvisen, sam svoj gospod!«

Kapitan Nemo je naenkrat umolknil sredi svojega navdušenega govora, ki ga je bil zanesel s

seboj ko mogočna reka zrnce peska. Ali je obžaloval, da je bil izgubil oblast nad seboj, ali je bil preveč rekel? Nekaj časa je stopal po jedilnici močno razburjen gori in doli. Potem pa so se njegovi živci pomirili, njegov obraz je zopet poledenel in imel sem pred seboj zopet prejšnjega komanderja, mirnega ko podoba iz brona.

ENAJSTO POGLAVJE.

Nautilus.

»In sedaj, gospod profesor,« je povzel besedo, »če se vam ljubi, da si ogledati 'Nautilusa', sem vam na razpolago.«

Kapitan Nemo se je vzdignil. Jaz sem mu sledil. Odprla so se dvojna vrata v jedilnem salonu in vstopila sva v sobo enake velikosti.

To je bila knjižnica. Visoke omare iz črnega palisandrovega lesa, v katerega so bili vloženi okraški iz brona, so v širokih predalih vsebovale veliko število po enem vzorcu vezanih knjig. Omare so pokrivalle vse štiri stene dvorane in so spodaj bile predelane v široke, s kostanjevorjavim usnjem prevlečene divane, na katerih se je najudobneje sedelo ali ležalo. Na več mestih so se dali iz omar izvleči podstavki za knjige. V sredi pa je bila velika miza, pokrita z revijami in časopisi, ki so pa bili že starejšega datuma. Lepi in mirni prostor je bil preplavljen od električne luči, ki je padala iz štirih izmedlega stekla brušenih krogel, vdelenih v strop.

Opazoval sem to genijalno opremljeno dvorano z resničnim občudovanjem in skoraj nisem mogel verjeti svojim očem.

»Kapitan Nemo,« sem rekel svojemu gostitelju, ki se je bil raztegnil po divanu, »to je knjižnica, ki bi bila v čast vsakemu knežjemu dvorcu na zemlji, in jaz kar ostrmim spričo misli, da vas spremlja do dna morja.«

»Kje naj najdem več samote, tišine in miru, gospod profesor?« je odvrnil kapitan Nemo. »Ali imate v svojem kabinetu v pariškem muzeju tak popolen mir?«

»Žalibog ne, gospod kapitan, vrhtega pa je naravnost beraški, če ga primerjam z vašim. Vi imate tu 6 do 7 tisoč zvezkov...«

»1200, gospod Arronax! To je edina vez, ki me še z zemljo veže. Sicer pa je zame svet nehal biti, ko se je moj »Nautilus« prvič potopil pod morje. Tega dne sem bil kupil svoje zadnje knjige, zadnje brošure in časopise in si domišljam, da človeštvo od takrat naprej ni ničesar več mislilo in napisalo. Te knjige, gospod profesor, so vam vse na razpolago.«

Zahvalil sem kapitana in pristopil k policam. Videl sem znanstvene knjige, knjige o morali in lep slovje, toda nobenega dela o narodnem gospodarstvu. Zdelo se je, da so knjige te vrste na krovu »Nautilusa« postavljene na indeks.

Kar se mi je posebno čudno zdelo, je bilo to, da vse te knjige, pisane v najrazličnejših jezikih, niso bile razporejene, ampak so stale poljubno druga zraven druge. Kapitan Nemo je moral biti zelo znan s svojo knjižnico, da je našel knjigo, katero je potreboval.

Zapazil sem glavna dela starih in novejših mojstrov, vse, kar je človečanstvo lepega ustvarilo v zgodovinopisju, poeziji, romanu in znanstvu, od Homerja do Goetheja in Viktorja Hugo-a, od Ksenofona do Rankeja in Micheleta, od Micheleta do Sandove in Marlittove. Vendar je največje število pripadalo znanstvu. Mehanika, balistika, hidrografija, meteorologija, geografija, geologija itd. so bile enako zastopane ko naravoslovne vede. Čital sem imena Humboldt, Arago, Foucault, Milne Edwards, Faraday, Secchi, Petermann, Aggassiz itd. itd. in videl poročila Akademije znanosti in nešteti geografskih in drugih družb. Dela so bila popolna, revije pa po veliki večini. Iz letnikov sem razvidel, da je kapitan Nemo živel svoje podmorsko življenje nekako tri leta.

»Zahvalim vas, gospod, za ljubeznivost, s katero ste mi dali na razpolago vašo knjižnico. Tu so znanstveni zakladi, katerih se bom temeljito posluževal.«

»Ta salon ni samo knjižnica, ampak je tudi za kajenje.«

»Za kajenje? Kaj se v tej ladji tudi kadi?«

»Seveda se. Kdaj pa ste še videli ladjo, na kateri se ne bi kadilo?«

»Je že res, toda če na vaši ladji tudi kadite, potem morate občevati s kopno zemljo vsaj toliko, da dobite havane.«

»Mi še v glavo ne pade. Prosim, vzemite tole cigaro, gospod Arronax; če ste poznavalec, potem boste s to smotko zadovoljni, čeprav ne pohaja iz Havane.«

Vzel sem cigaro, ki je po obliki točno odgovarjala havani, zdelo se mi pa je, kakor da je zvita iz zlatih listov. Ko sem jo nažgal, sem imel užitek, ko da kadim najfinejšo špecijaliteto.

»Izborno,« sem vzkliknil, »toda to ni tobak.«

»Seveda ni,« je odgovoril kapitan; »ta 'tobak' ni ne s Havane niti z Oriienta, ampak je iz neke vrste morske alge, ki vsebuje veliko nikotina, je pa redka. Ali vam je zdaj še žal za havanami, gospod profesor?«

»Od danes naprej se zahvaljujem zanje, kapitan!«

»Kadite torej, kolikor se vam zljubi. Sicer nimajo režijskega traka, slabše pa zato niso prav nič.«

Kapitan Nemo je zdaj odprl vrata, ki so bila nasproti onim, skozi katera sem bil vstopil v knjižnico, in znašel sem se v ogromni, žarko razsvetljeni dvorani, ki je bila 10 metrov dolga, 6 široka in 5 visoka. S stropa, okrašenega z arabeskami, je padala luč, močna ko dnevna svetloba, na vse v tem muzeju nakopičene zaklade. Kakih trideset podob slovečih mojstrov, vse v enakih okvirih in ločene po bleščečih oklepah iz srednjega veka, je krasilo stene, ki so bile obite s preprogami strogega stila. Razne slikarske šole so bile zastopane po Madonni od Rafaela, devici od Leonarda da Vinci, nimfi Correggija, vnebohodu od Murilla, portretu od Holbeina, menihu Velasqueza, mučeniku Ribeire, sejmu Rubensa, dveh

flamskih pokrajinah Teniersa, treh malih žanrskih podob Gerarda Dowa, dveh podob Géricaulta in Prudhona, par pomorskih slik Verneta. Od novejših sem zapazil Delacroixa, Ingresa, Decampa, Tropa, Meissoniera in druge. V kotih tega sijajnega muzeja so stale na podnožajih čudovito lepe kopije mramornih in bronastih kipov starih grških in rimskih mojstrov. Gotovo na vsem svetu ni bilo ladje, ki bi hranila v sebi take umetnine.

»Gospod profesor,« je dejal skrivnostni kapitan »Nautilus«, »morate oprostiti, če vas tako brez cerimonij vodim po svoji ladji in če je ta salon nekoliko v neredu.«

»Ne da bi hotel izslediti, kdo ste, gospod,« sem odvrnil, »smem pač izreči domnevo, da imam pred seboj umetnika.«

»Kvečjemu diletanta, gospod. Bila je nekoč moja strast nabirati te od človeške roke ustvarjene prelestne umetnine. V resnici se mi je posrečilo priti v posest nekaterih stvari velike vrednosti. To so moji zadnji spomini na svet, ki je sicer zame mrtev. V mojih očeh so njegovi novi umetniki enaki s starimi in v mojem duhu se mešajo eni z drugimi — sicer pa, mojster je mojster, naj pripada kateremu koli stoletju.

»In ti muziki?« sem vprašal in pokazal na partiture od Webra, Rossinija, Mozarta, Beethovna, Haydna, Meyerbeera, Herolda, Wagnerja, Aubera, Gounoda in nešteto drugih, ki so ležale na velikem harmoniju, ki je stal v neki dolbini salona.

»Ti muziki,« je odgovoril kapitan Nemo, »so zame sodobniki Orfeja, kajti v spominu mrtvih se časovne razlike čisto zabrišejo — jaz pa, gospod profesor, sem umrl, sem mrtev, kakor oni vaši prijatelji, ki leže šest čevljev pod zemljo.«

Kapitan Nemo je umolknil in zdelo se je, da je zatopljen v globoke sanje. Opazoval sem ga z živim sočustvovanjem, medtem ko sem študiral posebnosti njegove fiziognomije. Naslonjen na rob dragocene mize iz mozaika, me ni več videl in je bil popolnoma pozabil na mojo navzočnost. Nisem hotel motiti tega

njegovega razpoloženja in sem začel natančneje ogledovati raritete, ki so napolnjevale to dvorano.

Poleg umetnin je bilo največ redkih predmetov iz kraljestva narave. To so bile rastline, školjke in drugi prebivalci oceana, ki jih je bil po vsej priliki nabral kapitan Nemo sam. V sredini salona so padali iz električno razsvetljenega vodometa curki v skodelo iz velikanske školjke. Okoli te skodele so pod elegantnimi omarami iz stekla, pritrjenimi z oboji iz brona, ležali, točno klasificirani in etiketirani, najdragocenejši proizvodi, oziroma prebivalci morja, kar jih je kdaj videlo oko naravoslovca. Vsak bo razumel radost, ki je prešinjala moje profesorsko srce.

Debli iglokožcev in mehovcev sta bili zastopani po najzanimivejših eksemplarjih morskih ježkov in raznih polivkov ter koraljnikov: pernatih, orglam podobnih, kamenenih, zvezdnatih, zavojnih in glivastih koraljnjakih, »neptunskem vozu«, ki se nahaja v vodah antilskega otočja; skratka po najrazličnejših vrstah mehovcev, ki rastoč ustvarjajo orjaška koraljišča in cele otoke. Od debela iglokožcev so bile zastopane krasne morske zvezde, ježki in brizgači. Kdor se zanima za školjke, bi pa bil, ako bi bil količkaj nervozen, pred steklenimi omarami, v katerih so bili razvrščeni vsi redi debela mehkužcev, naravnost zazijal, ako ne bi bil dobil krčev. Videl sem tu zbirko predmetov neprecenljive vrednosti, ki jih je nemogoče vse po vrsti popisati in za katere je znanost iznašla najlepša krstna imena: tritonov, turitell, ceritov, patell, hyal, kleodor, harf, mitr, volutov, hipporitov, teredonov itd, itd.

V posebnih omarah pa so viseli nizi prelestnih biserov, ki so v električni svetlobi kazali vse barve: rožnati biseri iz školjk Rdečega morja, zeleni iz tako zvanega morskega ušesa, ki se imenuje z latinskim imenom Iris, nadalje rumeni, modri in rdeči biseri, čudoviti proizvodi ogromne vrednosti, ki jih izločajo školjke, katere so zelo redke in se nahajajo v Indskem oceanu. Marsikateri izmed teh biserov je bil večji od golobjega jajca, njihova vrednost pa je bila

enaka onim, ki jih posedujeta perzijski šah in maskatski imam, če jih ni celo presežala.

Bilo je popolnoma nemogoče oceniti vrednost te zbirke v številkah. Kapitan Nemo bi bil moral potrošiti milijone in milijone, če bi bil te predmete kupil, in vprašal sem se, na kakšen način si je pridobil te zaklade. Naenkrat sem začul besede:

»Ogledujete si moje školjke, gospod profesor. Razumem, da vas kot naravoslovca izredno zanimajo. Toda zame imajo še večjo vrednost, ker sem jih vse lastnoročno nabral, in ni ga morja na zemeljski skorji, katerega ne bi bil po njih preiskal.«

»Da kapitan, neizrečna radost in ponos vas morata prešinjati, ko stopate sredi tega bogastva. Vaši zakladi so sad vašega lastnega truda. Noben muzej sveta nima take zbirke proizvodov morja. Toda če bom le nje občudoval, mi ne bo ostalo nič več občudovanja za ladjo, ki te zaklade v sebi shranja. Nočem prodirati v tajne, ki jih smete vedeti samo vi. Moram pa priznati, da ta »Nautilus«, gibalna sila, ki jo krije v sebi, aparati, ki omogočujejo njegovo manevriranje, mogočni agens, ki ga oživlja — da vse to silno zbuja mojo radovednost kot človeka in znanstvenika. Tu na stenah salona vidim aparate, kojih namen mi je znan. Ali bi smel izvedeti...?«

»Gospod Arronax,« tako je odgovoril kapitan, »rekel sem vam že, da ste na krovu »Nautilusa« popolnoma svobodni, zato vam ni noben del moje ladje prepovedan, da si ga ogledate do zadnje podrobnosti. Mene bo pa le veselilo, če vas bom smel voditi in vam vse razlagati.«

»Dolžan sem vam največjo zahvalo, gospod, ne bi pa hotel vaše uslužnosti zlorabljati. Dovolite mi samo vprašanje, čemu služijo ti fizikalni instrumenti?«

»Gospod profesor, enaki instrumenti se nahajajo v moji kabini in tam mi bo v čast, da vam jih razložim. Prej pa, prosim, si oglejte kabino, ki sem jo Vam namenil. Morate vedeti, kje in kako boste na »Nautilusu« nastanjeni.«

Sledil sem kapitanu, ki me je vodil po hodnikih do prednjega dela, kjer sem našel naravnost elegantno sobo s posteljo, toaleta in drugo opremo. Nisem vedel, kako bi komandanta dostojno zahvalil.

»Vaša soba je tik moje,« je dejal, medtem ko je odprl neka vrata, »in skozi mojo kabino pridete v salon, ki sva ga pravkar zapustila.«

Stopil sem v kapitanovo kabino. Izgledala je naravnost ascetično: železna postelja, pisalna miza in omara. Vse je bilo poltemno. Nobenega kosa, ki bi služil udobju. Kabina je vsebovala samo ono, kar je neobhodno potrebno.

Kapitan Nemo mi je ponudil stol.

»Sedite, prosim,« je dejal.

Jaz sem sedel, komandant pa je začel:

DVANAJSTO POGLAVJE.

Vse na električno.

»Gospod profesor, tu na stenah vidite aparate, ki so potrebni za vožnjo »Nautilusa«. Tukaj kakor tudi v salonu jih imam vedno pred očmi; kažejo mi točno mesto, kjer se nahajam, kurs, po katerem v oceanu plovem, in drugo. Nekateri izmed njih so vam znani: na primer thermometer, ki kaže notranjo temperaturo »Nautilusa«; barometer, ki naznanja težo zraka in izpremembe vremena; hygrometer, ki pove stopinjo suhote atmosfere; vremenik, iz katerega pomorščaki spoznamo bližanje viharja; busolo, ki vodi moj kurs; sektant, ki me po solnčni višini pouči o stopinji širine, na kateri se nahajam; kronometri, iz katerih izračunam dolžino, in končno dnevni in nočni daljnovid, ki mi služijo, da preiščem vse točke horizonta, kadar se »Nautilus« dvigne na vodno površino.«

»To so navadni ladjeplovni instrumenti,« sem odgovoril, »kajih raba mi je znana. Toda tu se nahajajo drugi, ki brez dvoma služijo posebnim namenom in potrebam »Nautilusa«. To kazalo na primer,

po katerem teče gibljiva igla, je po vsej priliki manometer?»

»Da, manometer. V zvezi z vodo, koje zunanji tlak mi naznanja, obenem kaže globino, v kateri plove moja podmornica.«

»Kaj pa so ta grezila čisto nove konstrukcije?»

»Termometrična grezila, ki sporočajo temperaturo različnih vodnih plasti.«

»In ostali instrumenti, kojih uporabe ne morem uganiti?»

»To vam moram nekoliko obširneje razložiti, gospod profesor,« je odgovoril komandant. »Poslušajte, prosim!«

Po mali pavzi je začel:

»Imamo mogočen agens; poslušno, gibčno, lahko in urno silo, ki se prilagodi vsem potrebam in je pravi gospodar na moji ladji. Vse je povzročeno po tej sili. Sveti mi, ogreva me in je duša mojih mehaničnih aparatov. Ta sila je elektrika.«

»Elektrika!« sem začudeno vzkliknil.

»Da, gospod profesor!«

»Vi se vendar gibljete z izredno brzino, kapitan. Dozdaj pa je dinamična moč elektrike še zelo omejena in proizvaja le male količine sile.«

»Gospod profesor,« je odgovoril kapitan Nemo, »moja elektrika ni vsakdanja elektrika, katero vsak pozna, in ravno o tem vas hočem poučiti, ako mi dovolite.«

»Nočem vas nadlegovati, kapitan, in se zadovoljujem s tem, da sem nad takim rezultatom skrajno začuden. Samo na eno vprašanje mi odgovorite, ako se vam ne zdi predrzno. Elementi, ki jih rabite za proizvodnjo tega čudovitega gibalca, se morajo hitro izrabiti. Kako na primer nadomestite cink, ko pa niste v nobeni zvezi z zemljo?»

»Na to vprašanje vam bom izčrpno odgovoril. Najprej pa morate vedeti, da se na morskem dnu nahajajo ogromne zaloge cinka, železa, srebra in zlata, ki bi se dale izrabiti. Toda teh kovin se nisem poslužil, ampak sem našel sredstva za proizvodnjo elektrike v morju samem, kjer sem jih tudi iskal.«

»V morju?«

»V morju, gospod profesor. Tu se da proizvajati elektrika na več načinov. Tako na primer bi bil lahko dobil elektriko, če bi bil proizvel tok po žicah, potopljenih v različne globočine, torej po različni temperaturi, kateri bi bile izpostavljene. V resnici pa sem se poslužil sistema, ki je veliko bolj praktičen.«

»Katerega?«

»Kako je morska voda sestavljena, vam je znano. Na 1000 gramov pride $96\frac{1}{2}$ stotin vode in okoli $2\frac{2}{3}$ stotin klornatrija, potem so še v malih količinah magnesiumklorit in klorkali, magnesiumbromit, kalciumsulfat in kalciumkarbonat. Vidite torej, da je klornatrija največ. Ta natrij dobivam iz morske vode in z njim sestavljam svoje elemente.«

»Z natrijem?«

»Da, gospod profesor! Z živim srebrom zmešan, tvori amalgam, ki v Bunsenovih elementih nadomešča cink. Živo srebro se nikoli ne absorbira. Samo natrij se absorbira in tega mi daje morje. Hočem vam pa povedati tudi to, da natrijev steber razvija največjo elektromotorično silo, ki dvakrat presega silo, katero razvije cink.«

»Razumem izvrstne lastnosti natrija, kapitan, ki se nahaja v morju. Toda treba ga je dobiti, proizvesti. Kako to storite? Seveda morejo služiti v to vaši stebri, toda, če se ne motim, bi električni aparati porabili več natrija nego ga morete dobiti. Da ga ohranite, bi ga morali torej porabiti več, nego ga morete proizvajati.«

»Zato, gospod profesor, ga tudi ne ekstrahiram s pomočjo stebra, ampak enostavno uporabljam toploto zemeljskega oglja.«

»Zemeljskega,« sem dejal, poudarjajoč z e m e l j s k e g a.«

»Recimo torej rajši, morskega,« je odgovoril kapitan Nemo.

»Vi ste v stanu izkoriščati premogovnike, ki leže pod morjem?«

»Gospod Arronax, videli me boste sami pri delu. Prosim vas samo potrpljenja, saj tu imate priliko, da se v potrpljenju vadite. Vedite zaenkrat samo to, da se imam oceanu zahvaliti za vse: proizvaja elektriko, elektrika pa daje »Nautilusu« toploto, svetlobo in gibanje — z eno besedo, življenje.«

»Toda ne zraka, ki ga dihate.«

»Tudi zrak, kolikor ga rabim, bi mogel proizvajati, toda to bi bilo nepotrebno delo, ker se vsak čas lahko dvignem do morske površine, kadarkoli hočem. Dasi mi elektrika ne daje zraka za dihanje, pa goni mogočne sesalke, ki kopičijo zrak v posebnih posodah. To mi omogočuje, da v slučaju potrebe toliko časa, kolikor hočem, ostanem pod vodo v poljubni globočini.«

»Kapitan,« sem odgovoril, »moram vas le obćudovati. Našli ste, kar bodo ljudje šele po nekaj desetletjih, namreč vso dinamično silo, katere je sposobna elektrika.«

»Ne vem, ali jo bodo ljudje našli ali ne,« je hladno odgovoril kapitan Nemo. Naj bo kakoržekoli, vi poznate že prvo uporabo, ki sem jo storil iz te dragocene sile, ki nam daje luč tolike enakomernosti in trajnosti, ki je solnce nima. Le opazujte to uro. Je električna in teče s tako pravilnostjo kakor najboljši kronometri. Razdelil sem jo po vzgledu italijanskih v 24 ur, kajti zame ni ne dneva ne noči, ne solnca ne lune, ampak izključno samo ona umetna svetloba, ki jo jemljem s seboj do dna morja. Poglejte prosim vašo uro! Zdaj je 10 dopoldne.«

»Točno.«

»Nadaljnja uporaba elektrike: to kazalo pred vami služi v to, da kaže hitrost, s katero »Nautilus« teče. Električna žica veže kazalo z brzinomerovim vijakom in igla mi kaže pravilni tek mojega vozila. V tem trenutku — le pogledjte, prosim — vozimo z umerjeno hitrostjo, 15 milj na uro.«

»Čudovito,« sem odgovoril, »čudovito; uvidevam, kapitan, da imate čisto prav, da se poslužujete sile, ki vam nadomešča veter, vodo in paro.«

»Nismo še gotovi, gospod Arronax,« je dejal kapitan Nemo in se vzdignil. »Če vam je prav, mi sledite in bova obiskala zadnji del »Nautilusa«.

Prednji del podmornice sem zdaj poznal popolnoma. Od sredine do ostroga spredaj je bil razdeljen takole: jedilnica, dolga 5 metrov, ki je bila po steni, nepropuščajoči vodo, ločena od knjižnice, dolge tudi 5 metrov — potem veliki salon, dolg 10 metrov, katerega je druga vododržna stena ločevala od kapitanove spalnice, dolge 5 metrov — potem je bila moja kabina, dolga $2\frac{1}{2}$ metra, končno hranjevalec zraka, dolg $7\frac{1}{2}$ metra, ki je segal do prednjega števna (rilca) ladje. Vsega skupaj je torej prednji del meril 35 metrov. Vododržne stene so imele vrata, ki so se po kavčukovih skobah hermetično zapirala, tako da voda ne bi mogla preplaviti prostorov, ako bi dobil »Nautilus« luknjo.

Sledil sem kapitanu skozi koridorje, tekoče sredi ladje, in sem kmalu prišel do ladjinega središča samega. Tu se je nahajal neke vrste rov sredi dveh vododržnih sten. Železna lestva ob steni je vodila navpično po njem navzgor. Prašal sem kapitana, čemu ta rov.

»Konča se pri čolnu,« je odgovoril.

»Kaj, vi imate čoln?« sem začudeno vprašal.

»Seveda. Izvrsten čoln, čisto lahek in tako zgrajen, da se ne more potopiti. Služi za izprehode in pa tudi za ribji lov.«

»Toda, če hočete v čoln, se morate brezpogojno z »Nautilusom« dvigniti na površino.«

»Nikakor ne. Čoln se nahaja na gornjem delu »Nautilusovega« trupa in leži v podolgovati izdolbini trupa, v katero se točno prilega in je na trup pritrjen s klini. Lestva pelje v odprtino, ki je vrezana v trup podmornice in ki točno odgovarja odprtini, napravljeni v steni čolna. Skozi ti dve odprtini pridem v čoln. V »Nautilusu« nahajajočo se odprtino zapre »Nautilusovo« moštvo, ono v čolnu pa zaprem jaz s tlačnimi vijaki. Potem odstranim kline in čoln se s čudovito brzino dvigne na morsko površino. Nato odprem odprtino na palubi, postavim jambor,

razpnem jadro ali pa primem za vesli in odjadram na izprehod.«

»Kako pa pridete nazaj na krov podmornice?«

»Nič ne grem na »Nautilusa«, gospod Arronax, ampak »Nautilus« pride k meni.«

»Na vaše povelje?«

»Na moje povelje. Zvezan sem z njim z žico. Telegrafiram in to zadostuje.«

»Seveda,« sem rekel, prevzet od teh čudes, »nič ni bolj enostavnega.«

Ko sva prekoračila prostor, v katerem je visela lestva, ki je peljala na ploščad, sem uzrl dva metra dolgo kabino, v kateri sta Konzulent in Ned Land kosila. Odtod sva prišla v kuhinjo, ki je imela isto dolžino.

Tukaj je električna, močna in pokorna služkinja, ki je prekosila tudi plin, opravljala vsa dela. Pod ognjišči napeljane žice so dovajale spužvam iz platine toploto, ki je ostala vedno na isti stopinji in se je enakomerno razdeljevala. Električna je tudi kurila aparate za destiliranje, ki so po izhlapevanju dajali izvrstno pitno vodo. Poleg kuhinje je bila udobno opremljena kopalnica, v kateri je pritekala iz pip tako mrzla kakor topla voda.

Za kuhinjo je sledil prostor za moštvo, dolg pet metrov. Vrata, ki so peljala vanj, pa so bila zaklenjena, tako da nisem mogel videti njegove opreme, iz katere bi bil lahko sklepal, koliko mož je bilo potrebnih za strežbo »Nautilusa«.

V ozadju je bil četrti vododržni predel, ki je delil kabino za moštvo od prostora za stroje. Odprla so se vrata in nahajal sem se v prostoru, kjer je bil kapitan Nemo, ki je brez dvoma bil prvovrsten inženjer, postavil svoje motorje.

Ta jako razsvetljen oddelek je meril celih 20 metrov dolžine. Bil je, kakor se razume po sebi, predeljen v dva prostora: v prvem so se nahajali elementi, ki so služili za proizvodnjo elektrike, dočim je bil v drugem montiran mehanizem, ki je vrtil vijak.

Najprej sem se začudil nad svojevrstnim vonjem, ki je napolnjeval ta del ladje. Kapitan Nemo, ki je bil to takoj opazil, je dejal:

»To ni nič drugega ko deli plina, ki se izločujejo po natriju; sicer pa se ladja vsako jutro po energični ventilaciji prezračuje.«

Med tem sem z zanimanjem, ki ga bo vsak razumel, ogledoval stroj »Nautilus«.

»Kakor vidite,« je rekel kapitan Nemo, »uporabljam Bunsenove elemente, ne pa Ruhmkorffovih. Ruhmkorffovi so preslabi. Res, da je Bunsenovih manj, so pa močnejši in večji, kar je boljše, kakor nas uči izkušnja. Proizvajana elektrika izstopa odzadaj, kjer po elektromagnetih velikega obsega deluje na poseben sistem vzvodov in gonil, ki prenašajo gibanje na vijakovo vrtilo. Vijak sam ima premer šest metrov in vzvoj sedem in pol metra ter more v sekundi napraviti 20 okretov.«

»Ki dajo ...«

»Hitrost 50 milj na uro.«

Tukaj je bila skrivnost, toda zaenkrat sem opustil, da bi jo izsledil. Kako je mogla elektrika delovati s toliko močjo? Kje je bil izvor te skoro neomejene energije? Mogoče iz prebitka napetosti, dobljene od čisto nove vrste provodnikov? Ali pa iz njenega prevajanja, ki se je dalo po čisto neznanem sistemu vzvodov pomnožiti v neskončnost? To je bila točka, kjer se je moja pamet nehala.

»Kapitan Nemo,« sem rekel, »ugotavljam rezultate, ne da bi iskal razlage. Videl sem »Nautilus«, kako je pred »Abrahamom Lincolnom« manevriral, in vem, kako je velika njegova hitrost. Toda ni zadosti, če se kaj giblje. Treba je videti, kam se plove. Treba se je znati gibati na desno, na levo, navzgor, navzdol. Na kakšen način dosežete ogromne globine, kjer naletate na naraščajoč odpor, ki je enak stotinam atmosfer? Kako vzplovete potem zopet na površino oceana? Na kakšen način se držite v sredini, kjer Vam ugaaja? Ali so moja vprašanja indiscretna?«

»Nikakor ne,« je odgovoril kapitan Nemo potem, ko je bil nekoliko premislil, »saj te podmorske ladje ne boste več zapustili. Vrniva se v salon, tam boste izvedeli vse, kar lahko o »Nautilusu« veste.«

TRINAJSTO POGLAVJE.

Nekatere številke.

Nekaj minut pozneje sva sedela na divanu salona, vsak s svojo cigaro v ustih. Kapitan je razgrnil pred menoj načrt, na katerem je bil narisan trup »Nautilusa« po dolžini in v raznih premerih. Potem je začel:

»Prosim, gospod Arronax, tu imate trup moje podmornice. Ladja je dolg valj s stožcu podobnima koničastima koncema, je torej podobna cigari: oblika, ki so jo prvi začeli uporabljati Angleži pri konstrukcijah slične vrste. Dolžina tega valja znaša od enega konca do drugega natanko 70 metrov, palubni tram pa ima na najširšem mestu osem metrov. Moja podmornica torej ni zgrajena točno po razmerju 1:10, kakor se grade vaši brzoparniki, toda njene linije so dovolj dolge in njena izkrožnina dovolj iztegnjena, da se izpodrinjena voda lahko umakne na obe strani in se teku ladje ne upira. Ti dve dimenziji nam po enostavnem računu dovoljujeta, da ugotovimo površino in prostornino »Nautilusa«. Površina znaša 1011 kvadratnih metrov in 45 centimetrov, prostornina pa 1500.2 ton, kar pomeni, da, ako se popolnoma nahaja pod vodo, izpodriva 1500 ton.«

»Ko sem risal načrte za to podmorski vožnji namenjeno ladjo, sem imel pred očmi, da naj ob svoji ravnotežni legi v vodi stoji z devetimi desetimi nad vodo. Zato ni pod tem pogojem smela več izpodrivati nego devet desetih svoje prostornine, namreč 1356.48 ton. Po tem sem se torej moral pri določanju njenih dimenzij ravnati.«

»Nautilus« obstoji iz dvojnega trupa, notranjega in zunanjega, ki sta med seboj zvezana z železi, ki

imajo poprečni prerez v obliki črke T, kar daje trupu izredno trdnost. Radi te predeljenosti v celice izvršuje trup dejansko enak odpor, kakor če bi bil masiven in lahko klubuje najhujši valovitvi morja. Oba trupa sta izkovana iz jeklene pločevine, koje gostota je z vodo v razmerju 7:8. Prvi trup je najmanj pet centimetrov debel in tehta 394.96 ton. Drugi trup objema ladjin gredelj, ki je 50 centimetrov visok in 25 centimetrov širok in tehta 62 ton. Stroj, balast, razne pritikline, oprava, predeli in notranje podpore tehtajo 961.62 ton, tako da znaša, ako prištejemo prej navedenih 394.96 ton, skupna ladjina teža zahtevanih 1356.48 ton. Ali je to razumljivo?»

»Razumljivo.«

»Na ta način torej stoji »Nautilus«, je nadaljeval kapitan, »če leži v vodi, z eno desetino nad vodo. Če torej namestim v njem posode ali shrambe, ki imajo nosilnost enako tej desetini, torej prostornino 150.62 ton, in če jih napolnim z vodo, potem bo ladja, ki izpodriva sedaj ali tehta 1507 ton, popolnoma pod vodo. Ta slučaj, gospod profesor, je uresničen. Te shrambe so v prednjem delu »Nautilusa«. Odprem pipe, posode se napolnijo, in potapljajoča se ladja stopi v isto višino s površino vode.«

»Dobro, kapitan, toda zdaj pride prava težava. Da bi mogli priti na isto višino s površino vode, to razumem. Toda ali ne bo vaša podmornica bolj globoko doli, če se pod to površino potopite, zadela na pritisk in zato imela prestati silo sunka odz dolaj navzgor, ki bo znašala atmosfero 30 čevljev vode, torej nekako 1 kilogram na kvadratni centimeter.«

»Čisto pravilno, gospod profesor.«

»Zategadelj ne razumem, kako morete »Nautilus« potegniti v naročje voda, ako ga ne napolnite docela.«

»Gospod profesor,« je odgovoril kapitan Nemo, »ne sme se statika zamenjati z dinamiko, če nočemo zagrešiti težkih zmot. Da se dosežejo spodnji regijoni oceana, je treba samo male količine dela, kajti telesa težijo za tem, da se potopijo do dna. Prosim vas, sledite mojim dokazom.«

»Poslušam, kapitan!«

»Ko sem hotel ugotoviti prirastek teže, ki je «Nautilusu» potreben, ako naj se ne potopi, je bilo samo treba upoštevati zmanjšanje prostornine, ki jo utrpi morje v razmerju s povečanjem globine njegovih vodnih plasti.«

»Jasno,« sem odgovoril.

»Čeprav voda ni absolutno nestisljiva, se vendar da le zelo malo stisniti. Po zadnjih računih znaša ta redukcija samo 436 desetmilijonink na 1 atmosfero ali na 30 čevljev globine. Ako se hočem potopiti 1000 metrov globoko, potem mora redukcija prostornine odgovarjati pritisku vodnega stebra, visokega 1000 metrov, to se pravi, pritisku 1000 atmosfer. Ta redukcija bo znašala 436 stotisočink. Torej bom moral težo $1507 \frac{2}{10}$ povečati na $1513 \frac{76}{100}$ ton. Povečanje bo torej znašalo samo $6 \frac{37}{100}$ ton.«

»Samó?«

»Samó, gospod Arronax, in ta račun se da lahko kontrolirati. Imam nadomestilne shrambe, ki imajo prostora za 100 ton. Lahko se torej zelo globoko potapljam. Če se hočem zopet vzdigniti na površje in priti na isto višino z morsko gladino, zadostuje, če to vodo izrinem; in če hočem, da «Nautilus» stoji z eno desetino svoje skupne nosilnosti nad vodo, mi ni treba nič drugega, kakor da izpraznim vse shrambe, kolikor jih imam.«

Proti tem, na številkah osnovanim izvajanjem, se ni dalo ničesar ugovarjati.

»Vaši računi se ujemajo, gospod kapitan,« sem odgovoril, »in ker vam daje izkušnja dan na dan prav, bi nič ne koristilo, ako bi jih osporjeval. Toda prav sedaj se pojavlja resnična težava.«

»Kakšna, gospod profesor?«

»Če se nahajate 1000 metrov globoko, morajo stene «Nautilusa» prenašati pritisk 100 atmosfer. Ako torej hočete v tem momentu izprazniti svoje nadomestilne shrambe, da ladjo olajšate in se dvignete na površino, potem morajo sesalke premagati

pritisk 100 atmosfer, ki je enak 100 kilogramom na en kvadratni centimeter. Torej je treba energije...«

»... katero mi more dati samo elektrika,« je odgovoril kapitan Nemo. »Ponavljam, gospod profesor, da je dinamična sila mojega stroja skoroda neomejena. Sesalke «Nautilusa» imajo ogromno moč, katero ste mogli občudovati, ko se je njihov vodni steber razlil na «Abrahama Lincolna». Sicer pa se poslužujem nadomestnih shramb le, da dosežem srednje globine od 1500 do 2000 metrov, in sicer zato, da svoj aparat štedim. Zato se pa, ako me pride volja, da posetim globine oceana dve do tri milje pod njegovo površino, poslužujem drugih manevrov, ki vzamejo več časa pa so enako uspešni.«

»Kakšnih, kapitan?« sem vprašal.

»Če naj vam na to vprašanje odgovorim, vam moram razložiti, kako «Nautilus» sploh manevrira.«

»Saj to bi rad izvedel.«

»Torej: če hočem ladjo obračati na desno ali levo, to se pravi, če naj teče horizontalno, se poslužujem na zadnjem števnu pritujenega krmila, ki ima obliko široke sekire in se suče s pomočjo kolesa ali konopca. Lahko pa «Nautilusa» ravnam tudi odzdočaj navzgor in narobe, to se pravi vertikalno, in sicer s pomočjo dveh nagnjenih ploskev ali kril, ki se nahajajo na njegovih straneh na sredi njegove vodne črte. Te ploskvi sta premični, lahko zavzimate poljubno lego in se ravnata iz notranjščine ladje s pomočjo močnih vzvodov. Ako sta ploskvi vzporedni z ladjo, potem teče horizontalno; ako stojita poševno, pa se «Nautilus», odgovarjajoč tej poševnosti in pod pritiskom svojega vijaka, nagne in se premika po diagonali, ki jo poljubno lahko podaljšujem, ali pa se premika po isti diagonali navzgor. Če pa se hočem v še bolj strmem pravcu dvigniti na površino, vijak potegnem bolj notri in zaradi pritiska vode se dviga «Nautilus» navpično kakor z vodikovim plinom napolnjen balon.«

»Bravo, kapitan!« sem vzkliknil. »Kako pa more krmar pravilno krmariti v smeri, ki mu jo vi sredi vode zapovedujete?«

»Krmar sedi v steklenem zaboju, ki je vdolan v zgornjem delu »Nautilusovega« trupa in ima le-často izbrušena stekla.«

»Stekla, ki so v stanu upirati se tolikemu pritisku?«

»Da! Kristalno steklo, ki je občutljivo napram sunku, ima veliko odporno moč. Ko so leta 1864. poskušali v severnem ledenem morju loviti ribe z električno lučjo, so našli, da ploskve iz amorfne zmesi, ki so bile samo 7 milimetrov debele, prenašajo pritisk 16 atmosfer, in da kljub temu še propuščajo močne toplotne žarke. Stekla pa, katerih se poslužujem jaz, so v sredini debela najmanj 21 centimetrov, so torej tridesetkrat debelejša.«

»Pravilno, kapitan Nemo! Toda, ako naj vidimo, mora luč preganjati temo. Kako pa je mogoče, da bi v toliki temi v vodi...«

»Zadaj za zabojem, v katerem sedi krmar, je močan električni reflektor, kojega žarki razsvetlujejo vodo pol milje daleč.«

»Bravo, trikrat bravo, kapitan Nemo! Zdaj vem, odkod tisto fosforescirajoče žarenje dozdevnega narvala, s katerim so si učenjaki tako zelo razbijali glave! Pri tej priliki bi vas rad vprašal, ali je bilo trčenje med »Nautilusom« in »Scotijo«, ki je povzročilo toliko hrupa, posledica slučaja?«

»Da, gospod profesor; to je bil gol slučaj. Vozil sem dva metra pod morsko gladino, ko se je nezgoda pripetila. Kakor veste, ni imela nobenih resnih posledic.«

»To je res. Kar pa tiče vaše srečanje z »Abrahamom Lincolnom...«

»Gospod profesor, zelo mi je žal za eno najboljših ladij ameriške mornarice; toda bil sem napaden in sem se moral braniti. Vendar pa sem se omejil na to, da sem onemogočil, da bi mi fregata prizadela škodo; in če bo svoje poškodbe v bližnjem pristanišču popravila, bo lahko rekla, da se je primeroma po ceni izvlekla iz te afere.«

»Da, gospod komandant, vaš »Nautilus« je v resnici čudovita ladja!«

»Vem, gospod profesor,« je naravnost ginjen odvrnil kapitan Nemo, »in jaz jo ljubim, kakor da je meso od mojega mesa. Na vaših ladjah, ki so izpostavljene vsem nevarnostim oceana, je prvi vtis, ki ga dobi človek, neke vrste omotica, kakor izvrstno pravi Holandec Jansen; na »Nautilusu« pa se nima človeško srce ničesar bati: ne vnanjih poškodb, kajti dvojni trup ladje ji daje krepkost železa; ne poškodb vrvja radi zibanja in topotanja, zakaj tu ne rabimo ne jader, ki jih trga veter, ne kotlov, ki jih raznese para. Na moji ladji ni mogoč požar, ker je vsak aparat iz jekla in ne iz lesa; tudi nam ne more zmanjkati oglja, ker nas žene naprej elektrika. Pred trčenjem smo sigurni, ker krmarimo v globini, viharja pa se nimamo bati, ker par metrov pod morsko gladino vlada absolutni mir! To je torej ladja v popolnem in najidealnejšem smislu besede, gospod profesor. In če je res, da ima inženier več zaupanja v ladjo nego zgraditelj, zgraditelj pa več nego kapitan, potem si lahko predstavljate, kako gledam na svojo ladjo in ji zaupam jaz, ki sem njen kapitan, zgraditelj in inženier obenem!«

Kapitan Nemo je govoril s plamtečo vznešenostjo. Ogenj njegovega pogleda in strastnost njegovih kretenj sta ga popolnoma preobrazila. Da — ljubil je svojo ladjo kakor oče ljubi otroka. Jaz pa sem imel še vprašanje, ki je mogoče bilo indiskretno, se je pa stavljalo samo po sebi in jaz se nisem mogel vzdržati, da mu ga ne bi stavil.

»Vi ste inženier, kapitan Nemo?«

»Da, gospod profesor,« je odgovoril, »in sicer sem inženierstvo študiral v Londonu, Parizu in Newyorku, ko sem bil še prebivalec zemlje.«

»Kako pa vam je uspelo, da ste tega čudovitega »Nautilusa« zgradili skrivaj?«

»Vsak kos te podmornice, gospod Arronax, je bil zgrajen v drugem mestu zemlje in vsak mi je bil dostavljen na drug naslov. Gredelj na primer je zgradil Creuzot v Franciji, vijakovo gred Pen & Co v Londonu, jeklene plošče za trup Leard v Liverpoolu, vijak Scott v Glasgowu. Shrambe so bile iz-

delane od Cail & Co v Parizu, stroj od Kruppa v Essenu, ostrog v delavnicah v Motali na Švedskem, precizijsko orodje od bratov Hart v Newyorku. Vsak dobavitelj je dobil od mene načrte pod različnimi imeni.«

»Toda te dele je bilo treba sestaviti in montirati.«

»Gospod profesor, zgradil sem v to svrho delavnice na nekem samotnem otočiču sredi oceana. Tam so moji delavci, to je, moji dragi tovariši, ki sem jih bil poučil in izvežbal sam, pod mojim vodstvom in z mojo pomočjo »Nautilus« sestavili in dovršili. Ko smo delo dokončali, smo vsako sled našega bivanja na otoku uničili, tako da smo vse delavnice zažgali.«

»Iz tega se sme sklepati, da so bili stroški za zgradnjo »Nautilus« izredno visoki.«

»Gospod Arronax, ladja iz železa stane 1125 frankov vsaka tona. Ker tehta »Nautilus« 1500 ton, znašajo stroški zanj 1,687.000 frankov. Če prištejemo vso pomorsko opremo in notranjo opravo, dobimo vsoto 2 milijonov. Ker pa treba vračunati še umetnine in zbirke, me stane »Nautilus« okoli 5 milijonov.«

»Še eno vprašanje, kapitan Nemo!«

»Prosim, gospod profesor!«

»Vi ste torej velik bogataš?«

»Zelo velik. Mislim, da bi lahko, ne da bi bil preveč prizadet, plačal vseh 12 milijard državnega dolga, ki ga je dolžna Francija.«

Pozorno sem motril tega tajinstvenega človeka, ki je govoril z menoj take besede. Ali je mari zlorabljal mojo lahkovernost? Bodočnost mi je kmalu prinesla odgovor na moje dvome.

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE.

Črna reka.

Od morja pokriti del zemeljske krogle cenijo na 3,832.558 kvadratnih mirijametrov. Ta tekoča množina vsebuje 2 milijardi 250 milijonov kubičnih milj in bi tvorila kroglo s premerom 600 milj, koje

teža bi znašala 3 kvintilijone ton. Če si hočemo to številko predstaviti, moramo vedeti, da se en kvintilijon odnaša k eni milijardi kakor ena milijarda k enojki, da je v enem kvintilijonu ravno toliko milijard, kolikor je v eni milijardi enojk. Ta tekoča masa je približno enaka množini vode, ki bi jo vse reke sveta izlile tekom 40.000 let.

V geoloških epohah je sledila ognjeni dobi vodena. Ocean je bil od začetka vseobsegajoč. Potem so se polagoma v silurični dobi prikazali vrhovi gora, otoki so se dvigali in izginjali pod delnimi potopi, se vnovič prikazali in spajali ter tako stvorili dele sveta, ki so se končno utrdili v one geografične like, kakor jih vidimo danes. Ta trda masa znaša 73,000.657 kvadratnih milj ali 12.916 milijonov hektarjev.

Po obliki kontinentov se da morje razdeliti v pet delov: arktično ledeno ali severno polarno morje, antarktično ledeno ali južno polarno morje, Indski ocean, Atlanski ocean in Tihi ocean. Tihi ocean se razprostira od severa proti jugu med obema tečajnikoma, od zapada napram vzhodu med Azijo in Ameriko pa čez območje 145 stopinj dolžine. Je najbolj mirno od vseh morij, njegovi tokovi so široki in počasni, plima in oseka sta srednji, padavine so pa obilne. Bilo mi je usojeno, da ta ocean preplovem v najčudovitejših okoliščinah.

»Gospod profesor,« me je zdajci ogovoril kapitan Nemo, »če vam je prav, bomo zdaj natančno določili našo lego in izhodno točko našega potovanja. Ura je tričetrt na dvanajst. Vzdignili se bomo na površino.«

Kapitan je trikrat pritisnil na električno uro. Sesalke so hipoma začele izganjati vodo iz shramb — kazalec manometra je po raznih številkah tlaka kazal dviganje »Nautilusa«. Potem se je ustavil.

»Dospeli smo na površje,« je rekel kapitan.

Podal sem se k lestvi, ki se je nahajala sredi ladje in peljala na platformo. Stopal sem po kovinastih stopnicah in prišel skozi odprto odprtino na zgornjo ploskev »Nautilusa«.

Ploščad se je nahajala 80 centimetrov nad vodo. Sprednja in zadnja paluba »Nautilusa« sta kazali obliko vretena, ki je opravičevala primero z dolgo cigaro. Opazil sem, da so v obliki luskin druga čez drugo položene jeklene ploče dajale podmornici podobo ogromnega plazilca. Zdaj sem razumel, da so imeli »Nautilusa« za morskega sesavca.

Proti sredini platforme je na polovico v ladjin trup vpuščeni čoln tvoril lahko izboknino. Na srednjem in zadnjem delu sta se dvigali dve ohišji srednje višine s poševnimi stenami, ki so bile deloma zaprte z debelimi steklenimi lečami. Eno je bilo namenjeno krmilarju, v drugem pa se je svetil mogočni električni ogenj, ki je ponoči razsvetljeval kurz, po katerem je vodil ladjo krmar. Morje je bilo sijajno, nebo jasno in svetlo; dolga ladja pa je valovanje oceana komaj čutila. Lahen vetrič z vzhoda je rezal brazde v vodno gladino. Horicont je bil popolnoma prost megle in sopare in kakor nalašč za opazovanje.

Ničesar nismo videli, ne otoka, ne čeri. Od »Abrahama Lincolna« ni bilo sledu. Bila je samo neskončna praznina.

Kapitan Nemo je s pomočjo šesternika ugotovil višino solnca, da dobi širinsko stopinjo, na kateri smo se nahajali. Nekaj minut je čakal, dokler je bilo solnce na isti višini z robom horiconta. Medtem ko je opazoval, se ni zganila niti ena mišica na njegovem telesu, in če bi bila njegova roka iz mramorja, ne bi bila mogla instrumenta držati mirneje.

»Poldan,« je dejal. »Gospod profesor, če se vam ljubi...«

Vrgel sem še en pogled na lahno rumenkasto svetlikajoče se solnce japonske obali in se podal nazaj v veliki salon. Tu je kapitan kronometrično določil dolžino, jo še enkrat kontroliral in dejal:

»Gospod Arronax, nahajamo se na 137° 15' zapadne dolžine.«

»Po katerem meridijanu?« sem hitro vprašal, upajoč, da bom iz kapitanovega odgovora lahko spoznal, kakšne narodnosti da je.

»Gospod profesor,« je odgovoril, »imam različne kronometre, ki gredo po pariškem, grinviškem in vašingtonskem meridianu. Da pa vam izkažem čast, ki sem vam jo dolžan, sem se poslužil kronometra, ki kaže čas po pariškem meridianu.«

Iz tega odgovora seveda nisem mogel ničesar posneti. Priklonil sem se in komandant je nadaljeval:

»137° 15' zapadne dolžine po pariškem meridianu in 30° 7' severne širine. To se pravi, da smo nekako 300 milj oddaljeni od japonske obale. Naše poučno potovanje pod morjem se torej začne danes 8. novembra opoldne ob 12. uri.«

»Izročimo se božjemu varstvu.«

»In sedaj, gospod profesor,« je pristavil kapitan, »vas prepuščam vašim študijam in raziskavanjem. Plovem v vzhodno-severno-vzhodni smeri v globini 50 metrov pod morjem. Tu imate pomorske karte z 10 meterskimi linijami, po katerih boste naši poti lahko sledili. Salon vam je na razpolago. Sedaj pa prosim, da me oprostite.«

Kapitan Nemo je pozdravil in me pustil samega, vsega poglobljenega v misli, ki so se pečale izključno le z njim. Ali bom kdaj izvedel, kateremu narodu pripada ta osobiti človek, ki se ponaša s tem, da je prelomil stik z vsem človeštvom? Kateri vzroki so ga napotili k temu, da se je odrekel svojemu naravnemu izvoru? Ali morda njegovo sovraštvo do človeštva hlepi po strašnem maščevanju? Ali je kapitan Nemo pripadal oni vrsti učenjakov, ki so pravi geniji, pa nimajo sreče in zadevajo povsod na odpor, tako da se popolnoma zagrenijo? Torej nekakšen moderni Galilei ali pa pojav v stilu znanega Američana Mauryja, kojega znanstveno karijero so uničile politične homatije njegovega časa? Ničesar gotovega nisem mogel sklepati. Mene, ki me je vrgel na njegov krov slučaj in kojega življenje je bilo v njegovih rokah, je sprejel hladno, toda gostoljubno. Samo, če sem mu hotel ponuditi roko, je ni nikoli sprejel. Tak je ostal do konca.

Celo uro sem bil zatopljen v te misli in se prizadeval, da to veliko tajnost odgonetam. Potem sem

uprl pogled na veliki planiglob in sem položil prst natančno na točko, kjer sta se od nas določena dolžina in širina križali.

Morje ima svoje reke enako ko kopnina. To so tokovi, ki se razločujejo med seboj po temperaturi in barvi. Najznamenitejši je tako zvani Zalivski tok. Znanost je na globu določila smer pet glavnih morskih tokov: eden teče v severnem, drugi v južnem Atlantiškem oceanu, tretji v severnem, četrti v južnem Tihem oceanu, peti pa v južnem Indskem oceanu. Najbrž smo nekaj imeli še šesti tok, in sicer v severnem Indskem oceanu, takrat ko sta Kaspiško morje in Aralsko jezero, ki spadata danes k velikim suhozemeljskim vodam azijskega dela sveta, tvorila še eno in isto morsko gladino.

Od točke, ki sem jo bil na planiglobu našel, sem mogel enega izmed morskih tokov, ki ga Japonci imenujejo Kurošivo, to je črno reko, natančno zasledovati. Kurošivo izvira v Bengalskem zalivu, kjer ga ogrevajo navpični žarki tropiškega solnca, teče skozi Malaško morsko ožino, obpluje azijsko obal in, noseč s seboj debela kafrovega drevesa in drugih rastlin, napravi na severu Tihega oceana velik lok gori do Aleutskih otokov. Čista indigo-modrina njegovih toplih voda se ostro loči od oceana. »Nautilus« je moral sedaj pluti po tem toku. Sledil sem toku z očmi, videl, kako se je izgubljal v neskončnost Tihega oceana, in skoraj čutil, kako nese mene s seboj brezmočnega in brezvoljnega — kar zagledam v vratih Ned Landa in Konzulenta. Tovariša sta ob pogledu na bogastvo in lepoto tu nakopičenih čudes obstala kakor okamenjena.

»Kje smo za vraga?« — je vprašal Kanadec — »mari v muzeju v Quebecu?«

»Oprostite, Ned Land,« je odvrnil Konzulent, »jaz bi rekel, da se nahajamo v naravoslovnem muzeju v Parizu.«

»Draga prijatelja,« sem rekel in jima velel, naj vstopita, »nista ne v Kanadi ne na Francoskem, ampak na krovu »Nautilusa«, in sicer 50 metrov pod morsko gladino.«

»Bo že res, če gospod tako pravi,« je odvrnil Konzulent; »toda odkritosrčno rečeno, za radovednega Flamca, kakor sem jaz, je najbolj zanimiv tak-le salon.«

»Le glej in se čudi, prijatelj!« sem dejal, »kajti za takega neprekosljivega klasifikatorja, kakor si ti, je tu dela čez glavo.«

Konzulenta ni bilo treba prav nič nagovarjati k takemu delu. Sklonjen nad zvonasta stekla in steklene skrinje je ta marljivi dečko že mrmral imena živalskih razredov iz bogatega jezikovnega zaklada naravoslovcev: Razred ostroplut ali akantopterov, razred školjk cevljank ali siphonijat, porcelanastih polžev ali cypraeid in tako dalje, in tako dalje.

Medtem pa je poizvedoval Ned Land, ki za razvrščenost školjk in polžev ni imel nobenega zanimanja, kaj sem se bil razgovarjal s kapitanom podmornice. Ali sem izvedel, kdo je? Odkod pohaja? Kam plove? V kakšne globine nas vodi? Stavil je stotino vprašanj, tako da ne bi imel časa odgovarjati, četudi bi odgovor vedel. Povedal sem mu vse, kar sem vedel oziroma, še bolje rečeno, vse, česar nisem vedel, in potem vprašal njega, kaj je on vse slišal ali videl.

»Ničesar,« je odgovoril Kanadec. »Niti moštva tega čolna nisem videl. Mar so tudi ljudje posadke električni?«

»Električni!«

»Zakaj pa ne? Tudi to bi bilo na tej prokleti mašini mogoče. Toda, gospod Arronax,« je zdaj zelo resno vprašal Ned Land, ki svoje fiksne ideje nikakor ni bil opustil, »ali ste mogoče izvedeli, koliko mož je na paluti? 10, 20, 50, 100?«

»Tudi na to vam ne morem ničesar odgovoriti, mojster Land. Sicer pa pustite misel, da bi se mogli »Nautilus« polastiti ali pa z njega zbežati. Ta ladja je naravnost čudežen izdelek moderne industrije in jaz bi v resnici obžaloval, če bi mi slučaj ne bil nudil prilike, da se z njo seznanim! Mnogo ljudi je na svetu, ki bi nas zavidali, če bi vedeli, v kakšnem znamenitem stvoru se peljemo, da občudujemo nje-

govo čudovito sestavo in uredbo in pa tajnostne globine morja. Bodite torej mirni in dajmo vsi trije rajši lepo opazovati vse, kar se godi okoli nas.«

»Opazovati!« je vzkliknil harpunir — »saj sploh ničesar ne vidimo razen teh jeklenopločevinastih sten. Plovemo in krmarimo, kakor da bi bili slepi . . .«

Komaj je bil Ned Land te besede izpregovoril, ko je okoli nas postala popolna tema. Luč na stropu je ugasnila tako naglo, da sem v očeh začutil svoje vrste bolečino, podobno oni, ki jo začutimo, če narobe iz globoke teme nenadoma stopimo v najjarkejšo svetlobo. Stali smo nemi, kakor zakopani, nevedoč, ali nas čaka prijetno ali neprijetno presenečenje. Začuli smo šum, kakor če kaj drsi. Zdelo se je, kakor da se na »Nautilusovih« bokih gibljejo ploče.

»Zdaj pride konec,« je menil Ned Land.

»Red hydroidov ali trdoživnjakov,« je mrmral Konzulent predse.

Naenkrat sta se obe strani salona razsvetlili. Skozi dve podolgovati odprtini je sijala vanj luč. Tekočina morja je bila razsvetljena po električnih žarkih. Dve ploči iz kristalnega stekla sta nas ločili od morja. Prvi hip me je spreletela groza ob misli, da bi se ta stena mogla razbiti; toda močan bakren oboj ji je dajal skoraj neomejeno moč odpora.

Morje je postalo prozorno v radiju ene milje okoli »Nautilusovega« trupa. Kakšen prizor! Katero pero bi moglo to opisati? Kdo bi umel naslikati učinek luči, ki se je lomila skozi plasti obkrožajočega nas morja? Mehkobo odtenkov, ki so si sledili drug za drugim v neskončnih prelivih?

Prozornost morja je znano dejstvo. Vemo, da čistost morske vode prekaša bistrino gorskih izvirkov. Mineralične in organske sestavine, ki so v njej raztopljene, njeno prozornost le povečujejo. V gotovih predelih oceana, na primer v Antillah, se pešeno morsko dno vidi 150 metrov globoko, in sicer z največjo razločnostjo. Probojna sila solčnih žarkov neha šele nekako v globini 300 metrov. V tekoči sredini pa, skozi katero je plul »Nautilus«, se je električna svetloba proizvajala naravnost v naročju

valov. To ni bila več sveteča se voda, ampak tekoča svetloba. Na obeh straneh salona se je odpiralo okno v nepreiskana brezdna morja. Tema salona je še bolj dvigala zunanjo svetlobo in videli smo prav tako razločno, kakor če bi se nahajali v akvariju ogromne velikosti. Zdelo se je kakor da se »Nautilus« ne premika. To je pohajalo od tega, ker oko ni imelo na čem meriti njegovega gibanja. Časih pa so črte vode, ki jo je razdeljevala njegova ostroga, zdrknile z neobičajno hitrostjo mimo naših oči. Prevzeti začudenja, smo stali naslonjeni na stekleno šipo in nemo zrlji v podmorska čudesa. Kar je prekinil ta omamljajoči molk glas Konzulentov:

»Priatelj Ned, hoteli ste gledati, zdaj pa glejte!«

»Čudno! Čudno!« je vzkliknil Kanadec, ki je bil pozabil vse svoje načrte, kako zanetiti upor in zbežati, in se je udajal začudenju nad nepopisnim prizorom, ki ga je z neodoljivo silo privlačeval. »Človek bi prihitel iz največjih razdalj, da se nagleda teh čudežev.«

»Zdaj razumem tega človeka!« sem vzkliknil jaz; »ustvaril si je svet, kakršnega ni dano uživati nobenemu drugemu človeku.«

»Kaj pa ribe?« je dejal Kanadec. »Ne vidim nobenih rib.«

»Kaj vas to vznemirja?« je menil Konzulent. »Saj itak nobene ne poznate.«

O tem se je vnela zdaj med obema prijateljema zelo živahno debata, kajti ribe so bile kajpak obema znane, toda vsakemu s čisto drugega vidika. Vsakdo ve, da ribe tvorijo peti red debela vretenčarjev. Pravilno so jih opredelili kot »vretenčarje z dvojno cirkulacijo in mrzlo krvjo, ki diha skozi škrge in živijo v vodi«. Delijo se v pet razredov: v razred kostnic, kojih hrbtenica sestoji iz koščenih vretenc, v razred sklenoluskavk, ki imajo skleninaste luske, v razred pljučaric, ki diha s škrgami, o suši pa z vzdušnim mehurjem, v razred hrustančnic, kojih hrbtenica sestoji iz hrustančnatih vretenc, in v razred obloustnic, ki imajo namesto čeljusti obročast

hrustanec ter se s tem sesalnim gobcem prisesavajo na druge ribe, da jim pijejo kri in žro meso. Vse to je bilo Kanadcu neznano, dočim je Konzulent znal vse razrede in podrazrede na pamet.

»Prijatelj Ned, vi lovite ribe in jih ubijate, toda kako se razvrščujejo, o tem se vam gotovo niti ne sanja.«

»Motite se,« je dejal Kanadec z vso resnostjo. »Delijo se v ribe, ki se dajo jesti, in v ribe, ki so sploh neužitne.«

»Ta razvrstitev velja samo za sladkosnedeže,« je dejal Konzulent. »Toda, ali vam je znana razlika med ribami kostnicami in ribami hrustančnicami?«

»To pa že poznam, Konzulent.«

»Kateri so pa podrazredi teh razredov?«

»O tem pa se mi ne sanja,« je odgovoril Ned Land.

»Torej prijatelj Ned, poslušajte in si zapomnite. Kostnice, teleosteje, se delijo v ostroplute ali acanthoptere, n. pr. smuč, lokarda, tun; v mehkoplute brez odduška ali anacanthine, n. pr. trska, in bokoplute, n. pr. robec in morski list; v mehkoplute z odduškom ali physostome, n. pr. krap, karas, losos, sulec, postrv, ščuka, sardina, jegulja; v sočeljjustnice ali plectognathe, n. pr. ježarica, in v čopoškržnice ali lophobranchije, n. pr. morski konjiček.«

Ned Land je kar zijal.

»Sklenoluskavke, ganoideje,« je neumorno nadaljeval Konzulent, »se pa delijo v sklenoluskavke s koščeno okostnico, n. pr. ščukec, in s hrustančasto okostnico, n. pr. jeseter.«

»Naprej,« je dejal Kanadec.

»Med hrustančnice, selachije, štejemo morskega soma, mačjega soma, kladvenico in pilarja, najhujše roparice, pa tako zvane skate, med katerimi je najznamenitejši električni skat, ki ima ob lobanji električna ustroja, ki sestojita iz pretvorjenih mišic, h katerim pristopajo živci od možganov; snovi, ki se v teh mišicah okisujejo, dajo električnemu skatu elektriko, s katero se brani pred ribami roparicami.«

Ko je moj sluga končal svoje predavanje o ribjih razredih, je začel Ned Landu pojasnjevati razvrstbo živali sploh:

»Najprej imamo vrsto,« je začel, »to so živali poedinke, ki se med seboj strinjajo v vseh bistvenih znakih telesnega ustroja in v načinu življenja, vendar pa vrsto podrazdelimo lahko še v pasme, to so skupine enakih individuov, ki se od druge skupine iste vrste ločujejo v čisto nebistvenih stvareh, na primer v barvi. Živali različnih vrst, ki pa se ujemajo med seboj v mnogih bistvenih znakih, družimo v pleme. Več plemen skupaj tvori rod, več rodov razred. Razrede pa spajamo v še višjo enoto, v red, na primer sesalci; več redov, ki imajo še kake skupne znake, pa imenujemo deblo.«

Ned Land, ki ni bil samo togoten, če ga je prišla jeza, ampak tudi hudomušen, kadar je bil dobre volje, je naenkrat dejal:

»Ej, prijatelj Konzulent, med tem, ko razkladate vse ribje vrste, pasme, plemena, rodove, razrede, rede, debila in tako in tako dalje, pa plava tu mimo nas red za redom.«

»Res je,« je odvrnil Konzulent, »človeku se zdi, kakor da se nahaja pred akvarijem.«

»Motiš se,« sem dejal jaz, »akvarij to je steklen zaboj — tu pa ribe plavajo čisto prosto.«

»Torej, prijatelj Konzulent,« se je zopet oglasil Kanadec, »imenujte mi vendar tole ribo.«

»Jaz?« je odvrnil Konzulent, »to ni moja stvar; to je stvar mojega gospoda.«

Tu moram bravcu pojasniti, da moj sluga, ki je klasifikacijo živali znal tako izvrstno na pamet, posameznih živali v naravi ni razločeval dosti boljše od navadnega šolarja in najbrže ni znal ločiti tuna od lokarde. Nasprotno pa je Kanadec poznal skoro vsako ribo po imenu.

»To je riba rogatica,« sem odgovoril mesto Konzulenta.

»In sicer kitajska,« je dopolnil Ned Land.

»Pleme balistid, rod sklerodermov, razred plektognatov ali sočeljustnic,« je mrmral Konzulent svojo bukovsko učenost.

Kanadec se ni bil zmotil. Krdelo rib rogatic na obeh straneh ploščnatega telesa, raskave zrnate kože z roženastim podaljškom na hrbtu, ki služi kot orožje, se je prekopicovalo okoli »Nautilusa« in veselo sukalo repe, ki so na obeh straneh obloženi s štirimi vrstami bodic. Ni lepšega pogleda na svetu kakor je njihova zgoraj siva, zdolaj bela koža, koje pege se v temnoplavi vodi, ki jo reže ladjin gredelj, svetlikajo ko zlato. Med njimi so pluli skati, ki so se pozibavali, kakor da se sami prepuščajo toku; v svojo največjo radost sem zagledal v njihovi dolgi vrsti kitajskega skata, ki je na hrbtu rumenkasto pobarvan, pod trebuhom pa nežno rožasto; za očmi pa je oborožen s tremi mečepodobnimi rožički — izredno redka vrsta rib, ki je niti Lacepède ni poznal drugače kakor iz japonskih slik.

Dve celi uri je spremljala ta armada rib podmornico. Medtem ko so te prelestne prebivalke morja, veselo igrajoč, krožeč in prekopicajoč se, tekmovalle med seboj v lepoti, sijaju in hitrosti, sem spoznal med njimi zeleno ribo ustnatico; morsko mreno, ki ima na spodnji čeljusti dva dolga črna brka; morskega piškurja, ki je bel, na hrbtu pa vijolčasto-pikast s trebušnimi plavutami, ki so zraščene skupaj v okroglo ploščo; japonsko dorado, najkrasnejšo ribo teh voda, ki ima modro telo in srebrnobarvno glavo; nadalje ribo azurko, koje barva presega lepoto nebesne sinjine; progaste brancine z modro in rumeno pobarvanimi plavutami, med njimi onega, ki ma na repu črno prevezo; krasno oluskinjene brancine pasance; najraznovrstnejše aulostome, od katerih so nekateri meter dolgi; japonske salamandre, pestrobarvane gruje, ki so podobni dolgim šesteronočim kačam z malimi živahnimi očmi in velikim, z zobmi gosto posutim gobcem.

Nismo se mogli načuditi temu edinstvenemu prizoru, ki se je v svoji krasoti vedno menjaval. Ned je posamezne ribe imenoval, Konzulent jih je uvrščal

vsako v svoj razred, jaz pa sem se opajal z njihovimi živahnimi kretnjami in lepoto form. Nikoli mi ni bilo dano, da bi bil te živali videl svobodne v njihovem elementu. Vseh vrst, ki so plule mimo naših strmečih oči, vse te zbirke iz kitajskih in japonskih morij, ne morem imenoma navajati. Ribe so hitele z vseh strani, brez dvoma privlečene od žarišča električne luči. Naenkrat pa se je temni salon zopet razsvetlil, jekleni plošči nad steklenima oknoma pa sta se zaprli. Čarobna vizija je izginila. Vendar sem še nekaj časa sanjal, dokler mi niso oči obvisle na instrumentih na stenah. Magnetna igla je še vedno kazala severo-severo-vzhod, manometer je beležil tlak petih atmosfer, ki je odgovarjal globini 50 metrov, električni brzinomer pa je zaznamoval hitrost 15 milj na uro.

Čakal sem kapitana. Toda ta se ni prikazal. Ura je bila pet. Ned Land in Konzulent sta se vrnila v svoji kabini. Na mizi me je čakal obed. Menu je bil sledeči: juha iz najfinejšega želvinega mesa, brancin, ki ima snežnobelo listnato meso, brancinova jetra, ki so bila pripravljena v najslastnejšo pasteto, filet iz tako zvane cesarske ribe — *holacanthus imperator* — ki prekaša lososa.

Zvečer sem bral, pisal in razmišljal. Naposled me je premaгал spanec. Zleknil sem se po svojem ložu iz morske trave in kmalu trdno zaspal, medtem ko je »Nautilus« plul po naglem toku črne reke.

PETNAJSTO POGLAVJE.

Pismo vabilo.

Drugega dne, 9. novembra sem se zbudil šele po dvanajsturnem spanju. Konzulent je po svojem običaju prišel, da me vpraša, »kako je gospod spal«, in »kaj gospod želi«. Dejal je da njegov prijatelj Kanadec še vedno spi kakor človek, ki celo življenje ne dela drugega, ko da spi.

Pustil sem dečka, naj blebeta, kolikor se mu zljubi, ne da bi mu veliko odgovarjal. Mene je zanimalo, kje da je kapitan Nemo, oziroma, zakaj ga včeraj zvečer, ko smo bili opazovali bajna čudesa morja, ves čas ni bilo. Upal sem, da ga danes gotovo vidim. Svojo obleko iz bisusa ali »školjkine svile« sem si bil hitro nadel; Konzulent se je čudil in je živahno spraševal, kakšna da je materija, iz katere je napravljena. Razložil sem mu, da sestoji iz izlikanih, svili podobnih šopov vlaken, ki jih tako zvani leščur, neke vrste školjka, ki se v velikih množinah nahaja na obalah Sredozemskega morja, obeša na skale. Svojčas se je iz teh vlaken izdelovalo lepo blago, in sicer nogavice in rokavice, ki so bile tople in so se zelo mehko oprijemale telesa. Moštvo »Nautilus« si je torej moglo nabavljati obleko zelo poceni in ni bilo navezano ne na bombažne nasade, ne na ovce ali sviloprejkje kopne zemlje.

Ko sem se bil oblekel, sem se podal v veliki salon. Bil je prazen. Poglobil sem se v študij ribjih in školjčnih zakladov pod steklenimi omarami ter brskal po velikih herbarjih, ki so bili napolnjeni z najredkejšimi morskimi rastlinami, ki so, dasi so bile posušene, ohranile svoje čarobne barve. Med temi hydrophyti ali stromatoporami sem opazil najrazličnejše vrste vretencem podobne, jagodaste in mehurjaste haluge, potem krasne alge škrlatastordeče barve, alge, razvrščene v obliki pahljače in pa tako zvane acetabule, ki izgledajo kakor močno stisnjene glive in katere uvrščajo med zoophyte, to je živalim podobne rastline.

Dan je minul, ne da bi me bil kapitan Nemo počastil s svojim obiskom. Okna v salonu se niso odprla. Najbrž kapitan ni hotel, da bi se ob pogledu na lepoto morskega živalstva preveč razvadili.

Kurz »Nautilus« je bil slejkoprej vzhod-severovzhod, njegova hitrost je znašala 12 milj, globočina, v kateri je plul, pa 50 do 60 metrov.

Drugega dne, 10. novembra, je vladala ista puščoba in samotnost. Od posadke se ni prikazal nihče. Ned in Konzulent sta večino dne prebila z menoj;

čudila sta se, zakaj ni bilo kapitana. Nihče izmed nas si ni mogel razložiti, kaj pomeni njegova odsotnost. Ali je bil ta čudoviti mož morebiti bolan? Ali pa je mogoče razmišljal o tem, kako bi izpremenil načrt, ki ga je imel glede nas, ki smo bili njegovi ujetniki? Sicer pa smo, kakor je tudi Konzulent priznaval, uživali popolno svobodo, imeli smo obilo in dobro jesti in piti in naš gostitelj se je točno držal pogodbe, ki jo je bil z nami sklenil. Zato nismo imeli nobenega vzroka, da bi se pritoževali, in posebnost naše usode nas je odškodovala za naše ujetništvo na tak način, da nismo imeli kapitanu kaj očitati.

Tega dne sem tudi začel pisati o naših dogodivščinah dnevnik, zaradi česar sedaj lahko vse, kar se nam je pripetilo, z največjo točnostjo pripovedujem. Kar pa moram kot posebnost takoj omeniti, je to, da sem ta svoj dnevnik pisal na papirju iz morske haloge.

11. novembra na vse zgodaj zjutraj sem zapazil na svežem zraku, ki je prodiral v »Nautilusove« prostore, da smo se bili zopet dvignili na morsko površino, da obnovimo svojo zalogo kisika. Šel sem po stopnjicah po sredi ladje na krov.

Bila je šesta ura zjutraj. Videl sem, da je nebo oblačno, morje pa sivo, toda mirno. Komaj se je naša podmornica pozibavala na valovih. Zanimalo me je, ali bom videl kapitana, ki se je pač moral nahajati na palubi. Videl sem pa samo krmilarja, ki je sedel v svoji stekleni hišici, kakor da je ujet. Sedeč na obločini čolniča, ležečega v izdolbini podmorničnega trupa, sem vdihaval z veseljem solnate pare, ki so se dvigale iz morja.

Počasi se je megla pod vplivom solčnih žarkov trgala in razprševala. Solnce se je prikazalo izza vzhodnega nebesnega obzorja. Morje je v hipu zagorelo. Vsepovsod po nebu razpršeni oblaki so se pobarvali v čudovito lepo odtenčeno rdečico in številni »mačji jeziki«, kakor imenujejo mornarji iskreče se kepe oblakov, so napovedovali viharen dan.

Toda kaj je pomenjal vihar za »Nautilusa«?

Zato sem se brez bojazni naslajal ob solnčnem vzhodu, ki me je tako poživil in razradostil, da sem se čutil vsega pomlajenega. Kar zaslišim, da nekdo prihaja po železnih klinih lestve. Že sem se pripravljaj, da voščim kapitanu Nemu dobro jutro; toda zagledal nisem njega, ampak ladjinega poročnika, ki je stopil na palubo in se name ni niti ozrl. Z močnim daljnogledom je z napeto pozornostjo ogledoval vse točke na horizontu. Ko je bil gotov, je stopil k odprtini na palubi in zaklical doli stavek, ki sem si ga točno zapomnil, ker sem ga potem slišal vsako jutro v podobnih okoliščinah, kadar sem bil na palubi. Glasil se je sledeče:

»Na-u-tron re-spok lorni virh.«

Seveda ne vem, kaj so te besede pomenile. Ko jih je bil poročnik zaklical, je krov zapustil. Mislim sem, da se bo »Nautilus« zopet potopil pod vodo. Zato sem se čez odprtino podal po lestvi in po koridorju nazaj v svojo kabino.

Tako je preteklo pet dni, ne da bi se bil naš položaj količkaj izpremenil. Vsako jutro sem odšel na ploščad in vsako jutro sem slišal omenjene besede, ki jih je vedno isti poročnik zaklical skozi odprtino v ladjin trup. Toda kapitan Nemo se ni prikazal. Že sem se bil privadil na misel, da ga ne bom nikoli več videl, ko sem 16. novembra z Nedom in Konzulentom stopil v svojo kabino in zapazil na mizi pismo, ki je bilo naslovljeno name. Nestrpno sem odprl ovoj. Pismo je bilo pisano z lahko, razločno pisavo, ki je imela nekoliko gotske poteze, kakor jih ima nemška, in se je glasilo takole:

»Gospodu profesorju Arronaxu, na krovu
«Nautilusa», 16. novembra 1867.

Kapitan Nemo Vas vabi na lovski izlet, ki se bo vršil jutri dopoldne v njegovih gozdovih na otoku Crespo. Upajoč, da ne boste zadržani, pričakujem, da se Vam bodo pridružili tudi Vaši tovariši.

Kapitan «Nautilusa» Nemo.«

»Lov!« je vzkliknil Ned.

»In sicer v njegovih gozdovih na otoku Crespo,« je dostavil Konzulent.

»Torej mož vendarle hodi na kopno zemljo — čudak!« je menil Ned.

»To se jasno in razločno razvidi iz pisma,« sem rekel, ko sem ga še enkrat hitro prebral.

»O tem se ne da dvomiti,« je odgovoril Kanadec. »S tem torej lahko računamo kakor z gotovim dejstvom. Ko bomo na trdnih tleh, bomo že videli, kaj se da narediti. Sicer pa nimam ničesar proti temu, če bomo ustrelili par kosov sveže divjačine.«

Zaenkrat sem opustil nadaljnje razmišljanje, kako naj si razlagam nasprotje, ki je bilo med očitno mržnjo kapitana Nema do kopne zemlje in do otokov, pa med njegovim povabilom, naj grem z njim na lov v gozd, in sem mirno rekel: »Dajmo najprej pogledati, kje je ta otok Crespo.« Potem sem se vstopil pred planiglob in sem našel na $32^{\circ} 40'$ severne širine in $167^{\circ} 50'$ zapadne dolžine otok, ki ga je leta 1801. na novo odkril kapitan Crespo, katerega so pa poznale že stare španske karte pod imenom Roca de la Plata, torej kamenit otok. Iz tega je sledilo, da smo se nahajali 1800 milj daleč od izhodišča naše rute in da je »Nautilus« po lahni uklonitvi od prvotnega kurza krmaril sedaj proti jugovzhodu. Pokazal sem svojima tovarišema otoček, ki leži sredi severnega območja Tihega oceana.

»Na vsak način si kapitan Nemo, kadar obiše kopno, izbere najoddaljenejše otoke,« sem vzkliknil.

Ned Land je skomignil z rameni, ne da bi kaj odgovoril, potem sta me s Konzulentom zapustila. Po večerji, ki jo je prinesel vedno nemi in nedostopni Stewart, sem zaspal. Razume se, da so me nadlegovale vse mogoče sanje. Drugega dne, 17. novembra, sem, ko sem se zbudil, opazil, da »Nautilus« leži nepremično. Hitro sem se oblekel in stopil v veliki salon.

Tu sem našel kapitana, ki me je očitno pričakoval. Vstal je s stola, me pozdravil in vprašal, ali nam je ljubo, da ga spremimo. Ker sam ni niti

najmanj kaj namignil na svojo osemdnevno odsotnost, sem se tudi jaz ogibal vsakega vprašanja in mu enostavno odgovoril, da smo pripravljeni spremiti ga na lov.

»Samo eno vprašanje bi si dovolil, gospod kapitan,« sem rekel.

»Prosim, gospod Aronax, če le morem, Vam bom odgovoril.«

»Torej, kapitan, kako se to ujema, da imate na otoku Crespo gozdove, ko pa ste prekinili vsako zvezo s kopno zemljo?«

»Gospod profesor,« je odgovoril kapitan, »gozdovi, ki jih posedujem, ne potrebujejo ne solčnih žarkov ne solčne toplote. Po njih se ne sprehajajo ne levi ne tigri, pantri ali katerakoli četveronoga žival. Nihče jih ne pozna razen mene — razen mene samega! Ti gozdovi ne rastejo za nikogar drugega kakor samo za mene. Z eno besedo, to niso kopni, ampak podmorski gozdovi.«

»Podmorski gozdovi!« sem vzkliknil.

»Tako je, gospod profesor.«

»In tjakaj nas boste vzeli s seboj na lov?«

»Se razume.«

»Peš?«

»Peš, in sicer tako, da se ne boste nič zmočili.«

»Z lovsko puško v roki?«

»S puško v roki.«

Pogledal sem poveljnika »Nautilusa« z obrazom, ki zanj ni bil prav nič laskav.

»Čisto gotovo mož ni pri pravi pameti,« sem si mislil, »osem dni ga sploh ni bilo na spregled in norost ga očitvidno še zdaj ni minila. Škoda za takega moža! Imel sem ga za čudaka, zdaj pa vidim žalibog, da je pošteno prismojen.«

Ta misel je bila jasno in razločno zapisana na mojem obrazu, toda kapitan Nemo je samo ponovil svoje povabilo in jaz sem mu sledil kakor človek, ki se je slepo vdal v svojo usodo. Šla sva v obednico, kjer je bilo pogrnjeno za zajtrk.

»Gospod Arronax,« me je zopet nagovoril kapitan, »prosim Vas, kar pošteno se poslužite. Med

jedjo lahko kaj poklepetamo. Obljubil sem Vam sprehod po gozdu, vendar pa tam ne bomo našli nobene gostilne. Zato jejte kakor človek, ki bo zelo pozno prišel nazaj h kosilu.«

Nisem se pustil dvakrat prositi. Zajtrk je obstojal iz različnih rib in fileta iz brizgačev, nadalje iz izvrstnih zoophytov ali napol živali napol rastlin s prikuho iz alg, ki izvrstno pospešujejo prebavo, kakor na primer *Porphyria laciniata* in *Laurentia primaefetida*. Pila sva pa prvovrstno vodo, v katero sem po zgledu kapitana kanil nekaj kapelj zavretega soka, ki ga je kapitanov kuhar po običaju Kamčadalov kuhal iz alge, katera se imenuje *Rhodomenia palmata*.

Kapitan je začel med jedjo pogovor:

»Gospod profesor, ko sem vas povabil, da greste z menoj na lov v gozdovih Crespa, ste seveda mislili, da ste me ujeli na protislovju v mojih dejanjih. Ko sem vam pa rekel, da gre za podmorske gozdove, ste me imeli skoro gotovo za pravega norca. Gospod profesor, človek ne sme kar tako obsoditi svojega bližnjega ...«

»Gospod kapitan, vi vendar ne boste mislili ...«

»Prosim vas, pustite me izgovoriti. Videli boste sami, ali sem zagrešil kakšno protislovje, oziroma, ali delam drugače nego govorim, ali pa sem nor ...«

»Napeto vas poslušam, gospod kapitan.«

»Gospod profesor, vi veste prav tako dobro ko jaz, da človek lahko pod vodo živi, da le vzame s seboj neobhodno potrebno zalogo za dihanje pripravnega zraka. Pri delih pod vodo dobiva delavec, ki je oblečen v nepredorno kavčukovo obleko, na glavi pa ima tesno pritrjeno kovinasto čelado, zrak odzunaj s pomočjo tlačilnih črpalk in izpustnih cevi.«

»Vi govorite o tako zvanih skafandrih*,« sem pripomnil.

»Da, toda skafandri so nepopolni. Človek v njih ni prost. Vezan je na črpalko, ki mu dovaža zrak

* Skafander (Scaphander) se imenujejo aparati za potapljanje pod vodo.

po kavčukasti cevi — prava veriga, ki veže potapljača z zemljo. Če bi mi na ta način viseli na »Nautilusu«, bi ne mogli hoditi, oziroma se sprehajati na lovu.«

»Na kakšen način pa?«

»S pomočjo aparata Rouquayro-Denayrouze, ki sta ga, kakor znano, iznašla dva vaša rojaka, ki sem ga pa v svoje svrhe izpopolnil tako, da se boste mogli svobodno kretati v takih novih fizijoloških okoliščinah, da ne bodo vaši organi absolutno nič trpeli. Aparat je sestavljen iz debelopločevinaste posode, v kateri nakopičim zrak pod tlakom 50 atmosfer. Ta posoda se pritrdi na hrbet z jermeni podobno kakor tornistra pri vojaku. Razdeljena je v dva dela: eden služi kot zračna shramba in vsebuje stisnjeni zrak, drugi je po kavčukasti cevi zvezan s potapljačevimi usti in ima na zgornji strani s kovinastimi kolutmi (ploščami) ojačeno kavčukasto ploščo. Med obema predeloma se nahaja kot najvažnejši del potapljaškega aparata zračni vezni zaklopnik, s pomočjo katerega se zrak, kakor je za dihanje potrebno, regulira, in sicer z enakim tlakom, kakor ga izvaja obkrožajoča voda. Radi te naprave doteka v drugi predel ravno toliko zraka, kolikor ga potapljač vsesava po dihalni cevi, ki se v čeladi konča z ustnikom, ki se drži z zobmi. Ker imam v morskih globinah opraviti z zelo velikim tlakom, sem obdal po primeru skafandra glavo z bakreno votlo kroglo, v katero se stekate obe cevi za vdihavanje in izdihavanje.«

»Izvrstno, kapitan Nemo! Toda zrak, ki ga nosite s seboj, se hitro izrabi, in kakor hitro pade količina kisika na 15%, zrak ni več uporaben za vdihavanje.«

»Imate čisto prav, gospod Arronax, toda jaz sem vam bil že rekel, da črpalke »Nautilusa« omogočajo nakopičenje pod zelo visokim tlakom in zaradi tega posoda aparata lahko dobavlja za dihanje uporabni zrak devet do deset ur.«

»Nimam ničesar več ugovarjati,« sem odgovoril. »Samo to bi vas še rad vprašal, kako razsvetljuje vaše pot sredi po Oceanu.«

»Z Ruhmkorffovim aparatom, gospod profesor. Ako se zrakodržna posoda nosi na hrbtu, visi Ruhmkorff na pasu. Obstoja iz Bunsenovega stebra, ki ga ne spravim v delovanje po dvokromovokislem kaliju, ampak po natriju, ki ga je v morju v izobilju. Indukcijski motek nabira proizvajano elektriko in jo vodi do posebno konstruirane svetiljke. V tej svetiljki se nahaja steklena serpentina, ki vsebuje samo izgorke ogljikove kisline. Kadar aparat deluje, začne ta plin goreti z belo neprekinjeno lučjo. Tako opremljen, diham in vidim obenem.«

»Kapitan Nemo, vi vse moje ugovore tako temelito pobijate, da si komaj še upam količkaj o čemerkoli dvomiti. Kljub temu pa, čeprav sem primoran verjeti v vaše Rouquayrolove in Ruhmkorffove aparate, si dovoljujem izražati pomisleke glede pušk, s katerimi nas mislite za ta prezanimivi tako zvani lov oborožiti.«

»Saj o ognjestrelski puški sploh ni govora,« je odgovoril kapitan.

»Torej gre za puško vetrnjačo?«

»Se razume. Kako pa naj na svoji podmornici proizvajam smodnik, ko pa nimam ne salpetra ne žvepla?«

»Če hoče človek pod vodo z uspehom streljati,« sem trdovratno ugovarjal dalje, »potem mora premagati silni odpor, ker je, kot znano, voda 850 krat gostejša ko zrak.«

»Kakor veste, imamo topove, ki so jih po Fultonu izpopolnili Angleža Coles in Burley, Francoz Furcy in Italijan Landi s tem, da so jih opremili s posebnim zapiralnim sistemom, ki dovoljuje uspešno streljanje tudi pod onimi pogoji, ki ste jih vi omenili. Ponavljam pa, da se, ker mi manjka smodnika, poslužujem močno stisnjenega zraka, katerega mi črpalke »Nautilus« dajo, kolikor ga hočem.«

»Ta zrak se mora zelo hitro izčrpati.«

»Ali nimam Rouquayrolovih posod, ki mi lahko, če je potrebno, dajo zraka? Treba je samo posebne pipe. Sicer pa boste, gospod Arronauks sami videli,

da se na teh podmorskih lovih ne porabi ne veliko zraka ne veliko krogel. »

»Meni pa se zdi, da v tej polutemi in v tej v primeri z atmosfero tako zelo gosti tekočini puška ne more daleč nesti in zato tudi ne more izlepa učinkovati smrtno.«

»Nasprotno, gospod profesor, iz te puške je vsak strel smrtonosen in četudi krogla zadene žival samo lahno, pade kakor da bi bila udarila vanjo strela.«

»Kako to?«

»Zato ker ta puška ne izstreljuje navadnih krogel, ampak male steklene toke (kapsle), ki jih je izumil avstrijski kemik Henrik Lenibrok. Teh tok imam na krovu veliko zalogo. Lahko jih imenujemo male leydenske steklenice, ki so zelo močno z električno nabasane. Obdane z jekleno armaturo in obtežene s svinčenim dnom, razpočijo pri najrahlejšem udaru in vsaka žival, naj bo še tako velika in krepka, se zgrudi mrtva, ako jo zadene taka krogla. Pripominjam še, da te toke niso večje od šibre števil. 4 in da jih lahko nabašem v puško po deset.«

»Odpovem se nadaljnji diskusiji,« sem nato dejal in se dvignil. »Dajte mi katero puško hočete, in me peljite, kamorkoli hočete.«

Kapitan me je peljal do zadnjega dela ladje. Ko sem stopal mimo Nedove in Konzulentove kabine, sem ju poklical; sledila sta nama pri priči. Nato smo odšli v celico blizu strojnega prostora. Tam smo se morali obleči v obleko za promenade na morskem dnu.

ŠESTNAJSTO POGLAVJE.

Izprehod po morskem dnu.

Ta celica je bila tako rekoč shramba za orožje in obleko »Nautilusove« posadke. Na steni je viselo okoli tucat potapljaških oprem, ki so čakale na ljudi, katere bi bila volja, da bi se sprehajali po morskem dnu. Ned Land je, kakor hitro je videl te oprave, očitno pokazal, da bi mu bilo zelo zoprno, če bi moral takole reč nataktniti nase.

»Ljubi Ned,« sem rekel, »gozdovi otoka Crespo, po katerih mislimo loviti, se nahajajo pod morjem.«

»Tako?« je odvrnil razočarani Ned, ki je videl, da mu je meso zemske divjačine, po katerem so se mu cedile sline, splavalo po vodi, »toda v tako opremo vendar ne boste zlezli, gospod profesor?«

»Nam pač ne bo ostalo nič drugega, mojster Ned.«

»Vi lahko storite, kar se vam ljubi, gospod Arronax,« je harpunir, skomizgajoč z ramami, odgovoril, »kar se mene tiče, nočem, ako me naravnost ne prisilijo, imeti s temile rečmi nobenega opravka.«

»Saj vas tudi nobeden ne bo silil, mojster Ned,« je dejal kapitan Nemo.

»Kaj pa Konzulent, ali se ta tudi misli izpremeniti v potapljača?« je vprašal harpunir.

»Jaz sledim gospodu, kamorkoli gre,« je odgovoril moj zvesti sluga.

Na klic kapitana sta prihitela dva moža od posadke, ki sta nama pomagala obleči težko, za zrak in vodo neprodarno opremo. Bila je iz kavčuka, brez šiva in tako preparirana, da je mogla zdržati najmočnejši pritisk. Bila je trdna, odporna in gibčna obenem. Jopič in hlače so bili iz enega. Hlače so končale v debeli nogavici s težkima svinčenima podplatoma. Tkanina jopiča je bila obdana od bakrenih šin, ki so nad prsmi tvorile nekak oklep, ki je prsi ščitil pred vodnim pritiskom, obenem pa dovoljeval pljučem, da so prosto dihale; rokava pa sta končala v gibčni rokavici, ki nista rok čisto nič ovirali.

Kapitan Nemo, potem nek njegov tovariš, podoben Herkulu, ki je moral razpolagati z naravnost ogromno silo, Konzulent in jaz smo bili kmalu oblečeni v skafandre. Treba je bilo samo še vtakniti glavo v kovinasto polkroglo. Preden smo to storili, sem pa še kapitana prosil, naj mi dovoli pregledati lovske puške, ki so bile za nas namenjene.

Eden izmed »Nautilusovih« matrozov mi je pokazal enostavno puško precej velikega obsega, ki je imela votlo kopito iz jeklene pločevine. Kopito je služilo kot shramba za stisnjen zrak, ki je uhajal v

kovinasto cev skozi zaklopko, katera se je odpirala s pomočjo vzvoda. V prostoru, vdolbenem v debeli konec kopita, je ležal magacin s kakimi dvajset električnimi kroglicami, ki so po nateznem peresu stopale avtomatično v puškino cev.

»Kapitan Nemo,« sem dejal, »puška je brez hibe. Lahko se da z njo ravnati in pravo veselje bo streljati. Toda kako se bomo spustili na morsko dno?«

»Ladja leži sedaj naorskem dnu in zato nam je treba iti samo na prosto.«

»Pa kako vendar?«

»To boste kmalu videli.«

Kapitan Nemo je vtaknil glavo v okroglo kovinasto pokrivalo. Konzulent in jaz sva storila isto in sva še slišala, kako nam je Kanadec porogljivo želel »srečen lov«. Zgornji del našega kostuma je imel obliko bakrenega ovratnika z vzvoji, v katere se je privila bakrena čelada. Tri po treh debelih steklih zaščitene odprtine so nam dovoljevale razgled na vse strani in treba je bilo samo, da smo glavo v votli krogli vrteli. Kakor hitro je bila krogla privita, so začeli na našem hrbtu pripeti Rouquayrolovi aparati delovati in kar se mene tiče, sem dihal čisto lahko.

Z Ruhmkorffovo svetiljko spredaj na pasu in puško v roki sem bil pripravljen za odhod. Toda, če hočem biti odkrit, morem reči, da bi mi, stisnjenemu v to težko obleko in s svinčenima podplatoma pribitemu na palubo, ne bilo mogoče samemu, napraviti en sam korak naprej.

Toda tudi za to je bilo preskrbljeno. Začutil sem, kako me je nekdo iz oblačilne shrambe porinil v drug prostor. Za menoj so porinili mojega zvestega tovariša. Bili smo zopet v drugem oddelku. Čul sem, kako so se za nami avtomatično zaprla vrata. Bili smo v popolni temi.

Čez nekaj minut smo začuli oster pisk. Obenem sem začutil, kako me objema oster mrz, ki mi je stopal do prs. Očividno je nekdo v ladji po pipi spustil v naš prostor vodo, ki nas je obplavila in napolnila vso celico. Nato so se odprla druga vrata,

ki so vodila naravnost v morje. Bilo je napol svetlo in kmalu sem začutil pod seboj morsko dno.

Kako naj zdaj opišem vtise, ki sem jih pri tem prehodu po morskem dnu doživljal? Besede niso zmožne, da bi podajale taka čudesa. Če čopič ne more upodobiti čarobnih učinkov luči, ki se lomi v vodi, kako naj jih opiše pero?

Kapitan Nemo je stopal naprej, par korakov za njim pa njegov tovariš. Konzulent se me je naravnost tiščal, kakor da bi se hotel skozi najini nepredorni čeladi razgovarjati! Nisem več čutil teže obleke, obutve in zrakoshrambne posode, sploh vse, svoje čudne opreme, sredi katere se je nahajala moja glava kakor jedro v orehu; vsi ti predmeti so, potopljeni v vodo, izgubili toliko teže, kolikor je znašala teža po njih izpodrinjene tekočine, in jaz sem blagodejnost tega, od Arhimeda odkritega zakona narave čisto dobesedno občutil na lastnem telesu. Nisem bil več lena masa in sem razpolagal s primeroma veliko svobodo kretanja.

Bil sem presenečen, kako močna je bila luč, ki je razsvetljevala oceanovo dno okoli 30 čevljev globoko. Solnčni žarki so z lahkoto prodirali skozi vodne plasti in so v njih izgubljali svojo barvitost. Razločeval sem predmete v razdalji 100 metrov čisto jasno. Preko te razdalje so se osnovni toni zasencevali v finih lazurastih odtenkih, bolj daleč so prešli v modrino in potem izginili v nerazločni temi. Resnično! Ta voda, ki me je tu obdajala, se je zdela samo kot neke vrste zrak, bolj gost nego zemeljska atmosfera, toda skoro enako prozoren. Nad seboj sem zrl mirno površino morja.

Stopali smo po finem gladkem pesku, ki niti malo ni spominjal na zrnato trdobo peska, ki leži na morskih obrežjih. Ta oslepljujoča peščena preproga je bila kakor reflektor, ki je odbijal solnčne žarke z neznansko močjo. Odtod neizmerni odsvit, ki je vse atome tekočine prešinjalo. Ali mi bo kdo verjel, če trdim, da sem v tej globini tridesetih čevljev videl tako razločno kakor podnevi v prostem zraku?

Kake četrť ure sem brodil po tem gorkem pesku, ki je bil posut s školjčnim prahom. Trup »Nautilusa«, kojega obris se je videl kakor dolga čer, je počasi izginjal; njegova svetilniška luč pa je metala ostre žarke, ki naj bi nam, ko bi se razprostrla nad vodo noč, kazali smer povratka na krov. Učinka teh žarkov si ne bo mogel predstavljati nihče, kdor je videl samo svetlobno ploskev, ki jo meče žarnica na zemlji. Tu izgleda zaradi prahu, s katerim je zrak napolnjen, kakor razsvetljena megla; na morju in pod morjem se pa električni žarki prenašajo z neprekosljivo čistostjo.

Mi smo pa hodili naprej in naprej, medtem ko se je zdelo, kakor da se peščena ravan razteza v brezmejne daljine. Odgrinjal sem z roko zastore tekočine, ki so se za menoj zopet zagrinjali in sledovi mojih nog so se hipoma zabrisali pod močnim pritiskom vode. Kmalu so se pokazali mojim očem obrisi predmetov, ki so iz daljave izgledali samo kakor sence. Spoznal sem prelestna korališča, posuta z rastlinam podobnimi živalicami, ki so tvorile bajnolepe preproge vseh barv. V prvem hipu sem bil od tega nepopisnega pogleda tako osupnjen, da sem obstal kakor da bi me bila tajnostna sila prikovala na tla.

Bila je deseta ura dopoldne. Solnčni žarki so padali na površino morja v precej poševnem kotu in kadar je njihova luč, ki se je po lomljenju razdelila kakor skozi prizmo, zadela vodo, so se podvodne čeri, rože školjke, korale in polipi odsenčili v vseh sedmih barvah solnčnega spektra. Ta kalejdoskopična zmes vseh barv in odtenkov zelenega, rumenega, oranža, vijoleta, indiga in plavega je bila kakor največji čudež stvarstva — paleta, ki jo je držal v rokah in jo z barvami poslikal sam Bog! Kako hudo mi je bilo, da nisem mogel svojih občutkov povedati Konzulentu pa z njim tekrovati v vzklikih vzhičenja! Kako žal je bilo, da se nisva mogla sporazumovati po dogovorjenih znakih, kakor sta to delala kapitan Nemo in njegov tovariš! Ker svojih čuvstev nisem mogel na noben način zadrževati, sem govoril sam s seboj in kričal v bakren ovoj, ki je oklep

mojo glavo; seveda sem zaradi tega trošil več zraka, nego je bilo treba. Tudi Konzulent je bil obstal pred čarobnim prizorom. Očividno je fant poskušal na teh rastlinastih živalih in mehkužcih svojo klasifikatorično znanost.

Hobotnice — polipi — in morski ježki so naravnost pokrivali tla. Pestrobarevne Izide ali členaste korale, kornularije ali rogaste korale, šopi deviških okulin ali koralj-očnic, potem glivače, to so kukmaku podobne korale in morske vetrnice ali anemone, ki se drže peska z mišičastjo podplatjo in s svojimi najrazličnejšimi barvami in cvetastimi oblikami krasijo morsko dno, so tvorile vrt najzlahtnejših rož, po katerem so pluli porputi, to so polipi, ki jih krasijo lovke v obliki azurobarvne ovratnice, morske zvezde, ki izpreminjajo peščena tla v neke vrste firmament, in vlasulje, to so morskim zvezdam pripadajoče živalice, ki izgledajo kakor tenke čipke, katere so valovale v vodi, razburkani od našega gibanja. Kar srce me je bolelo, ko so moje noge pohojale prekrasne vrste školjk, ki so pokrivalo tla v tisoč in tisoč vrstah: deloma vzbočene deloma sploščene pokrovače, kladvaste školjke, triogelne školjke, potem školjke, ki se krečejo bodisi plavajoč bodisi v skokih na ta način, da sklopijo lupini, in druge; vmes so krasili dno najrazličnejši morski polži, kojih lupina je bila posteklenjena ko najfinejši porcelan v najnežnejših barvah in se odlikuje po tisočero-vrstnih oblikah: latvice, kotači, valji, mitram podobni polži, svedrci, vretenci, šlemu podobni polži živordeče barve in nešteto drugih. Nad nami pa so plule v dolgih vrstah meduze vseh vrst, podobne klubkom, zvonovom ali razpetim solnčnikom, ki so se svetili v mlečnomodrem ali rožnatem opalnem, čisto prosojnem svitu in vlekli za seboj dolge lazurobarvne lovke, med njimi pa v ogromnih množinah morske mesečinke, ki so nam, ko se je razgrnila okoli nas noč, s svojim fosforescirajočim svitom svetile na poti domov ko brezštevilni kitajski papirnati lampijončki v vseh barvah.

Vsa ta čudesa sem videl v prostoru ene četrtilje, medtem ko sem sledil kapitanu, ki me je s kretnjami pozival, naj stopam hitreje. Kmalu se je morsko dno izpremenilo. Za peskom so sledila glinasta tla, obstoječa izključno iz kremenastih ali apnenih školjk. Potem smo korakali po ogromnem travniku samih alg, ki jih voda še ni bila od dna odtrgala in ki rastejo z vprav bliskovito naglico. Te gosto tkane rastlinske preproge, po katerih smo hodili kakor po baržunu, so se lahko kosale z najmekšjimi preprogami, ki jih izdelujejo človeške roke. Obenem pa, ko se je gosta trava ovijala naših nog, so nad našimi glavami kakor s strehe verande visele druge rastline, ki so se zibale v lahnem loku tik pod vodno gladino. Teh alg šteje naravoslovje okoli 2000 vrst, jih je pa še veliko, veliko več. Videl sem dolge trakove mehurjastih halug, potem karminastordeče alge, ki se kosajo z najlepšimi rastlinami kopne zemlje in imajo najraznovrstnejšo obliko; ene so kakor niti, druge nosijo tenko, nežno listovje, nekatere pa so kakor kaktusi ali pa imajo pahljačasto obliko.

Opazil sem, da se zelene rastline držijo površine, rdeče se nahajajo v srednjeglobokih plasteh morja, medtem ko črne ali rjave haluge bivajo v največjih globinah, kjer tvorijo vrtove. Te alge so resnično čudežni stvori, najprelestnejši kras flore. Ta razred poraja najmanjše in največje eksemplare rastlin. Dočim so našteli po 40.000 prostemu očesu nevidnih halug na prostoru petih kvadratnih milimetrov, so znane haluge, ki so daljše ko 500 metrov!

Bili smo se oddaljili od »Nautilusa« že za poldrugo uro. Na navpičnem vpadu solnčnih žarkov, ki se niso več lomili, sem spoznal, da je poldne. Magični čar barv je polagoma izginjal in smaragdasti ter safirnati odtenki so se izgubili. Korakali smo enakomerno dalje, naši koraki pa so od tal čudovito močno odmevali. Najlahnejši šumi so se prenašali s hitrostjo, katere uho na kopnem ni vajeno; voda prenaša namreč zvok štirikrat hitreje ko zrak.

V tem hipu se je teren začel močno spuščati v globino. Luč se je pobarvala enakomerno. Dosegli smo globino 100 metrov, tako da je znašal pritisk vode 10 atmosfer. Toda naša skafandrska oprema je bila tako izvrstno prilagodenjena tem razmeram, da mi ta močni tlak ni prizadeval nobenih bolečin; samo v členkih prstov sem čutil neke vrste otrpnjevanje, toda tudi ta neprijetni občutek je kmalu izginil. Kar se tiče napora, ki bi ga človek po že dveurnem sprehodu v takem oklepu, kakor je bila naša potapljaška oprema, po pravici lahko pričakoval, je bil enak ničli. Moje po vodi silno olajšane kretnje so se vršile z vprav čudovito lahkoto.

Ko smo dospeli v globino 300 čevljev, smo še vedno videli luč solčnih žarkov, čeprav je bila že medla in slaba. Jarkemu blesku je sledil rdečkast somrak kakor prehod med dnevom in nočjo. Kljub temu smo še vedno videli toliko, da nismo mogli zgrešiti smeri, in zato ni še bilo potreba posluževati se Ruhmkorffovih aparatov. V tem hipu se je kapitan Nemo ustavil. Potem je s prstom pokazal temno maso, ki se je dvigala pred nami v temnih sencah.

»Gozd Crespo«, sem si dejal, in se nisem zmotil.

SEDEMNAJSTO POGLAVJE.

Podmorski gozd.

Bili smo dospeli na rob gozda, ki je bil brez dvoma eden najlepših v neskončnih posestvih kapitana Nemo. Smatral ga je kot svojo najdragocenejšo last, nad katero si je prisvajal iste pravice, kakor sta jih imela prva dva človeka na dan stvarstva. Kje pa je bil človek, ki bi mu bil mogel to pravico izpodbijati? Kje je bil tisti še drznejši pionir, ki bi prišel s sekiro v roki, da ta mračna drevesa poseka?

Podmorski gozd so tvorile velike drevesom podobne rastline in kakor hitro smo bili prodrli pod njegove ogromne svode, sem bil osupnjen po svojevrstnosti, ki so jo kazale veje tega drevja. Nobeno

izmed teh zeli, ki so pokrivalo tla ko preproga, nobena iz tega grmovja rastoča veja se ni plazila ali krivila ali upogibala v vodoravni smeri. Vse so rastle navpično v vrh k morski gladini. Ni bilo ne vlakna ne niti ali ploščatega traku, naj je bil še tako tenak in majhen, ki ne bi bil raven ko palica iz železa. Tangi in lijane so rastle v trdi, navpični črti, katero predpisuje gostota vode, v kateri žive. Če sem jih z roko odmaknil, so se takoj zopet dvignile v prejšnjo lego. To je bilo kraljestvo vertikale!

Kmalu sem se na to navadil kakor sem se navadil na mrak, ki nas je obdajal. Tlo gozda je bilo posuto z ostrimi kamni, katerim se ni bilo lahko umikati. Podzemska flora je bila kar najbogatejša. Nisem razločeval rastlin od živali, saj se tukaj oba carstva prirode najintimneje stikata. Opazil sem, da se vsi eksemplari rastlinstva drže tal samo po čisto lahnem površinskem lepilu, kajti od trdih teles, peska, školjk, prodca in najrazličnejšega kršja, od katerega se ne hranijo, ne rabijo ničesar drugega kakor samo oporišča. Zakaj te rastline dobijo vsega, kar za življenje in rast potrebujejo, izključno le iz vode. Večina njih je namesto listov poganjala niti ali lamele najbolj fantastične oblike in rožnate, karminate, zelene, olivaste, rdečerumene in rjave barve. Videl sem prelestne rhodophyceje ali rdeče alge, ki so časih tako podobne koralam, da jih ne razločiš kakor na primer pavjephajlačaste korale, škrlataste ceramije, potem laminarije, ki so poganjale mlade brste, ki se dajo jesti, nereocysteje, ki se iztegujejo v višino 15 metrov, šopi acetabularij in nešteto drugih morskih rastlin, ki nimajo cveta. »Čudovit element«, je dejal duhovit naravoslovec, »v katerem živalstvo cvete, rastline pa so brezcvetne.«

Med temi rastlinami, ki dosega višino dreves zmernotoplega obnebja, je v njihovi vlažni senci rastla cela gošča živih cvetov, grmi koral: cebroprogaste meandrine, rumenkaste karyophyle s prozornimi tipalnicami, zoanthrije ali morske rože, ki so tvorile cele ruše; med vejami pa so kakor kolibri letale male ribe-mušice, medtem ko so se pod na-

šimi koraki kakor tropi kljunačev dvigali rumeni le-pissakanti z bodičastim gobcem in ostrimi luskami.

Okoli ene ure je kapitan Nemo dal znamenje, da se ustavimo. Jaz sem bil vesel in vsi smo se udobno zleknili pod lopo, ki so jo tvorile alarije, kojih ozka, jermenu podobnih stebila so se dvigala ko puščice.

Počitek mi je del silno dobro. Ničesar nam ni manjkalo kakor samo možnost razgovora. Mogel sem samo približati svojo debelo glavo iz bakra Konzulentovi. Videl sem, kako se oči dobrega dečka zadovoljno smehljajo, kar je seveda še povečalo moje veselo in bodro razpoloženje.

Zelo sem pa bil začuden, ker po štiriurnem izprehodu nisem čutil lakote. Nisem si mogel razlagati tega pojava. Pač pa sem čutil nepremagljivo zaspanost, ki se loti vsakega potapljača. Kmalu so se mi pod debelima stekloma zaklopile oči in pogreznil sem se v globok spanec, ki ga je bila dozdej zadrževala samo hoja.

Kako dolgo sem spal, nisem mogel presoditi. Ko sem se zbudil, se mi je zdelo, kakor da se solnce nagiba za horicont. Kapitan Nemo, ki je bil istotako zasnul, je bil že pokonci in jaz sem se začel iztezavati, kar me nenadna prikazen v hipu spravi na noge...

Nekaj korakov pred menoj je buljil vame svoje škilaste oči pošasten morski pajek, visok nad en meter, ki se je pripravljaj, da skoči vame. Čeprav je bila moja potapljaška obleka dovolj močna, da me ščiti proti ugrizom take zveri, se nisem mogel ubraniti groze, ki me je prevzela spričo tega nestvora. V tem hipu sta se tudi prebudila Konzulent in orjaški matroz z »Nautilusa«. Kakor hitro je ta ostudnega skrluparja zagledal, se je zagnal vanj in ga z udarcem puškinega kopita ubil. Videl sem, kako so se odvrtni členi pošasti zvijali na tleh v strašnih trzanjih.

To srečanje je bilo povod, da sem začel misliti na to, da bi utegnile v teh velikih globinah živeti še bolj nevarne živali, proti katerim bi me sama po-

tapljaška obleka ne mogla ščititi. Zato sem sklenil, da bom odslej bolj pazil. Moja domneva pa, da naš počitek pomeni konec podmorskega izprehoda, se je izkazala za zmotno, zakaj kapitan je, namesto da bi se povrnil k »Nautilusu«, korakal v nasprotno smer naprej.

Tla so se še vedno čedalje bolj strmo spuščala, tako da smo stopali v čedalje večje globine. Morala je biti ura tri, ko smo dospeli v ozko dolino, ki je tekla med dvema visokima gorskima pobočjima v globini kakih 150 metrov. Po zaslugi naših aparatov, ki so po svojem dovršenstvu vse dozdej izumljene daleč prekašali, smo mejo, ki jo je narava dosedaj človeku za bivanje pod vodo postavila, prekoračili za 90 metrov.

Stopetdeset metrov pravim, čeprav mi ni noben aparat omogočal kontroliranja globine. Toda jaz sem vedel, da celo v najbolj prozornih morjih solnčni žarki ne morejo prodreti dalje. Točno v tem trenutku pa je nastopila popolna tema. Nobenega predmeta ni bilo mogoče razločiti, če je bil le deset korakov oddaljen. Zato sem korakal dalje tipaje. Kar se zasveti bela, zadosti jaka luč. Kapitan Nemo je bil prižgal svoj električni aparat. Njegov tovariš je storil zdajci isto, čemur sva sledila Konzulent in jaz. Privijajoč vijak, sem povzročil stik med motkom in stekleno serpentino in naše štiri svetilke so razsvetljevale morje z močjo dnevne svetlobe v premeru 25 metrov.

Kapitan Nemo je prodiral dalje in dalje v temne globine gozda, kojega drevje se je pa redčilo. Opazil sem, da je rastlinstvo prej izginjalo nego živalski svet. Dočim se morske rastline niso več dvigale s tal, je gomazelo na dnu še nešteto zoophytov, členonožcev, mehkužcev in rib.

Ko smo tako stopali dalje, sem se domislil, da morajo naši Ruhmkorffovi aparati brez dvoma privleči v našo neposredno bližino še marsikatero več ali manj interesantno žival. Toda nobena ni prišla tako blizu, da bi jo mogli s svojimi puškami ustreliti. Parkrat sem videl, kako se je kapitan Nemo ustavil

in prislomil puško k licu; po par trenutkih najostrejšega opazovanja pa jo je zopet spustil in nadaljeval svoj marš. Končno, nekako okoli četrte ure popoldne, pa se je naš neobičen izlet naenkrat končal. Pred nami se je dvigala v veličastni višini skalnata stena ogromnega obsega. Bile so orjaške skale granitne čeri, preluknjane po temnih jamah. Nikjer ni bilo mogoče po njih splezati navzgor. To so bili strmi robovi otoka Crespo. To je bila kopna zemlja in kapitan. Nemo se je hipoma ustavil. Kljub svoji goreči želji, da bi splezal po teh skalah na božje solnce, sem se moral i jaz ustaviti. Titanska volja kapitana Nemo je bila tisočkrat hujša in nepremagljivejša zapreka ko orjaške čeri. Treba se je bilo vrniti.

Kapitan Nemo je zopet stopil na čelo mali četi; ne da bi kaj razmišljal, je takoj ubral pravo smer. Zdelo se mi je, da se ne vračamo po poti, po kateri smo bili prišli. Naša nova pot, ki je bila zelo strma in naporna, nas je peljala vedno višje k morski gladini. Naš povratek v višje vodne plasti pa se kljub strmini pota ni vršil tako naglo, da bi bilo ponehavanje tlaka, ki je na nas pritiskal, škodovalo našemu organizmu, kakor se to večkrat zgodi potapljačem, ki zaradi prenagle izpremembe tlaka dobe težke notranje poškodbe. Točno se je tudi zopet prikazal solčni svit, ki je naraščal. Ker je solnce stalo že nizko na horicontu, so njegovi žarki zaradi lomitve zopet obrobjali vse predmete z barvastim kolobarjem.

Ko smo dospeli v globino 10 metrov, smo korakali sredi roja najrazličnejših ribic, katerih je bilo veliko več nego je ptic v zraku in katere so bile tudi hitrejšie in okretnejše. Še vedno pa se ni prikazala nobena žival, ki bi bila vredna strele iz puške. V tem hipu sem videl, kako je kapitan naglo dvignil puško k licu, jo nameril v grmičje na nek premikajoč se predmet in ustrelil. Čul sem slaboten pisk in par korakov pred nami se je zgrudila žival kakor zadeta od strele.

Bil je krasen eksemplar morske vidre, enhydris marina, edini četveronožec, ki živi izključno le v vodi. Žival je bila dolga meter in pol in je morala imeti vprav bajno ceno. Njen kožuh, zgoraj kostanja-storjav, zdolaj srebrnobel, je po finosti in blesku vreden najmanj 2000 frankov. Nisem se mogel dovolj nagledati živali, ki ima okroglo glavo, kratki ušesi, okrogle oči, bele tipalne ščetinice ob gobcu kakor mačka, rokipodobne, plavutolike noge in kratek rep. Škoda, da ribiči to lepo žival tako divje preganjajo, da jo prodajo na kitajske in ruske trge, zakaj zaradi tega brezobzirnega lova je ta žival v Tihem oceanu, kjer se edino nahaja, skoraj že izumrla.

Tovariš kapitana je žival pobral in jo vrgel čez ramo, mi pa smo nadaljevali svojo pot.

Celo uro se je razprostiral pred nami pesek. Peščeno dno se je časih dvigalo tako visoko, da je bilo komaj dva metra od morske gladine oddaljeno. Zdaj sem uzrl nad seboj naše postave, ki so se odbijale na morski gladini in popolnoma odražale našo hojo in kretnje z edino izjemo, da so hodile z glavo, noge pa so tekle v zraku.

Še drug prizor moram omeniti. Videl sem, kako plovejo nad nami gosti oblaki, ki so se hitro tvorili in hitro razpršili. V prvem hipu si stvari nisem mogel razložiti, toda kmalu sem uganil, da so to dolgi valovi na površini, ki so odsevali v vodo skupaj z brizgi in kapljicami, v katere so se razprševali njihovi grebeni. Videl sem tudi sence velikih vodnih ptic, ki so letale nad gladino. Pri tej priliki sem bil tudi priča tako akuratnega strela, da bi vsakemu lovcu od radosti in zavisti obenem zatrepetal srce. Uzrli smo veliko ptico mogočnega razmera, široko razpetih kril, ki je ostro v ravni črti pošev ko strela priletela par metrov nad gladino. Kapitanov tovariš je izprožil in ptica je padla v vodo, kjer jo je spretni lovec zagrabil. Bil je čudovit eksemplar albatrosa, ki je z razprtima kriloma meril nad tri metre.

Naš marš se po tem dogodku ni skoraj nič prekinil. Dve uri smo bredli zdaj po pesku, zdaj po travnikih morskega tanga, kar nas je stalo veliko

napora. Če hočem biti odkrit, moram priznati, da nisem mogel več naprej, ko naenkrat zagledam nedoločen svit, ki je v oddaljenosti kake pol milje rezal temo vodé. To je bila svetilka »Nautilus«. Morali smo dospeti na krov vsaj v 20 minutah, zakaj čutil sem, da mi moja zračna shramba daje le še malo kisika, potrebnega za dihanje. Toda nisem računal z dogodkom, zaradi katerega smo se še nekaj časa zamudili.

Bil sem zaostal za kakih 20 korakov, kar vidim kapitana, kako je nagel ko blisk tekel k meni. S svojo krepko pestjo me je pritisnil k tlom, medtem ko je njegov tovariš storil enako s Konzulentom. V prvem hipu nisem vedel, kaj naj mislim o tem nepričakovanem napadu, sem se pa kmalu pomiril, ko sem videl, da je tudi kapitan legel zraven mene in se ni ganil. Takó sem dolgo ležal na morskem dnu v senci halugovega grmičja. Nisem zdržal, da ne bi pogledal navzgor. Videl sem, kako je nad nami plula ogromna masa z glasnim šumom, metajoč na nas fosforescirujočo svetlobo. Kri mi je zledenela v žilah. Spoznal sem strašna morska soma! Bil je par somov-velikanov, najbolj požrešna vrsta, katero poznamo, z orjaškim repom in medlega, steklenastega pogleda. Te živali brizgajo iz odprtih v bližini gobca neko svetlobno snov. Te pošastne roparice morejo v svojem železnem žrelu zmleti človeka s kožo in kostmi. Ne vem, ali se je Konzulent bavil s tem, da ju klasificira; kar se mene tiče, sem opazoval njuna srebrno-barvasta trebuha in grozoviti gobec, ki je posejan s tremi vrstami zob, pri čemer sem čisto pozabil na znanstvenika v sebi, ker me je bil vsega prevzel nepopisen strah. Velika sreča za nas pa je bila, da te požrešne zverine zelo slabo vidijo. Soma sta plula mimo, ne da bi nas videla, čeprav sta nas s svojimi rjavkastimi plavutami ošvignila. Kakor po čudežu smo utekli nevarnosti, ki je bila brez dvoma večja, nego če bi bili srečali v džungli tigre.

Pol ure pozneje smo, razsvetljeni od električnega pramena, dospeli do »Nautilus«. Vrata, skozi katera smo se bili podali na prosto, so bila še odprta

in kapitan Nemo jih je zaprl, kakor hitro smo bili zopet stopili v celico. Potem je pritisnil gumb. Začul sem, kako so začele delovati v ladjinem trebuhu črpalke; čutil sem, kako je voda okoli mene upadala in kmalu je bila cela celica popolnoma suha. Vrata v notranjost so se odprla in stopili smo v shrambo za obleko. Tam so nam sneli naše težke skafandre, kar ni šlo brez težave, in utrujen do smrti, tako da sem se kar opotekal, sem se zopet znašel v svoji sobi, še ves prevzet od čudes, ki sem jih bil doživel na tem izletu na morskem dnu.

OSEMNAJSTO POGLAVJE.

4000 milj pod Tihim oceanom.

Drugega dne, 18. novembra, sem se bil od naporov preteklega dne popolnoma popravil. Odšel sem na ploščino »Nautilusa«, kamor sem došel ravno v trenutku, ko je ladijski poročnik zaklical v odprtino v ladjo svoj vsakodnevni stavek v nerazumljivem jeziku. Zdaj mi je prišlo na misel, da bi se tak stavek utegnil nanašati na položaj morja in da v tem slučaju bržčas pomeni: »Ničesar ni videti!«

V resnici je bil ocean pust in prazen. Nobena jadra se niso videla na obzorju. Grebeni otoka Crespo so bili že davno zgинili iz vida. Morje, ki je vsesavalo vase barve prizme, izvzemši modrih žarkov, jih je odsevalo v vse smeri in se odelo v čudovito lep indigo. Na valujoči površini pa se je v pravilni prizmi videl širok moariran pas.

Bil sem ves zatopljen v občudovanje tega prelestnega prizora, ki ga je nudil ocean, ko se je pojavil kapitan Nemo. Zdelo se je, kakor da moje navzočnosti ne opazi. Naredil je nekaj astronomskih opazovanj in ko je bil gotov, se je naslonil na ohišje z žarometom in ogledoval široko gladino morja.

Med tem se je bila na ploščiču »Nautilusa« zbrala posadka — dvajset matrozov, vsi krepki in stasiti, kakor uliti iz brona. Prišli so, da potegnejo

iz vode mreže, ki jih je bil »Nautilus« čez noč vlekel s seboj. Posadka je bila, kakor je to pač pri ladjah, ki plovejo po oceanih, splošen pojav, sestavljena iz ljudi vseh narodov; vendar pa sem opazil, da med njo ni bilo nobenega neevropejca. Zdelo se mi je, da vidim Irce, Francoze, nekaj Slovanov ter enega Grka kreškega tipa. Sicer pa ti fantje niso veliko govorili in so se posluževali tistega posebnega jezika, ki ga je rabil poročnik, kadar je sporočal v ladjo svoja opazovanja.

Mornarji so izvlekli mreže na palubo. Vrečam podobne mreže so bile istega tipa, kakor se rabi ob norveških obalah in ga imenujejo »Trawl« ali »Kurre«. Predstavljajo lijaku podobno mrežasto vrečo. Ena odprtina je zaprta po dolgem debelem tramu, druga pa po krajšem. Za ta konec je mreža privezana na ladjo po debelem konopcu. Mreža sama je pritrjena na smukah, na katerih drsi po mokrem dnu. Na ta način mreža morsko dno popolnoma izčisti in pobere vse, karkoli sreča na svoji poti. Ko so se mreže na palubi razgrnile, so nudile očesu čudovit pogled. Tu so se nahajali »morski hudiči« ali žabja riba, ki si je zaradi svojih zabavnih kretenj zaslužila ime vodnega glumača; potem črni »kommersoni«, ki imajo dolge lovke; pestro barvane rožene ribe z rdečimi počeznimi progami; ježarice, ki imajo ostre kljunu podobne čeljustnice ter se hranijo z bodicami; olivobarvne lamprete; s srebrnimi luskami pokrite ribe-rilčarice; trichiure, kojih električna moč ni nič manjša od one električnega skata in jegulje; rjavo-progaste notoptere; zelenkaste vahnje; krasne, modro in srebrnopikaste lokarde; tako zvani karanks, ki ima ogromno glavo in je dolg en meter, ter trije veliki tuni, ki so znani tako po svoji veliki hitrosti kakor po okusnem mesu.

Mreže so bile ujele gotovo za 1000 funtov rib. To je bil briljanten uspeh, čeprav me ni presenečal. Zakaj te vrste mreže polovijo ogromne množine, zlasti če jih ladja dolgo vleče za seboj. Vrhte ga je »Nautilus« po svojih električnih žarnicah ribe kar moč privlačeval nase. Živeža najboljše kakovosti

smo torej imeli v izobilju. Posadka je ribe takoj spravila v kuhinjo, kjer so jih deloma pripravili sproti, pretežni del pa seveda usolili.

Ko je bil lov končan in zaloga zraka obnovljena, sem mislil, da se bo »Nautilus« zopet potopil in nadaljeval svojo podmorsko vožnjo. Že sem se hotel podati v ladjin trup do moje kabine, kar se kapitan Nemo obrne k meni, rekoč:

»Poglejte ta ocean, gospod profesor! Ali ni v resnici živ? Danes je nežen ko ženska, jutri pa se bo penil v divjem srdu. Včeraj je spal ko mi, danes pa se je istotako zbudil.«

Zatopljen v res diven prizor, sem molčal, kapitan Nemo pa je nadaljeval, kakor da govori samemu sebi:

»Glejte, pod poljubi solnca se zbuja kot žena; pripravlja se na nov dan. Zanimivo je opazovati igro njegovega bujnega življenja. Učenjak Maury ima čisto prav, ko trdi, da morje živi od iste vrste toka, v katerem kroži kri v živalih.«

Kapitan Nemo je delal dolge odmore med stavki in nadaljeval:

»Da! Ocean ima pravi pravcati krogotok. V to svrho mu zadostujejo toplota, sol in njegovi lastni molekuli. Toplota povzroča različno gostoto vode, radi česar se ustvarjajo morski tokovi in protitokovi. Izhlapevanje, ki je v severnih delih enako ničli, v ekvatorijalnem pasu pa najmočnejše, povzroča stalno izmenjavo med tropičnimi in polarnimi vodami. Razen tega sem opazoval one tokove, ki gredo iz površine v globino in iz globine nazaj na površino ter predstavljajo dihanje oceana. Molekul morske vode, ki se je na površini ogrel, hiti nazaj v globino, kjer pri 2 stopinjah pod ničlo doseže maksimum gostote, se potem zopet ohladi, postane zaradi tega lažji in se vnovič dvigne na površino. Posledice tega pojava boste opazovali na tečaju in razumeli, zakaj radi tega zakona skrbne narave voda zmrzne samo na površini.«

Na tečaju? sem si sam dejal. Ali nas ta predrzni človek misli povesti do tečaja?

Kapitan, ki je bil med tem dolgo molčal, motreč morje, ki ga je tako natančno in neprestano proučeval, je zopet začel:

»Soli, kakor veste, gospod profesor, se v morju nahajajo v ogromni množini. Ako bi morju vzeli vse soli, ki jih v raztopljenem stanju vsebuje, bi dobili maso 4 in pol kubičnih milj. To se pravi, da bi, razprostrta po vsej zemlji, tvorila plast, visoko 10 metrov. Toda ne mislite, da je narava nakopičila sol v morju le iz gole kaprice! Ne! Ampak sol stori, da je morska voda menj gosta in s tem preprečuje, da ne bi veter odvil morju prevelike količine hlapov, ki bi kraje zmernege podnebja naravnost preplavili. Na ta način igra morska sol v gospodarstvu zemeljske krogle izredno važno vlogo ohranitelja ravnotežja.«

Kapitan Nemo je zopet prenehal, potem je začel korakati po palubi in se vrnil k meni.

»Kar se tiče močelk, teh milijard majčkenih bitij, od katerih se v eni sami kapljici nahajajo milijoni in od katerih šele 800.000 eksemplarjev tehta en miligram, njihova vloga ni nič manj važna. One vsrkujejo soli, si priličijo trde sestavine vode in dajo kot pravi tvorci apno vsebujočih mas obliko koralam in madreporom. Na ta način se svojega mineraličnega hraniva oropana vodna kapljica olajša, se zopet dvigne na morsko površino, kjer vsrka po izhlapienju osvobojene soli in tako zopet postane težja, tako da se vnovič potopi v globino, kamor prinese močelkam s seboj novih snovi, da jih použijejo vase. Odtod dvojno tečenje, odzgoraj navzdol, odzdolaj navzgor; odtod neprestano gibanje in življenje, bogatejše nego na kopnini, daleko bohotnejše in brezmejnejše; življenje, ki se razvija in razširja po vsem oceanu, v najmanjšem njegovem delcu.«

Kapitan Nemo je bil tako navdušen, tako prevzet od tega predmeta, tako naravnost preobražen, da sem tudi jaz bil globoko ganjen.

»In zato,« je nadaljeval vprav s strastjo kapitan Nemo, »je edino v oceanu mogoča prava svoboda! Jaz bi razumel, če bi se pod morjem gradila cela

mesta, zakaj le ta bi bila v resnici neodvisna. In če bi se kakšen tiran...»

Ni končal svojega stavka. Potem ko je strastno zamahnil z roko, se je pomiril in kakor da hoče odgnati neko strašno misel ali spomin, se je obrnil do mene z vprašanjem:

»Gospod Arronax, ali vam je znana globina oceana?«

»Vem toliko, gospod kapitan, kolikor nam je znanega po dosedanjih izmeritvah.«

»Ali bi mi jih povedali, da jih lahko popravim, če treba?«

»Rad, kolikor se jih spominjam,« sem odgovoril, »če se ne motim, so v severnem delu Atlantiškega oceana našli povprečno globino 8200 metrov, v Sredozemskem morju pa povprečno globino 2500 metrov. Najznamenitejše izmeritve pa so se vršile v južnem delu Atlantiškega oceana blizu 35. stopinje, kjer so našli globine 12.000, 14.091 in 15.149 metrov. Učelnjaki sodijo, da bi povprečna globina morja, ako bi se njegovo dno niveliralo, znašala nekako 7 kilometrov.«

»Dobro, gospod profesor,« je odgovoril kapitan Nemo, »imeli boste priliko, da te navedbe prekontrolirate. Kar zadeva povprečno globino Tihega oceana, znaša tu, kjer zdaj plovemo, samo 4000 metrov.«

Po teh besedah je kapitan Nemo stopil k odprtini v ladjo in izginil na lestvi. Jaz sem mu sledil in odšel v veliki salon. Kmalu se je vijak začel vrteti in brzinomer je kazal hitrost 20 milj na uro. Sledeče dni in tedne sem kapitana le redkokdaj videl. Njegov poročnik je redno določal ladjino lego in jo vrisoval v morsko karto, tako da sem mogel kurzu »Nautilus« natančno slediti. Konzulent in Land sta bila sedaj često in dolgo z menoj skupaj. Moj sluga je svojemu prijatelju seveda opisal ves naš čudoviti izlet poorskem dnu in Kanadcu je bilo zdaj hudo žal, da se nam ni bil pridružil. Tolažil sem ga, da bo brez dvoma kmalu prilika, da se zopet sprehodimo po oceanskih goščavah. Skoro vsak dan smo za nekaj ur odpahnili pokrove salonskih oken in smo opazovali

čudesu podmorskega sveta. Kurz »Nautilusa« je bil v glavnem jugovzhod v globini 100 do 150 metrov. Nekega dne je, bog ve po kakšni kaprici, plavajoč s pomočjo svojih poševnih ploskev v diagonali, dosegel globino nad 200 metrov. Toplomer pa je kazal $4^{\circ} 25'$, kar je v tej globini menda v vseh širinah običajno.

Dne 26. novembra okoli 3 zjutraj je »Nautilus« ob 172. stopinji dolžine pasiral obratnik raka. Dne 27. novembra smo uzrli Sandwich-otoke, na katerih je bil 14. februarja leta 1779. ubit slavni Cook. Ko sem zjutraj stopil na ploščišče, sem zapazil 2000 milj pod vetrom Havaj, največji otok istoimenskega otočja. Točno sem razločeval obdelano obal, gorske grebene, ki teko vzporedno z njo, in vrsto ognjenikov, od katerih je najvišji Mauna-kea, ki se dviga 5000 metrov nad morjem. Naše mreže pa so med drugimi eksemplari ribjega carstva ulovile v teh vodah tako zvane flabelarije, ki imajo pavjemu repu podobne pike in razne stisnjene polipe najljubkejše oblike, ki so doma v tem delu oceana.

»Nautilus« je plul proti jugovzhodu. 1. decembra je ob 142. stopinji dolžine presek al ekvator in 4. decembra smo po hitri vožnji, ki ni bila prekinjena po nobenem dogodku, uzrli skupino Markesas-otokov. V razdalji kakih treh milj sem ob $8^{\circ} 57'$ južne širine in $139^{\circ} 32'$ zapadne dolžine ugledal rt Martin otoka Nuka Hiva, ki s svojo skupino vred pripada Franciji. Videl sem samo obris gozdnatih gora na obzorju, zakaj kapitan Nemo ni maral pristajati na kopni zemlji. Tu so naše mreže ujele krasne ribje eksemplare, tako zvane choriphene z azurnimi plavutami in zlatim repom, ki imajo obenem najbolj okusno meso od vseh rib na svetu; hologymnoze, ki so skoraj brez luskin, imajo pa jako dobro meso; ostorrhynche s koščenimi čeljustmi in rumenkaste thasarde, ki so podobne roženi ribi.

Od 4. do 11. decembra, potem ko smo pustili za seboj te ljubke otroke, ki so pod francoskim varuštvom, je »Nautilus« premeril okoli 2000 milj. Omembe vredno je bilo na tem potu srečanje z

ogromnim tropom kalmarov, to so posebne vrste mehkužci, ki so podobni sipam. Francoski ribiči jim pravijo 'encornet', to je tintnik; spadajo v razred glavonožcev in v družino dvoškržnikov, h kateri štejemo navadne sipe in pa tako zvane argonaute, »papirnate ladjice«. Te živali so proučevali posebno naravoslovci starega veka, ki so se zanje izredno zanimali. Mi kalmare po pravici cenimo zaradi okusnosti njihovega mesa.

Bilo je v noči med 9. in 10. decembrom, ko je »Nautilus« zadel na to veliko krdelo mehkužcev, zakaj kalmari so povečini ponočnjaki. Bilo jih je na milijone in so se nahajali na potovanju iz zmernih pasov v toplejše. Držali so se ceste, po kateri potujejo sledi in sardine. Opazovali smo jih skozi debele kristalne leče, kako so s čudovito hitrostjo plavali nazaj, potem se pa zopet pognali naprej s pomočjo svojega cevastega livnika, ki sega v vrečasto gabanico, katera pregrinja od glave ostro ločeni, na glavo kakor z dvema zaklopnima gumboma pritrjeni trup. V gabanično votlino priteka voda skozi razi, ki sta med gabanico in trupom. Kadar kalmar ali sipa krči gabanico in zatiska razi, brizga voda iz livnika ter sunkoma poganja žival v nasprotno smer; ob bokih pa ima kalmar mrenasto plavut, ki mu služi kot krmilo. Kalmari so na svoji poti požirali vse manjše živali, ki so jih srečali, dočim so med njimi samimi sejale pogin velike ribe. Pri tem so v nepopisni zmešnjavi gibali svojih deset nog, boljše rečeno lovki, ki so jim priraščene na glavi in izgledajo kakor pnevmatične kače. Kljub svoji hitrosti je »Nautilus« več ur vozil sredi tega krdela, njegove mreže pa so ulovile ogromno množino teh živali, med katerimi sem ugotovil vseh 8 vrst, ki po raziskavah d'Orbigny-a živijo v Tihem oceanu.

Toda ocean nam ni nujal samo takih krasnih prizorov, povzročenih po čudovitih stvorih Stvarnika v tekočem elementu, ampak je hranil za nas tudi svoje najgrozovitejše tajne.

Dne 11. decembra sem sedel v velikem salonu in bral. Ned Land in Konzulent sta opazovala svetli-

kajočo se vodo skozi odprte leče. »Nautilus« se ni premikal. Njegove vodne shrambe so bile napolnjene. Bil je v globini 1000 metrov, v kateri živijo samo nekateri redki eksemplari velikih rib.

Čital sem zelo zabavno knjigo Jean Macéja, ko me naenkrat pokliče Konzulent.

»Ali se hoče gospod za hip potruditi semkaj?« je dejal precej razburjen.

»Kaj pa je takega, Konzulent?«

»Pridite vendar pogledat, gospod!«

Vstal sem, stopil k lečam in pogledal.

Popolnoma razsvetljena od naše električne luči, je sredi vode visela črnikasta masa. Natančno sem jo motril in se trudil, da bi spoznal stvar, o kateri sem izpočetka mislil, da je kak ogromni morski sesavec. Naenkrat me je nekaj prešinilo.

»Ladja!« sem vzkliknil.

»Tako je,« je odgovoril Kanadec, »ladja, ki se je navpično navzdol brez pomoči potopila.«

Ned Land se ni motil. Nahajali smo se nasproti ladji, ki se je bila, kakor je bilo takoj spoznati, potopila šele pred par urami. Trup ni bil skoraj nič poškodovan. Trije okrnki, visoki dva čevlja nad palubo, so pričali, da so mornarji v sili morali jambore odsekati. Ladja je bila nagnjena na levo. Žalosten prizor! Še bolj žalosten pa je bil pogled na palubo, na kateri je ležalo v vrvovju več mrličev. Naštel sem jih šest, štiri moške, od katerih je eden še stal pokonci ob krmilu, pa žensko, ki je s krčevito objetim otrokom ležala zraven odprtine, iz katere se je bila povzpela na palubo. Bila je mlada in razločno sem razpoznal poteze njenega obličja, na katero je luč z »Nautilusa« padala naravnost. Voda je še ni bila izkazila. Dete se je je istotako krčevito držalo z ročicama okoli vratu. Obličje matrozov je bilo od smrtne groze hudo izpačeno, le sivolasi krmilar je imel mirne poteze; z roko je trdo držal krmilo, kakor da hoče še po smrti voditi trojadrnico skozi globine oceana!

Kakšen prizor! Nemi smo tresočega se srca gledali ta brodolom, ki je bil pred našimi očmi upodob-

ljen verneje, nego bi ga bila mogla upodobiti fotografska kamera. In že smo videli, kako so od povsod prišvigali morski somi, kojih oči so se svetlikale od požrešnosti. Ko je »Nautilus« obplul potopljeno ladjo, sem na njenem zadnjem delu bral napis: Florida, Sunderland.

DEVETNAJSTO POGLAVJE.

Wanikoro.

Ta strašni prizor je bil samo uvod k celi vrsti drugih, ki jih je odslej »Nautilus« na svoji poti srečaval. Odkar je krmaril po vodah, po katerih se vrši živahnejši promet nego tam, kjer smo se bili mudili dozdej, smo često zagledali trupe ladij, ki so pod morjem gnile, v večjih globinah pa smo na dnu uzrli topove, kroglice, sidra, verige in tisoč drugih železnih predmetov, ki jih je jedla rja. »Nautilus« pa je nevzdržno plul dalje, tako da smo že 11. decembra zagledali arhipelag Tuamotu, Bougainvilles in Pomotu-otokov, ki ga imenujejo tudi »Nevarni arhipelag«, kateri se razteza v smeri vzhod-jugo-vzhod na zapad-severo-zapad 500 milj daleko in široko, in sicer med $13^{\circ} 30'$ in $23^{\circ} 50'$ južne širine ter $125^{\circ} 30'$ in $151^{\circ} 30'$ zapadne dolžine, počenši z otokom Ducie do otoka Lazarev. Ta arhipelag pokriva površino 370 kvadratnih milj in šteje 60 otočij, med katerimi je najbolj zanimiva skupina Gambier, ki je že zgodaj prišla pod francosko varuštvo, dočim danes Franciji pripada ves arhipelag izvzemši otočič Pitcairn, ki je pod britansko krono. Vsi ti otoki so zgrajeni iz apna, ki ga izločajo madrepore, katere počasi in vztrajno brez prestanka na ta način gradijo orjaška korališča, ki segajo včasih do 1000 metrov globoko. Na apnenik teh korališč učinkujejo magnezijeve morske soli ter ga izpreminjajo v dolomit. Tako madrepore vežejo med seboj otok z otokom, tako da bo enkrat iz arhipelaga, ki se bo združil po korališčih še z drugimi, nastala nova, šesta celina sveta od Novega Zelanda in Kaledonije do Markezaš-otokov.

Ko sem nekega dne kapitanu Nemu razvijal to teorijo nastajanja novih delov sveta, mi je odgovoril: »Svet ne potrebuje novih delov, ampak novih ljudi!«

Radi raznih naključij med vožnjo je »Nautilus« zapeljal naravnost na otok Clermont-Tonnerre, najzanimivejši otok tega arhipelaga, ki ga je leta 1822. odkril kapitan Bell na parniku »Minerva«. Zdaj sem mogel pod morjem natančno spoznati proces, po katerem so ti otoki sredi oceana nastali. Madrepore, ki jih ne smemo zamenjati z navadnimi koralami, imajo tkanino, ki je obdana z apnenastim ogradjem, kojega različna struktura je pomagala slovitemu naravoslovcu Milne-Edwardsu, da je mogel madrepore razdeliti v 5 razredov. Živalice same poznamo malo in zato vrste določujemo po obliki koralnikov, ki jih tvorijo, živče v družinah na dnu svojega apnenastega oklepa. Iz teh koralnikov, ki čudovito hitro rastejo, gradijo skale, čeri, otočiče in otoke. Ponekod tvorijo koralniki obroč, ki oklepa laguno ali malo jezero, ki je v zvezi z morjem po predorih. Drugod tvorijo nakopom podobne, daleč raztezajoče se vzvišine, kakor na primer ob obali Nove Kaledonije. Otoka Reunion in Mauritius pa nam kažeta nazobčane visoke sive čeri, ki se globoko dvigajo iz oceana. Ko smo le par vozlov oddaljeni pluli ob strmi obali otoka Clermont-Tonnerre, sem občudoval orjaško gradnjo, ki so jo bili izvršili mikroskopično majhni delavci. Te stene so bile vseskozi delo onih vrst madrepore, ki jih zaznamujemo z imenom milleporid, astrej, poritov in meandrin. Te madrepore živijo le v morjih, ki imajo vsaj 20° C povprečne toplote. Tu se nastanijo ob obrežju ali na podmorskih planotah in grebenih, ki ne ležijo globlje kot 40 m ter rastejo zelo hitro. V Perzijskem zalivu utopljeno ladjo je pokrivala čez 20 mesecev 6 decimetrov debela skorja iz koralnikov. Ako se morsko dno vdira, madreporski koralniki spodaj v mrzlejši vodi pogibajo, zgoraj pa rastejo dalje ter tako ustvarjajo orjaška korališča. Tako se glasi Darwinova teorija nastanka atollov, kakor se korališča imenujejo, in ta

teorija se tudi potrjuje. Nekateri pa menijo, da madrepore začno graditi in skladati svoje apnenaste gradbe na vrhah podmorskih gora ali vulkanov. Naj bo kakor že koli, jaz sem mogel zdaj opazovati te čudovite stene čisto od blizu, globinomer pa je kazal nad 300 metrov globine in naše električne žarnice so metale šope svetlobe na lesketajoči se apnenec.

Konzulent se je zelo začudil, ko sem mu pojasnjeval, kako učenjaki računajo, da znaša rast teh koralšč osminko cile v enem stoletju. Če primerjamo to rast z mikroskopično majhnostjo živalic-delavk, je naravnost čudovita. Tega seveda moj sluga ni pomislil.

»Da se torej zgradijo takšne stene,« je menil, »je torej po vašem treba...«

»192.000 let, dragi Konzulent, in to za geologe ne pomeni veliko. Saj je rabila tvoritev premoğa, ki izhaja iz okamenjenja poplavljenih prağozdov, in pa ohlajenje bazaltnih skal neprimerno več časa.«

Ko se je zdaj »Nautilus« dvignil na površino, sem pregledal nizki in gozdnati otok v vsem njegovem obsegu. Njegove madreporske skale so očitno oplojevali valovi in viharji. Nekega dne so razburkani valovi s sosedne obali naplavili na te apnenčaste plasti seme, ki je na ruševinah trohnečih ribjih trupov in halug kakor na humusu skalilo. Potem so vrgli valovi na zemljo kokosov oreh, kojega kal je pognala korenino. Rastoče drevo je zadrževalo hlape vode; nastal je potoček. Začela se je tvoriti flora. Na deblih dreves, ki jih je bil vihar izrul z drugih otokov in jih je valilo razburkano morje na te gole čeri, so se rešili na obrežje črvi, žuželke in drug drobiž. Prišle so želve in valile jajca. Na kokosovih drevescih so se naselile tice in vile svoja gnezda. Končno je prišel še človek, da se naseli na umetni gradnji drobceh živalic iz debela polipov ali mehovcev.

Proti večeru je otok Clermont-Tonnerre počasi izginjal na daljnem obzorju, ki smo ga bili pustili za seboj. Kurz »Nautilusa« se je znatno okrenil. Potem ko se je bil na 135 stopinji dolžine dotaknil obratnika

kozoroga, se je obrnil v zapadosevernozapadno smer, tako da je vso cono, ki leži med obema obratnikoma, vnovič preplul. Čeprav je poletno solnce sipalo na nas vse svoje žarke, nismo od vročine niti malo trpeli, zakaj pri 30—40 metrih pod vodo se temperatura ni zvišala nikoli nad 12 stopinj.

15. decembra smo pustili na iztoku za seboj zapeljivo otočje Družinskih otokov in kraljico Tihega oceana, ljubki Tahiti. Zjutraj sem nekaj milj pod vetrom opazil visoke grebene tega otoka. Tahitske vode so nam pa za našo mizo nudile izvrstne ribe: lokarde, tune, rožene ribe in neke jegulje, ki nosijo ime murenophis.

»Nautilus« je bil premeril 8100 milj. Ko smo pluli skozi arhipel Tonga ali Prijateljskih otokov in Samoa-otokov, ki se imenujejo tudi Mornariški, je brzinomer kazal 9720 milj. Na Tonga-otokih je bilo našlo smrt moštvo ladij »Argo«, »Port-au-Prince« in »Duke-of-Portland«, na Samoa-otokih pa so bili domačini umorili Lapérousovega prijatelja, kapitana de Langle. Potem smo zagledali Fidži ali Viti-otoke, kjer so bili divjaki poklali matroze »Uniona« in pa kapitana ladje »Amiable Josephine«. To otočje, ki se razteza 100 milj od severa proti jugu in 90 milj od vzhoda proti zahodu, leži med 6. in 2. stopinjo južne širine in 174. ter 179. stopinjo zapadne dolžine. Obstoji iz več otokov, ostrovov in čeri; največji so otoki Viti-Levu, Vanua-Levu in Kandavu. Odkril je to skupino Tasman leta 1643. — istega leta, ko je Torricelli izumil tlakomer in ko je stopil na prestol Ludovik XIV. Kateri izmed teh dogodkov je prinesel več koristi, o tem si ne prisvajam sodbe. Za Tasmom so pristali na fidžiskem arhipelagu Cook leta 1714., d'Entrecasteaux leta 1793. in Dumont-d'Urville leta 1827. Slednji je razmotal ves geografski kaos tega otočja. »Nautilus« se je bližal zalivu Wai-lea, kjer je bil angleški kapitan Dillon, ki je prvi razkril grozovito tajnost brodoloma kapitana Lapérousa, doživel svoje nič manj grozotne doživljaje. Ta zaliv daje v izobilju najboljše ostrige, ki smo jih pri našem kosilu zaužili strahotno množino.

Ti mehkužci so pripadali vrsti, ki so jo naravoslovci nazvali *Ostrea lamellosa* in ki živi tudi v morju okoli Korzike. Zaliv Wailea je zelo velik, pa ga morajo neprestano čistiti, ker bi ga te školjke sicer čisto napolnile. Zakaj ena sama ostriga leže do 1.000.000 jajc. In če Ned Land pri tej priliki ni čutil nobenih posledic svoje požrešnosti, je to pripisati samo okolnosti, da je ostriga v tem oziru najimenitnejša jed na svetu, ker — izvzemši vrste, ki so strupene — nikoli ne pokvari želodca, naj jih poješ v še toliki množini. V resnici je treba najmanj 16 ducatov teh mehkužcev, da človek dobi 315 gramov dušika, ki je potreben za dnevno prehrano človeka.

24. decembra je »Nautilus« vozil skozi arhipelag Novih Hebridov, ki ga je leta 1606. odkril Quiros, leta 1768. raziskal Bougainvill, Cook pa mu leta 1773. dal ime. To otočje tvori devet velikih otokov, ki predstavljajo 120 milj dolg pas v smeri severoseverozapad jugojugovzhod med 15. in 2. stopinjo južne širine in 164. ter 168. stopinjo dolžine. Vozili smo tik ob otoku Auroru, ki se mi je opoldne, ko sem ga opazoval, zdel kakor kup svežega zelenega gozda, iz katerega je molela gora precejšnje višine.

Bil je sveti večer in mi smo zelo pogrešali praznovanja in razpoloženja, ki je med zemljani ta dan v navadi. Kapitana nismo bili že celih osem dni videli, ko je 27. decembra zjutraj nenadoma stopil v veliki salon in začel z menoj govoriti, kakor da bi me bil šele pred petimi minutami zapustil. Jaz sem stal pred planiglobom, da ugotovim kurz »Nautilusa«. Kapitan je stopil k meni, položil prst na neko točko na karti in dejal: »Wanikoro!« Bilo je to ime ostrova, na katerega obali so se bile potopile ladje Lapérousa. Jaz sem postal ves pozoren.

»Nautilus« plove na Wanikoro?« sem vprašal.

»Da, gospod profesor,« je odgovoril kapitan.

»In mi bomo lahko posetili sloviti otrov, ob katerem sta se razbili ladji »Bussole« in »Astrolabius«?

»Zakaj ne, gospod profesor, če želite?«

»Kdaj bomo tam?«

»Smo že.«

Hitel sem na ploščad in sem željno motril obzorje. Na severovzhodu sta se dvigala dva vulkanska otoka različne velikosti, obdana od koralastega obroča, raztezajočega se kakih 40 milj. Bili smo dospeli pred otok Wanikoro, ki mu je bil dal Dumont-d'Urville ime »Ile de la Recherche«, in smo se nahajali naravnost pred vhodom v malo luko Wanou na 16°4' južne širine in 164°32' vzhodne dolžine. Zemlja je bila od obali do gorskih vrhov sredi otoka pokrita od gozda; najvišja gora je Kapogo, ki je visoka 472 klafter.

Potem, ko je »Nautilus« pasiral po nevarni ožini pas koralnih čeri, smo se nahajali sredi pljuskota valov; globina morja je znašala 34 klafter. Pod zeleno senco dreves sem opazil ducat divjakov, ki so bili nad prihodom naše ladje kajpada sila začudeni. Morda so imeli dolgi črnikasti trup, ki je komaj molel iz vode, za morsko pošast. Zdajci me vpraša kapitan Nemo, kaj vem o brodolomu Lapérousa.

»To, kar vsak ve o tem žalostnem dogodku,« sem odgovoril.

»Mogoče mi lahko poveste, kaj ljudje o tem vedo ali mislijo, da vedo?« me je kapitan z lahno ironijo vnovič vprašal.

»Zakaj ne?« sem rekel in začel pripovedovati, kaj o tej stvari piše Dumont-d'Urville.

Leta 1785. je Ludovik XVI. odposlal Lapérousa in njegovega ladijskega poročnika de Langle-a na objadranje sveta. Odjadrala sta na korvetah »Bussole« in »Astrolabius«, se pa nista vrnila. Leta 1791. je francoska vlada, ki je bila po pravici v skrbih zaradi usode obeh korvet, opremila dve trojamborski trgovski ladji, »Recherche« in »Espérance«, ki sta 28. septembra pod vodstvom Bruin d'Entrecasteaux odpluli iz Bresta. Kapitan je krmaril proti Admiralitnim otokom, kjer se je bil Lapérouse po nekatereh glasovih ponesrečil. Toda d'Entrecasteaux ladij tamkaj ni našel. Peljal se je mimo Wanikora, ne da bi pristal. Vobče je njegova poizvedovalna pot bila

zelo nesrečna; izgubil je veliko moštva in končno še sam umrl.

Sledi Lapérousove je našel šele angleški kapitan Dillon, prava morska korenina, ki je bil v Tihem oceanu kakor doma. 15. maja 1824 je njegova ladja »Saint Patrik« vozila tik ob obali otoka Tikopia, ki spada k skupini Novih Hebridov. Tam je nek indski matroz, ki je priplul k ladji v domačinskem čolniču, prodal Dillonu srebrn ročaj meča, na katerem so bile vrezane neke začetne črte. Matroz je povedal, da je pred šestimi leti, ko je slučajno bival na otoku Wanikoro, tamkaj videl dva Evropca, ki sta se bila rešila ob priliki nekega brodoloma pred davnimi leti. Dillon je takoj uganil, da gre za brodolom Lapérousovih ladij. Vendar ni mogel pluti do Wanikora, ker so mu prečili vetrovi in valovi. Moral se je vrniti v Kalkuto, kjer je pregovoril Azijsko družbo in Vzhodnoindsko kompanijo, da sta mu opremili ladjo, ki ji je dal ime »Recherche«, s katero je s francoskim opolnomočencem na krovu odjadrал 23. januarja 1827 iskat ostankov Lapérousovih ladij. »Recherche« je dospela 7. julija 1827 v pristan Wanon (kjer je zdaj plul naš »Nautilus«).

Tu je Dillon zbral mnogoštevilne ostanke brodoloma, sidra, nekaj topov, osemnajstfuntno kroglo, astronomske instrumente, kup lesa in razne dele ograje, kakor tudi bronasti ladijski zvon z letnico 1785. Jasno je bilo, da so to bili ostanki »Bussole« in »Astrolabiusa«. Dillon je ostal v pristanišču do meseca oktobra, potem se je vrnil mimo Novega Zelanda v Kalkuto, kjer je došel 7. aprila 1828. Odtod je odplul v Francijo, kjer ga je kralj Karel X. zelo milostno sprejel. Medtem pa so bili Francozi, ki niso bili ničesar izvedeli o Dillonovi ekspediciji, odposlali v tihooceanske vode kapitana Dumont d'Urvillea z ladjo »Astrolabe«. Dumont d'Urville, ki je bil že na potu, ko je Dillon došel v Francijo, je osem tednov potem, ko je bil Dillon odjadrал iz otoka Wanikoro, v pristanišču Hobarttown na Tasmaniji zvedel o poiskih in rezultatih Dillonove ekspedicije. Odjadrал je na Wanikoro, kjer je došel 12. janu-

arja 1828. Tu so oficirji po daljših razgovorih z domačini, ki tujcem niso zaupali in so se jih bali, potem ko so jih z darovi in lepim ravnanjem pregovorili, zvedeli za mesto brodoloma Lapérousove ekspedicije. Trupa obeh ladij sta ležala med čerema Paku in Vanu, 2 do 4 klaftre globoko pod vodo, pokopana pod peskom in na debelo pokrita od mehkužcev. Tjakaj sta bila odposlana dva čolna, kojih moštvu se je po dolгих naporih posrečilo, da je rešilo 1800 funtov težko sidro, osemfuntni topič iz litega železa in še nekaj drobiža. Dumont d'Urville pa je od domačinov tudi izvedel, da je bil Lapérouse po izgubi svojih dveh ladij zgradil na otoku manjši brod, ki se je najbrž tudi ponesrečil. Toda kje? Tega domačini niso vedeli. Kapitan je pustil pod nekim mango-drevesom postaviti svojemu tovarišu in moštvu nagroben spomenik, preprosto štirioglato piramido na podstavku iz koral in brez vsakega železa, da ne bi domačini, ki železo zelo rabijo, spomenika razdrli. Nato je hotel Dumont d'Urville odjadrati, toda moštvo kakor tudi njega samega je popadla huda vročica, ki na teh močvirnatih otokih razsaja. Zaradi tega se je njegovo odpotovanje zakasnilo do 17. marca. Medtem pa je bila francoska vlada, katero je skrbelo vprašanje, ali je kapitan izvedel za Dillonovo ekspedicijo, odposlala na Wanikoro korveto »La Bayonnaise« pod poveljstvom Legoaranta de Tromelina z zapadne obale Amerike, kjer je bila slučajno zasidrana. Korveta je dospela na otok nekaj mesecev potem, ko se je bil Dumont d'Urville odpeljal, in ni našla nobenih ostankov več, pač pa je ugotovila, da so divjaki spomenik iz spoštovanja pustili v miru.

To je bila vsebina povesti, ki sem jo povedal kapitanu Nemo.

»Torej je neznano,« je dejal, »kje se je ponesrečila tretja ladja, ki so jo bili zgradili brodolomci na otoku Wanikoro?«

»Da,« sem odgovoril, »o tem, kje se je ta ladja ponesrečila, ne ve nihče ničesar.«

Kapitan Nemo ni odgovoril, ampak mi je pomignil, naj mu sledim v veliki salon. »Nautilus« se je potopil par metrov globoko v morje; nato so se odprle zaklopnice. Hitel sem k oknu, kjer sem pod debelo apneno prevlako, pokrito od najraznovrstnejših prelepih koral, spoznal razne dele ladje. Med tem ko sem te ostanke motril, je kapitan Nemo govoril:

»Kapitan Lapérouse se je odpeljal iz Francije 7. decembra 1785 z ladjama »Bussole« in »Astrolabe«. Najprej je vrgel sidra v luki Botany, potem je obiskal Prijateljsko otočje in Novo Kaledonijo, odplul na Santa Cruz in pristal na Nanuki, ki je otok Havajske skupine. Potem pa sta njegovi ladji zašli na nepoznane čeri otoka Wanikoro. »Bussole«, ki je jadrala naprej, je nasedla na južno obal. »Astrolabe«, ki ji je hitela na pomoč, je prav tako obtičala v čerih. »Bussole« se je takoj potopila, »Astrolabe« pa, ki je bila pred vetrom zavarovana, se je še par dni držala nad vodo. Domačini so brodolomce prijazno sprejeli. Mornarji so se na otoku za silo nastanili in so iz ruševin obeh velikih ladij stesali tretjo. Nekateri so ostali na otoku, drugi, slabejši in bolehní, so pod Lapérousovim vodstvom odjadrali proti Salomonovim otokom, kjer pa se je ladja na zapadni obali glavnega otoka, med rtoma Deception in Satisfaction, razbila.«

»Odkod to veste?«

»To sem našel na mestu zadnjega brodoloma.«

In kapitan Nemo mi je pokazal pločevinasto, od morske soli čisto razjedeno škatljo, na kateri je bil francoski lilijin grb. Odprl jo je in notri sem zazrl preperelo, čeprav še vedno čitljivo listino. Bila so navodila, ki jih je bil dal mornariški minister kapitanu Lapérousu; na robu so bile lastnoročne opombe kralja Ludovika XVI.!

»Lepa smrt za pravega pomorščaka!« je vzkliknil kapitan Nemo. »Kako je miren tak grob iz koral! Daj Bog, da bi jaz in moji tovariši imeli kdaj enakega!«

DVAJSETO POGLAVJE.

Ožina Torres.

V noči od 27. na 28. december je »Nautilus« z izredno pospešeno brzino odplul z Wanikora. Krmar je vzel smer na jugozapad in podmornica je premerila 750 milj, ki ločijo Lapérousovo skupino od jugovzhodnega rta Papua-otokov, v treh dneh. Dne 1. januarja 1868 me je na vse rano jutro poklical Konzulent na ploščad.

»Gospod naj mi dovoli,« je začel moj dobri dečko, »da mu voščim veselo novo leto!«

»I seveda, Konzulent,« sem dejal, »čisto tako, kakor če bi sedel v Parizu v mojem malem stanovanju v Botaničnem vrtu. Sprejemem tvojo čestitko in te pristrčno zahvalim. Samo to bi te spričo razmer, v katerih zdaj živimo, rad vprašal, kaj ti razumeš pod »veselim« novim letom? Ali misliš leto, v katerem bo konec našega ujetništva, ali leto, v katerem se bo to naše svojevrstno potovanje nadaljevalo?«

»Presneto da ne vem, gospod, kaj bi Vam na to odgovoril. Gotovo je, da doživljamo kaj čudovite stvari in da nam že osem tednov ni bilo niti eno minuto dolgčas. Zadnje čudo je vedno najčudovitejše in če se bodo izredne dogodivščine, ki jih srečujemo, tako stopnjevale, potem bomo doživeli bog ve kakšne stvari še. Jaz mislim, da take prilike ne bomo imeli nikoli več v našem življenju.«

»Sem popolnoma tvojih nazorov.«

»Potem pa je gospod Nemo (Nihče), ki je v resnici tak, kakor da ga sploh ni, popolnoma vreden svojega imena.«

»Res je, Konzulent, prav nobenih neprilik nam ne dela.«

»Zato mislim, ako gospod nima nič zoper to, da naj srečno novo leto pomeni, da bomo videli vse, ker se še videti da...«

»Vse, Konzulent? To bo pa zelo dolgo trajalo. Kaj pa pravi Ned Land k temu?«

»Ned Land misli ravno nasprotno ko jaz,« je odgovoril Konzulent. »Ned Land je pač materijalist in se da voditi od svojega želodca, ki je strog gospodar. Naveličal se je venomer jesti ribe in samo ribe. To ni za anglosaksonski želodec, ki je vaje kruha, bifteka in vina in ki mu je grog ljubši od vode.«

»Res je; mi smo na vsak način na boljšem od njega.«

»Zato pa menim,« je nadaljeval Konzulent, »da ostanimo tu, mesto da bi se mučili z mislimi na pobeg kakor mojster Land. Če to leto ne bo srečno zame, bo srečno zanj, in narobe. Enemu bo gotovo ustrezno. Torej gospod, želim vam vsega, kar si sami najrajši želite!«

»Lepa hvala, Konzulent! Samo to te prosim, da se letos mesto noveletnega darila zadovoljiš s tem, da ti krepko stisnem roko. Več ti letos ne morem dati.«

»Gospod ni bil še nikoli tako radodaren ko danes,« je odgovoril moj krasni dečko in se podal na svoje delo.

Dne 2. januarja smo bili premerili 11.340 milj, odkar smo pluli na »Nautilusu«. Pred »Nautilusovo« ostrogo so se razprostirala nevarna korališča severovzhodne obali Avstralije. Naša podmornica je krmarila nekaj milj stran od nevarnega korališča, na katerem bi bile 10. junija 1770 kmalu obtičale ladje Cooka. Ladja, ki jo je vodil Cook sam, je zadela v čer, in če se ni potopila, se je morala zahvaliti samo izredni okoliščini, da je kos korališča, v katerega se je bila zaletela, ostal v luknji trupa, tako da voda ni mogla vdreti vanj.

Rad bi bil videl to 360 milj dolgo korališče, v katero so se zaletavali valovi s strašnim grmenjem. Toda poševni plošči ob strani »Nautilusa« sta nas zdajci potegnili v tako globočino, da teh visokih sten nisem mogel videti. Mogel sem samo občudovati razne eksemplarje rib, ki so jih nalovile naše mreže. Med drugimi sem opazil germone, neke vrste delfine, ki so veliki kakor tuni in imajo ob strani

modrikasto telo s poševnimi progami, ki izginejo, kakor hitro ugasne življenje ribe. Te ribe so nas spremljevale v velikih tropih in dajale izredno okusno meso za našo mizo. Videli smo tudi veliko množino zlatih lokard in leteče pyrapede, ki bi jih mogli imenovati podmorske lastavice, ki v temnih nočeh s svojim fosforescirujočim svitom švigajo po vodi ali pa se kakor rakete dvignejo v velikem skoku v zrak in zopet padejo v morje. Med mehkužci pa sem našel v zankah mreže različne vrste alcyonarij, morskih ježkov, rib kladivaric in mečaric in nebroj školjk. Flora je bila zastopana po lepih plavajočih algah in listnatih halugah.

Dva dni potem, ko smo pasirali koralno morje, smo uzrli obal Papua-otokov. Pri tej priložnosti me je kapitan Nemo obvestil, da namerava pluti skozi Torresovo ožino v Indski ocean. Ni imel druge poti. Ned se je veselil, da bo zdaj prišel v bližino evropskih voda.

Ožina Torres velja za jako nevarno ne samo zaradi čeri, s katerimi je tako rekoč posuta, ampak tudi zaradi divjih narodov, ki stanujejo ob njenih obalah. Ločuje Avstralijo, Novo Holandijo, kakor so jo prej imenovali, od velikega otoka Papua ali Nove Gvineje, koje severozapadna tretjina se imenuje Cesarja Viljema dežela. Nova Gvineja je 400 milj dolga in 130 milj široka ter ima površino 40.000 geografskih milj. Leži med $0^{\circ} 19'$ in $10^{\circ} 2'$ južne širine ter med $128^{\circ} 23'$ in $146^{\circ} 15'$ dolžine. Opoldne, ko je poročnik beležil solnčno višino, sem zagledal gorovje Arfak, ki se dviga v stopnicah in se končuje v ostrih iglatih, zelo visokih vrhovih. To deželo je odkril leta 1511 Portugalec Francisco Serrano. 'Nautilus' se je torej nahajal tik vhoda v eno najbolj nevarnih morskih ožin sveta, skozi katero so se tudi najbolj pogumni pomorci le redko upali pluti, kakor na primer Španec Louis Paz de Torres leta 1606, potem Cook leta 1770 in naposled Dumont-d'Urville leta 1840 z dvema korvetama, ki bi se bili kmalu potopili.

Ožina Torres je sicer 34 milj široka, je pa posuta z nešteto množico otokov, ostrovov, čeri in skal, ka-

terih se je skoro nemogoče izogibati. Zato je kapitan Nemo odredil vse potrebno, da ne bi se zgodila kakšna nesreča. 'Nautilus' je plul tik pod površino vode v zmernem tempu. Njegov vijak je bil valove počasi in umerjeno liki rep kita ali narvala.

Ker je bila ploščad nad vodo, smo se jaz, Konzulent in Ned Land pomestili na njej. Pred nami je bila krmarska hišica in, če se ne motim, je bil kapitan Nemo sam pri krmilu. Imel sem pred seboj izvrstne karte, ki jih je bil narisal hydrograf in inženjer Dumoulin skupaj z admiralom, takrat ladijskim poročnikom Coupvent-Desboisom — dvema pomorščakoma, ki sta bila v štabu Dumont-d'Urvillea objadrjala svet. Poleg karte, ki jo je izdelal kapitan King, je to najboljša karta za tiste, ki se hočejo spoznati v tej ožini.

Morje okoli 'Nautilusa' je divje bučalo in bili smo premočeni do kože. Valovi, ki so brzeli s hitrostjo dveh milj in pol od jugovzhoda na severovzhod, so se visoko penili ob korališčih, kojih vrhovi so se semintja pokazali nad vodo.

»Grdo morje!« je vzkliknil Ned Land.

»Neizrečeno grdo!« sem odgovoril, »in tudi za ladjo kakor je 'Nautilus' ni primerno.«

»Ta hudičev kapitan,« je dejal Kanadec, »mora poznati kurz boljše kot črte na svoji dlani, ako se upa pluti tukaj skozi, kajti jaz vidim korališča, ki bi našo podmornico v tisoč koscev razbila, ako bi jih samo malo oplazila.«

V resnici je bil položaj skrajno nevaren, toda zdelo se je, kakor da 'Nautilusa' vodijo skozi te brezštevilne čeri čarovniške sile. Kapitan Nemo je krmaril točno ko ura in gibčno ko galeb pa časih naglo ko blisk, da se izogne pogubni čeri. Kadar sem se s strahom spraševal, ali kapitan ni znorel, ko je zapeljal svojo podmornico sredi med same skale, zvezane po ozkih pasovih kipečih in penečih se valov, je naenkrat spremenil kurz in varno zvozil mimo v čisto drugi smeri.

Ura je kazala tri popoldne. Plima se je razbijala, oseka se je bližala. Kapitan je vzel smer na otok

Gueboroar. Vedno bolj smo se bližali otoku in jaz še sedaj pomnim dolgo vrsto pandangovih dreves, ki so obrobljali obal. Pluli smo komaj dve miljii daleč mimo nje. Naenkrat me je močan sunek vrgel na tla. 'Nautilus' se je bil zaletel v čer. Obstal je nepremično, lahko nagnjen na levo stran.

Ko sem se vzbudil, sem videl na ploščišču kapitana Nemo z ladijskim poročnikom. Motrila sta položaj 'Nautilusa' in se med seboj razgovarjala v svojem neznanem jeziku. Položaj je bil sledeč: Dve miljii pred desno palubo se je dvigal otok Gueboroar, kojega obal je liki ogromna roka bila v loku upognjena od severa na zapad. Proti jugu in vzhodu so se že pokazala nekatera korališča, ki jih je bila razgalila oseka. Ladja se je bila zapičila v kopno v kraju, kjer sta plima in oseka slabi — jako neugodna okolnost za 'Nautilusa', ako se je hotel osvoboditi. Trup sam pa zaradi svoje solidne zgradbe ni bil utrpel nobene škode. Čeprav pa se ni mogel potopiti niti propustiti vode, je vendar obstojala velika opasnost, da ne bi v skali obtičal in v tem slučaju je bilo prekrasnega podmorskega aparata kapitana Nemo konec.

Takšne misli so mu rojile po glavi, ko je kapitan, ki je bil miren in hladen in se je slejkoprej popolnoma obvladoval, stopil k meni. Čudil sem se, da ni kazal nobenega vznemirjenja, kakor da bi se ne bilo zgodilo nič posebnega.

»Nesreča?« sem ga vprašal.

»Ne,« je odgovoril, »samo majhen slučaj.«

»Toda slučaj, ki vas bo mogoče prisilil, da se podaste med prebivalce one zemlje, ki vam je tako zoprna.«

Kapitan Nemo me je čudno pogledal, potem pa napravil zaničujočo kretnjo, ki me je prepričala, da ga res nobena sila na svetu ne bi prisilila, da bi še kdaj položil nogo na kopno zemljo.

»Sicer pa 'Nautilusu' ne preti niti najmanjša opasnost, gospod Arronax,« je dejal kapitan Nemo. »Peljal vas bo še skozi mnoge oceane, da boste imeli priliko opazovati še neprimerno več čudes nego ste jih doslej. Naše potovanje se tako rekoč začena in

jaz nikakor ne želim, da bi bil oropan časti, biti še dokaj časa v vaši družbi.«

Ne da bi se zmenil za ironični smisel tega zadnjega stavka, sem odgovoril:

»Gospod kapitan, 'Nautilus' je zavozil na čer v času najvišje plime. Ker pa v Tihem oceanu ni mogoče govoriti o bogvekakšni oseki, ne razumem, kako bi bilo mogoče 'Nautilusa' zopet osvoboditi, razen če izvržemo balast, ki ga pa nimamo.«

»Imate prav, gospod profesor, o oseki v Tihem oceanu ni veliko čutiti,« je odvrnil kapitan Nemo, »toda ravno v ožini Torres znaša razlika med najvišjim in najnižjim stanjem vode vendarle poldrug meter. Danes smo četrtega januarja, čez pet dni pa bo polna luna. Zelo bi se čudil, če bi le-ta ne bila več zmožna, da vzvalovi zadostno količino vode ter mi napravi uslugo, za katero ji bom vsekakor hvaležen.«

Rekši to, je kapitan, spremljan od poročnika, odšel nazaj v notranjščino ladje. Kar se le-te tiče, je tičala v skali slejkoprej nepremično, kakor da bi jo bile korale že vzdadle v svoj neporušni cement.

»No, gospod?« me je vprašal Ned Land, ki je stopil k meni, kakor hitro se je bil kapitan odstranil.

»Nič,« sem dejal, »mirno bomo čakali oseke, ki nastopi devetega tega meseca, zakaj takrat bo luna tako ljubezniva, da bo ladjo iz njenega sedanjega trdega ležišča premaknila.«

»Nič drugega?« je dejal Ned.

»Nič.«

»Torej ta čudak noče vreči sidra, alarmirati strojev in tako dalje, kakor je potrebno, če je treba ladjo osvoboditi?«

»Ko pa bosta plima in oseka zadostovali,« je dejal mesto mene mirno Konzulent.

Kanadec je Konzulenta pogledal, potem pa skomizgnil z ramenama. Pomorec si je pač mislil, čemu ugovarjati taki podgani s kopnega, ki o pomorskih čereh itak nič ne razume.

»Gospod profesor,« je nato dejal meni, »lahko mi verjamete, da ta železni zaboj ne bo več plul pod morjem in ne nad njim. Samo toliko je še vreden,

da ga bodo razprodali na funte. Jaz mislim, zdaj je prišel trenutek, ko kapitanu prijateljstvo lahko odpovemo.«

»Prijatelj Ned,« sem odgovoril, »jaz nad tem-le hrabrim 'Nautilusom' še nisem obupal kakor vi in čez štiri dni bomo vedeli, kako je s plimo in oseko v Tihem oceanu. Tudi bi mogli misliti na pobeg le, če bi se nahajali pred obaljo Anglije ali Francije, toda na obali Papua-otokov izgleda stvar drugače. Sicer pa ne bomo ničesar zakasnili in če bi se 'Nautilus' ne osvobodil in bi v čereh obtičal, bomo že videli, kaj nam bo storiti. Moram pa odkrito reči, da bi mi bilo hudo žal, če bi našo krasno podmornico zadela taka nesreča.«

»Mogoče bi si pa mogli vsaj ogledati okoliš?« je odvrnil Ned Land. Otok je poraščen. V teh gozdovih in grmovih se gotovo nahaja kaj štirinoge divjačine, ki nam bo nudila par lepih kosov pečenke, kakšen zrezek ali bržolico. To nam gotovo ne bi slabo teknilo, ko smo si dozdej polnili želodec s samimi ribami in školjkami.«

»Tukaj moram enkrat prijatelju Nedu dati prav,« je dejal konzulent. »Popolnoma pritrjujem njegove-mu mnenju. Morda bi gospod lahko izposloval od kapitana, da nas pusti na kopno, če že zaradi drugega ne, pa vsaj za to, da se popolnoma ne odvadimo hoditi po zemlji?«

»Jaz ga bom vprašal,« sem odgovoril, »dasi sem prepričan, da nam ne bo dovolil.«

»Bomo vsaj videli, koliko je vredna njegova ljubeznivost,« je menil moj sluga.

Na moje veliko začudenje se kapitan Nemo ni niti najmanj obotavljal, da nam dovoli napraviti izprehod po celini. Še zelo rad nam je dovoljenje dal. Seveda je dobro vedel, da v teh krajih noben pаметen človek ne bo bežal, da ga domačini Nove Gvineje ubijejo in eventualno na oglju spekó. Najmanj bi bil jaz kaj takega svetoval Ned Landu, in če bi bil poizkusil sam, bi mu bil gotovo dopovedal, da je boljše biti ujetnik na palubi 'Nautilusa' nego v rokah Avstralcev.

D drugega dne zjutraj so nam dali na razpolago čoln. Niti kapitan Nemo niti kdo drugi od posadke nas ni spremljal. Vodstvo čolna je pripadlo Ned Landu. Celina je bila oddaljena komaj dve milj in za Kanadca je bila igrača voditi lahki čoln skozi čeri, ki so tako zelo nevarne velikim ladjam.

Bilo je petega januarja, ko so mornarji 'Nautilusa' dvignili čoln z ležišča na ploščad in ga odondod spustili na gladino. In za to delo sta zadoščala dva moža. Vesla so ležala v čolnu in nam je bilo samo treba, da zanje zgrabimo. Ob osmih smo odrinili čoln od 'Nautilusa', oboroženi s sekirami in električnimi puškami. Morje je bilo precej mirno. Od celine je vel lahen veter. Konzulent in jaz sva krepko grebla valove, Ned pa je spretno krmaril po ožinah, kjer ni bilo valometa. Čoln se je sijajno obračal in je urno rezal vodo.

Ned Land je bil od veselja kar nor. Bilo mu je kakor človeku, ki je zbežal iz ječe in še na misel mu ni prišlo, da se bo moral vanjo vrniti.

»Meso!« je opetovano vzdikljal, »meso bomo jedli, in kakšno meso! Pravo divjačino! Ne rečem, da riba ni dobra, toda ima vse svoje meje. Na vsak način nam bo kos sveže divjačine, spečene na žarečih ogljih, sijajno teknil, potem ko smo si dan za dnem basali želodec s samo ribo.«

»Še mene ste zapeljali,« je dejal Konzulent, »da mislim sedaj samo na zajce, srne in podobno divjad.«

»Treba se bo še prepričati, ali je sploh kaj divjačine v teh gozdovih in kakšna je. Na vsak način ne bomo imeli opravka ne z zajci ne s srnami. Mogoče srečamo divjad, ki bo uprizorila lov na nas mesto narobe.«

»To res ni izključeno«, je odvrnil Kanadec in pri tem pokazal svoje krasne bele zobe, ki so bili nabrušeni ko ostrina sekire. »Če ni drugih živali na otoku ko sami tigri, potem si že vnaprej izprosim kos hrbtenine, ki je menda najbolj okusna.«

»Gospod Ned zna človeka res plašiti«, je dejal Konzulent.

»Naj bo katerakoli žival,« je vzkliknil Kanadec, »ako ima štiri noge in nobenega peresa na telesu, ali pa če ima peresa, pa samo dve nogi — vsako bo moja puška radostno pozdravila.«

»Mojster Land nam bo gotovo kakšnega vraga naredil«, sem menil jaz.

»Nič se ne bojte, gospod Arronax,« je odgovoril Kanadec, »in veslajte krepko dalje. Ne bo minulo 25 minut, ko vam ponudim najfinejšo jed po vseh pravilih francoske kuhinje!«

Ob pol devetih je pristal čoln 'Nautilusa' lahno in lepo na peščeno obal, potem ko je bil srečno preplul koralasti obroč, ki oklepa otok Gueboroar.

ENO IN DVAJSETO POGLAVJE.

Nekaj dni na kopnem.

Vtis, ki nas je obšel, ko smo prvič zopet stopili na suho zemljo, je bil precej močan. Ned Land je najprej zemljo preizkusil z ного, kakor da se prav ne upa zopet na njej naseliti. In vendar je bilo preteklo samo osem tednov, odkar smo bili postali potniki 'Nautilusa' — boljše rečeno, ujetniki njegovega poveljnika.

V par minutah smo se oddaljili od obali za streljaj. Tla so bila skoro popolnoma koralne tvorevine, toda izsušene rečne struge, posute z granitnim rušem, so dokazovale, da se je bil otok izoblikoval v prazgodovinski dobi. Vse obzorje je bilo zastrto od divnega gozda. Ogromna drevesa, časih visoka do 200 čevljev, so bila zvezana med seboj po lijanah, ki so sličile mrežam, katere je gugal lahen veter. Videli smo mimoze, potem smokvina drevesa, indski hrast, mandljeva drevesa, pandane in palme, pod kojih širokim pokrivalom so rastle orhideje, fižoli in praproti.

Kanadec pa je bil za vsa ta čudesa novogvineške flore popolnoma slep. On je zapazil samo to, kar je bilo koristno — za golo lepoto ni imel nobenega smisla. Kakor hitro je zagledal kokosovo drevo,

je odklatil s puško par sadov, jih razbil in izpil njihovo mleko. Tudi nam jih je ponudil in reči moram, da so nam izvrstno teknili: nismo samo izpili mleka, nego smo tudi pojedli jedra. Če bi nas bil videl kapitan, ki je tako visoko cenil svojo kuhinjo, bi bil gotovo hudo žalosten.

»Izbornol« je vzkliknil Ned Land.

»Neprekosljivo!« je menil Konzulent.

»Jaz mislim, da gospod Nemo ne bo imel ničesar proti temu, če prinesemo kaj tega sadja na krov«, je dejal Kanadec.

»Gotovo ne,« sem odgovoril, »težko pa, da bi ga pokusil.«

»Briga me,« je dejal Ned Land, »bo vsaj za nas več ostalo.«

»Tako je«, je menil moj sluga.

Harpunir je res začel klatiti drugo kokosovo drevo, da nabere cel tovor, ko sem izpregovoril:

»Kokosov oreh je sicer zelo dobra jed, toda preden začnemo natovarjati našo podmornico s tem sadežem, bi bilo po mojem mnenju bolj pametno, če se malo ogledamo po otoku, da-li ne hrani še kaj bolj koristnega za nas. Jaz mislim, da bi 'Nautilusov' kuhar zelo pozdravil kaj svežega sočivja.«

»Gospod ima prav,« je dejal Konzulent; »predlagam, da naj rezerviramo na našem čolnu tri prostore: en prostor za sadje, drugi za sočivje, tretji pa za divjačino, od katere pa žal dozdej nismo zagledali nobenega eksemplarja.«

»Konzulent,« je odvrnil Ned Land, »človek ne sme takoj vreči puške v koruzo.«

»Nadaljujmo svoj pohod,« sem rekel, »toda budno pazimo, zakaj mogoče je, da je otok obljuden od bitij, ki glede na divjačino niso tako izbirčna, kakor smo mi.«

»Priznati moram,« je rekel Kanadec, »da sedaj ljudožrce popolnoma razumem.«

»Hitimo,« je dejal Konzulent, obrnivši se k meni, »da čimpreje ustrelimo kakšno divjačino, če ne, smo v nevarnosti, da nas mojster Land požre s kostmi in kožo.«

Tako govoreč, smo čezdalje bolj prodirali skozi gozd, ki smo ga obhodili dve uri v vseh smereh. Pri tem smo naleteli na enega najbolj koristnih sadov tropičnega obnebja, ki nam je dal vprav dragoceno hranivo. To je tako zvani kruhovec, drevo, katerega raste na Gueboroaru zelo veliko. Med njegovim gostim listjem rastejo debeli sadovi, podobni decimeter širokim kroglam, ki imajo šesterooglate bunčice. Ti sadovi dajo v izobilju moke, tako da so prebivalci teh krajev osem mesecev v letu oblagodarjeni z moko, oziroma s kruhom, ne da bi jim bilo treba obdelovati polje in sejati žito.

Ned Land je kruhovec zelo dobro poznal. Z lečo je vžgal nekaj suhih vej in zakuril veselo plapolajoč ogenj. Konzulent in jaz sva med tem nabrala nekaj najbolj zrelih sadov, ki se poznajo po rumeni barvi in želatinasti kakovosti mesa. Ti sadovi so brez jedra. Ned Land jih je razrezal kakor krompir in jih potem položil na žerjavico.

»Gospod Arronax, kmalu boste imeli priliko pokusiti tega finega kruha.«

»Kruha res zelo pogrešamo,« je dejal moj sluga.

»To ni navaden kruh,« je opomnil Kanadec, »to je najfinejše pecivo. Vi ga nikoli niste pokusili, gospod Arronax?«

»Ne!«

»Potem se le pripravite na nekaj izrednega. Ako vam ne bo dopadlo, potem se odpovem časti biti kralj vseh harpunirjev!«

Čez nekaj minut je bila vnanja skorja sadeža čisto osmojena, dočim se je znotraj pokazala bela masa kakor mehka sredica, koje okus je sličil artičoki. Moram priznati, da je to bil kruh, kakor bi si boljšega človek ne mogel želeči. Jedel sem ga z največjo slastjo.

»Konzulent,« je dejal Kanadec, »le pridno naberi tega sadeža, da ga ponesemo na krov, kolikor nam bo mogoče.«

»In kako ga boste pripravili?« sem vprašal.

»Napravim testo in ga skvasim. To testo se drži

zelo dolgo, ne da bi se pokvarilo. Kadar ga hočem postaviti na mizo, ga spečem.»

Ko smo se najedli, smo svoj pohod nadaljevali. Proti opoldnevu smo si nabrali bogato zalogo banan. Ti izvrstni sadovi južnih con, ki jih Malajci imenujejo »pisang«, dozorevajo celo leto. Razen banan smo nabrali cel kup tako zvanih »jakov«, ki so zelo veliki in imajo oster okus kakor paprika, potem sočna mango-jabolka in ananase.

»Sedaj nam ničesar več ne manjka, kajne, prijatelj Ned?« sem rekel.

»Najglavnejše!« je odgovoril harpunir.

»Česa neki?« sem se začudil, »saj imamo vsega več ko dovolj.«

»Ves ta sadež in ta zelenjava,« je odgovoril Ned, »vendar ne pomeni še poštenega kosila. Kje je juha, kje pečenka?«

»To je res, gospod Ned, obljubili ste nam najfinejšega mesa, o katerem pa ni ne duha ne sluha.«

»Le potrpite, gospod profesor,« je odgovoril Kanadec, »naš lov se ni končal, ampak se ni niti začel. Dobili bomo bodisi četveronožno divjad, bodisi perjad, če ne na tem kraju, pa drugod...«

»In če ne danes, pa jutri,« je dokončal Konzulent, »zakaj preveč se od čolna ne smemo oddaljiti. Predlagam, da se vrnemo!«

»Kaj,« je vzkliknil Kanadec, »že sedaj?«

»Preden napoči noč, moramo biti nazaj,« sem opomnil.

»Koliko je sedaj ura?« je vprašal Ned.

»Najmanj dve,« je odgovoril Konzulent.

»Kako hitro mine na kopnem čas!« je vzdihnil Konzulent.

Obrnili smo se in korakali skozi gozd nazaj.

Med potjo smo se založili še z raznovrstno drugo zelenjavo in sadeži. Spravili smo se na palmino zelje in v to svrho splezali na drevesa, da potrgamo mlado listje in brstje. Nabirali smo tudi fižola in izkopavali sijajen krompir, ki je znan po imenu Yamsovih korenin. Bogato preskrbljeni smo dospeli do našega čolna. Ned Land pa še vedno ni bil zadovoljen. Ko

smo se že hoteli vkrcati, je zapazil več 25 do 30 čevljev visokih palm. Bile so tako zvane sago-palme, ki so najbolj koristno drevo vsega malajskega otočja. Ta palma raste sama, ne da bi jo bilo treba saditi ali se kakorkoli že zanjo prizadevati, enako kakor na primer murva. Ned Land je vedel, kako je treba s tem drevesom postopati. Prijel je za sekiro, krepko zamahnil po deblu in podrl tri palme, kojih zrelost je bilo spoznati na belem prahu, ki je ležal na listih. Od vsakega debla je odrezal palec debel pas skorje. Skorja je bila odznotraj preprežena od dolgih vlaken, ki so tvorila gosto vozlato mrežo, katero je držala skupaj neke vrste gumijasta moka. Ta moka je tako zvani sago, ki tvori poglavitno hrano prebivalstva Melanezije. Ned Land je skorjo natovoril v čoln, da pozneje odstrga moko, jo izčisti in preseje ter posuši. Ko smo to delo dokončali, smo ob 5 popoldne odrinili od obali otoka ter po preteku pol ure priveslali do »Nautilusa«.

Na »Nautilusu« ni bilo žive duše. Ko smo svoj provijant spravili na krov, sem se podal v svojo kabino. Tam sem našel mizo, pokrito za večerjo. Ko me je bil stewart poslužil, sem pojedel in se spravil v posteljo, kajti bil sem zelo utrujen.

Drugega dne, 6. januarja, sem odšel zopet na palubo ploščadi. Niti ni bilo opaziti kakega znaka življenja na ladji niti ni se čul najrahljši zvok iz trupa samega. Zdelo se je, kakor da je vsa posadka podmornice izumrla. Čoln je bil ostal v vodi ob boku »Nautilusovega« trupa, kakor smo ga bili včeraj pustili.

Spričo tega smo sklenili, da se vrnemo na otok. Ned Land je upal, da nam bo danes lovska sreča milejša in je predlagal, da preiščemo drug del gozda. Ko je solnce vzšlo, smo odrinili od podmornice in bili kmalu na obali. Ko smo se izkricali, smo sledili Ned Landu, zanašajoč se na njegov lovski inšinkt.

Ned Land je korakal ob obali v zahodni smeri. Potem smo pregazili nekaj potokov in končno dospeli na visoko planoto, obrobjeno od krasnih gozdov. Videli smo nekaj vodomcev, ki so leteli preko reke,

ne da bi prišli tako blizu ali sedli, da bi jih mogli ustreliti. Iz njihove previdnosti sem sklepal, da človeka poznajo in da mora torej otok biti obljuden ali pa vsaj od ljudi obiskan. Potem ko smo prešli velik travnik, smo dospeli do goščave, v kateri je pelo, žlobudralo, hreščalo, cvrčalo in frčalo brez števila ptic.

»Sami tiči,« je pripomnil Konzulent.

»Samo da so užitni,« je dejal harpunir.

»Žal da niso,« je odvrnil Konzulent, »kajti, kar vidim jaz, so zaenkrat same papige.«

»Dragi prijatelj,« je dejal Ned, »ljudem, ki nimajo na razpolago kaj drugega, je papiga prav tako dobrodošla ko fazan!«

»K čemur bi pripomnil samo to,« sem se oglasil jaz, »da je papiga, ako je prav spečena in začinjena, zelo dobra jed.«

V resnici so telovadile v gošči cele jate papig, ki so skakale od veje do veje in nudile našim očem izredno zabaven pogled. Beli kakadui so jezno hreščali, jarko-rdeči lori so kričali ko obsedeni, papuasi, kojih perje kaže najfinejše azurne odtenke, pa so čebrljaje frfotali okoli. Ko smo se skozi to goščo prerili, smo prišli na planjavo, obraslo z raznim grmičevjem. Tu smo videli, da je zletelo v zrak več prekrasnih ptic, ki so zaradi lege svojih dolgih peres bile primorane, da letijo proti vetru. Njihov valoviti let, eleganca lokov, ki so jih v zraku opisovali in igra njihovih pestrih barv je očarovala oko. Ni mi bilo težko jih razpoznati.

»Rajske tice!« sem vzkliknil.

»Spada k vranam, razred clystomor,« je dodal moj sluga.

»Jaz bi samo rad vedel, ali se jih splača ustreliti,« je vprašal Ned Land.

»Zakaj pa ne,« sem odgovoril; »četudi bi ne bile užitne, zanimive so na vsak način.«

»Bom poizkusil, gospod profesor,« je dejal Kanadec, »čeprav sem bolj vaje harpune nego puške.«

Malajci, ki rajsko ptico prodajajo Kitajcem in imajo veliko trgovino z njo, jo lovijo na različne na-

čine. Največkrat napravijo zanke v vrhovih dreves, na katerih tice najrajši bivajo ali pa jih lovijo na lim. Celo izvire zastrupljajo, kamor hodi ptica pit. Ned Land je skušal tico ustreliti v letu, kar pa se mu ni posrečilo. Potem ko je zastonj izstrelil del municije, je vrgel puško zopet čez rame in korakali smo dalje.

Okoli 11. ure smo bili dospeli do vznožja gora, ki tvorijo središče otoka, ne da bi bili ustrelili eno samo živalico. Bili smo že pošteno lačni. K sreči je uspelo Konzulentu, da je ustrelil belega goloba in goloba duplarja, ki ju je hitro oskubel, nato pa zažgal nekaj suhljadi in ju spekel na ražnju. Medtem ko sta se tiča cvrla, je Ned pripravil nekaj sadov artokarpusa kot prikuho. Nato smo goloba pojedli do kosti. Bila sta izvrstna, kajti muškatoval oreh, ki ga ti ptiči najrajši jedo, daje njihovemu mesu fin aroma.

»To je čisto tako, kakor če bi se pri nas kokoši hranile z gomoljikami,« je menil Konzulent.

»Ali nam še česa manjka, Ned?« sem se obrnil na Kanadca.

»Gotovo, gospod Arronax; brez četveronoge živali ni nič. Taki-le golobi so samo predjed, za katero šele pride pravi tek. Ne bom prej zadovoljen, dokler ne ustrelim živali, ki nam bo dala par sočnih kotletoval.«

»Jaz pa tudi ne bom zadovoljen, dokler ne dobim v pest vsaj ene rajske ptice.«

»Torej naprej na lov!« je dejal Konzulent. »Svetujem pa, da se vrnemo nazaj v gozdove proti morju, da ne bi zašli predaleč.«

Ta nasvet je bil dober. Po preteku ene ure smo dospeli v gosto šumo samih sago-palm. Nekaj neškodljivih kač je zbežalo pred našimi koraki. Rajske ptice so se bile poskrile in izgubil sem vsako upanje, da bi katero ustrelil. Kar se Konzulent, ki je stopal pred menoj, skloni, zažene zmagoslaven krik in pobere krasen eksemplar.

»Bravo, Konzulent, bravo!« sem zaklical.

»Gospod se mi preveč laska,« je odgovoril Konzulent.

»Nikakor ne, prijatelj; takega ptiča ujeti, in celo z roko ujeti, to je mojstrovina.«

»Če si bo gospod stvar ogledal od bliže, bo videl, da sem se presneto malo trudil.«

»Kako to, Konzulent?«

»Čisto enostavno, gospod; tič se je pošteno napil.«

»Česa ne poveš! Tič — pijan!«

»Ko treska! Vidite, gospod profesor, tu sem ga pobral pod muškatnim drevesom. Preveč se je najedel njegovih orehov, dokler ni obležal. Vidite Ned, to so posledice prevelike nezmernosti!«

»Hudiča!« je dejal Kanadec. »Takšen očitek, ko pa že osem tednov kaplja žganja ni zmogla mojih ust!«

Med tem sem jaz ogledoval ptiča. Konzulent se ni bil zmotil. Muškatni oreh je opojen. Ptič ni mogel niti leteti niti teči. Zvezal sem mu nogi in ga zbasal v torbo.

Ptič je spadal med najlepše eksemplarje rajske ptice, katere je na Papua-otokih osem vrst. Vrsta, kateri je ta ptič pripadal, je zelo redka; bil je namreč tako zvani »veliki smaragdni ptič«. Dolg je bil tri decimetre. Glava je bila razmeroma majhna; istotako oči, ki so ležale tik ob kljunu. Pestrost njegovega telesa je bila čudovita: kljun je bil rumen, noge in kremplji rjavi, krila orehasto-rjava, na koncu pa škrlatasta, glava in vrat svetlorumen, grlo smaragdasto, trup kostanjasto-rjav, istotako prsa. Nad repom pa sta se dvigala dva rogovoma podobna šopa puha izredne finosti in sijaja. Lepota te tice je taka, da so ji domačini dali ime »solnčna tica«. Seveda je bila moja namera ta, da to tico prinesem s seboj v Pariz, da jo podarim Botaničnemu vrtu, ki še nima nobenega živega eksemplarja te vrste.

»Velika redkost, kaj?« me je vprašal Kanadec z ironičnim tonom, ki je razodeval lovca, kateri divjačine ne ceni z estetičnega stališča.

»Zelo, zelo redka tica, dragi tovariš,« sem odgovoril, »in ne vem, če se je dozdej sploh kakšnemu Evropcu posrečilo dobiti jo v roke živo. Jaz sem na vsak način zelo zadovoljen.«

Mojega zadovoljstva pa Ned Land nikakor ni delil. Toda sreča mu je bila v toliko mila, da je kmalu ustrelil divjega prešiča, ki ga domačini imenujejo »Bari-Utang«. Tega sva se seveda veselila tudi midva, Konzulent in jaz, kajti meso divjega prešička je vsekakor jako slastna pečenka celó za take ljudi, ki so glede mesnih jedi razvajeni. Ned Land se je izkazal za izvrstnega strelca. Od električne krogle zadeta žival je padla kot kos lesa, ne da bi zadrgetala. Kanadec je prešička spretno del iz kože in iztrebil, potem pa izrezal meso, ki smo ga vzeli s seboj. Nato smo korakali dalje in splasili celo čredo kengurujev, ki so na svojih prožnih šapah skakaje naglo bežali. Toda tako hitri niso bili, da jih ne bi Ned Land in Konzulent par podrla. Ned Land je bil od tega lova tako navdušen, da bi bil postrelil še veliko več, ako ne bi bil vmes toliko klepetal. »Kakšna sijajna divjačina!« je neprestano vzklikal. »To bo zaloga za ‚Nautilus‘! Dva, trije, pet! Pojedli pa bomo vse samo mi — tisti osli od ‚Nautilusove‘ posadke ne dobe nič!«

Vsega skupaj smo postrelili tucat teh živali. Treba pa je vedeti, da so bili to mali kengurui, tako zvani kengurui-kunci, ki prebivajo v drevesnih duplih in so zelo hitri ter okretni. Tudi zelo okusni so, ako niso prestari.

Z uspehom našega lova smo torej mogli biti zelo zadovoljni. Ned, ki je bil naravnost židane volje, je imel trden namen, da se drugega dne zopet vrne na krasni otok ter ga oropa vseh užitnih četveronožcev. Toda naredil je račun brez krčmarja.

Ob 6 popoldne smo dospeli na obal. Naš čoln je ležal, kjer smo ga pustili. ‚Nautilus‘, ki je bil zelo podoben dolgemu grebenu, je nekako dve milji od obrežja molel iz vode.

Ned Land je začel s pripravami za večerjo, katere nismo mogli dočakati, saj smo bili pošteno lačni. Kanadec je bil tudi prvovrsten kuhar. Naše prešičje bržole, položene na žareče oglje, so razširjale nebeški vonj. Dva goloba-duplarja sta dopolnila našo glavno jed. Ned pa je poleg tega pripravil še pecivo

iz sago-moke, kruh iz artokarpusa, nekaj mango-sadov, pol tucata ananasov in zavrelo tekočino kokosovih orehov, ki je opojna ko žganje. Meni se zdi, da sta ga moja dva tovariša imela celo že pod kapo.

»Kaj bi bilo, če se danes zvečer sploh ne vrnemo na našo ladjo?« je menil Konzulent.

»Mi se sploh ne bomo več vrnili na ta prokleti zaboj!« je dejal Kanadec.

Komaj so bile te pogumne besede izpregovorjene, je padel od nekod pred naše noge kamen.

Dvaindvajseto poglavje

Strela kapitana Nemo.

Ne da bi se dvignili, smo se ozrli proti gozdu.

»Kamen ne pade z neba,« je menil Konzulent, »razen če je meteor.«

Po teh besedah je priletel med nas kamen skrbno zaokrožene oblike, ki je Konzulentu izbil iz roke mastno golobje bedro. To je seveda popolnoma potrdilo njegovo pravkar izrečeno misel. Skočili smo pokonci in zgrabili puške, pripravljeni na vsak napad.

»Mogoče so opice?« je dejal Ned.

»To ne bodo opice,« je odgovoril Konzulent, »ampak divjaki.«

»Hitro na čoln!« sem zaklical.

Tovariša sta mi kajpak urno sledila, kajti komaj sto korakov daleč smo bili zagledali ob robu gozdiča kakih dvajset domačinov, oboroženih z loki in pračami. Počasi so se nam bližali, obsipajoč nas s kamni in puščicami.

Ned Land ni bil voljan pustiti provijanta, in kljub vsej opasnosti, ki mu je pretila, je stopal proti obali, držeč v obeh rokah kup prešičjega in kengurujskega mesa. V dveh minutah smo bili pri čolnu. Natovoriti čoln s provijantom, položiti vanj puške, odriniti od obali in prijeti za vesla — je bilo delo par sekund. Nismo bili še oddaljeni dva vozla od obali, ko je

okoli sto divjakov s strašanskim vriščem in vpitjem do pasu poskakalo v vodo. Gledal sem, ali bo to vpitje privabilo kakšnega človeka iz 'Nautilusa' na ploščad. Zaman! Na naši ogromni podmornici se ni pokazala živa duša. Po dvajsetih minutah smo bili na krovu. Vse luke so bile odprte. Potem ko smo pritrdili čoln, smo se podali v trup 'Nautilusa'.

Jaz sem se podal v salon, iz katerega se je slišala godba. Kapitan Nemo je sedel, sklonjen nad harmonij, na katerem je poizkušal svoje muzikalične sanje.

»Kapitan!« sem ga poklical.

Ni me slišal.

»Kapitan!« sem ponovil in se ga nalahno dotaknil z roko.

Zdrznil se je. Potem se je obrnil:

»Vi ste, profesor? Torej? Ali ste imeli srečo?«

»Smo,« sem odgovoril, »toda za petami nam je čreda dvonožcev, in to ni prijetno.«

»Kakšni dvonožci?«

»Divjaki!«

»In temu se čudite?« je ironično vzkliknil kapitan. »Saj ste se izkricali na zemljo! Naleteti na zemlji na divjake, to ni vendar nič čudnega. Kje na zemlji pa ni divjakov? Mari so divjaki, o katerih govorite, hujši od drugih?«

»Gospod kapitan!«

»Jaz sem srečal divjake povsod na zemlji!«

»Če nočete sprejeti divjakov na krovu 'Nautilusa', potem boste morali kaj ukreniti.«

»Pomirite se, gospod profesor, divjakov se ni prav nič bati.«

»Če pa jih je veliko!«

»Koliko približno?«

»Najmanj sto.«

»Gospod Arronax,« je odgovoril kapitan Nemo, ki je zopet začel ubirati tipke harmonija, »če se vse prebivalstvo Nove Gvineje zbere na tej obali, 'Nautilusu' se ne more zgoditi ničesar!«

Jaz sem umolknil. Opazoval sem, kako kapitan igra. Njegovi prsti so udarjali samo črne tipke, zato

so njegove melodije imele vseskozi škotsko barvo. Kapitan je kmalu zopet pozabil, da sem navzoč in je bil ves zatopljen v svoje sanjarije, tako da sem sklenil, da ga pustim popolnoma pri miru. Podal sem se na ploščišče. Bila je že napočila noč, zakaj v teh širinah solnce zaide v hipu in brez vsakega somraka. Otok Gueboroar sem videl samo še v čisto nerazločnih obrisih. Toda mnogoštevilni ognji, ki so bili prižgani na obali, so pričali, da se divjaki nikakor ne mislijo umakniti.

Zatopil sem se v premišljevanje. Domačinov se nisem več bal, kajti neporušljivi mir kapitana je bil vplival tudi name. Pač pa sem občudoval čarobno tropsko noč. Spomnil sem se Francije in moje misli so hitele za onimi zvezdami zverokroga, ki so morale čez nekaj ur zasvetiti nad livadami moje domovine. Sredi ozvezdij zenita se je prikazala luna. Pomislil sem, da se bo ta zvesti in uslužni spremljevalec zemlje pojutrišnjem zopet povrnil na isto mesto, da vzvalovi morje in iztrga 'Nautilusa' iz koralne čeri. Ko sem okoli opolnoči videl, da je na temnih vodah vladal isti mir kakor pod drevesi na obali, sem se vrnil v svojo kabino, kjer sem se pogreznil v globok spanec.

Noč je minula brez vsakega dogodka. Papuanci so se železne pošasti očividno bali, kajti sicer bi bili skozi ladjine odprtine, ki so zevale nastežaj, lahko prišli brez najmanjše težave ali ovire.

Ob 6 zjutraj dne 8. januarja sem zopet odšel na ladjino ploščad. Jutranji somrak se je razpršil in kmalu se je skozi meglene sopare prikazal otok — najprej obrežje, potem grebeni gora.

Domačini so še vedno taborili okoli nas; bilo jih je pet sto do šest sto. Nekateri so izrabili veliko oseko in prodrli na koralnih ostricah dva vozla blizu. Razpoznal sem vsakega posebič. Bili so pravi Papuanci, atletične postave, lepi, širokega in visokega čela, debelega, toda ne ploskega nosu in belega zobovja. Njihovi gosti rdečkasti lasje so se jarko odražali od črnega trupa, ki se je svetil ko lak. V predrtih in razvlečenih ušesih so nosili svinčene

obeske. Po veliki večini so bili goli. Le maloštevilne ženske, ki sem jih med njimi opazil, so bile od pasu do kolen oblečene v pravo krinolino iz trave. Nekateri so imeli ovratnico iz rdečih korald in belih bisserov — to so bili poglavarji. Skoro vsi so bili oboženi z loki, puščicami in ščiti; v mreži pa so imeli okrogle kamne, ki so jih metali s pračo s čudovito točnostjo.

Nek poglavar se je »Nautilusu« čisto približal in si natančno ogledaval njegov trup. Kot znak svojega visokega dostojanstva je bil odet v rogožo iz bananovih listov, ki so bili na robovih narezljani in z jarkimi barvami pobarvani. Lahko bi bil divjaku, ki se je bil približal na streljaj, upihnil luč življenja, sem pa mislil, da je boljše, če počakam napada. Domačini so se ves čas oseke plazili okoli, niso pa delali veliko šuma.

Čoln ves ta dan seveda ni zapustil ladje, v veliko nejevoljo Neda, ki ni mogel izpopolniti svoje zaloge. Kanadec je porabil ta odmor v to, da je narezal meso in pripravil moko iz tropičnih rastlin, s katerimi smo se bili založili. Okoli 11. ure dopoldne, ko je naraščajoča plima bolj in bolj zagrinjala koralne ostrice, so se divjaki umaknili zopet na kopno. Njihovo število pa se je bilo med tem zelo pomnožilo. Najbrže so novodošleci prišli iz sosednih otokov ali pa celó iz Nove Gvineje.

Ker nisem imel drugega nujnejšega dela, sem sklenil, da vržem v lepo, kristalnočisto vodo mrežostrgačo, da kaj zanimivega nalovim. Bil je namreč zadnji dan, ki smo ga mogli prebiti v teh vodah, zakaj kapitan Nemo je bil izjavil, da se bo »Nautilus« jutri gotovo osvobodil. Zato sem velel Konzulentu, naj mi prinese mrežo, kakršna se rabi pri ostrgavanju ostrig.

»Kaj pa oni-le divjaki?« je vprašal Konzulent. »Ali se vam ne zdijo nevarni?«

»So pač ljudožrci,« sem odgovoril.

»Človek je lahko ljudožrc, ne da bi bil hudoben,« je dejal Konzulent. »Ned Land je tudi sladkosnedež in kljub temu pošten dečko.«

»Priznam,« sem odgovoril; »na vsak način nas bodo oni-le dečki tam požrli, čeprav mogoče na čisto pošten način. Ker pa me nikakor ni volja, da bi se dal od njih speči, naj bo že na pošten ali nepošten način, bom dobro pazil nanje, zakaj zdi se mi, da se komandant »Nautilus« premalo meni za te divjake. Zdaj pa na delo!«

Dve uri sva lovila, ne da bi ulovila kaj posebnega. Mreža se je napolnila z različnimi brizgači, morskimi polži, školjkami ter malimi želvami, največ pa sva ulovila raznih rib-kladivnic. Večina teh živali je bila dobrodošla naši kuhinji, toda za naravoslovca ni nobena pomenila ničesar izrednega.

Toda prišlo je presenečenje, ko sem se ga najmanj nadejal. Že sva bila potegnila mrežo na krov, ko sem nekaj zagledal, kar me je naravnost elektriziralo. Urno sem segel na dno mreže in zavrnil ko fant na planini. Zagledal se bil res pravo čudo!

»Kaj pa se je zgodilo?« je začuden vprašal Konzulent. »Ali je gospoda kaj ugriznilo?«

»Ne, čeprav bi mi ne bilo prav nič žal, če bi bil izgubil cel prst.«

»Kaj pa je takega?«

»Ta-le školjka,« sem dejal in jo ponudil Konzulentu pod nos.

»To ni nič posebnega — tako zvani škrlatnik, red trebuhonožcev, razred predškrGARJEV.«

»Že prav, Konzulent, toda razlika je ta, da pri tej-le školjki vzvoji lupine gredo od leve na desno mesto od desne na levo, kakor pri vseh ostalih školjkah.«

»Ali je to mogoče?« je vzkliknil Konzulent.

»Sam poglej!«

»Školjka-levičarka!« je moj dečko zopet vzkliknil, ko se je prepričal, da imam prav.

»Le natančno si oglej zavojel!«

»Gospod profesor, še nikoli nisem bil tako razburjen ko zdaj. To je res čudo!« Konzulentu se je v resnici tresla roka, v kateri je držal ta resnični zaklad iz dna morja.

V naravi teče vse od desne na levo. To je naravni zakon. Vse zvezde se gibljejo od desne na levo. Človek dela z malimi izjemami z desno roko in vse njegovo orodje ter vsi stroji in aparati so zgrajeni po tem principu, da se rabijo od desne na levo. Tega zakona se je držala narava tudi pri zavojih školjke. Školjka z zavoji, ki tečejo nasprotno, je redkost, ki jo ljubitelji plačajo v suhem zlatu.

Ko sva tako s konzulentom ogledovala školjko od vseh strani, je nenadoma priletel kamen tako nesrečno, da se je dragoceni stvor narave razbil!

Zavpil sem od jeze. Konzulent pa je zagrabil mojo puško in jo nameril na divjaka, ki je kakih deset metrov stran od naju vihtel svojo pračo. Hotel sem Konzulenta zadržati, toda bil je že ustrelil in kroglja je razbila verigo amuletov, ki je visela na divjakovi roki.

»Konzulent!« sem vzkliknil. »Konzulent!«

»Lepo vas prosim, gospod profesor, ali naju ni ta lopov prvi napadel?«

»Že res, Konzulent, toda človeško življenje je več vredno ko školjka.«

»Ljubše bi mi bilo, da mi je razbil ramo nego školjko, ki je več vredna ko vseh tisoč teh-le nepridipravov.«

Med tem se je bil položaj zelo izpremenil. Pojavili so se čolni, tako zvane piroge, ki so izdolbene iz debla drevesa, so dolge in ozke ter silno pripravne za plovbo po ožinah. V njih so sedeli divjaki, ki so kaj spretno veslali. Brez dvoma so ti divjaki belo-kožce poznali in jim tudi njihove ladje niso bile tuje. Bog ve kaj so si neki mislili o našem dolgem železnem cilindru, ki ni imel ne jarbol ne dimnika? Od začetka so se ga gotovo bali ter se mu niso upali približati, toda ko so videli, da se na njem nič ne gane, jih je strah minil. Naša puška, ki je bila kakor znano, tako konstruirana, da strel ni počil, jih tudi ni posebno ustrašila. Človek se strela boji le, če obenem počí. Piroge so se nam bile že močno približale in puščice so se usule na nas ko dež.

»Umaknimo se,« je dejal Konzulent, »ta dež utegne biti strupen.«

Umaknila sva se skozi odprtino v notranjost ladje.

»Treba je obvestiti kapitana,« sem dejal, ko sva bila dospela doli. Podal sem se v salon, kjer pa kapitana nisem našel. Ojunačil sem se in potrkal na vrata njegove kabine. Kapitan je zaklical: »Naprej!« Ko sem vstopil, sem ga našel utopljenega v nek algebraičen račun.

»Ali motim?« sem vprašal.

»Nič ne de,« je dejal, »gotovo imate resen vzrok, da ste me poiskali.«

»Zelo resen! Piroge divjakov obkrožajo »Nautilus«. Brez dvoma nas bo čez nekaj minut napadlo več sto ljudožrcev.«

»Kaj ne poveste,« je mirno odgovoril kapitan Nemo, »torej na svojih pirogah so prišli?«

»Da, gospod kapitan.«

»V tem slučaju, gospod profesor, se mi zdi zadosti, če zatvorimo odprtino.«

»Se razume, saj sem Vam ravno to hotel reči.«

»To je silno lahko,« je dejal kapitan Nemo in pritisnil na električen gumb. »Odprtina je zaprta. Menda se ne bojite, da bi divjaki razbili stene, ki so kljubovale kroglam vaše fregate?«

»Tega se res ne bojim. Opasnost pa kljub temu ni minula.«

»Sem radoveden, kaj mislite.«

»Če bo treba jutri odpreti zaklop, da se obnovi zrak...«

»To bo vsekakor potrebno, zakaj »Nautilus« zajema zrak enako kakor kit.«

»Torej če bomo odprli zaklop, potem ne vem, na kakšen način bo mogoče zabraniti Papuancem, da udrejo v našo podmornico.«

»To bomo že videli,« je z največjo ravnodušnostjo končal kapitan to razmišljanje.

»Po teh besedah sem se hotel posloviti, toda kapitan Nemo me je zadržal in me povabil, naj sedem.

Spraševal me je, kaj smo na otoku počenjali, kaj in kako smo lovili, in ni mogel razumeti, kako more človek biti tako lakomen mesa kakor Ned Land. V obče je bil kapitan sila ljubeznjiv. Najbrž ga je veselilo, kako me bo drugi dan zopet presenetil. Začela sva govoriti o sedanji legi «Nautilusa», ki je obtičal točno na istem mestu, kjer bi se bil svojčas kmalu ponesrečil Dumont d'Urville. Kapitan je dejal:

»To je bil eden najbolj inteligentnih morjeplovcev vašega naroda. Bil je vam Francozom to, kar je bil Angležem Cook. Nesrečni raziskovalec! Srečno je obplul ledene gore južnega tečaja, brez škode je plul skozi ožine korališč Oceanije, ljudožrci Tihega oceana mu niso storili nič žalega — pa je končal svoje življenje ob železniški nesreči v vlakul«

Potem sva na karti še enkrat zasledovala pota francoskega pomorca, ki je dvakrat poskušal doseči južni tečaj, pri čemer je odkril deželo Adeliejè in Louis-Philippa.

»Velike so tudi njegove hidrografične študije otočja Tihega oceana,« je dejal kapitan, »seveda se ne morejo primerjati z mojimi. Delal je na korvetah «Astrolabe» in «Zélée», ki ju je ocean pošteno zdelal, dočim moj «Nautilus» notri v oceanu predstavlja delovno sobo, v kateri je mogoče ravno tako mirno študirati kakor v najlepšem laboratoriju v Parizu.«

»V nečem pa je usoda «Nautilusa» podobna usodi Dumont d'Urvillovih korvet.«

»V čem neki, gospod profesor?«

»Da je ravno tako obtičal na dnu kakor «Astrolabe» in «Zélée».«

»Motite se; «Nautilus» ni prav nič obtičal na dnu. Moja ladja je zgrajena tako, da na morskem dnu lahko enostavno počiva. Zato ji ni treba manevrov in težkega truda, da zopet vzplava. «Astrolabe» in «Zélée» bi se bile kmalu razbile, dočim «Nautilusu» ne preti niti najmanjša nevarnost. Jutri točno ob uri, ki sem jo napovedal, bo plima ladjo mirno dvignila, in «Nautilus» bo nadaljeval svojo pot.«

»Kapitan, ne dvomim...«

»Jutri,« je ponovil kapitan Nemo in vstal, »jutri ob 2. uri in 40 minut popoldne bo »Nautilus« vzplaval in brez vsake poškodbe zapustil ožino Torres.«

Po teh besedah se je kapitan lahno poklonil. To je bilo znamenje, da je poseta konec, in jaz sem se podal v svoje prostore.

Tam sem srečal Konzulenta, ki je bil radoveden, kaj sva s kapitanom govorila.

»Dragi prijatelj,« sem rekel, »ko sem mu povedal, da bodo Papuanci »Nautilusa« napadli, mi je dal tako ironičen odgovor, da sem se skoro samemu sebi zdel smešen. Porečem ti torej samo to, da se prav nič ne boj in pojdi mirno počivat.«

»Ali še česa rabite?«

»Ne, Konzulent. Kaj pa počenja Ned Land?«

»Prijatelj Land pripravlja pašteto iz kengurjskega mesa, ki bo pravo čudo kuharske umetnosti.«

Konzulent se je nato poslovil. Legel sem v posteljo, pa sem zelo slabo spal. Divjaki so copotali po ploščadi in kričali, se nekaj časa umirili, potem pa zopet začeli. Tako je šlo do ranega jutra. Posadka »Nautilusa« pa je očitvidno spala ko ubita; iz notranjosti naše ladje se ni slišal niti najmanjši šum. Naši mornarji se pač niso za ljudožrce niti malo zmenili, kakor se ne zmenijo vojaki kakšne trdnjave iz jekla za mravlje, ki gomazijo po oklopu.

Ob 6 zjutraj sem vstal. Zaklopa še niso odprli. Zrak se torej še ni bil obnovil, toda posode, ki so bile za tak slučaj vedno napolnjene, so delovale in nas oskrbele s par kubičnimi metri kisika, kolikor ga je bilo nujno potreba. Kakšnih priprav, da bi odpluli, nisem opazil. Minulo je celo dopoldne. Kmalu po kosilu sem se podal v salon. Po mojih računih se je plima že začela. Če kapitan zamudi pravi trenutek — tako sem dejal sam sebi — potem bo še dolgo trajalo, preden se bo »Nautilus« zopet dvignil.

Zdajci sem začutil lahne tresljaje ladjinega trupa. To je bilo znamenje, da je plima postajala močnejša in močnejša. Čul sem, kako je apnenasto dno koralnega proda začelo škripati.

Ob 2 in 35 minut je vstopil v salon kapitan Nemo.

»Odpluli bomo,« je dejal.

»Tako!« sem vzkliknil.

»Ukazal sem, da se zaklop odpre.«

»Kaj pa divjaki?«

»Divjaki?« je zaničljivo rekel kapitan Nemo in skomignil z rameni.

»Udrli bodo v ladjo.«

»Kako neki?«

»Poskakali bodo skozi glavno odprtino.«

»Gospod Arronax«, je mirno odgovoril kapitan, »v našo ladjo se ne pride tako lahko, kakor bi kdo mislil, četudi je zaklop dvignjen.«

Začudeno sem pogledal kapitana.

»Ne verjamete?«

»Ne morem si predstavljati.«

»Potem pa pojdite z menoj in boste videli.«

Odšel sem k lestvi sredi ladje. Tam sta stala Ned Land in Konzulent, ki sta z največjo napetostjo opazovala, kako je posadka odprla zaklop, medtem ko se je odzunaj oglasilo besno tuljenje. Zagledali smo dvajset pošastnih divjakov. Toda prvega, ki je prijel z roko za ograjo odprtine, da stopi na lestvo, je neznana moč vrgla nazaj, da je telebnil na tla, potem pa tuleč ko bik zbežal v tako smešnih skokih, da smo se morali nehote krohotati. Deset tovarišev je za njim poskušalo udreti v notranjost ladje in vse je doletela ista usoda. Mi smo se seveda smejali ko nori. Ned Land pa, ki so ga premagali njegovi nasilni nagoni, se ni mogel zdržati, da ne bi hitel po lestvi navzgor, da se vrže na bežeče divjake. Toda komaj je prijel za ograjo, je tudi njega treščilo nazaj, da bi se bil kmalu skotalil po stopnicah.

»Hudič!« je zakričal, »ali me je ošinil blisk?«

Ta vzklik mi je vse pojasnil. Ograja ni bila več ograja, marveč kabel, napolnjen z elektriko, ki bi bila učinkovala smrtonosno, ako ne bi bil kapitan Nemo poskrbel, da tok ni imel več napetosti, nego je bilo neobhodno potreba za zaščito ladje pred nepoklicanimi gosti.

Papuanzi so seveda izginili, da ni bilo o njih ne duha ne sluha. Mi pa smo smejaje se drgnili ubogega Kanadca, ki je klel, da se je vse kadilo.

V tem trenutku pa je »Nautilus«, ki so ga zagrabili zadnji valovi plime, vzplaval in je zapustil svoje koralno ležišče natančno 40 minut po drugi uri, kakor je bil kapitan napovedal. Vijak je obračal vodo z veličastno počasnostjo. Potem pa se je vrtel hitreje in hitreje, dokler se ni ladja oddaljila eno miljo od nevarnih čeri in ožin Torresovega preliva.

II. KNJIGA.

II. KNJIGA.

1. Vse, kar je bilo v prvi knjigi, se je zgodilo v letu 1848. V tem letu je bil v Ljubljani veliki požar, ki je uničil mnogo hiš in cerkva. V tem letu je bil tudi veliki hlad, ki je ubil mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki suha, ki je ubila mnogo živali. V tem letu je bil tudi veliki nevihta, ki je ubila mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki potop, ki je ubila mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki požar, ki je uničil mnogo hiš in cerkva. V tem letu je bil tudi veliki hlad, ki je ubil mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki suha, ki je ubila mnogo živali. V tem letu je bil tudi veliki nevihta, ki je ubila mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki potop, ki je ubila mnogo ljudi.

Karoli in Nika se sta spet srečala v letu 1849. V tem letu je bil v Ljubljani veliki požar, ki je uničil mnogo hiš in cerkva. V tem letu je bil tudi veliki hlad, ki je ubil mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki suha, ki je ubila mnogo živali. V tem letu je bil tudi veliki nevihta, ki je ubila mnogo ljudi. V tem letu je bil tudi veliki potop, ki je ubila mnogo ljudi.

Prvo poglavje.

Skrivnosten dogodek.

10. januarja se je »Nautilus« zopet potopil pod gladino in plul pod vodo s hitrostjo najmanj 35 milj na uro. Če sem pomislil, da je dajal električni motor »Nautilusu« gibanje, luč in toploto, obenem ga pa varoval tudi napadov, tako da se ga ni mogla dotakniti nobena sovražna sila, me je zopet in zopet prevzemalo občudovanje do ladje in njenega izumitelja ter vodnika.

Krmarili smo proti zapadu in smo 11. januarja ob 135. stopinji dolžine in 10. stopinji širine obpluli rt Wessel, ki tvori vzhodni konec zaliva Karpentaria. Slejkoprej smo srečali množino čeri, ki so bile na karti točno zaznamovane; vendar jih je bilo mnogo manj nego v ožini Torres. »Nautilus« se je z lahkoto ogibal čeri »Money« na levem in »Viktoria«-čeri na desnem bregu ladje.

13. januarja smo dospeli v morje, ki obdaja otok Timor. Kmalu smo zagledali otok, ki leži na 122. stopinji dolžine in obsega 1625 kvadratnih milj. Na tem otoku vladajo radže, ki se imenujejo »sinovi krokodilov«, kar pomeni, da izhajajo od najplemenitejših bitij na zemlji. Zato v rekah tega otoka kar mrgoli teh oğabnih živali, ki uživajo božanske časti. Negujejo jih, obožujejo in hranijo z mladimi deklicami, in gorje tujcu, ki bi se drznil katero izmed teh pošasti žaliti ali celo raniti in ubiti! Izdihnili bi v najstrašnejših mukah kot kaznen za tako bogoskrunstvo.

K sreči »Nautilus« ni prišel v dotiko s »svetimi« krokodili. Timor smo videli samo nekaj minut, ko je podmornica vzplula, da poročnik določi lego. Komaj sem mogel še zapaziti otok Rotti, ki spada k malemu Sunda-otočju in na katerem živijo najlepše

ženske Oceanije. Te ženske so jako dragoceno trgovinsko blago v teh krajih, česar jim seveda ni zavidati.

Zdajci se je »Nautilus« okrenil proti jugozapadu. Ladjin pramec je bil obrnjen naravnost proti Indskemu oceanu. Kam je mislil pluti kapitan Nemo? K obalam Azije? Ali pa celo v evropske vode? To se mi pri človeku, ki se je izogibal obljudenejših celin, ni zdelo verjetno. Mogoče se je nameraval obrniti naravnost na jug, da obpluje rt Dobre nade, nato pa rt Horn in se približa južnemu težaju? Ali pa se je hotel vrniti v vode Tihega oceana tam, kjer bi imel popolnoma neovirano vožnjo?

Potem ko smo obpluli Cartier in Hibernia-ostrove pa Seringpatamske in Scottove čeri, smo 14. januarja bili sredi Oceana, kjer nismo videli več nobene zemlje. Hitrost »Nautilusa« se je zelo zmanjšala in časih je plul pod vodo, časih pa na površini.

Med tem časom je kapitan Nemo proučeval temperaturo morja v njega različnih plasteh. Sledil sem tem poizkusom z največjim zanimanjem. Kapitan je končno ugotovil, da ima morje v globočini 1000 metrov v vseh širinah enakomerno temperaturo štiri in pol stopinje. Spraševal sem se, v kakšno svrho neki kapitan dela take poizkuse, ne da bi bil mogel to vprašanje rešiti. Da koristi človeštvu? Kako, ko pa se je človeštva ogibal in je z njim pretrgal vse stike!

Naj so bili njegovi nameni kakršni že koli, dne 15. januarja, ko sem se z njim nahajal na palubi, me je vprašal, da li poznam različne stopinje gostote, ki jih ima morje. Odgovoril sem, da ne, ker znanost doslej ne razpolaga še z zadostnimi opazovanji v tem pogledu.

»Jaz pa sem napravil, kar se tega tiče, že veliko eksperimentov.«

»Prav,« sem odgovoril, »toda 'Nautilus' je svet zase, in rezultati, ki jih dosežajo njegovi učenjaki, ostanejo ostalemu svetu nepoznani.«

»To je res, gospod profesor«, je odgovoril kapitan Nemo po kratkem molku, »Moja ladja je svet

zase! 'Nautilus' je zemlji ravno tako tuj kakor planeti, ki jo spremljajo na poti okoli solnca. Tudi dela učenjakov na Saturnu in Jupitru bodo ostala Zemlji vedno neznana. Ker pa sva midva slučajno prišla skupaj, mislim, da vam smem sporočiti rezultate svojih opazovanj.

»Prosim, kapitan!«

»Vi veste, da je morska voda gostejša od sladke. Toda ta gostota ni enakomerna. Če označim gostoto sladke vode z 1, potem znaša gostota vode Atlantskega oceana $\frac{28}{1000}$, Tihega oceana $\frac{26}{1000}$, Sredozemskega $\frac{31}{1000}$.

»Mož se torej upa tudi v Sredozemsko morje«, sem dejal sam pri sebi.

»Za Jonsko morje sem dobil številko $\frac{18}{1000}$, za Jadransko pa $\frac{29}{1000}$.

Iz tega je bilo razvidno, da se »Nautilus« ni ogibal voda z velikim prometom in zato sem sklepal, da bomo mogoče še v kratkem pripluli v bolj kultivirane kraje sveta. Moram priznati, da me je to zelo radovalo.

16. januarja je »Nautilus« plul le par metrov pod morsko gladino. Stekla v salonu niso bila zaprta, morje pa je bilo temno, ker žarometi niso funkcionirali. Zunaj je bilo oblačno in viharo nebo. Zaradi tega so tudi največje ribe izgledale samo kakor sence z nejasnimi obrisi. Kar naenkrat se je razlila zunaj nas in po salonu samem polna svetloba. V prvem hipu sem mislil, da so prižgani žarometi, kmalu pa sem se prepričal, da luč, ki nas je obdajala, ne izhaja iz elektrike. »Nautilus« je plul sredi fosforescirujoče plasti, ki je v tej temi oko naravnost oslepljevala. To svetlobo so proizvajale mirijade močelk, ki so se tembolj svetile, čimbolj so se približale kovinastemu trupu podmornice. Med njimi so bile mesečinke, kroglice iz prosojne gallerte z dolgimi, niti podobnimi lovskami; našteali so jih v 30 kubičnih centimetrih vode do 25.000! Njihov svit so ojačale še razne meduze, asterije, aurelije in pholade ter druge živalice debela mehovcev.

»Nautilus« je več ur plul sredi te svetlobe, v kateri so se igrale ribe v ognjeno žarečih barvah. Med njimi sem opazil tako zvane istiophore, tri metre dolgo ribo, ki jo imajo za oznanilko viharja. Ta riba ima dolg, meču podoben in jako oster rilec, s katerim so se večkrat zaletavale v stekla našega salona.

18. januarja se je »Nautilus« nahajal na 105. stopinji dolžine in 15. stopinji južne širine. Vreme je bilo zelo slabo, morje je bilo divje razburkano. Z vzhoda je bril hud vihar. Barometer, ki je že nekaj dni padal, je kazal pravi orkan.

Bil sem na ploščadi, ko je poročnik opravljal svoje vsakdanje merjenje. Čakal sem kakor po navadi, da bo v neznanem jeziku, kojega zloge sem seveda že dobro poznal, podal v odprtino svoj vsakdanji raport. Toda to pot se je njegov raport glasil čisto drugače. Takoj se je pojavil kapitan Nemo, ki je nameril svoj daljnogled na horicont.

Kapitan je stal nepremično več minut, ne da bi daljnogled odstavil. Potem pa je poročniku nekaj povedal. Poročnika se je polastilo razburjenje, ki ga je komaj premagal. Kapitan Nemo pa je ostal hladno-krven.

Razume se, da sem tudi jaz napeto motril horicont, ne da bi kaj opazil. Kapitan pa se je začel po palubi sprehajati, ne da bi me pogledal. Najbrže me mož niti opazil ni. Stopal je trdno, toda tempo ni bil tako enakomeren kakor sicer. Časih je obstal prekrizanih rok in motril morje. Kaj je neki videl ali iskal? Saj se je »Nautilus« nahajal najmanj tri do štiri sto milj daleč od najbližje obali.

Poročnik je bil zopet zagrabil daljnogled in motril obzorje, potem pa nervozno sem in tja topotajoč z nogo stopal po palubi, medtem ko se je kapitan obvladoval.

Skrivnost se je morala v kratkem času odkriti, kajti kapitan Nemo je dal strojnikom povelje, da močnejše zakurijo in vijak se je začel vrteti hitreje in hitreje.

V tem hipu je poročnik zopet kapitana na nekaj opozoril. Kapitan je prekinil svoj »sprehod« in na-

meril daljnogled na točko, ki mu jo je poročnik pokazal. Dolgo je motril skrivnostni predmet. Jaz pa sem se zdaj resno vznemiril in odšel po lestvi v salon, da si oskrbim izvrsten daljnogled, ki je bil tam na razpolago in katerega sem se v takih slučajih redno posluževal. Ko sem zopet stopil na palubo, sem položil daljnogled na oporo pri krmilarski hišici in se pripravljaj, da preiščem vso črto obzorja od enega konca do drugega.

Komaj pa sem pristavil oko k leči, ko mi je nekdo z vso silo iztrgal daljnogled iz rok.

Obrnil sem se. Pred menoj je stal kapitan Nemo, ki ga pa nisem več poznal. Njegovo obličje se je bilo čisto izpremenilo. Očesi sta se mu temno bliskali, obrvi sta bili stisnjeni in zobje so bili napol razgaljeni. Iz njegovega napetega telesa, stisnjenih pesti in glave, ki je izginjala med ramama, je jasno govorilo strašno sovraštvo, ki je napolnjevalo njegovo dušo. Ni ganil uda. Moj daljnogled mu je padel iz rok in je ležal pod njegovima nogama.

Ali sem bil jaz, ne da bi hotel, vzrok njegovega silnega razburjenja? Ali se je kapitan bal, da sem zaznal tajnost, ki je neprostovoljni gostje »Nautilusa« na noben način ne bi smeli vedeti?

Ne. Jaz nisem bil predmet kapitanovega srda. Zakaj kapitan Nemo ni gledal vame, ampak je slejkoprej napeto in nepremično motril točko na horizontu. Počasi so se njegove poteze izgledile in postal je zopet miren. Naslovil je nekaj besed v neznanem jeziku na poročnika. Potem se je obrnil k meni.

»Gospod Arronax,« je dejal v odločnem, poveljujočem tonu, »zahtevam, da izpolnite pogoji, kakor ste se bili obvezali.«

»Kaj pa zahtevate, kapitan?«

»Da odidete v notranjščino ladje, kjer vas bomo skupaj s tovarišema zaprli, dokler ne bo prišel trenutek, ko vam zopet vrnem svobodo.«

»Vi ste tukaj neomejen gospodar. Vendar pa mi dovolite samo eno vprašanje.«

»Nobenega! Konec, gospod profesor.«

Ni preostalo drugega kakor pokoriti se. O kakšnem uporu ni bilo govora. Odšel sem v kabino, kjer sta bivala Ned Land in Konzulent, ter jima sporočil kapitanovo povelje. Čitatelj si lahko misli, kako je Kanadec zaklel in se hotel postaviti po robu. Toda do kakšne resne akcije ni prišlo, kajti pred vrati so stali že štirje orjaki, ki so nas odvedli do celice, kjer smo bili prebili prvo noč na tej skrivnostni ladji. Ned Land je sicer hotel še nekaj zarobantiti in se upreti, toda straža je bila že zaloputnila za nami jeklena vrata.

»Ali smem vedeti, gospod, kaj naj to pomeni?« me je vprašal Konzulent.

Povedal sem svojim tovarišema, kaj sem na ploščišču doživel. Bila sta seveda začudena kakor jaz, ne da bi mogla najti kakšno razlago, s katero sem si tudi jaz zaman belil glavo.

Pogreznil sem se v razmišljanje. Nikakor nisem mogel pozabiti izraza mržnje in groze obenem, ki sem ga bil videl na licu kapitana Nemo. Nezmožen, da bi logično mislil, sem se udajal najbolj fantastičnim domnevam, dokler me niso zdramile sledeče besede Ned Landa:

»Prosim, gospoda, zajtrk nas že čaka.«

Resnično! Miza je bila pogrnjena in zajtrk serviran. Očividno je bil kapitan ukazal, da nam mizo pripravijo, obenem, ko je dal povelje, da naj ladja hitreje vozi. Mož je vzorno skrbel za nas.

»Gospod,« je rekel Konzulent, »ali smem kaj svetovati?«

»Kar daj, prijatelj!« sem odgovoril.

»Torej, poslužimo se! Če se kaj nepričakovanega zgodi in bi bili zopet primorani plavati, bomo imeli vsaj kaj v želodcu.«

»Ti si pameten fant,« sem rekel.

»Žalibog,« se je oglasil Kanadec, »imam zopet to prokleta nautiluško hrano.«

»Boga zahvali,« je odvrnil Konzulent, »da sploh kaj imamo.«

Te besede so seveda prisilile harpunirja k molku.

Sedli smo okoli mize. Govoriti se nam ni ljubilo. Jaz sem le malo pokusil, Konzulent pa se je iz previdnosti dobro založil. Tudi Kanadec se je pošteno napokal. Potem smo zopet odšli vsak v svoj kot. V tem hipu je ugasnila žarnica in čepeli smo v popolni temi. Ned Land je kmalu zaspal in tudi Konzulent se je pogreznil v spanec, kakor sem mogel sklepati iz njegovega dihanja. To me je začudilo, kajti moj sluga v takih položajih ni imel navade vdati se spanju. Pa tudi čas ni bil za to. Očividno sta bila moja tovariša po čem omamljena. Ko sem o tem premišljal, se je ulegla na moje možgane svinčena teža. Skušal sem premagati spanec, pa ni šlo. Nekaj časa sem se še boril. Nobenega dvoma ni bilo o tem, da je bilo v našo jed primešano neko omamilo. Kapitan Nemo se torej ni zadovoljil s tem, da nas je zaprl; zdelo se mu je potrebno, da nas vrhtega še omami, da bi prav ničesar ne slišali in čutili. Slišal sem še, kako se je gori zaprl zaklop. Valovanje morja, ki je povzročalo lahko zibanje ladje, je ponehalo. Ali je »Nautilus« zapustil gladino oceana in se pogreznil v globino? Še sem skušal premagati spanec. Toda ni bilo več mogoče. Sapa mi je pojemala. Čutil sem, kako mi od mraza otrpnevajo udje. Veki sta se s svinčeno težo zaprli. Nisem mogel več odpreti oči. premačal me je spanec, napolnjen z mučnimi prividi omamljenih čutil. Potem pa so tudi vizije prenehale in sem se pogreznil v nič.

DRUGO POGLAVJE.

Kraljestvo koral.

D drugega dne sem se zbudil, ne da bi me glava količ kaj bolela. Na svoje veliko začudenje sem se nahajal v svoji kabini. Torej so nas bili brez dvoma vse tri prenesli v naše sobe, še preden smo se zbudili. Gotovo tudi oba moja tovariša nista vedela ničesar o tem, kar se je bilo ponoči odigralo. Le slučaj bi nam mogel to skrivnost razkriti.

Sklenil sem, da zapustim kabino. Ali sem bil še zaprt ali sem bil že svoboden? Da, bil sem svoboden. Vrata so bila odprta. Stopil sem na hodnik in odšel k srednjim stopnicam. Zaklop je bil odprt. Tekel sem po stopnicah na vrhno palubo.

Tam sta bila že Ned Land in Konzulent. Vprašal sem ju, ali sta kaj čutila. Nihče od njiju ni vedel ničesar. Enako ko jaz sta se bila onadva zbudila iz težkega spanca, ne da bi se česarkoli spominjala.

»Nautilus« pa je plul veličastno dalje, kakor da bi se ne bilo ničesar zgodilo. Vse je bilo mirno in tajinstveno obenem, kakor vedno. Podmornica je rezala valove z zmerno hitrostjo. Na krovu se ni opazila nobena izpremembra.

Ned Land je opazoval morje. Bilo je čisto zapuščeno. Videla se niso ne jadra ne zemlja. Z zapada je bril močan veter. Dolgi valovi so ladjo precej pozibavali.

Kapitana ni bilo na izpregled, pač pa je prišel poročnik, ki je po navadi zaklical v notranjščino ladje svoj raport. Ker je ostalo vse pri starem, smo kmalu odšli zopet v svoje prostore.

Ob dveh popoldne, ko sem sedel v salonu in urejal svoje zapiske, so se odprla vrata in vstopil je kapitan. Ko sem ga pogledal, sem se skoraj ustrašil. Bil je zelo žalosten.

»Ali ste zdravnik, gospod Arronax?« me je vprašal.

Na to vprašanje nisem bil pripravljen.

»Ali ste zdravnik?« je ponovil. »Mnogi naravoslovci vašega kova so obenem zdravniki. Gratiolet na primer.«

»Sem zdravnik in sem tudi prakticiral v bolnicah.«

Moj odgovor je kapitana očitvidno razveselil.

»Gospod Arronax,« je nadaljeval, »ali hočete zdraviti nekega moža moje posadke?«

»Prav rad,« sem odgovoril.

»Torej mi sledite!«

Moram priznati, da mi je srce močno tolklo. Bog ve po kakšni skrivnostni slutnji sem vedel, da je

med boleznijo mornarja in dogodkom prejšnjega dne vzročna zveza.

Kapitan Nemo me je peljal v krmo, kjer sem stopil v kabino, ki je bila tik prostora za moštvo. Tam je ležal mož, star okoli štirideset let, energičnih potez, pravi tip Anglosaksonca. Bil je ranjen; čelo je bilo obvezano. Močno je krvavel. Snel sem obvezo. Mornar me je strmé pogledal z velikimi očmi, ni pa tožil, ko sem previdno odkrival rano.

Rana je bila strašna. Črepinja je bila prebita s topim orodjem. Možgani so bili vidni in močno zmečkani. Bolnik je zelo počasi dihal. Ker je bilo vse možganje vneto, je bil mož seveda ves otrpel. Žila je komaj še bila. Udje so mu ledeneli. Mornar je umiral.

»Kako je bil mož ranjen?« sem vprašal.

Kapitanovo čelo se je še bolj zmračilo. »Način ni važen,« je dejal. »Radi sunka se je nekaj na krovu »Nautilusa« odlomilo in priletelo možu v čelo. Prav za prav je bil odlomek namenjen poročniku, toda mornar, ki je stal tik njega, se je vrgel med kos železa in častnika, da ga reši. Na našem krovu to ni nič nenavadnega, da se pusti brat ubiti za brata, prijatelj za prijatelja. To je postava na naši ladji. Toda, povejte mi, kaj bo z mornarjem?«

Okleval sem z odgovorom.

»Brez strahu povejte,« me je pozval kapitan, »mož ne razume niti besedice francoski.«

Še enkrat sem pogledal ranjenca in mu otipal žilo. »Ne bosta minuli dve uri, ko bo mrtev.«

»Ali res ni nobene pomoči?«

»Prav nobene!«

Kapitan je stisnil pesti; iz oči pa so mu pritekale solze. Zdelo se mi je, da se ni zjokal toliko od žalosti kolikor od strašnega srda. Par minut sem še opazoval umirajočega. Njegova bledota je zaradi svita električne žarnice še ostreje izstopala. Motril sem inteligentno lice, ki je bilo razorano od vetra in nesreče. Ustni umirajočega sta se gibali, toda nihče ni mogel uganiti, kaj sta hoteli povedati.

»Lahko greste, gospod Arronax,« je dejal kapitan.

Pustil sem kapitana samega pri mornarju in se napotil v svojo kabino. Dogodek me je hudo pretresel. Ves dan so me obhajale mračne misli. Ponoči sem slabo spal; zdelo se mi je, kakor da čujem vzdihne in tožbe. Ali je to bila mrtvaška pesem, ki so jo odpevali tovariši v skrivnostnem jeziku, ki ga nisem razumel?

Rano v jutro sem odšel na vrhnji krov. Kapitan Nemo je bil že na svojem mestu. Ko me je zagledal, je urno pristopil k meni.

»Gospod profesor,« me je vprašal, »ali se hočete danes udeležiti izleta po morskem dnu?«

»Z mojimi tovariši?«

»Če želijo, zakaj ne?«

»Dobro, gospod kapitan; takoj bomo gotovi.«

»Odenite potapljaško opremo.«

Mrtveca kapitan ni omenil. Obvestil sem Ned Landa in Konzulenta, kaj kapitan predlaga. Oba sta bila zadovoljna.

Ura je bila osem. Ob pol devetih smo bili že popolnoma opremljeni. Vzeli smo s seboj vsak po dva svetilna in dihalna aparata. Dvojna vrata potapljaškega oddelka so se odprla in v spremstvu kapitana ter šest mož posadke smo v globini 10 metrov stopili na trdna tla, na katerih je »Nautilus« počival.

Dno, na katerem smo se zdaj nahajali, se je vse-skozi razlikovalo od onega, ki smo ga bili prehodili v Tihem oceanu. Tu ni bilo ne finega peska, ne podmorskih trat, ne gozdov iz alg. Pač pa je bilo to kraljestvo koral.

Korale so gotovo najčudovitejša bitja živalskega carstva. Štejejo jih med živalsko deblo mehovcev, med katere spadajo razen koral še trdoživnjaki ali hydroide, cevkaši ali siphonophori, klobučnjaki ali meduze ter rebraši ali ktenophori. Korale so svoj čas prištevali k mineralom ali k rastlinam, dokler niso spoznali, da so to živalice, ki živijo združeno življenje, obdane od skupnega apnenastega oklepa, koralnika, ki ga same tvorijo. V živalstvo jih je pravilno prvi uvrstil marsejski učenjak Peyssonnet leta 1694. Zanimivo je, da so stari cenili korale kot zdra-

vilo in da se je ta prazna vera ohranila še v srednjem veku.

Korala-poedinka je precej razvit, mehu podobni organizem, ki ima ustje, obdano od lovčk, tako da živalica v svojih pestrih barvah izgleda kakor cvetlica. Kadar se korala vznemiri, se skrči in poskrije lovčke. Kamenene korale ali madreporce poganjajo brstiče, ki tvorijo z rodonačelnikom pestrobarvne in vejaste družine. Vsaka poedina živalica izloča apnenasto ogródje, s katerim se sama obda, vrhutega pa še vsa družina tiči v skupnem oklepu. Ti oklepi ali koralniki imajo najrazličnejšo obliko in tvorijo prave kamnene gozdove. Koralniki se združijo v orjaška korališča, ki gradijo čeri in cele ostrove in otoke, apnenik teh korališč pa se polagoma po učinku morske soli spreminja v dolomit.

Stopali smo ob takem ogromnem dolgem korališču, katerega so razsvetljevali naši Ruhmkorffovi aparati. Bili smo obdani od pravega grmičevja, iz katerega so poganjale bleščeče bele cvetlice. Luč je ustvarjala v tem nerazpletljivem vejevju najčudovitejše svetlobne učinke in prozornotenke cevi koral so tako rekoč podrhtevale pod valovanjem vode. Človek bi bil kar prijel za krvavordeče veje, da utrğa te sveže, od najnežnejših lovčk obdane cvetove, medtem ko so srebrnobarvne ribice kakor tice plule med njimi. Toda kakor hitro sem to poizkusil, je bila vsa koralna družina alarmirana: bele cvetlične čaše so se skrčile in skrile v rdeče cevi in vse vejevje se je izpremenilo v skalo.

Vejevje se je čezdalje bolj zgoščevalo in stopali smo med stenami pravih kamnenih gozdov, ki so kazali najfantastičnejšo arhitekturo. Stopali smo skozi temno galerijo, ki se je polagoma spuščala do globine kakih 100 metrov. Električna luč je stene vprav magično razsvetljevala.

Po dobrih dveh urah hoda smo dospeli 200 m globoko. Tu se je razprostiral naravnost mineraličen pra gozd iz ogromnih okamenelih dreves, zvezanih po plumarijah, ki jih smemo imenovati morske liane, na tleh pa so tvorile korale iz vrst glivač, zvezdašev,

zavijač in vetrnikov prekrasno cvetlično preprogo, posuto z biseri.

Kakšen nepopisen prizor! Kakšna muka, da nismo mogli drug drugemu odkrivati svojih čuvstev! Zakaj smo morali tičati v oklepu iz kovine in stekla?

Kapitan Nemo se je ustavil. Tudi mi smo obstali. Moštvo se je postavilo v polkrogu okoli kapitana. Ko sem natančneje pogledal, sem videl, da so štirje možje imeli na ramenih podolgasto stvar.

Nahajali smo se sredi velike jase, obdane od visokih kamenitih dreves. Naše svetiljke so metale dolge sence. Na robu jase pa je vladala popolna tema, skozi katero so se iskriale kakor zvezdice ostre konice koralnikov.

Ko sem začel motriti tla, sem zapazil, da je bilo to od človeških rok napravljeno in pripravljeno pokopališče! Na več mestih so bile vzbokline, ki so bile pokrite z apneno plastjo. Njihova geometrična pravilnost je izdajala človeško roko. Na sredi jase pa sem zdaj zapazil podnožje iz kamnov, na katerem se je vzdigoval križ, zgrajen iz rdečih koralnih stebel.

Na mig kapitana je eden izmed pomorščakov snel s pasu lopato in začel nedaleč od križa kopati grob.

Zdaj sem vse razumel! Jasa je bila pravo pokopališče, ta luknja je bila grob in podolgovati predmet, to je bilo truplo mornarja, ki je bil preteklo noč umrl. Kapitan Nemo in njegovi možje so pokopali dragega tovariša na dnu oceana, katerega so si bili izbrali za svojo pravo in edino domovino.

Nikoli nisem bil tako razburjen kakor v tem hipu. Nenavadnost tega prizora me je bila tako prevzela, da nisem vedel, ali bdim ali sanjam. In vendar je bilo vse res. Grob je bil globlji in globlji. Ribe so vznemirjene švigale mimo nas v temo. Čul sem, kako je lopata odmevala po apnenem dnu, in videl sem, kako je zdaj pa zdaj švignila iskra, kadar je železo udarilo ob kremenec.

Zdaj so stopili bliže nosači. V tkanino iz belega bisusa odeto truplo je zdrsnilo v mokri grob. Vsi smo poklekneli, nosači pa so grob zasuli. Ko smo zopet

vstali, so tovariši pokojnika dvignili v poslednji pozdrav roko. Nato smo se obrnili in spešili nazaj k »Nautilusu«; najprej skozi koralno galerijo, potem skozi gozd in naposled skozi koralno grmovje. Ko smo bili iz gošče, so nam zasvetili naproti žarometi naše podmornice. Kmalu smo bili v svojih kabinah.

Ko sem slekel svoj potapljaški skafander, sem hitel na ploščad. Tu sem našel kapitana.

»Mož je torej prošlo noč preminul?«

»Žalibog, gospod Arronax,« je odgovoril kapitan.

»In zdaj počiva poleg drugih svojih tovarišev na koralnem pokopališču.«

»Da, pozabljen od vseh, toda ne od nas! Tudi njegov grob bodo prepregle korale s svojim apne-nastim oklepom in trupla tovarišev bodo za vekomaj združena med seboj.«

Kapitana je premagalo ganotje, tako da je zaihtel.

»Tam, par sto čevljev pod morsko gladino je tiho pokopališče nas vseh.«

»Vaši mrtveci vsaj mirno počivajo in noben som jim ne more ničesar.«

»Res je,« je dejal kapitan Nemo, »niti som niti človek jih ne vznemirja.«

TRETJE POGLAVJE.

Indski ocean.

21. januarja leta 1868 opoldne je naš prvi častnik meril solnčno višino. Jaz sem bil na vrhnji palubi, kadil cigaro in opazoval častnika. Bil sem prepričan, da mož ne razume francoščine, kajti večkrat sem bil nalašč izustil kakšno besedo ali stavek, na katerega bi bil moral odgovoriti ali dati vsaj kakšno znamenje od sebe. Toda poročnik je ostal nem in se ni menil za moje vzklike ali opazke.

Medtem ko je častnik meril s sekstantom, je krepak matroz, ki ga že poznamo z našega prvega podmorskega izleta na otok Crespo, čistil steklo

žarometa. Imel sem priliko, da si ogledam aparat, kojega svetilno moč so postoterjevali lečam podobni obroči, ki so bili razvrščeni kakor pri morskih svetilnikih. Električna žarnica je bila tako konstruirana, da je dajala iz sebe vso svojo svetlobo. V resnici se je njena luč proizvajala v praznem prostoru, tako da je bila i jaka i enakomerna in trajna. Radi tega tudi ni bilo treba grafitnih konic, med katerima se stvarja svetlobni lok. To je pomenilo za kapitana Nemo velik prihranek, ker bi mu sicer bilo zelo težko konice obnavljati.

Ko se je »Nautilus« zopet pripravljaj, da svojo pot pod morjem nadaljuje, sem se vrnil v salon. Zaklopi so se zaprli in »Nautilus« je plul naravnost proti zapadu.

Pramec podmornice je rezal valove Indskega oceana — ogromno morje, ki ima 500 milijonov hektarov prostornine. Njegova voda je tako prozorna, da se človeku kar zvrta, če se skloni nadnjo.

»Nautilus« je plul navadno v globini 100 do 200 metrov. Marsikomu bi bilo ob tej vožnji dolgčas, zame pa je bila ta vožnja pod morsko površino slejkoprej največja zabava. Tudi naše zdravje je bilo izborna, kar je bilo brezdvoma pripisovati kakovosti naše hrane. Sicer je Ned Land skrbel za izpremembo. Kadar smo pluli nad gladino, smo imeli obilo prilike, da smo streljali vsakovrstno perjad, ki leta nad oceanom, v prvi vrsti galebe. Če jih zna kuhar pripraviti, jim ni kaj reči. Med velikimi ticami, ki priletijo z največjo hitrostjo z najoddaljeneših obal ter se utrujene usedejo na valove, da jih nesejo, smo občudovali zlasti krasne albatrose, ki pa zelo neprijetno in presunljivo kričijo.

V mreže pa smo ulovili več vrst želv z zelo vzbočenim hrbtom. Te želve se znajo izvrstno potapljati in plavajo dolgo pod vodo in sicer zategadelj, ker zaprejo mišičasto zaklopnico, ki se nahaja na koncu nosne odprtine. Kar se tiče rib, pa smo videli skozi stekla našega salona zelo zanimivo vrsto, ki je podobno kakor želve, pasavci in morski ježki zaščiteni po oklepu, ki pa ni apnenast, ampak v resnici

koščen in ima časih obliko trikota, časih pa četrrokota.

Dne 24. januarja smo, potem ko smo prepluli 540 milj s hitrostjo 22 milj na uro, zagledali otok Keeling, koralasto vzvišino, ki je pokrita s krasnimi gozdovi samih kokosovih palm. Pluli smo hitro mimo, tako da je otok kmalu izginil za nami. »Nautilus« je zdaj okrenil krmilo na severozapad naravnost proti najjužnejšemu rtu indskega poluotoka.

»Hvala Bogu, da pridemo zdaj iz tega prokletega Papua-otočja, kjer je več divjakov ko divjadi, v bolj civilizirane kraje,« tako me je nekega dne ogovoril Ned Land. »Na indski celini imamo ceste, železnice in mesta. Vsakih pet milj srečamo tam rojaka. Kaj mislite, gospod profesor, ali se ne bliža trenutek, ko se bomo od gospoda kapitana lahko poslovili tako vljudno, kakor nas je sprejel on?«

»Ned,« sem odločno odgovoril, »nehajte enkrat s tem! Saj se tako hudo ne mudi. »Nautilus« se vedno bolj približuje Evropi. Če bomo enkrat v evropskih vodah, ne bo težko ukreniti vse, kar je potrebno, da postanemo zopet svobodni. Sicer pa ne verjamem, da bi nam kapitan dovolil, da se izprehajamo po malabarski obali, kakor je bilo to v gozdovih Nove Gvineje.«

»Saj ne rabimo njegovega dovoljenja!«

Nisem se hotel s trmoglavim Kanadcem prepirati in mu zato nisem več odgovarjal. Odkritosrčno rečeno, se jaz sploh še nisem mislil posloviti od »Nautilusa«.

»Nautilus« je zdaj zmanjšal svojo hitrost in se večkrat jako globoko potapljal. Očividno je kapitan Nemo meril globino oceana. Časih smo se spustili dva do tri kilometre globoko. Nismo pa mogli doseči najgloblje globine tega oceana, ki v tem oziru do danes še ni izmerjen. Kar se tiče temperature v teh globinah, je znašala štiri stopinje nad ničlo.

25. januarja je bil ocean popolnoma pust. »Nautilus« je plul ves dan nad gladino in vzburkaval vodo s svojim močnim vijakom tako, da so valovi visoko brizgali peno in ladjo časih popolnoma zakrivali.

Kdor bi bil to oddaleč opazoval, bi bil moral priti do zaključka, da plava po oceanu ogromna žival. Topot sem ostal na ploščadi ves dan. Šele ob štirih popoldne smo zapazili parnik, ki je plul proti zapadu. Mi smo precej dolgo videli njegove jambore, medtem ko nas on ni mogel videti, ker je ploščad »Nautilusa« bila skoro v isti višini ko gladina vode.

Okoli pete ure zvečer, malo pred kratko trajajočim mrakom, ki v tropničnih krajih veže dan z nočjo, sem bil presenečen po nenavadnem prizoru. Naleteli smo na trumo argonavtov, ki so na stotine pluli po morskí gladini. To so čarobne živalice, ki jim pravimo »Nautilus«, to je brodnik, kakor sta jih krstila že Aristotel in Plinij. Ta živalica spada v razred četroškružnikov in v red glavonožcev, kamor prištevamo tudi sipe. Ti ljubki mehkužci plavajo s pomočjo posebnega aparata, ki je podoben livniku, iz katerega brizgajo dotekajočo morsko vodo tako, da se poganjajo nazaj. »Nautilus« ima osem lovč, od katerih jih šest v podolgasto iztegnjeni in zoženi obliki plava na vodi, ostali dve lovki pa sta sploščeni v obliki dlani in služita kot jadro, ki je razpeto v vetru. Natančno sem videl njihovo polževi lupini podobno hišico, ki jo je veliki naravoslovec Cuvier dobro primerjal s čolničkom. V nasprotju s polžem, ki je zraščén z lupino, je »Nautilus« prost.

»Ta živalica,« tako sem pripomnil Konzulentu, ki je z menoj vred občudoval trop teh argonavtov, »bi lahko zapustila svojo ladjico, pa je ne zapusti v nobenem slučaju. Samo če je v nevarnosti, se zavleče v drug predal — hišico delijo namreč poprečne stene v mnogo predalov, polnih zraka — zmanjša tako vodni vzgon in se potopi v globino.«

»Čisto tako kakor naš kapitan,« je odgovoril Konzulent, »ki je po pravici krstil svojo ladjo z imenom »Nautilus«.

Nekako eno uro je podmornica plula med tem tropom. Naenkrat pa so se mehkužci nečesa ustrašili. Kakor na znamenje so v hipu spravili jadra, poskrili lovke, hišice so se prebrnile, premaknivši težišče, in vse brodovje je izginilo pod vodo. Nikoli v življenju

nisem videl brodovja, ki bi urneje in točneje manevriralo.

Naenkrat je nastala noč, pihala je komaj čutna sapa in »Nautilus« je plul po čisto mirni vodi.

Naslednjega dne, 26. januarja zjutraj, smo prerezali tečajnik ob 82. meridianu in smo se zopet vrnili v severno poluoblo.

Tega dne nas je ves čas spremljalo ogromno krdelo somov, pošastnih živali, ki jih je v teh vodah nebroj. Dne 27. januarja smo ob vhodu v veliki bengalski zaliv doživeli grozoten prizor. Kup mrličev je plaval na površini morja. To so bili mrličji iz indskih mest, ki so po reki Ganges priplavali v odprto morje. Doma jih niso mogli požreti jastrebi, katerim domačini mečejo trupla umrlih; tu pa so morali postati plen somov.

Okoli 7 ure zvečer je »Nautilus«, ki je na polovico plul pod morjem, zavozil v »mlečno morje«. Kakor daleč je segalo oko, se je zdelo, da se je ocean izpremenil v mleko. Ali je bil to učinek luninih žarkov? Ne! Imeli smo šele dva dni mlaj in solčni žarki za obzorjem še niso pustili, da bi nam zasvetila njegova mila luč; zato je bilo nebo, čeprav je bilo posuto z zvezdami, čisto temno, medtem ko je bila voda bela ko mleko.

Konzulent ni verjel svojim očem in me je vprašal po vzroku tega redkega naravnega pojava. K sreči sem mu lahko dal odgovor.

»Belina tega morja« sem mu razlagal, »je nastala zaradi milijard močelk ali infuzorij, svetlikajočih se bitij iz brezbarvne galerte, ki so komaj tako debela ko las in ne daljša ko peti del enega milimetra. Živalice se na cele milje daleč držijo skupaj ko redek močnik.«

»Cele milje!« je vzkliknil Konzulent.

»Da. In ne predrzni se ceniti števila teh bitij! To bi bilo čisto zaman. Nekateri pomorci so 40 in več milj pluli po takem »mlečnatem« morju.«

Ne vem, ali je Konzulent ubogal moj nasvet. Bil je globoko zatopljen v premišljevanje, kakor da

bi računal, koliko petin milimetrov je vsebovanih v 40 kvadratnih miljah. Par ur je »Nautilus« rezal s svojim pramcem mlečnato maso. Šele okoli polnoči je morje zopet pokazalo svojo navadno barvo.

CETRTO POGLAVJE.

Nov predlog kapitana Nemo.

Ko je »Nautilus« 28. februarja na severni širini $9^{\circ} 4'$ vzplul zopet na površino, smo zagledali celino, ki je bila nekako 8 milj v zapadni smeri od nas oddaljena. Opazil sem kakih 2000 čevljev visoke gore zelo svojevrstne oblike. Ko smo izmerili svojo lego, smo se napotili v salon, kjer smo s pomočjo karte ugotovili, da se nahajamo nasproti otoku Ceylonu.

»To je zemlja,« je dejal kapitan, »ki slovi po lovu na bisere. Ali bi si hoteli to stvar od blizu ogledati, gospod Arronax?«

»In še kako rad!«

»Dobro. To se bo čisto lahko naredilo. Seveda ribičev, oziroma lovcev ne bomo videli, pač pa njihov revir. Sezona za lov se še ni začela. Namerili bomo kurz na zaliv Manaar, kamor bomo dospeli okoli polnoči.«

Kapitan je dal po cevi povelje, nakar se je »Nautilus« zopet potopil in nadaljeval pot pod gladino. Manometer je kazal globino 30 čevljev.

Iskal sem na karti Manaarski zaliv. Našel sem ga na devetem vzporedniku na severozapadni obali Ceylona. Zaliv tvori podaljšana črta malega otoka Manaar. Morali smo pluti okoli vse zapadne obali Ceylona, da priplovemo vanj.

»Gospod profesor,« je začel govoriti kapitan Nemo, »bisere lovijo tudi v Bengalskem zalivu, v Indskem oceanu, v kitajskih morjih, ob japonskih obalah, tudi v vodah Južne Amerike, v Panamskem zalivu in ob Kaliforniji, toda tako lepi biseri kakor ob obalah Ceylona se ne najdejo nikjer! Žalibog prihajamo nekoliko prezgodaj, zakaj šele v mesecu maju

se zberejo ribiči v Manaarskem zalivu na nekako 300 čolnih na lov, ki ga opravljajo še danes po tisoč in tisočletnem običaju. Potapljaajo se v morje s pomočjo težkega kamna, ki si ga privežejo na nogi, kakih 12 metrov globoko.«

»Z našimi skafandri bi šlo delo drugače iz rok.«

»Se razume, kajti ti reveži ne morejo ostati dolgo pod vodo. Nekateri ostanejo pod vodo 57 sekund, najbolj izvežbani do 87 sekund; povprečno računajte 30 sekund. Ti potapljači kmalu oslepijo; v očeh se jim namreč naredijo uljesa. Pa tudi po ostalem telesu se odpirajo rane, mnoge zadene kap pod vodo. Star nihče ne postane.«

»Da — žalostno je to rokodelstvo, ki zahteva toliko žrtev, da se zadovolji ničemurnost bogatašev in modnih dam. Koliko školjk nalovi čoln, ki ima deset ribičev?«

40—50.000. Največ je nalovila leta 1814. angleška vlada, ki je v mirovni pogodbi, sklenjeni v Amiensu, dobila monopol na to obrt. Njeni potapljači so takrat v 20 delovnih dneh nalovili 76 milijonov školjk.«

»Ali so ljudje vsaj dobro plačani?«

»Kaj še! V Panami zaslužijo na primer 1 dolar na teden. Navadno dobijo za vsako školjko, ki hrani v sebi biser, en sold. Toda koliko školjk je brez bisera!«

»En sold za tako delo, ki nese vladi milijone in milijone! To je sramotno!«

»Seveda je. Torej jutri, gospod profesor, bomo z vašimi tovariši obiskali manaarsko lukko.«

»Se veselim že vnaprej, kapitan.«

»Samo, če se ne bojite somov!«

»Somov?« sem odgovoril.

»Da, gospod Arronax, mi smo jih že vajeni. Sicer pa tudi vi ne spadate med bojazljivce. Orožje itak vzamemo s seboj v čoln, s katerim bomo z »Nautilusom« odpluli na čeri, kjer se nahajajo školjke. Če naletimo na kakšno tako pošast, bo naš lov tem bolj zanimiv. Torej jutri navsezgodaj odrinemo, gospod profesor!«

Po teh v najmirnejšem tonu izgovorjenih besedah je kapitan Nemo zapustil salon. Jaz pa moram priznati, da me je naravnost stresel mraz, ko sem pomislil na možnost, da se bomo srečali s somi. Kar vstopita veselih obrazov v salon moja tovariša.

»Pomislite, gospod profesor,« je začel Ned Land, »kapitan, ki naj ga sicer hudič vzame, nama je stavil naravnost kolosalen predlog.«

»Kaj, vidva že vesta?«

»Kapitan naju je povabil, da se udeleživa lova na biserne ostrige. Topot se je res izkazal za kavalirja.«

»Ali vam ni ničesar drugega povedal?«

»Ne, razen da se seveda tudi vi udeležite tega izleta.«

»In vi greste?«

»Se razume. Stvar je vendar interesantna.«

»Pa tudi nevarna, Ned.«

»Bežite no! Mal izlet na ostrižišče, pa nevaren!«

Očividno kapitan mojima tovarišema ni bil nič povedal o somih. Sicer je bil Ned Land nad vse pogumen in drzen dečko, toda somi so tudi najbolj pogumnemu zemljanu strašni. Ker pa me je bilo sram, da bi priznal svoj strah, sem molčal.

Šli smo spat. Razume se, da sem le malo spal. Sanjalo se mi je o gñusnih morskih pošastih. Ob 4 me je zbudil steward, katerega mi je bil dal kapitan Nemo na razpolago. Hitro sem vstal, se oblekel in se podal v salon.

Tam je kapitan že čakal.

»Gotovi, gospod Arronax?«

»Kakor vidite!«

»Potem pa mi kar sledite!«

»Kaj pa tovariša?«

»Že čakata.«

»Ali skafandrov ne bomo odeli?«

»Te odenemo šele, ko bomo na licu mesta. »Nautilus« ostane sredi morja, ker ne sme preblizu obali. Smo še precej oddaljeni od zaliva. Na ostrižišče se popeljemo s čolnom, ki bo vzel s seboj tudi naša potapljaška odela.«

Kapitan me je peljal do osrednje lestve. Napotila sva se na palubo, kjer so nas že čakali Ned Land, Konzulent in 5 pomorščakov »Nautilusa«. Moja dva tovariša sta bila naravnost židane volje.

PETO POGlavJE.

Biser vreden 10 milijonov.

Bilo je še čisto temno. Nebo so preprežali oblaki, skozi katere se je le tuptam videla kakšna zvezda. Iskal sem celino, pa sem videl samo nejasno črto, ki je v smeri od juža proti severozapadu obsegala tri četrtine obzorja. »Nautilus« je po svoji nočni vožnji okoli zapadne obale Ceylona mirno ležal zapadno od zaliva, ki ga tvorita otok in celina. Tam se je razprostiralo nad 20 milj dolgo ostržišče z neizmernim bogastvom biserov.

Usedli smo se v čoln, ki je bil že odvezan. Krmlar je stal ob krmilu, fantje so krepko poprijeli za vesla in čoln je počasi rezal valove. Kakor je to navada ob rani uri, smo vsi molčali. Ob pol šestih se je prikazala črta obale v jasnejših obrisih. Obzorje se je nežno zasvetilo. Obal je bila oddaljena kakih pet milj. Morje pa je bilo pusto in prazno. Nobenega čolna nikjer! Ribičev torej res še ni bilo. Ob šestih je naenkrat jarko napočil dan, kakor je to v tropih, ki ne poznajo ne zarje ne mraka. Solnčni žarki so prodrli skozi zastor oblakov na vzhodu in solnce je hitro vzšlo v vsej svoji moči.

Sedaj sem natančno spoznal celino z dolgo vrsto palm.

Naš čoln je plul proti otoku Manaar, ki v smeri na jug tvori lok. Kapitan Nemo se je dvignil s sedeža in opazoval morje. Nato je dal mornarju znamenje, da je vrgel sidro. Veriga se je le malo odvila, kajti dno na tem mestu, kjer je bilo ostržišče najvišje, ni bilo globoko več ko en meter. Čoln se je, potisnjen od oseke, okrenil.

»Smo na mestu«, je dejal kapitan. »Gospod Arronax, po štirih tednih bo ta zaliv poln ladjic. Tu je izboren kraj za lov, ker je zaliv zaščiten pred močnejšimi vetrovi in ni globok. Zdaj pa bomo odeli naše skafandre in se podali na izprehod.«

S pomočjo krmarja sem lezel v skafander. Kapitan Nemo, Konzulent in Kanadec so bili preje gotovi. Mornarji se nam to pot niso pridružili; vsak je ostal na svojem mestu. Preden sem vtaknil glavo v bakreno kroglo, sem vprašal, ali ne bomo vzeli s seboj Rhumkorffovih aparatov.

»Ne; jih ne bomo rabili«, je odgovoril kapitan, »ker je dno plitvo in nam bo zadostovala solnčna luč. Vrh tega pa električna luč lahko privabi nevarne prebivalce teh voda.«

Ko je kapitan izpregovoril te besede, sem se obrnil napram mojemu slugi in harpunirju, ki pa sta že tičala v bakrenih šlemih in nista ničesar slišala, niti sta mogla govoriti. Stavil sem še zadnje vprašanje:

»Kaj pa puške?«

»Puške? Čemu neki? Tukaj nam služi le nož.« In mi je izročil dolg in oster mesarski nož. Videl sem, da je tudi Konzulent oborožen s takim nožem, Ned Land pa je imel ogromno harpuno, ki jo je bil vzel s seboj z Nautilusa.

Zdaj so nas spustili mornarji enega za drugim v morje in ko smo dosegli nekako poldrug meter globočine, smo se znašli na gladkem pesku. Kapitan Nemo nam je pomignil, na kar smo mu sledili po položnem pobočju. Jaz sem se zdaj popolnoma pomiril. Lahkota, s katero sem se kretal, mi je vlila zaupanje vase, mojo fantazijo pa je privlačeval prizor, ki se mi je nudit.

Solnčni žarki so zadostno razsvetljevali vodo. Bili so vidni najmanjši predmeti. Po desetminutnem maršu smo dosegli globino kakih pet metrov, dno pa je postalo popolnoma ravno.

Naši koraki so splašili cele trope rib, ki imajo eno samo plavut. Med njimi sem spoznal tako zvano »Javanko«, pravo morsko kačo, dolgo 8 decimetrov,

ki ima modrikasto črn trebuh, tako da bi jo lahko zamenjal z jeguljo, ako bi ji ne manjkalo zlatih prog ob bokih.

Med tem se je solnce čedalje bolj dvigalo, tako da je bila voda na vso šir razsvetljena. Dno se je izpreminjalo. Finemu pesku je sledila pravcata cesta okroglih skal, ki so bile pokrite s preprogo polžev, školjk in koral, med katerimi so se dvigale alge. Sredi njih je mrgolelo skrluparjev, največ tako zvanih žabjih rib, ki imajo trikoten ščit, in pa tako zvanih partenopej, ki so po svoji obliki najbolj gnusna žival na svetu.

Ob 7. uri smo dospeli na ostržišče bisernic, na katerem je bilo na milijone školjk. Te dragocene živali se trdno oklepajo skale, katere se držijo z bisovno nitjo, ki je lepljiva in se pricedi iz žleze bisovnice ter v vodi otrdne.

Zdajci se je odprla našemu pogledu široka jama. Kapitan je stopil vanjo, mi za njim. Solnčni žarki so polagoma ugašali, toda kmalu so se oči privadile na mrak. Ko smo prehodili precej strmo navzdol vodeči predor, smo stopili v skoro popolnoma okroglo jamo. Tukaj se je kapitan ustavil in pokazal na predmet, ki ga še nismo bili opazili. Bila je školjka bisernica ogromne veličine; to je bila krasna médenica, koje premer je znašal dva metra. V salonu »Nautilusa« je bila razstavljena podobna, toda manjša.

Stopil sem bliže. Školjka velikanka je visela z mogočno bisovnico na granitni plošči, kjer se je v samoti razvijala v popolnem miru. Cenil sem njeno težo na 300 kilogramov, mesa pa je vsebovala gotovo kakih 15 kg. Kakšna polastica bi bila to za celo družbo, kolikor se je zbere na »garden party« pri angleškem podkralju v Kalkuti!

Kapitan Nemo gotovo ni bil prvikrat na obisku pri tej ogromni bisernici. Ni nas pa privedel k tej živali samo zato, da nam jo pokaže. O tem smo se takoj prepričali. Obe školjkini lupini sta bili v tem hipu lahno priprti. Kapitan je vzel svoj veliki nož in ga porinil med robova, da ju žival ni mogla zaloput-

niti. Potem je z vso močjo špranjo nekoliko razširil, tako da sem mogel pogledati živali v gabanico. Notri med gubami sem videl biser, skoro tako velik ko kokosov oreh. Njegova popolnoma okrogla gladka oblika, popolna prozornost ter nepopisni lesk mu je dajal skoro neverjetno vrednost. Instinktivno sem hotel seči z roko do njega, toda kapitan je hitro izdrl nož, školjka pa je silno zaloputnila lupini.

Kapitan Nemo je torej to školjko naravnost gojil, da je v popolnem miru izločala čim več biserne plasti. Le on je vedel, kje raste ta čudoviti proizvod narave. Nekega dne pa jo je mislil prenesti v svoj muzej na »Nautilusu«, kojega vrednost bi se s tem čudovitim biserom pomnožila najmanj za 10 milijonov frankov!

Obisk jame je bil končan. Zopet smo stopali navzgor po rovu na ostrižišče v čisto vodo, ki ni bila še skaljena po potapljačih.

Stopali smo drug za drugim nekako deset minut, kar nam da kapitan Nemo znamenje, da obstanemo. Najprej sem mislil, da se hoče obrniti. Ne; kapitan nam je velel, naj počenemo za skalo, za katero smo se nahajali. Z roko pa je pokazal na nek predmet v vodi pred nami.

Pet metrov nekako pred seboj sem zagledal senco, ki se je potapljala na dno. Najprej sem mislil na soma, toda kmalu sem videl, da je človek.

Bil je ubogi Indec, ki se je bil napotil sam na lov biserov, da še pred sezono nemoten zasluži par frankov. Par čevljev nad njegovo glavo sem videl obrise njegovega zasidranega čolna. Potopil se je kakih pet metrov, dokler je prišel na dno, hitro pokleknil in pograbil toliko školjk, kolikor se je dalo, jih spravil v vrečo in zopet vzplaval. Kamen, privezan na nogo, in vrv, ovita okoli telesa, s katero je visel na čolnu, to je bil ves »potapljaški aparat«, ki se ga je siromak posluževal.

Potapljač nas ni videl, ker nas je zakrivala senca, ki jo je metala skala. Večkrat se je bil že potopil in dvignil, in jaz sem zasledoval njegove maneuvre

z največjo pozornostjo. Naenkrat sem videl, kako je Indec, klečoč zopet na tleh, v divji grozi osupnil. Nad njegovo glavo se je pojavila senca ogromnega razmera. Bil je orjaški som, ki je bil priplul pošev, da se bliščečih oči s široko odprtim žrelom zažene v Indca.

Tudi jaz sem od groze oledenel tako, da se nisem mogel ganiti.

Z mogočnim udarcem plavuti se je som zagnal v reveža, ki je skočil v stran in se izognil žrelu živali. Vendar ga je zadela repna plavut in ga vrgla na tla.

Ta dogodek se je izvršil v par sekundah. Som se je povrnil, se okrenil in skušal Indca raztrgati v dvoje. Zdajci pa skoči kapitan Nemo, ki je opazoval zraven mene, pokonci in se z nožem v roki vrže na soma.

V hipu, ko je som hotel hlastniti po Indcu, ga je zadel sunek kapitanovega noža. Som pa je pustil svoj plen, se bliskoma zopet obrnil na trebuh in se z divjo jezo zagnal v svojega novega nasprotnika.

Kapitan Nemo, ki se je sklonil nazaj, je stal kakor steber in z občudovanja vredno hladnokrvnostjo pričakoval naskoka strašne živali. Ko se je som zakadil vanj, se je kapitan z nepopisno spretnostjo izognil v stran in živali vdruživ zapíčil nož v bok.

Toda borba nikakor ni bila končana!

Som je bil od divjega srda tako rekoč ves iz sebe. Kri mu je curkoma lila iz rane, toda ribe so trdožive. Morje se je pordečilo in jaz nisem ničesar več videl.

Ko se je skaljena voda na nekem mestu zopet nekoliko sčistila, sem videl, kako se je bil predrzni mož, ki se je zdaj boril za svoje življenje, oprijel somove plavuti in obdeloval trebuh svojega sovražnika z nožem, ne da bi ga mogel zadeti do smrti. Som se je ko zbesnel sukal sem in tja in udarjal vodo s tako silo, da sem se komaj držal na nogah.

Od groze sem bil ves premrl in nisem mogel storiti nobenega sklepa.

Naenkrat sem videl, kako je kapitan omagal in padel. Nato sta se odprli pošastni somovi čeljustnici z groznimi, bodalastimi in na robih napiljenimi zobmi — še eno sekundo, in bilo je po kapitanu. Toda zdajci se je, hiter ko misel, zagnal v zver Ned Land, ki je porinil somu svojo strahovito harpuno v telo tik pod žrelom. Voda je vnovič od krvi vsa pordečila, som pa je v zadnjih trzajih z mogočnim repom še divje udarjal po vodi, dokler ni poginil.

Med tem je Ned Land kapitana, ki ni bil ranjen, spravil na noge, ta pa je takoj stopil k Indcu, hitro prerezal vrv, na kateri je bil privezan kamen, in ga vzel na roki. Potem se je močno s petama odsunil s tal in vzplaval na gladino. Mi smo mu sledili. Ko smo se oprijeli čolna in zlezli vanj, je bila prva skrb kapitana, da Indca oživi. To se je po neznanskem trudu posrečilo. Bog ve kaj si je re-vež mislil, ko je videl nad seboj sklonjene štiri pošasti, ki so nosile mesto glave bakrene krogle s steklenimi lečami! Ne bom pozabil njegovega srečnega obraza, ko mu je kapitan ob slovesu stisnil v roko vrečico, polno biserov. Indec je gotovo mislil, da je v nebesih.

Potem smo se na mig kapitana zopet potopili do ostrižišča in smo po polurnem maršu dospeli do sidra našega čolna. Ko smo posedli v čolnu, smo takoj odložili svoje težke skafandre. Prva beseda, ki jo je kapitan izpregovoril, je veljala Kanadcu.

»Hvala, mojster Land!«

»Nič, kapitan, to sem vam bil dolžan!«

Kapitan se je tiho nasmehnil.

Čoln je hitro rezal valove. Kmalu smo zagledali trup ubitega soma, ki je bil vzplaval na površino. Na črnih plavutah sem spoznal, da sta imela kapitan in harpunir opravka z najnevarnejšo vrsto somov. Bil je dolg 25 čevljev; ogromno žrelo je zavzemalo tri četrtine trupa. Medtem ko ga je Konzulent natančno ogledoval, da ga klasificira, se je okoli čolna

nabral cel trop teh črnoplavutastih pošasti, ki se pa niso brigale za nas, ampak so se vrgle na svojega poginulega tovariša in se teple za njegov trup.

Ob pol osmih smo bili zopet na krovu »Nautilus«.

SESTO POGLAVJE.

Rdeče morje.

Dne 29. januarja je polagoma izginjal na obzorju otok Ceylon in »Nautilus« je s hitrostjo 20 milj na uro plul po onem labirintu kanalov, ki loči Maladive od Lakadivov. Imeli smo že 16.220 milj za seboj. Drugega dne je naša podmornica, ki je plula zdaj po popolnoma odprtem morju, vzela smer na severo-severo-zapad in krmarila proti Omanovemu morju, ki tvori vhod v Perzijski zaliv. Nisem si mogel predstavljati, kaj kapitan išče v tej zagati, iz katere ni izhoda. Pripluli smo do Maskata, najvažnejšega mesta Omanove dežele, kojega hiše jako fantastično leže na sivih skalah kakor jata belih golobov. Toda lepi prizor je kmalu izginil očem, ker se je »Nautilus«, ki ni prekoračil obratnika raka, potopil pod gladino. Okrenil se je popolnoma v jugovzhodno smer in plul mimo hadramautske obali, dokler ni privozil v Adenski zaliv, ki popolnoma sliči lijaku, kateri je vtaknjen v vrat steklenice Bab el Mandebške ožine, in skozi katerega se izlivajo vode Indskega oceana v Rdeče morje.

6. februarja smo zagledali mesto Aden, ležeče na rtiču, ki je z arabsko celino zvezan po zemeljski ožini podobno kakor Gibraltar. Angleži, ki so Aden zasedli leta 1839, so ga kakor Gibraltar utrdili. Bil sem prepričan, da bo kapitan zdaj ladjo okrenil na jug, zakaj takrat še ni morski kanal vezal Rdečega morja s Sredozemskim. Toda zgodilo se je čisto drugače, kakor bomo videli.

Bližali smo se najožjemu mestu Bab el Mandeba, kar pomeni »vrata solz«. Ta »vrata« so dolga 52 km, široka so pa 20 milj. »Nautilus« je preplul ožino v

eni pičli uri, ker je vozil z največjo brzino. Ker je podmornica plula pod vodo, nisem videl otoka Perima, ki so ga Angleži utrdili, da varuje ta važni prehod v Indijo. »Nautilus« se ni maral kazati, ker skozi to ožino vedno plove veliko ladij vseh mogočih prevoznih družb. Okoli poldneva smo bili v Rdečem morju.

To morje, sloveče po prehodu Izraelcev, je le redko kdaj osveženo po dežju. Nobena reka se ne izliva vanj. Zaradi prekomernega izhlapevanja ne prestando upada, kakor da bi ga izsesavale ogromne sesalke, tako da vsako leto izgubi vodno plast, visoko poldrug meter. Za časa Ptolomejcev in rimskega cesarstva je bila to največja prometna cesta sveta. Danes meri 2600 kilometrov v dolžino in povprečno 240 kilometrov v širino. 8. februarja smo se približali mestu Mokki, ki je bilo nekdanja mogočna turška trdnjava, ki pa danes čedalje bolj propada. Nato smo se okrenili nekoliko na severozapad, da plovemo ob zapadni afriški obali, ki je globlja od arabske. Tu smo, vozeč se pod gladino morja, opazovali skozi naša lečnata okna v popolnoma prozorni vodi koralne grmovje, ki so se svetili v najčudovitejšem blesku. Ko smo se potopili globlje, so zasvetili žarometi »Nautilusa«, tako da je prizor postal še bajnejše lepote. Nato je ladja krenila zopet proti arabski obali, kjer so koralni stvori še zanimivejši. Tu tvorijo kilometre in kilometre daleč cele gozdove! Pluli smo v globini osem do devet metrov počasi, da smo lahko napasli oči ob teh čudesih narave.

9. februarja smo pasirali najširše mesto Rdečega morja med Suakimom na zapadni in Kvonfodahom na vzhodni obali; tu znaša njegova širina 190 milj. Opoldne je prišel kapitan Nemo na vrhni krov, kjer sem se jaz nahajal že od jutra. Ko me je zagledal, je stopil izredno dobre volje k meni, mi ponudil cigaro, in začel kramljati:

»Kako vam je všeč Rdeče morje, gospod profesor? Ali ste se zadosti nagledali njegovih rib in koral?«

»Sem, kapitan. »Nautilus« je pač najizvrstnejše sredstvo za taka opazovanja.«

»Da, obenem pa se mu ni treba bati nobenih viharjev ne nevarnih tokov in čeri Rdečega morja.«

»Spominjam se, da so se že stari narodi tega morja neizrečno bali.«

»Arabski geograf Edrisi pripoveduje, da se je na njegovih plitvinah razbilo nebroj ladij in da se ponoči sploh nobena ladja ni upala pluti po njem.«

»Se mu pač ni sanjalo o taki podmornici, kot je naša!«

»Seveda,« se je nasmehnil kapitan, »pa saj se še našim sodobnikom o njej ne sanja! Koliko časa bo še rabilo človeštvo, da konstruira tako ladjo, kakor je moj »Nautilus«!

»Imate prav, kapitan, vaša ladja je pretekla čas za eno stoletje. Kakšna nesreča, da bo ta skrivnost šla v grob s svojim iznajditeljem!«

Kapitan Nemo na to ni odgovoril. Po malem odmoru je zopet začel:

»Ali veste, od kod je to morje dobilo svoje čudno ime?«

»Ne.«

»Torej to ime si razlagajo na različne načine. Moje mnenje je, da prihaja od njegove barve.«

»Oprostite, gospod kapitan, dosedaj sem opazil samo, da je njegova voda izredno prozorna in čista.«

»To je ob obeh obalah; ko bomo pluli po sredini, pa boste opazili rdečo barvo. V zalivu Tor sem jazih opazil naravnost krvavordečo barvo.«

»Vzrok je bržčas organične narave.«

»Da; prihaja od škrlatnordeče sluzaste tvarine, ki jo izloča mala rastlina, od katere se nahaja na enem kvadratnem milimetru do 40.000 eksemplarjev. Ko pridemo v zaliv Tor, jih bomo najbrže zopet srečali.«

»Vi torej ne vozite po tem morju vprvič?«

»Ne, gospod Arronax.«

»Ali ste, gospod kapitan, naleteli pod vodo na sledi prehoda Izraelcev?«

»Ne, gospod profesor, kajti to je danes sploh nemogoče.«

»Zakaj?«

»Ker je mesto, kjer je Mojzes z vsem svojim narodom šel preko morja, danes že popolnoma pokrito od peska, po katerem moj »Nautilus« ne more pluti.«

»In kje je to mesto?«

»Takoј severno nad Suezom, kamor je nekoč Rdeče morje v ozkem pasu segalo še do Grenkih jezer.* Da bi kopanje pod tem peskom prineslo na dan velike množine starega egiptovskega orožja, o tem niti najmanj ne dvomim, zakaj svetopisemsko poročilo je tudi v zgodovinskem oziru popolnoma zanesljivo.«

»Upajmo, da se bodo starinoslovci tega dela lotili, ko bo izkopan kanal od Sueza do Port Saida na Sredozemskem morju, kakor namerava moj rojak Lesseps.«

»Žal, da takrat ne bova več skupaj, da bi plula po tem kanalu. Kljub temu pa boste Port Said videli že — pojutrišnjem.«

Ostrmel sem. Ali je mož bil še pri pravi pameti? Mar »Nautilus« more pluti tudi po zraku ali pa teči skozi puštnjo na kolesih? Kajti v dveh dneh pač tudi »Nautilus« ne more obpluti vse Afrike, da se pojavi pred Port Saidom!

Kapitan se mi je smehljajal.

»Saj ste rekli, da se, odkar ste na moji ladji, ničemur več ne čudite!«

»Res sem rekel, toda tega...«

»... ne morete verjeti. Bog ve, zakaj ne?«

»V dveh dneh ne moremo obpluti vse Afrike.«

»Je tudi ne bomo.«

»Po zraku tudi ne moremo zleteti preko ožine, mislim.«

»Seveda ne.«

»Po pesku tudi ne moremo voziti.«

»Čisto res.«

* Skozi katere je danes izpeljan sueški kanal ob predoru nad Suezom.

»Kako pa potem?«

»Pod ožino, gospod Arronax.«

»Pod?«

»Kako pa?« je mirno odgovoril kapitan Nemo.
»Narava je pod to zemeljsko ožino izkopala že pred stotisočletji pot, ki jo danes ljudje iščejo na površini.«

»Tunel?«

»Da, tunel, ki sem ga krstil »Arabski tunel«. Odpira se pod Suesom in se konča pod zalivom Port Sajda.«

»Ali ne sestoji ožina iz svižca?«

»Do globine 50 metrov. Potem se začne skala.«

»In ta predor ste našli slučajno?« sem vprašal, ves začuden.

»Slučajno in ne.«

»Ne mučite me in povejte mi, kako.«

»Gospod profesor, prišel sem temu predoru na sled po nekem zelo enostavnem opazovanju. Ker sem že večkrat plul po Rdečem morju, sem opazil, da se nahajajo v njem ribe, ki se nahajajo tudi v Sredozemskem morju. Dejal sem si, da morata biti obe morji zvezani. Zaradi različne višine obeh morij mora tak predor peljati iz Rdečega morja v Sredozemsko in ne narobe. Nalovil sem blizu Sueza veliko število rib, katerim sem nataknil na rep bakren obroč in jih spet spustil v morje. Po preteku nekaj mesecev sem nekaj eksemplarjev teh rib ulovil na obali Sirije. Obstoje predora je bil tako dokazan. Poiskal sem ga pod morjem z »Nautilusom«, ga našel, in sem ga že parkrat prevozil. V kratkem ga boste, gospod profesor, tudi vi prevozili z menoj.«

SEDMO POGlavJE.

Arabski tunel.

Bližali smo se Džidi na arabski obali. Džida je najvažnejša trgovinska točka za Egipt, Sirijo, Turčijo in Indijo. Ko je legel na morje večerni mrak, je »Nautilus« zopet izginil pod svetlikajočo se vodo. Ko smo drugega dne opoldne zopet vzpluli na po-

vršino, da izmerimo našo lego, je Ned Land, ki je bil odšel z nami vsemi na krov, naenkrat zaklical:

»Ali vidite tam nekaj?«

Ostro sem motril morje, dokler res nisem zagledal predmeta, ki ga je bilo takoj zapazilo ostro harpunirjevo oko.

»Kaj bi to neki bilo? Zdi se, da je podolgovat, črn trup, ali ne?«

»Mogoče drugi Nautilus,« je nekoliko ironično pripomnil Konzulent.

»Ne,« je odgovoril Kanadec, »ampak živa morska pošast.«

»Kaj so tudi v Rdečem morju kiti?«

»Kajpada so,« sem odgovoril.

»Ne, ni kit,« je dejal Ned Land, »tega bi moral takoj spoznati.«

»Počakajmo, saj je »Nautilus« vzel smer nanj,« je dejal Konzulent, »kmalu se bomo prepričali, s kom imamo čast.«

V resnici smo se živali hitro bližali. Jaz sem zastonj napenjal možgane, kaj bi to bilo.

»Plava, potaplja se!« je zaklical Ned Land. »Hudiča, kakšna zverina je to? Nima preklanega repa kakor kiti, plavuti pa so podobne okrnjenim rokam.«

Nekaj časa smo molče opazovali čudovišče. Naenkrat vzklikne zopet Kanadec:

»Glej ga, sedaj plava na hrbtu in moli v zrak seske!«

»Sirena je!« je zaklical Konzulent.

To ime me je spravilo na pravo sled. Žival je spadala k onim morskim sesalcem, iz katerih je domišljija ljudi napravila »sireno«, napol žensko napol ribo.

»Ni sirena,« sem rekel svojemu slugi, »toda danes že izredno redka žival, ki je svojčas živela v veliko večjem številu po vsem Indskem oceanu. Pravijo ji pa morska krava ali dugong.«

Medtem je Ned Land žival ostro opazoval dalje. Njegove oči so se bleščale, roko je imel iztegnjeno, kakor da drži harpuno, in zdelo se je, da se zdaj-

pazdaj hoče vreči v morje, da se z živaljo pomeri telesno.

V tem hipu je stopil na krov kapitan. Ko je zagledal dugonga, je takoj razumel, v kakšnem razpoloženju se nahaja ognjevit Kanadec.

»Bravo, Ned Land,« je vzkliknil, »le po njej! Toda to vas pa moram opomniti, ne zgrešite živali za nobeno ceno!«

Ned Land je skomizgnil z rameni, jaz pa sem vprašal kapitana:

»Ali je dugong tako nevaren?«

»Jako,« je odgovoril kapitan Nemo. »Dugong lovca vselej napade, ako ni bil do smrti pogoden, in čestokrat čoln prevrne. Pri mojstru Landu se pa tega, po pravici rečeno, ne bojim. Njegovo oko in roka sta sigurna. Mislil sem ga le podražiti. Mimogrede rečeno, pa ima dugong tudi izvrstno meso.«

»Kaj?« se je takoj oglasil Kanadec, »dugong je dobra divjačina?«

»Pa še kakšna!« je odgovoril kapitan. »Njegovo meso smejo na malajskem otočju jesti samo knezi. Zato ga pa tudi tako lovijo, da enako kakor manati, njegov drug v tej vrsti živali, postaja vedno redkejši.«

V tem hipu se je pojavilo na ploščadi sedem mornarjev, ki jih je bil poklical kapitan Nemo. Govorili niso ničesar, kakor po navadi, eden od njih pa je imel harpuno z dolgo vrvjo. Spustili so v morje čoln. Šest mož je prišlo za vesla, sedmi je prišel za krmilo. Ned, Konzulent in jaz smo sedli zadaj.

»Ali nočete z nami, gospod kapitan?« sem vprašal.

»Ne morem danes, gospod profesor, želim vam pa vso srečo!«

Čoln je, veslan od dvanajst krepkih rok, naglo rezal valove in se bližal dugongu, ki je plaval kaki dve milj daleč od »Nautilusa«. Ko smo se mu približali, so veslači brzdali svoj tempo in vesla so udarjala vodo brez šuma. Ned Land je stal s harpuno v roki pokonci na pramcu čolna.

Tudi jaz sem vstal in opazoval našega nasprotnika. Dugong zelo sliči manatiju. Podolgovato telo je imelo istotako podolgst rep, plavuti ob bokih pa so bile popolnoma podobne prstom. Žival je bila naravnost ogromna, kajti merila je v dolžini dobrih sedem metrov. Ni se premaknila, kakor da spi. Ned Land se je že veselil lahke zmage.

Čoln je bil živali že čisto blizu. Vesla so nepremično obstala. Ned Land je z lahno nazaj sklonjenim telesom z vso spretnostjo pomeril s harpuno in jo bliskovito in krepko zagnal. Zažvižgalo je po zraku, dugong pa je — izginil. Z vso silo vržena harpuna je zadela v vodo.

»Stotisoč hudičev!« je srdito zaklel Kanadec, »zgrešil sem!«

»Ne,« sem zaklical, »žival je ranjena, vidite kri! Harpuna je zadela, ni pa obtičala v telesu.«

»Harpuna, harpuna!« je zaklical Ned Land.

Matrozi so zopet zaveslali in krmar je vzel kurz na orožje, ki je plavalo v vodi. Ko smo harpuno rešili, smo se zopet podali na lov za živaljo, ki je od časa do časa splavala na površino. Celo uro smo zasledovali dugonga, katerega je rana očividno samo malo oslabila. Bil sem prepričan, da ga ne bomo ujeli, ko se je dugong naenkrat premislil in se pripravil na napad.

Kanadec je to takoj zapazil.

»Pozor!« je zaklical.

Krmar je nekaj v tajinstvenem jeziku zaklical matrozom. Nekako 20 čevljev pred čolnom se je dugong ustavil, vsrkal s svojima velikima nosnicama zrak in se potem bliskovito zagnal v čoln. Ta se mu ni mogel izogniti in se je prevrnil na stran, zajel par ton vode, se pa zaradi spretnosti krmarja ni prevrnil. Ned Land, ki se je z roko oprijel za sprednji del čolna, je besno suval s harpuno velikana, ki je s svojimi v bok čolna zapičenimi zobmi čoln dvignil iz vode, kakor lev dvigne kozliča. Mi smo popadati na dno in bog ve, kako bi se bila ta dogodivščina končala, ako ne bi Kanadec, ki se je besno spopadel z živaljo, dugonga končno le zadel v srce. Žival je uto-

nila in vlekla s seboj harpuno z vrvjo, je pa kmalu zopet vzplavala, ležeča na hrbtu. Čoln se ji je približal in jo vlekli za seboj. Treba je bilo veliko truda, preden smo orjaško žival zvlekli na krov »Nautilusa«. Tehtala je 5000 kg. Že drugega dne se je pojavila na naši mizi pečenka, ki nam je šla izvrstno v tek.

11. februarja zjutraj se je naša kuhinja obogatila še z drugo delikatno divjačino. Na naš krov se je namreč spustila cela jata tako zvanih čiger, to so neke vrste pomorske lastavice, ki imajo črn kljun, sivo glavo, oko obdano od belih pičic, sivo pisan rep, bel trebuh in rdeče nožice. Ustrelili smo tudi nekaj nilskih rac.

»Nautilus« je začel sedaj voziti bolj počasi. Voda Rdečega morja je izgubljala vedno več soli, čim bolj smo se bližali Suez. Okoli 5. ure popoldne smo zagledali na severu rt Ras Mohamed, ki tvori skrajno končino skalnate Arabije med zalivom Suez in zalivom Allabah. »Nautilus« je zavozil v ožino Jubal, ki tvori vhod v Sueški zaliv. Natančno sem spoznal goro, ki leži med obema zalivoma nad rtom Ras Mohamed, Oreb ali Sinaj, na kojega vrhu je Mojzes videl Boga iz obličja v obličje in od njega sprejel večne postave človeškemu rodu.

Ob 6. uri je »Nautilus«, ki je plul zdaj pod zdaj nad vodo, pasiral mesto Tor, ki leži v ozadju luke, koje voda je čisto rdeča, kakor me je bil opozoril kapitan Nemo. Potem se je spustila na morje gluha noč, koje tišina je bila samo semintja prekinjena po kričanju pelikanov ali pa po šumenju valov, udarjajočih ob obal.

Od 8. do 9. ure je »Nautilus« plul nekaj metrov pod gladino. Morali smo biti tik Sueza. Skozi okna v salonu sem videl skale, ki so bile od naše električne luči močno razsvetljene. Zdelo se mi je, kakor da se morska cesta vedno bolj zožuje.

Ob en četrť na deset je podmornica zopet vzplavala na površino. Mene se je polastil velik nemir in nestrpno sem čakal, kdaj bomo zavozili v predor pod sueško zemsko ožino.

Kmalu sem zapazil medlo luč, napol zakrito od megle, ki je bila od nas oddaljena nekako eno miljo.

»To je plavajoč svetilnik,« mi je dejal kapitan. »Kmalu bomo ob vhodu v predor.«

»Vhod v predor je najbrže težaven?«

»Uganili ste prav, gospod profesor. Zato sem ves čas, ko vozimo skozi predor, sam pri krmilu. Toda sedaj, gospod Arronax, morava hitro pod krov. »Nautilus« se bo potopil, da nastopi pot skozi tunel.«

Sledil sem kapitanu. Vse odprtine so se zaprle, vodne shrambe so se napolnile in podmornica se je potopila kakih dvanajst metrov globoko. Ko sem hotel iti v svojo kabino, je položil kapitan svojo roko na mojo ramo in me vprašal:

»Ali bi hoteli z menoj vred zavzeti mesto v krmarjevi hiši?«

Jaz sem se tega seveda zelo razveselil in sem odgovoril, da zelo rad.

»Torej pojdite z menoj. Iz krmarjeve hišice boste videli vse, kar se na tej tako podzemski kakor podmorski poti sploh da videti.«

Kapitan me je peljal do srednjih stopnic. Ko smo dospeli do polovice, je odprl neka vrata, me peljal skozi koridor in zopet po kratkih stopnicah navzgor. Znašel sem se v krmarjevi hišici, ki je merila nekako šest čevljev dolžine in šest širine. Krmarjeva hišica je bila čisto na koncu vrhnjega krova tik ob pramcu. V kabini je vladala tema. Kmalu pa sem se navadil na temo in zapazil krmarja, ki je držal kolo. Zunaj se je svetilo morje, ki so ga razsvetljevale močne žarnice z našega krova.

»Zdaj bomo poiskali vhod v predor!« je dejal kapitan Nemo.

Kapitan je pritisnil na gumb in takoj se je začel vijak vrteti počasneje.

Molče sem opazoval visoko, popolnoma navpično steno, mimo katere smo sedaj vozili. To je bila neporušna podlaga peščene površine zemske ožine. Celo uro smo v razdalji nekaj metrov vozili ob njej. Kapitan Nemo ni odmaknil očesa od kompasa, pritrje-

nega na dveh koncentričnih obročih. Krmar je na mig spreminjal kurs.

Ob četrtna enajst je kapitan Nemo sam prijel za krmilo. Pred našimi očmi se je odprla široka galerija, črna in globoka. Ob obeh straneh je donel v naša ušesa neobičajen šum. To je bilo Rdeče morje, ki je poševno skozi predor teklo navzdol v Sredozemsko. »Nautilus« je sledil toku naglo kakor strelica, čeprav se je njegov vijak z vso silo vrtel v nasprotni smeri, da zadržuje padec.

Ob 10. uri 35 minut je kapitan Nemo predal krmilsko kolo zopet krmarju in dejal:

»Sredozemsko morje!«

»Nautilus« je bil preletel sueško ožino pod morjem v dvajsetih minutah.

OSMO POGLAVJE.

Grški arhipel.

12. februarja zjutraj je »Nautilus« zopet vzplaval na površino. Hitel sem na ploščad. Tri milje južno sem videl rahle obrise Peluziuma. Dejal sem si, da je bilo primeroma pač lahko prevoziti podmorski predor v smeri iz Rdečega morja v Sredozemsko, ko nas je nesel tok sam, da pa je obratna pot brez dvoma popolnoma nemogoča.

Okoli 7. ure sta prišla na krov Ned Land in Konzulent. Medtem ko smo se vozili skozi predor, sta spala ko ubita.

»Torej, gospod naravoslovec,« me je Kanadec ironično vprašal, »ali smo že v Sredozemskem morju?«

»Le obrnite se,« sem odgovoril, »spričo vašega ostrega vidra vam ne bo težko spoznati nasipe Port Saida.«

Kanadec je pazljivo motril obzorje za nami na jugu.

»Res je, gospod profesor, vaš kapitan je res več ko človek! V resnici plavamo na Sredozemskem

morju. Toda, gospod profesor, dajmo se zdaj pomeniti o nečem drugem, toda tako, da nas ne bo nihče slišal.«

Vedel sem, kaj Kanadec hoče. Na vsak način mu je bilo treba ugoditi. Usedli smo se k svetilki v sredi ploščadi, kjer nas brizgi valov niso dosegli.

»Torej kaj imate na srcu, Ned?« sem vprašal.

»Nekaj čisto enostavnega. Zdaj smo v Evropi, in preden bi nas ta muhasti kapitan zapeljal na severni tečaj in potem nazaj v Oceanijo, bomo morali »Nautilusu« reči »Z Bogom!«.

Odkrito moram priznati, da tega predmeta nisem bil posebno vesel. Sicer sem ljubil svobodo prav tako ko moja dva tovariša, toda potovanje na podmornici mi je bilo toliko všeč, da sem želel, da se trenutek našega bega odloži čim dalj.

»Odgovorite mi odkrito, Ned,« sem dejal, »ali se na krovu dolgočastite? Ali vam je žal, da vas je slučaj zanesel na to ladjo kapitanu Nemu v roke?«

Kanadec je nekaj časa razmišljal. Potem je dejal:

»Čisto odkrito povedano, mi je ta vožnja všeč. Ne bom nikoli obžaloval, da sem bil na krovu »Nautilusa«, toda najlepše stvari mora biti enkrat konec. Večno se pač ne bomo vozili s tem kapitanom, ki nas prostovoljno ne bo več odpustil.«

»Imate prav, Ned, pa saj bo naše vožnje čisto gotovo konec.«

»Pa kdaj in kje?«

»Tega pač ni mogoče prerokovati, Ned. Končala se pa bo sigurno.«

»Mogoče nas bo kapitan sam poslal k vragu, ko bomo prevozili vsa morja sveta,« se je oglasil originalni Konzulent.

»Tega si nikar ne domišljaj!« je dejal Ned. »Mi smo zdaj v Evropi in moramo izrabiti priložnost, da jo popihamo s tega krova.«

»Čeprav se bom od »Nautilusa« težkega srca ločil,« sem pripomnil jaz, »moram Nedu slejkoprej pritrditi. Prvo ugodno priložnost moramo na vsak način izrabiti, sicer lahko na tej ladji čakamo smrti.«

»To je prava beseda!« je dejal Kanadec.

»Samo eno je treba dobro vedeti. Prilika mora biti res ugodna in srečo moramo imeti! Zakaj če se nam poskus ponesreči, bo težko kdaj prišla druga taka prilika in na pardon kapitana ne smemo računati.«

»Čisto prav. Toda v tem soglašate z menoj, da treba izrabiti prvo v resnici ugodno priložnost?«

»Vsekakor, Ned! Treba je samo vedeti, katera priložnost je najbolj ugodna.«

»Katera? Recimo, kadar bi »Nautilus« plul ponoči v najkrajši razdalji od evropske obali.«

»Torej bi morali plavati?«

»Kajpada — v slučaju seveda, če bi bili zadosti blizu obali in če bi podmornica plula na površini. V nasprotnem slučaju seveda ne.«

»Torej, Ned, dobro pazite, kdaj se nam bo nudila taka priložnost. Seveda ne smemo gojiti preveč nad, ker bo kapitan Nemo, ki gotovo ve, da take priložnosti ne bomo zamudili, istotako pazil na nas in bo sploh gledal, da ne bo plul preblizu evropske obali.«

»Imate prav — toda upanja nikoli ne bom izgubil.«

»Jaz tudi ne, Ned.«

Tako se je končal ta razgovor, ki je imel, kakor bomo videli, pozneje jako resne posledice. Dejstva pa so moj sum v polni meri potrdila, zakaj kapitan Nemo je plul zdaj večinoma pod vodo daleč od vsake obali. Brez dvoma je hotel preprečiti vsak poskus pobega, na drugi strani pa tudi zanj ni bilo varno, če bi v evropskih vodah plul na površini in izpostavil svojo podmornico nevarnosti, da jo mnogoštevilne ladje zagledajo.

Dne 14. februarja sem izvedel, da smo se nahajali v vodah med otokom Kandijo in rtom Matapanom, ki je najjužnejša točka Balkanskega polotoka. Takrat, ko sem se bil vkrcał na »Abrahama Lincolna«, je bila na Kandiji ravno izbruhnila vstaja proti Turkom. Kaj se je bilo med tem zgodilo na tem otoku, seveda nisem mogel vedeti, pa tudi od kapitana ne bi bil mogel doznati, saj ni imel nobene

zveze s kopno zemljo. Zato ga tudi nisem ničesar vprašal, ko je zvečer prišel v salon, kjer sem sedel in prebiral neko revijo. Kapitan je bil zelo zamišljen. Proti svoji navadi je odprl okna na obeh straneh in zelo pazljivo motril morje. Po njegovem obrazu in obnašanju sem takoj videl, da ne opazuje morske flore ali favne. Občudoval sem ribe, ki so švigale mimo nas, ko naenkrat zagledam prikazen, katere ne bi bil nikoli pričakoval. V vodi se je prikazal človek, potapljač, ki je imel na širokem pasu okoli golega telesa prišito vrečo. To ni bil trup, ampak živ človek, ki je s krepkima rokama rezal valove in časih izginjal, da zajame na gladini sape, potem se pa zopet potopil k nam.

Vzkliknil sem:

»Človek! Najbrž je ušel brodolomu. Treba ga je za vsako ceno rešiti!«

Kapitan ni odgovoril, ampak se samo naslonil na okno. Človek zunaj je storil istotako. Kar osupnil sem, ko mu je kapitan dal znamenje. Človek mu je odgovoril, potem vzplul na površino in za vedno izginil.

»Nič se ne čudite!« se je obrnil k meni kapitan. »To je Nikola, ribič z rta Matapana, dobro znan po vsem tem otočju. Najboljši potapljač, kar jih je na svetu! Voda je njegovo pravo bivališče. Neprestano plava, zdaj nad, zdaj pod vodo, od enega otoka do drugega, tja do Kandije.«

»Vi ga poznate?«

»Pa še kako dobro, gospod profesor!«

Nato se je kapitan napotil k veliki skrinji, v kateri je bil drug železen zaboj, na kojega pokrovu sem bral besede: »Nautilus — mobilis in mobile.«

Kapitan je zaboj vzel iz skrinje, v njej sami pa sem zagledal na dnu samo suho zlato v palicah. Od kod je bila ta dragocena kovina, ki je znašala ogromno vsoto? Kje ga je kapitan dobil in čemu mu je služilo?

Nemo sem zrl ta zaklad. Kapitan je jemal zlato z dna in polagal palice v zaboj. Cenil sem, da je bilo tega zlata najmanj 1000 kil ali nad pet milijonov

frankov v denarju. Kapitan je zaboj zaklenil, potem pa napisal naslov z grškimi črkami ter ga pritrdil na pokrov. Nato je pritisnil na gumb.

Pojavili so se štirje matrozi, ki so zaboj prijeli in odnesli. Nato sem čul, kako so ga z vrvmi vleкли skozi srednji predor na krov. Kapitan pa mi je voščil »Lahko noč« in naglo odšel.

Odšel sem v svojo kabino in razmišljal, kaj naj bi vse to pomenilo. V kakšni zvezi sta bila nenadni pojav potapljača in z zlatom napolnjena skrinja? Kmalu sem spoznal po tresljajih in metanju ladje, da je »Nautilus« vzplul na površino. Potem sem čul korake po ploščadi. Sneli so čoln in ga spustili v vodo. Minuto potem so mornarji odveslali, nato pa je zavladal popoln mir. Dve uri pozneje sem slišal, kako se je čoln vrnil in kako so ga zopet pritrdili ob bok »Nautilusa«. Podmornica pa se je zopet potopila.

Ko sem drugega dne rano zjutraj stopil v salon, da se posvetim svojim študijam, sem začutil nenavadno vročino. Nisem mogel razumeti, odkod tako visoka temperatura, saj se nismo nahajali v tropični coni! Pod vodo pa je tudi tam taka vročina izključena. Vročina je postajala tako neznosna, da sem moral sleči svoj jopič iz bissusa. Pogledal sem na manometer. Kazal je 60 čevljev globine. Že sem hotel salon zapustiti, ko vstopi kapitan. Pogledal je termometer in dejal:

»42 stopinj!«

»To čutim, gospod kapitan, ako se bo vročina še stopnjevala, sploh ne bo več mogoče prestat.«

»Če bo postalo prehudo, se bomo enostavno oddaljili.«

»Ali je to v naši moči?«

»Vsekakor.«

Nato je odprl leče in dejal:

»Poglejte!«

Videl sem, kako je voda okoli »Nautilusa« vrela kakor v kotlu. Po vodi so pluli oblaki žveplene pare. Ko sem se z roko dotaknil šipe, sem jo moral hitro potegniti nazaj, da se ne bi opekел.

»Kje se nahajamo?« sem vprašal.

»Pri otoku Santorin, gospod profesor,« je odgovoril kapitan, »in sicer ravno v kanalu, ki loči otok Nea Kameni od otoka Palea Kameni. Hotel sem Vam nuditi čudoviti prizor podmorskega ognjenika.«

»Saj učenjaki menijo, da je tvorba teh otokov zaključena.«

»O kakšnem zaključku tvorjenja v vulkaničnih pasovih ne more biti nikoli govora,« je odvrnil kapitan Nemo; »v notranjosti zemlje ogenj deluje neprestano. Že leta 19. po Kristusu je, kakor nam pričaata Cassiodorus in Plinius, nastal novi otok, Theia, to je Božanstveni, na istem mestu, kjer sta se nedavno dvignila oba imenovana ostrova iz morja. Potem se je Theia pogreznila pod vodo, da se leta 69. vnovič dvigne in potem zopet izgine. Od tistega časa do danes je podzemsko delovanje ognja res počivalo. 3. februarja 1868 pa se je dvignil med žveplenimi parami iz morja zopet nov otrov blizu Nea Kameni, ki so mu dali ime otok sv. Jurija. 6. februarja se je ta otrov zlil z Neakamenskim v enega. Sedem dni nato, 13. februarja, se je iz vode prikazal otok Afroessa, ki je pustil med seboj in Nea Kameni kanal, širok 10 metrov. Ko se je to godilo, sem bil v tem morju in sem lahko ves potek tega pojava zasledoval. Otok Afroessa, ki je bil čisto okrogel, je meril 300 čevljev v premeru in je bil 30 čevljev visok. Obstojal je iz zmesi črne steklenaste lave in živca. Končno se je 10. marca tik Nea Kameni dvignil iz morja še en otrovček, ki so ga krstili z Reko, in odslej tvorijo ti trije otrovi, ki so se med seboj združili, en sam otok.

»In v katerem kanalu se nahajamo sedaj?«

»Tukaj,« je odgovoril kapitan in pokazal točko na karti otočja, »vi vidite, da sem vse nove ostrove vrisal.«

»Toda ta kanal se bo nekega dne napolnil?«

»Zelo verjetno, gospod Arronax, kajti od leta 1866. dalje se je nasproti luki sv. Nikolaja na Palea Kameni dvignilo iz morskega dna osem malih otrovov. Iz tega sledi, da se bosta Nea Kameni in Palea

v kratkem času združila v eno celoto. Kakor v Tihem Oceanu nastajajo novi deli zemlje po podmorskem delovanju koral, tako se tukaj lice zemlje izpreminja po ognjenih silah. Le pogledjte še v morje!»

Stopil sem zopet k oknu. »Nautilus« se je bil ustavil. Vročina je bila neznosna. Iz razbeljenega belega morja je bilo med tem zaradi neke železne soli nastalo naravnost rdeče morje. Kljub temu, da je bil »Nautilus« od vseh strani hermetično zaprt, sem začutil neznosen smrad žvepla in sem zagledal škrlatostordeče plamene, kojih blesteči svit je popolnoma pokrila električno luč naše podmornice. Bil sem ves poten in začelo me je dušiti.

»Nemogoče je ostati dalje v tem vrelem kotlu.«

»Imate prav,« je odvrnil kapitan in dal primerno povelje. »Nautilus« se je okrenil in se oddaljil od ognjišča, kateremu ni mogel kljubovati. Po preteku četrte ure smo bili na površini morja in zajemali svežo sapo.

Dne 16. februarja je »Nautilus« na višini otoka Čerigo, kjer se je bila v starem času rodila iz morske pene Venera, zapustil grški arhipelag, potem ko je obplul rt Matapan.

DEVETO POGLAVJE.

Zaliv Vigo.

16. februarja zvečer smo pluli med Sicilijo in obaljo Tunisa v onem stisnjenem prostoru med rtom Bon in Mesinsko ožino, kjer se morsko dno nenadoma dviga. Tukaj se je stvaril naravnost greben, nad katerim leži 17 metrov vode, med tem ko globina na obeh straneh grebena znaša 170 metrov. Da ne bi se v to podmorsko barijero zaletel, je moral »Nautilus« zelo previdno manevrirati.

Pokazal sem Konzulentu mesto na karti Sredozemskega morja.

»Če dovolite,« je dejal Konzulent, »potem bi opomnil, da se zdi, kakor da bi bili Evropa in Afrika med seboj združeni po zemski ožini.«

»Dobro si uganil dečko,« sem odgovoril. »Ta podzemska ožina zapira morsko ožino Libije, in kakor so dokazala merjenja, sta bili obe celini nekdanj združeni med rtom Bon in Furina. Pripomniti moram, da se podobna barijera nahaja med Gibraltarjem in Ceuto, tako da je v pradavnini Sredozemsko morje bilo ogromno jezero.«

»Kaj pa bi bilo,« je dejal Konzulent, »če bi nekega dne vulkanske sile obadva grebena dvignile na vodo?«

»To ni zelo verjetno, Konzulent, kajti moči podzemskega ognja počasi ugašajo. Vulkani, ki so bili v prvi dobi obstoja zemlje zelo številni, polagoma ugašajo, toplota v sredini zemeljske krogle pojema in temperatura spodnjih plasti vsako stoletje bolj pada, in sicer na račun naše zemlje, kajti ta toplota je njeno življenje.«

»Saj imamo solnce.«

»Solnce ne zadostuje, ljubček moj. Ali more solnce podeliti toploto mrliču?«

»Ne verjamem.«

»Torej vidiš. Zemlja, dragi moj, bo nekega dne mrtev trup, neobljuden kakor luna, ki je svojo lastno toploto že davno izgubila.«

»V kolikih stoletjih?« je vprašal Konzulent.

»V nekoliko stotisočletjih.«

»No, potem imamo še dosti časa,« je odgovoril moj sluga, »da dokončamo svoje potovanje, če nam Ned Land ne napravi kakšnega zlodja.«

V noči od 16. na 17. februar smo dospeli v ono drugo kotanjo Sredozemskega morja, ki je ponekod do 3000 metrov globoka. Pod pritiskom svojega vijaka se je »Nautilus« potapljal do najglobljih plasti morja. Tukaj se našim očem niso nudili prizori naravnih čudes, pač pa strahovit pogled na žrtve neštetihs nesreč, ki se v tem delu Sredozemskega morja dogajajo. Koliko ladij se je potopilo na poti od alžirske obali do obali Provanse. Videl sem ruševine za ruševinami, ki so deloma bile že popolnoma preraščene s koralami, deloma prevlečene samo z debelo plastjo rje. Tu so ležala sidra, topovi, deli strojev, kotli, ladijski

trupi, nekateri z gredljem navzgor, drugi z gredljem navzdol. Nad vsem tem kaosom pa je vladala globoka tišina.

18. februarja okoli 3. ure popoldne je bil »Nautilus« ob izlivu Gibraltarske morske ožine — par minut pozneje so nas že nosili valovi Atlantskega oceana. »Nautilus« je imel sedaj za seboj skoro deset tisoč morskih milj poti — več nego znaša premer zemeljske krogle — ki smo jo bili premerili v treh mesecih in pol.

Kam nas je vodil krmar? Kaj nas je še čakalo?

Kakor hitro smo imeli Gibraltar za seboj, je vzplul »Nautilus« zopet na površino, tako da smo se zopet mogli sleherni dan na krovu sprehajati. V razdalji 12 milj smo zagledali rt San Vincent, ki je najjužozapadnejša točka španskega poluotoka. Bril je precej močan jug. Morje je bilo zelo razburkano in valovi so tako hudo butali v »Nautilusa«, da je bilo komaj mogoče ostati na ploščnatem krovu, ki ga je voda oblivala. Odšel sem v svojo kabino, Konzulent istotako, Kanadec pa mi je sledil mračnega obraza. Ko so se vrata za njim zaprla, se je usedel in me molče motril.

»Prijatelj Ned,« sem ga ogovoril, »jaz vas razumem, toda vi niste nič krivi. »Nautilus« je plul v takih okoliščinah, da je bil pobeg popolnoma nemogoč.«

Nekaj časa me je Ned Land še motril, potem pa je vzkliknil:

»Danes zvečer poskusimo!«

Bil sem tako presenečen, da mu nisem mogel odgovoriti.

»Saj smo se dogovorili,« je Kanadec nadaljeval, »da porabimo prvo ugodno priložnost. Priložnost je tu! Danes zvečer nas bo ločevalo od španske obale le par milj. Veter piha z morja. Jaz imam vašo besedo, gospod Arronax, in se zanašam nanjo.«

Ker sem še vedno molčal, je Kanadec vstal in stopil bliže:

»Danes zvečer torej,« je dejal, »ob 9. uri — Konzulent je že obveščen. Kapitan bo sedel v svoji

knjižnici ali pa že počival. Niti strojniki niti matrozi nas ne bodo videli. Jaz in Konzulent bova stala ob srednjih stopnicah; vi, gospod Arronax, boste čakali dva koraka daleč v knjižnici in boste pazili na moje znamenje. Vesla, jambor in jadro leže v čolnu. Celo z živežem sem ga opremil. Vse je pripravljeno. Torej zvečer!»

»Morje je zelo nemirno,« sem pripomnil.

»Priznavam, toda treba je tvegati,« je odgovoril Kanadec. »Svoboda ni zastoj. Čoln je trden in par milj z vetrom v hrbtu ni tako huda stvar. Če bo šlo le količkaj po sreči, bomo med deseto in enajsto uro že počivali na španskih tleh. Torej na svidenje!« In je odšel.

Presneti dedec, še časa za premislek mi ni dal! Tak trmoglavec! Toda, ali ni imel popolnoma prav? Kam nas bo pa ta kapitan še zapeljal! Nisem imel pravice, da branim svojima tovarišema, da se rešita, pa tudi jaz bi bil nespameten, če bi jima ne sledil.

Ko sem tako ugibal, sem začul žvižg, kar je pomenilo, da so se napolnjevale shrambe, in kmalu se je »Nautilus« potopil pod gladino.

Ostal sem v svoji kabini, kajti nisem hotel, da bi srečal kapitana in se izdal. Bil sem namreč močno razburjen. Dvakrat sem bil že pogledal kompas, ali nas kurz pelje bliže k obali ali nasprotno. Ugotovil sem, da se ji približujemo. Treba se je bilo pripraviti na beg.

Odkar smo zapustili otok Santorin, se s kapitanom nisva več videla. Bil sem radoveden, ali se bova pred begom slučajno še v zadnjič srečala? Tega sem se bal in to sem želel obenem. Poslušal sem, ali ne hodi morebiti po svoji sobi, ki je ležala tik moje. Nič! Niti najmanjšega šuma ni bilo slišati. Soba je bila prazna.

Vprašal sem se, ali se kapitan Nemo sploh nahaja na ladji. Od one noči namreč, ko je v grških vodah odstal čoln s podmornice, so me obhajale čudne misli o kapitanu. Vedno bolj sem bil namreč prepričan, da ima le izvestne zveze s celino. Kateri-

krat ga po cele tedne nisem videl. Kaj je neki delal ves ta čas?

Dan se mi je zdel strašno dolg. Jed so mi, kakor navadno, prinesli v kabino. Teka nisem imel nobenega. Še 120 minut je manjkalo do trenutka, ko bi se moral pridružiti Ned Landu in Konzulentu, da pohitimo na ploščad. Moje razburjenje je naraščalo in srce mi je silno bilo. Manj me je vznemirjala misel, da se nam predrzno podjetje ponesreči, nego strah, da nas zalotijo, še preden bi stopili na ploščad, in da me kapitan pozove na odgovor. Kajti z njim se ni bilo šaliti — to vemo.

Zadnjikrat sem hotel posetiti salon in še enkrat občudovati zaklade, ki so bili tam nakopičeni. Na moje začudenje so bila vrata v salon napol odprta. Nehote sem stopil korak nazaj. Ako je bil kapitan v svoji kabini, me je mogel videti. Toda slišal nisem nobenega šuma ter stopil bliže. Soba je bila prazna. Odprl sem vrata in vstopil v salon. Tu sem videl viseti na stenah bakrореze, ki jih pri svojem prvem posetu nisem bil zapazil. Bili so to portreti velikih mož, kojih življenje je bilo posvečeno uresničenju velikih idej: Kosciuszka, Bokarisa, Leonide moderne Grčije, O' Connella, Washingtona, Lincolna, Italijana Manina in celo Johna Browna, mučenika osvobodjenja sužnjev. Kakšna zveza je bila med temi velikimi možmi in idejami kapitana Nemo? Ali bi morebiti mogli ti portreti rešiti uganko njegovega skrivnostnega življenja? Ali je morebiti igral tudi on kakšno vlogo v političnih in socialnih pretresih zadnjih desetletij?

Ura je bila osem. Ti udarci so me zbudili iz mojih sanj. Hitel sem iz salona na hodnik. Tu so obvisale moje oči na kompasu. Kurz je bil še vedno sever. Brzinomer je kazal zmerno hitrost, manometer pa je kazal globino približno 60 čevljev. To so bile ugodne okolnosti za uresničenje našega pobega.

Stopil sem zopet v svojo sobo in se hitro oblekel. Nadel sem nepredorne škornje, čepico iz kožuha vidre in jopič iz bisusa, ki je bil podložen s tjulnjevim kožuhom.

Nekaj minut pred deveto uro sem pritisnil uho na ključavnico kapitanove kabine. Nisem čul nobene šuma. Stopil sem iz svoje sobe in se zopet napotil v salon, ki je bil napol temen, toda prazen, odprl vrata v knjižnico, se postavil k vratom, ki so vodila na osrednje stopnice, ter čakal na znamenje Ned Landa.

V tem hipu se je začel vijak vrteti počasneje. Nato se je popolnoma ustavil. Kaj je to pomenilo? Ali je to bilo nam v korist ali v škodo? Nisem si mogel odgovoriti. Tišino so motili samo udarci mojega srca. Naenkrat sem začutil, da smo se nalahno nekam zaleteli. »Nautilus« se je bil gotovo zapičil v morsko dno. Moj nemir je rasel. Znamenja Kanadca nisem čul. Že sem hotel hiteti k Ned Landu in ga rotiti, naj opusti svojo namero, kar so se odprla vrata v salon in na pragu se je prikazal kapitan Nemo. Ko me je videl, me je ljubeznivo nagovoril:

»Gospod profesor, ravno vas sem iskal. Ali poznate zgodovino Španije?«

Od presenečenja mu nisem mogel dati odgovora. Ponovil je vprašanje.

»Ne posebno,« sem odgovoril.

»Vidite, česa vse naši učenjaki ne vedo!« Potem je dostavil: »Prosim, sedite. Povedal vam bom zanimiv dogodek iz te zgodovine.«

Kapitan se je usedel na divan. Mehanično sem se usedel poleg njega.

»Bilo je l. 1702«, je začel kapitan Nemo. »Znano je, da so se takrat Nizozemska, Avstrija in Anglija v španski nasledstveni vojni bojevale zoper kralja Ludovika XIV. Španija ni imela ne vojakov ne matorcov. Denarja pa ji ni manjkalo, in njeno brodovje, napolnjeno zlata in srebra, je bilo na poti iz Amerike v spremstvu francoskih vojnih ladij. Špansko brodovje, ki je štel 23 ladij, je zaplulo pod poveljem admirala Chateau-Renauda v lukso Vigo, kjer je Cadix blokiralo angleško brodovje. V lukso Vigo pa, ki je zelo nezaščitena, so brodovje napadli Angleži, in ko je Chateau-Renaud videl, da Angležem ne bo kos, je svoje ladje potopil na dno. To se je zgodilo

22. oktobra 1702 — no, in mi, gospod Arronax, se nahajamo sedaj na dnu luke Vigo. Vi imate sedaj priliko, da vidite ogromne zaklade, ki so tukaj na dnu pokopani.«

Kapitan je vstal. Jaz sem mu sledil. Salon je bil teman, toda skozi leče so se svetili morski valovi. Naslonil sem se na steklo.

Okoli »Nautilusa« je bilo morje v premeru pol milje močno razsvetljeno. Na peščenih tleh so stali matrozi, odeti v potapljaško obleko, in so izpraznjevali napol segnite sodove in razbite zaboje. Železne in srebrne palice, denarji in dragoceni kamni so romali iz rok v roke in romali tja na krov »Nautilusa«. Zdaj sem razumel. To je bilo pozorišče bitke 22. oktobra 1702 — tukaj so bile potopljene ladje, naložene z zlatom. Tukaj je kapitan Nemo vsakokrat, kadar je priplul semkaj, natovoril svojega »Nautilusa« z milijoni, ki jih je bog ve v kakšen namen potreboval. Zanj je bila Amerika pred 150 leti poslala v Španijo svojo dragoceno kovino. On je bil dejanski naslednik vseh teh zakladov, ki so jih bili Španci osvojili od Inkov.

DESETO POGLAVJE.

Izginula celina.

29. februarja zjutraj je stopil Kanadec v mojo sobo. Na to sem bil pripravljen. Ned Land je bil zelo pobit.

»Kaj pravite, gospod profesor?« je začel.

»Kaj naj rečem, Ned? Usoda je bila proti nam.«

»Da, prokleti kapitan je svojo ladjo potopil ravno v trenutku, ko smo se pripravljali, da zbežimo.«

»Dragi moj, imel je opravka pri svojem bankirju.«

»Pri svojem bankirju?«

»Da, pri svojem bankirju ali prav za prav v svoji banki. Mislim namreč Ocean, kjer so bogastva bolje spravljena, nego v najbolj trdni kasi kateregakoli finančnega ministra na kopnem.«

Nato sem pripovedoval Kanadcu dogodke, ki so se bili odigrali prejšnji večer, nadejajoč se, da ga bom s tem odvrnil od njegovih misli na pobeg. Toda zaman, kajti Ned me je sicer z zanimanjem poslušal, je pa preklinjal naprej kapitana in pa usodo, ki nas je privedla na bivše bojišče med špansko-francoskim in angleškim brodovjem ravno tedaj, ko smo mislili zbežati.

»Sicer pa stvar s tem nikakor ni končana«, je rekel. »Smo imeli pač smolo. Drugič bomo imeli več sreče in od današnjega večera bomo še bolj...«

V kakši smeri plove ‚Nautilus‘?« sem vprašal.

»Ne vem«, je odgovoril Ned.

»Opoldne bomo videli.«

Kanadec se je vrnil v svojo kabino h Konzulentu. Ko sem se odel, sem odšel v salon. Kompas je kazal, da plovemo v smeri jug-jugo-zapad. Obratili smo torej Evropi hrbet. To je bilo slabo znamenje.

Nestrpno sem čakal, kdaj bo častnik določil lego ladje. Okoli pol 1 ure so se shrambe za vodo izpraznile in naša podmornica je zopet vzplavala na površje. Hitel sem na ploščad. Neda tam ni bilo. Nikjer ni bilo več videti kopne zemlje. Povsod se je razgrinjalo samo neskončno morje. Na obzorju je bilo samo nekaj jader, ki so najbrže hitela proti rtu. Nebo je bilo pokrito z oblaki. Častnik je določil lego, ko pa je morje postajalo viharo, smo odšli v svoje kabine, okna so se pa zaprla.

Ko sem uro pozneje pogledal na karto, sem videl, da smo se nahajali najmanj 100 milj daleč od obali. Zato na pobeg ni bilo niti misliti, naj je bil Kanadec zaradi tega še tako divji.

Ob 11 ponoči me je nenadoma obiskal kapitan.

»Predlagam Vam zanimiv izlet,« je dejal.

»Kam pa?«

»Doslej ste obiskali podmorsko ozemlje samo podnevi in ob solnčni luči. Ali ne bi bilo imenitno, če bi napravili sedaj izprehod ponoči?«

»Popolnoma soglašam.«

»Toda izprehod bo zelo naporen, to Vam povem. Veste, da pod morsko gladino ni cest.«

»Nič ne de. Jaz sem pripravljen.«

»Torej kar pojdimo. Takoj bomo nadeli potapljaško obleko.«

V garderobi sem videl, da nas ne bo nihče spremljal, niti moji tovariši, niti kdo od posadke. Nadeli so nama shrambi za zrak, žarnic pa nismo vzeli s seboj, ker je kapetan dejal, da nam ne bodo ničesar koristile. Nad tem sem se jako začudil, nisem pa mogel ničesar odgovoriti, kajti glava kapetanova je bila že izginita v kovinskem šlemu.

Približala se je polnoč. V morju je vladala črna tema, toda kapetan Nemo je pokazal v daljini rdečo piko, ki je svetila nekako dve milj daleč od »Nautilusa«. Nisem si mogel razlagati, kakšen ogenj naj bi gorel pod morjem. Sicer je dajal le slabo svetlobo, vendar pa toliko, da res nisem rabil Ruhmkorffovih aparatov. Krepko sva podvizala korake, pa sva le počasi prodirala, kajti često se nam je noga udirala v kotanje. Nad seboj sem začul šum, katerega si nisem mogel razlagati. Toda kmalu sem opazil, da nad morjem dežuje. Žazdelo se mi je, kakor da sem premočen. To je bilo seveda jako smešno, je pa popolnoma razumljivo, če pomislimo, da se v potapljaški obleki mokrota obdajajočega morja ne čuti in človek misli, da se nahaja v atmosferi, ki je bolj gosta nego atmosfera zemlje.

Po poldrugournem maršu so tla postajala kamnita. Meduze so tla lahko razsvetljevale. Rdeča svetloba, ki nam je bila za vodnico, pa je čedalje bolj naraščala, kakor da bi bilo vse v plamenih. Bil sem seveda silno radoveden, kaj naj to pomeni. Pot je postajala čedalje bolj svetla. Naenkrat sem zapazil, da je svetloba prihajala z vrha gore, ki je bila nekako 800 čevljev visoko. Toda, kar sem videl, je bil samo odsvit, ki so ga odbijale kristalne plasti vode. Ognjenik sam se je moral nahajati na nasprotnem pobočju. Kapitan je skozi labirint kamnov stopal popolnoma sigurno. Bilo je jasno, da je bil to pot pre-

meril že večkrat. Sledil sem mu z neomajnim zaupanjem.

Ob 1 po polnoči sva dospela do pobočja gore. Zdaj sva morala skozi mogočen gozd. Gozd je obstojal iz dreves, ki so bila pod vplivom vode popolnoma okamenela. Spoznal sem, da so bile to nekoč smreke. Občutkov, ki so me spričo tega nenavadnega prizora obhajala, ne morem z besedami popisati. Plezala sva po skalah, ki so se pod nama podirale. Na desno in levo so zijali temni prepadi. Plezanje je postajalo čezdalje bolj nevarno, toda pogumno sem sledil kapitanu Demu, ki je stopal z največjo sigurnostjo.

Dve uri po odhodu iz «Nautilusa» smo imeli gozdnati pas že za seboj in 100 čevljev nad našima glavama se je dvigal vrh gore. Zdaj smo stopali sredi okamenelega grmičevja. Pod našima nogama so švigale ribe, kakor tiči sredi grmičevja. V brezštevilnih kotanjah in luknjah sem zapazil bitja, ki so zbujala grozo in gnus. To so bili strahotni polipi, ogromni morski pajki in pošastni skoluparji; ponekod je gomazelo tako kakor da se prepleta med seboj kup najostudnejših kač in črvov ter bitij, oboroženih z ogromnimi škarjami. Vmes pa so svetile brezbrojne pike in pičice. Kakšen pošasten svet se mi je tu odkrival? Kakšnemu redu živali so pripadali ti členonožci? Koliko stotisočletij so živeli in se plodili?

Nisem smel postajati. Kapitan Nemo, kateremu ta pošastna bitja niso bila ničesar novega, se po njih ni oziral. Obstali smo na prvi plošči, kjer so me čakala nova iznenadenja. Točno sem videl obrise slikovitih ruševin, katere očividno niso pohajale iz rok Stvarnika, ampak so bile zgrajene od človeka. Bili so to neskončni kupi kamenja, iz katerega se je sem ter tja dvigala kakšna porušena palača, ali stebrovje templjev, poraščenih s prekrasnimi koralami kakor od najbujnejšega in najpestrejšega cvetja.

Kje smo bili? Kam me je privedla muhavost kapitana Nemo?

Rad bi ga bil vprašal. Ker tega nisem mogel, sem ga zagrabil za roko. On pa je samo zmajal glavo

in pokazal na zadnji vrh gore, češ: »Le naprej! Ne ustavljajmo se!«

Sledil sem mu s skrajnim naporom in v par minutah smo bili na vrhu. Pogledal sem doli na pobočja, ki smo jih bili preplezali. Gora se je dvigala samo 7 do 800 čevljev nad ravnino. Toda na nasprotni strani se je dvigala dvakrat više nad dnom Atlantiškega oceana. Kakih 50 čevljev pod vrhom je velik krater bljuval iz sebe sredi dežja kamna in žindre cele reke lave, ki se je kakor ognjen vodometa razlivala po pobočju v morje. Ta prizor je bil veličastnejši, kar si more človeška domišljija predstavljati. Kakor ogromen svetilnik je ognjenik razsvetljeval podmorsko dolino do skrajnih meja obzorja.

Dejal sem, da je podmorski krater bruhal lavo, ne pa ogenj. Ako naj nastanejo plameni, je treba kisika iz zraka, zato se pod vodo plameni ne morejo tvoriti. Toda lava se more v vodi vneti do rdečkaste razbeline in se razbliniti počasi v soparo. Tekoča lava je tekla po pobočju do dna, ki je bilo zavito v gosto belkasto meglo.

Na drugi strani sem pa videl v globokem brezdnu pod seboj zasuto mesto z razbitimi strehami, porušenimi templji in napol porušenimi oboki in shrambami. Na tleh so ležali razbiti stebri, ki so kazali mirne črte etruškega sloga. Zapazil sem tudi ruševine ogromnega kamenitega vodovoda in Akropole, v sredi katere je sameval Pantheon, pa ostanke pristaniškega zidu, kakor da je to bila luka, v kateri so bile usidrane trgovske in vojne trovéselne ladje. Videle so se tudi ruševine okoliških krajev, puste, široke ulice in kamni, ki so moleli iz globokega morskega blata iz lave in prod.

Kaj je to neki bilo? Bil sem tako razburjen, da sem si hotel jekleni obroč strgati z vratu.

Toda kapitan Nemo me je pomiril. Stopil je k meni in me zagrabil za roko. Potem je pobral ploski kos krede in zapisal na črno bazaltno skalo besedo:

Atlantis.

Kakor blisk se je zasvetilo v moji glavi! Pred mojimi očmi se je torej razprostirala Atlantis, tista bivša celina, ki se je nekoč pogreznila v morje, o kateri nam poročata Theopomp, ki jo imenuje 'Meropis', in Plato, ki ji je dal ime Atlantis; o kateri trdijo Origenes, Porphyrios, Jamblichos, Anville, Malte-Brun in Humboldt, da ne obstoja, dočim njen obstoj odločno zagovarjajo Plinius, Ammianus, Marcellinus, Tertullianus, Engel, Tournefort in Buffon. Meni ni bilo treba dokazov iz knjig, zakaj videl sem jo zdaj z lastnimi očmi in se mogel prepričati, katere sile so povzročile katastrofo, zaradi katere se je vsa celina pogreznila v morje. Bile so strašne sile podzemskega ognja, ki tudi sedaj po tolikih tisočletjih ni miroval. Pod goro je šumelo in kipelo, luna pa je z bledim svitom, prodirajočim skozi vodo, razsvetljevala pokopano mesto. Bil je le slaboten svit, ki je pa imel nepopisen učinek.

Kapitan je pomignil, nakar smo se obrnili nazaj. Kmalu sem videl luč »Nautilusa«, ki nam je svetila kakor zvezda. Ko so se prvi žarki jutranje zarje dotikali vodne gladine, smo bili zopet na krovu.

ENAJSTO POGLAVJE.

Podzemski premožovni skladi.

D drugega dne, 20. februarja, sem se zaradi velike utrujenosti zbudil šele okoli opoludne. Instrumenti so mi pokazali, da »Nautilus« plove še vedno v južni smeri 100 metrov globoko s hitrostjo 20 milj na uro. Ko me je obiskal Konzulent, sem mu opisal utopljeni svet, ki sva ga bila pretekle noči obiskala s kapitanom. Ko so se okna odprla, si ga je tudi Konzulent mogel ogledovati. »Nautilus« je plul komaj kakšnih deset metrov nad celino Atlantide liki zrakoplov. Do noči sva s Konzulentom sedela pri oknih.

Konzulent je bil odšel že spat. Sedel sem v salonu sam. »Nautilus« je plul počasneje. Zdaj se je potapljal globlje, zdaj zopet dvigal, kakršen je bil

pač teren pod njim. Semintja sem videl skozi kristalno vodo svetiti se to ali ono zvezdo.

Bil bi ostal še dolgo pri oknu ter občudoval lepoto morja in neba, ako bi se ne bila okna iznenada zaprla. Napotil sem se v svojo kabino. »Nautilus« se ni več ganil. Vlegel sem se v posteljo. Bila je že osma ura zjutraj, ko sem drugega dne vstopil zopet v salon. Pogledal sem manometer in ugotovil, da se »Nautilus« nahaja na površju vode. Slišal sem tudi korake na ploščadi.

Vendar pa nisem čutil nobenega pozibavanja, iz katerega bi se dalo sklepati, da se ladja nahaja na površju. Stopil sem k oknu. Zapahi so bili odprti. Mesto svetlobe dneva pa mi je sijala nasproti popolna tema. Kje smo se neki nahajali? Ali je mar bila noč? Ne, kajti nobena zvezda ni svetila. Naenkrat sem začul za seboj glas kapitana.

»Kapitan, kje se neki nahajamo?«, sem ga vprašal.

»Pod zemljo, gospod profesor.«

»Pod zemljo?«, sem vzkliknil. »Saj »Nautilus« vendar plava!«

»Le počakajte malo, vse se bo razjasnilo. Kmalu se bo zasvetil naš žaromet in uganke se bo razrešila.«

Odšel sem na vrhnji krov in čakal. Bilo je tako temno, da nisem videl niti kapitana. Ko sem pogledal navpično navzgor, sem zapazil nedoločen, mračen svit, ki je sijal skozi okroglo luknjo. Zdajci se je naenkrat zasvetil žaromet in pred njegovo jarko svetlobo je blede svit nad menoj ugasnil. Nekaj časa sem bil, oslepljen od električne svetlobe, zaprl oči. Ko sem zopet pogledal, sem videl, da »Nautilus« mirno počiva na jezeru, ki je bilo obdano od skalnatega obroča, ki je meril kaki dve milj v premeru. Manometer je kazal, da je nivo jezera moral biti enak nivoju zunaj skalnatega obroča, kajti na vsak način je med tem jezerom in morjem obstojala zveza. Visoke skale, ki so se vzbočale nad nami, so tvorile narobe obrnjen lijak ogromne višine, ki je znašala 5600 metrov. Na koncu je bila ona okrogla odprtina,

ki sem jo bil preje videl in skozi katero je sijala k nam brez dvoma svetloba dneva na zemlji.

»Kje se nahajamo?«, sem vprašal kapitana.

»V sredini ugaslega vulkana, katerega je po ogromni nastali razpoki preplavilo morje. Med tem, ko ste vi spali, gospod profesor, je »Nautilus« zaplul v to jezero skozi naraven kanal, ki vodi vanj skozi goro deset metrov pod površino oceana. To je naravnost idealna luka, da sigurnejše nikjer drugod na vsej zemeljski celini ne najdete.«

»To je res, kapitan,« sem odgovoril, »tukaj sredi vulkana vas gotovo nihče ne najde.«

»Mislim da ne. Tudi skozi odprtino bivšega kraterja se ne more spustiti k nam nihče. Kakih 100 čevljev bi že prišel, dalje pa ne, ker se stene potem nagibajo poševno navzdol v obliki navzdol obrnjenege lijaka. Našel sem ta vulkan, ki spada k enemu izmed onih mnogoštevilnih otokov, s katerimi je to morje posejano, čisto slučajno. Ta gora mi je storila že neprecenljive usluge.«

»Šaj naš »Nautilus« ne potrebuje nobenega pristanišča.«

»To je že res, gospod profesor, toda moja podmornica rabi elektrike, da jo goni naprej. Za elemente svojih baterij rabi natrij, tega pa morem proizvajati samo iz premoga. Premog pa se nahaja v premogovnih skladiščih, kakor veste. Ravno na tem mestu, kjer se zdaj nahajamo, pokriva morje cele gozdove, ki so bili v pradavnini preplavljeni in ki danes predstavljajo zame neizčrpljivo zakladnico premoga.«

»Vaše moštvo opravlja torej tukaj rudarske posle?«

»Se razume. Tukaj kopljejo moji matrozi, odeti v potapljaško obleko, premog s krampom in pikoni. Kadar tukaj premog zažgem, da dobim iz njega natrij, potem uhaja dim skozi krater, in če kdo to zunaj na oceanu zapazi, misli, da ognjenik še deluje.«

Zdaj sta prišla na ploščišče Konzulent in Ned Land, ki sta se čudila, ko sem jima povedal, kje se nahajamo. Kapitan je stopil k nam in dejal, da lahko

napravimo sprehod okoli jezera, ako hočemo. Ta predlog smo sprejeli in smo se potem, ko smo po-
južinali, s čolnom napotili na kopno. Med vznožjem
kraterjevega pobočja in jezerom je bila peščena
obal, ki je merila kakšnih 500 čevljev. Pesek je se-
stojal iz sljude, ki se je dvignila kakor prah, ki se je
čarobno svetil v luči »Nautilusovega« žarometa. Nad
nami so se dvigale stene iz skalnate lave in plovca.
Čim bolj smo se približali stenam kraterja, tem bolj
se je prod dvigal, in kmalu smo dospeli do vznožja,
kjer smo zapazili naravne steze, ki so vodile strmo
navzgor. Na predlog Ned Landa smo začeli stopati
po stenah ognjenikovega žrela proti vrhu nad nami.
Pot je postajala strmejša in strmejša. Začeli smo
plezati, zdaj po kolenih zdaj po trebuhu. Najprej
smo plezali po konglomeratih in trahitih, potem pa
se je začel črni bazalt, vmes pa so se vili žlebi ohla-
jene lave. Semintja se je razprostiralo žveplo. Ker
smo se dvigali višje, nas je čedalje bolj obsevala
svetloba, ki je prodirala skozi odprtino žrela. Ko
smo se bili dvignili kakih 250 čevljev, smo se morali
naenkrat ustaviti, zakaj stene so se tako zelo na-
gnile, da je bilo nadaljnje plezanje izključeno. Začeli
smo obhod okoli pobočja. Na črti, na kateri smo se
sedaj nahajali, se je že začelo rastlinsko carstvo.
Spoznal sem evforbije in heliotrope, katerih pa
solnčni žarki niso nikoli zadevali, tako da so nji-
hovi cvetovi bili čisto blede in so komaj dišali. Tudi
kakšno bolehalo krizantemo sem videl poganjati ob
dolgolistnatih aloah. Kar nas je pa najbolj razve-
selilo, so bile drobčane vijolice, kojih slabotni vonj
smo z naslado vdihavali. Na nekem mestu je rasel
cel gozdiček močnih zmajevcev. Naenkrat je zakli-
cal Ned Land:

»Gospod profesor, pogledjte čebelnjak!«

»Kaj?« sem neverjetno vzkliknil.

»Čebelnjak, čebelnjak«, je odgovoril Kanadec,
»okoli pa brenčijo prave čebele!«

Stopil sem bliže in videl, da ima Kanadec prav.
V odprtini nekega debla so bile čebele napravile
čebelnjak. Ned Land je odtrgal nekaj listov, postr-

gal nekoliko žveplenega prahu in kup zažgal. Na ta način je Ned Land dobil nekaj funtov medu, ki si ga je vtaknil v žepe.

Ko smo pogledali pod se, smo videli jezero, ki je bilo v celoti razsvetljeno od »Nautilusa«. Gladina je bila mirna kakor steklo. Okoli ladje in na obali so tekale sem in tja sence. To so bili matrozi, ki so v gori kopali premog in ga donášali na ladjo. Ko smo stopali dalje, smo zapazili, da se nahajajo v žrelu tudi ptice roparice, ki so si v njem zgradile gnezda. Zapazil sem belotrebušne skobce in hreščeče kanje.

Na pobočjih so se sprehajale tudi lepe, debele droplje, ki so naglo zbežale, ko smo se jim približali. Ko sem pogledal navzgor skozi žrelovo odprtino, sem zapazil oblake, ki jih je veter podil nad nami. Pol ure pozneje smo bili zopet na obali, kjer je rastel gost morski janež. Ned ga je nekaj natrgal, ker dobro služi za vkuhanje sadja. Favna je bila na obali zastopana po želvah, jastogih, brezkleščnatih račkih in nešteti školkah ter polžih. Na mestu, kjer smo stali, se je odpirala pred nami krasna jama. Šli smo vanjo ter se zleknili po pesku. Kanadec je začel zopet razmišljati o tem, kdaj bi se nam nudila zopet priložnost, da pobegnemo. Nato se je nas vseh polotila čudna dremota. Zaspal sem. Naenkrat me je zbudil glas Konzulenta.

»Vstanite, vstanite,« je klical moj sluga.

»Kaj pa je?«, sem vzkliknil in se dvignil.

»Voda!« je zaklical Konzulent.

Res je bila voda vdrla v jamo. Komaj smo se rešili. Ko smo bili zopet na ladji, smo se zavedli, da je bila med tem nastopila plima. Po znanem zakonu se je obenem z nivojem morja zunaj dvigal tudi nivo jezera. Odšli smo v svoje kabine, kjer smo se preoblekli. Bili smo namreč premočeni do pasu. Medtem je bil »Nautilus« že pripravljen za odhod. Toda kapitan Nemo ni dal še nobenega povelja. Ali je hotel počakati noči in se vrniti skozi podmorski kanal čisto skrivaj? Mogoče.

Naj je bilo temu tako ali drugače, drugega jutra je »Nautilus« plul zopet na odprtem morju, oziroma dva metra pod površino.

DVANAJSTO POGLAVJE

Sargasso-morje.

»Nautilus« ni spremenil svoje smeri. Morali smo zaenkrat opustiti vsako upanje, da se vrnemo v evropska morja. Pluli smo po jako zanimivem delu Atlantiškega oceana. Vsak pozna veliki topli tok, ki se imenuje Zalivski tok. Ta tok se začne v kanalih Floride in teče odtod v smeri proti Svalbardskim otokom na severnem tečaju. Preden doseže Mehški zaliv, to je na 44 stopinji severne širine, se razdeli v dva rokava. Glavni rokav teče ob obali Irske proti Norveški, medtem ko drugi rokav na višini Azorskih otokov zavije na jug, tekoč ob afriški obali, nato pa opiše podolgovat oval in se vrne k Antilam. Ta drugi rokav obkroža s svojimi obroči tople vode oni negibni mrtvi del Oceana, ki se imenuje Sargasso-morje in tvori pravo jezero sredi Oceana.

Sargasso-morje pokriva potopljeno Atlantido. Sargasso je špansko ime za morsko halogo. Te alge in haloge prinaša Zalivski tok z evropskih in ameriških obal. Ko je pramec »Nautilusa« rezal to gosto travo, sem opazil med njo prelestne gobaste korale rožnate barve, zelene, rdeče in modre meduze in neko vrsto klobučnjakov, kojih modrikasti klobuk je obrobjen z violetnim vencem. V tem morju šviga ogromna množina rib, ki živijo od alg in školjk. Nato smo se vozili s stalno hitrostjo 100 milj na uro po prostem Oceanu. Nisem več dvomil, da ima kapitan Nemo namen, da plove mimo rta Horn in se vrne v južna morja Tihega oceana.

Ves ta čas sem kapitana le redkokdaj videl, ker je v svoji kabini pridno delal. Morje je bilo kakor izumrlo. Komaj da smo celi dan videli eno ali dve jadrnici s tovorom za Indijo, ploveči proti rtu Dobre nade. Nekega dne so nas zasledovali čolni neke lov-

ske ladje na some, ki je našo podmornico zamenjala z ogromnim eksemplarom kakšnega soma. Kapitanu Nemo se ni ljubilo, da bi tratil svoj čas s kitolovci in je celi zadevi napravil konec s tem, da se je potopil pod gladino. Jaz in Konzulent sva med tem časom studirala ribe. Največ sva videla hrustnic, ki se delijo v tri razrede z nič manj ko dvaintridesetimi vrstami. K njim spada pegasti som, ki je pet metrov dolg, ima ploščnato glavo, širšo od telesa, okroglo repno plavuto in hrbet, ki ima sedem črnih prog; potem tako zvani bisernasti som, ki je pepelkasto-siv in ima samo eno plavuto sredi telesa. Tudi tjulenje smo videli, ki so najbolj požrešna morska žival. Najbolj so nas pa zabavali delfini, ljubki in veseli tovariši, ki so nas ves čas spremljali v velikih jatah kakor volkovi. V resnici so tudi tako požrešni kakor volk. Sila mično je bilo videti, kako so skakali za letječimi ribami, ki so jih ujeli v letu. Naš kurz je še vedno držal na jug. Mislim sem, da bo kapitan Nemo na višini rta Horn zavil na zapad, da bi dosegel vode Tihega oceana in tako končal svojo pot okoli sveta. Toda to se ni zgodilo. Mar je hotel ta strašni človek na južni tečaj?

Kar se tiče Ned Landa, ni več govoril z menoj o poskusu pobega. Bil je sploh čedalje bolj molčeč. Dolgo ujetništvo ga je strašno tlačilo in čutil sem, kako se v njem nabira žolč. Kadar je zagledal kapitana, so se njegove oči divje zasvetile, tako da sem se bal, da ne bi se spozabil.

14. marca me je obiskal skupaj s Konzulentom.

»Rad bi vas nekaj vprašal, gospod profesor,« je začel.

»Kaj pa?«

»Koliko ljudi se po vašem mnenju nahaja na krovu te ladje?«

»Tega še nisem razmišljal.«

»Meni se zdi,« je dejal Ned Land, »da 'Nautilus' ne rabi velike posadke.«

»Kolikor morem jaz presoditi, kakšnih dvanajst ljudi popolnoma zadostuje za krmarjenje naše podmornice.«

»Na ladji pa jih je očividno več.«

»To je zato, ker se na tej ladji ne nahajajo samo pomorščaki, potrebni za krmarjenje, ampak tudi drugi ljudje, ki so kakor kapitan obračunali z zemljo.«

»Jaz mislim,« se je vmešal v pogovor Konzulent, »da bi vi kot profesor lahko izračunali, koliko mož se more nahajati na tej ladji. Če poznate prostornino ladje, potem veste za količino zraka, ki se na ladji nahaja. Veste pa tudi, koliko zraka vsak človek potrebuje za dihanje, in če pri tem še upoštevate, da mora »Nautilus« vsakih 24 ur vzpluti na površino, potem ...«

»No, pa računajmo,« sem dejal. »Vsak človek porabi kisik, ki se nahaja v 100 litrih zraka, v eni uri, torej porabi v 24 urah toliko kisika, kolikor ga je v 2400 litrih. Treba je torej izračunati, kolikokrat 2400 litrov znaka »Nautilus« vsebuje.«

»Pravilno,« je pripomnil Konzulent.

»Ker znaša prostornina »Nautilusa« 1500 ton, in ker tona vsebuje 1000 litrov, zato vsebuje »Nautilus« 1,500.000 litrov zraka, ki jih je treba deliti z 2400.«

Vzel sem v roke svinčnik.

»To da 625. Torej bi zrak, ki ga »Nautilus« vsebuje, zadostoval za 625 oseb za dobo 24 ur.«

»625!«, je vzkliknil Ned.

»Da,« sem odgovoril, »toda jaz sem prepričan, da na »Nautilusu« v resnici ni niti desetina toliko matrozov in častnikov.«

»Še vedno preveč za tri ljudi,« je zašepetal Konzulent.

»Torej vam morem le svetovati, da potrpite, dragi Ned,« sem pripomnil. Konzulent pa je dejal: »Jaz mislim, da kapitan Nemo vendar ne bo mogel venomer pluti proti jugu. Enkrat se mora vendar ustaviti, če ne prej, pa pred ledeno bariero, in se vrniti v bolj kultivirana morja. Takrat bo prišel čas, da zopet poskusimo zbežati.«

Ubogi Kanadec je zmajal z glavo, potegnil z roko preko čela in se molče oddaljil. Konzulent pa mi je dejal: »Veste, gospod profesor, Ned Land trpi tem bolj, ker se nima na ladji s čim baviti. Vi ste pro-

fesor in zato studirate, on pa ni vaje ničesar drugega kakor samo harpuniranja in pa gostiln na domači obali.«

To je bilo res, toda baš tega dne se je Kanadcu nudila priložnost, da se izkaže kot harpunir.

Okoli enajste ure dopoldne je zašel »Nautilus«, medtem ko je plul na površini, med celo tropo kitov. Kit igra ogromno vlogo v zgodovini geografskih odkritij. Kit je dajal Baskom, potem Asturcem, za njimi pa Angležem in Nizozemcem pogum, da so na strastnem lovu za njim na svojih barkah dospeli do severnega tečaja na eni in do južnega tečaja na drugi strani.

Sedeli smo na ploščadi. Morje je bilo mirno. Oktober je bil izredno lep. Pred nami na vzhodnem obzorju je Kanadec zapazil črn hrbet, ki se je zdaj dvigal, zdaj pogrezal. Bil je nekako pet milj oddaljen od »Nautilusa«. Kanadec se je kar tresel razburjenja.

»V teh morjih pač še niste lovili kitov, Ned,« sem vprašal.

»Ne, gospod, samo v severnih morjih, tako v Beringovi kakor v Dawisovi cesti.«

»Torej še nikoli niste videli kitov južnega tečaja?«

»Se bom pa sedaj z njimi seznanil,« je odgovoril Kanadec, »zakaj žival se nam bliža. Pač ve, da mu ničesar ne morem.«

Med tem se je kit bližal bolj in bolj. Med tem pa smo zapazili, da nimamo opraviti z enim samim kitom, ampak s celim tropom. Ned Landa je lomila jeza. »Hudiča,« je zaklel, »taka lepa prilika in mi smo čisto brez moči!«

»Dragi Ned,« je dejal Konzulent, »zakaj ne prosite kapitana, da uprizorimo lov nanj?«

Komaj je Konzulent to izpregovoril, že je Ned hitel po stopnicah, da poišče kapitana. Nisva dolgo čakala s Konzulentom, ko sta se oba že prikazala na krovu. Kapitan Nemo je pazno motril tropo, ki se je prevračala okoli »Nautilusa«.

»To so južni kiti,« je dejal, »naravnost premoženje za kitolovce.«

»Kapitan,« je vprašal Kanadec, »ali ne bi mogli nadnje? Vsaj zato, da ne bi pozabil svojega poklica.«

»Čemu loviti živali samo, da jo uničimo?« je odgovoril kapitan, »saj masti na naši ladji ne moremo rabiti.«

»Zakaj pa ste nam dovolili v Rdečem morju lov na dugonga?«

»Takrat je šlo za to, da dobavimo sveže meso za posadko. V tem slučaju pa bi samo ubijali, da ubijamo. Morije zaradi morije pa ne dovolim. Saj to žival itak tako preganjajo, da bo kmalu izumrla. Pustimo torej kite v miru, saj jih zadosti preganjajo njihovi največji sovražniki, tako zvani kašeloti. Pustimo jih torej živeti.«

Ned Land se je vdal škripaje z zobmi.

Kapitan je še bolj pazljivo motril živali. Potem se je obrnil k meni: »Poglejte tjakaj, gospod profesor, osem milj pod vetrom, tam boste videli več črnih pik.«

»Da, kapitan,« sem odgovoril.

»To so kašeloti, strahovite živali, ki sem jih včasih srečal po 200 do 300 eksemplarjev naenkrat. Spadajo tudi v vrsto kitov. Ti zločinci so res vredni, da jih napademo.«

Kanadec se je pri teh besedah kapitana hitro obrnil.

»Torej mi dovolite, da vzamem harpuno?«

»Ni potreba, da se podajamo v nevarnost,« je odgovoril kapitan. »Nautilus' bo te pošasti sam razpodil. Njegov jekleni pramec bo opravil svoje delo prav tako dobro kot harpuna mojstra Landa.«

Kanadec se je zaničljivo namrdnil. Kdo je kaj slišal, da bi kdo napadel ribe s pramcem?

»Tako se boste prepričali, kako se to naredi,« je dejal kapitan, ki je razumel, kaj je hotel Kanadec reči. »Nobenega usmiljenja s temi krvoločnimi zverinami, ki obstojajo samo iz žrela in zob.«

V resnici je kapitan kašelota dobro označil. Ta žival doseže večkrat 25 metrov dolžine. Ogromna

glava te morske pošasti zavzema tretji del njenega telesa. Kašelot je veliko bolje oborožen nego navadni kit, kojega gornja čeljust je oborožena samo z dvema vrstama pet metrov dolgih kožnih gub, ki poroženijo; pravimo jim vosi. Kašelot pa ima 25 velikih, 20 centimetrov dolgih čekanov, od katerih tehta vsak dva funta. Kašelot je strašno grda žival, koje trup je na levi strani čisto izkažen, tako da vidi samo z desnim očesom. Med tem se nam je veliki trop bolj in bolj bližal. Kašeloti so zapazili kite in se pripravljali na naskok. Njihova zmagaja bila gotova, kajti kašeloti niso samo bolje oboroženi za napad kakor kiti, ampak lahko tudi dalj časa ostanejo pod vodo, ne da bi zajemali zraka. Bil je zadnji čas, da priskočimo kitom na pomoč. »Nautilus« se je potopil pod vodo. Jaz sem se z Nedom in Konzulentom usedel k lečam. Kapitan Nemo je stopil h krmilu, da krmari svoj aparat. Kmalu sem zapazil, da se je vijak začel vrteti hitreje. Že se je začela bitka med kašeloti in kiti, ko je »Nautilus« zavozil mednje. Manevriral je tako, da je krdelo kašelotov razdelil. Spočetka so bile pošasti nekoliko presenečene. Potem pa so se zopet zagnale v kite, toda kmalu so spoznale, kaj pomeni »Nautilusov« pramec. To je bil boj! »Nautilus« je deloval v rokah svojega kapitana kakor ogromna harpuna, ki je morske sesalce rezala na dvoje. To je bilo v resnici mesarsko klanje. Živali so žvižgale, sikale in prhale. Celo uro je trajalo to mesarjenje. Večkrat so kašeloti skušali, da se v »Nautilusa« vsi skupaj z vso silo zaženejo. Videli smo njihova ogromna, s čekani oborožena žrela in njihovo pošastno oko. Ned Land, ki je zgubil vso oblast nad seboj, jim je grozil s pestjo in jih zmerjal. Čutili smo, kako so se oprijemali naše ladje liki psi, ki se zagrižejo v vepra. Toda »Nautilus« je energično vrtel vijak in rezal živali, dvigajoč se obenem na površino, ne da bi se menil za njihovo ogromno težo in njihove čekane.

Končno se je njihova tropa razredčila in morje se je pomirilo. Hiteli smo na ploščad. Morje je bilo pokrito z razmesarjenimi trupli. Videli smo nekaj

kašelotov, ki so bežali s pozorišča morije. Valovi so bili več milj daleč na okoli rdeči od krvi.

Kapitan Nemo je pristopil k nam.

»No, mojster Land?« je dejal.

»Strašen prizor, kapitan,« je odgovoril Kanadec, ki se je bil že pomiril, »jaz nisem mesar, ampak lovec. To pa ni bilo nič drugega kakor mesarija.«

»Kaj drugega taki zločinci ne zaslužijo,« je odgovoril kapitan, »moj 'Nautilus' se pa tudi zelo razlikuje od mesarske sekire.«

»Moja harpuna mi je ljubša,« je dejal Kanadec.

»Vsak po svoje,« je odgovoril kapitan in je Kanadca ostro pogledal.

TRINAJSTO POGLAVJE.

Led.

»Nautilus« je slej ko prej plul na jug. Z veliko naglico je sledil 50. meridianu. Ali je res brzel na tečaj? Tega kar nisem mogel verjeti, kajti vsi dosedanji poskusi, doseči to točko zemeljske krogle, so se izjalovili. Tudi ni bil več čas za to. 14. marca smo zapazili na 55. stopinji širine nekaj plavajočih ledenih gor, ki so predstavljale samo odlomke, dolge 20 do 25 čevljev, ob katere je butalo morje. »Nautilus« je plul na površini. Na južnem obzorju se je svetil pas čudovite bleščobe. Naznanjal je navzočnost skladnega ledu. Zdaj so se pojavile večje ledene gore. Nekatere so kazale zelene žile, kakor da bi se v njih nahajal baker. Druge so izgledale kakor ogromni ametisti, skozi katere je sevala luč. Gore so postajale čedalje bolj pogoste. Na tisoče polarnih ptic je gnezdilo na njih in hreščalo tako, da so bolela ušesa.

Kapitan Nemo je bil sedaj skoraj ves čas na ploščadi in je pazljivo motril obzorje. Ali se je smatral za gospodarja te samotne pokrajine? Z neverjetno spretnostjo je krmaril skozi te gore, od katerih je marsikatera bila dolga več tisoč milj in 70 do 80 metrov visoka. Večkrat so popolnoma zapirale ob-

zorje. Na 60 stopinji širine pa se je zdelo, kakor da je prehod sploh nemogoč. Kapitan Nemo pa je po daljšem krmarjenju vedno našel kakšno ožino, skozi katero se je zmuznil, dasi je vedel, da se bo za njim zaprla. Vojen od te spretne roke, se je »Nautilus« vil po ozkih prehodih, ne da bi se mu pripetila najmanjša nezgoda. Temperatura je bila precej nizka in termometer je kazal 2 do 3 stopinje pod ničlo. Toda mi smo bili oblečeni v tople tjulenje kožuhe. »Nautilus«, katerega so greli električni aparati, pa je kljuboval najhujšemu mrazu. Sicer pa je bilo samo treba, da smo se nekaj metrov pogreznili pod gladino, kjer je temperatura bila znosnejša.

Dva meseca preje bi bili imeli na tej širini neprestan dan; zdaj pa je že nastopila tri do štiriurna noč. 15. marca smo prepluli širino Neushetlandskih in Orkneyskih otokov. 16. marca ob 8. uri dopoldne pa je »Nautilus« še vedno sledeč 55. stopinji, prerezal južni tečajnik. Led nas je obdajal od vseh strani in popolnoma zapiral horicont. Kljub temu je kapitan Nemo še vedno krmaril iz ene ožine v drugo in neprestano prodiral dalje.

»Kam neki hoče?« sem vprašal.

»Vedno naprej«, je odgovoril Konzulent. »Ko ne bo mogel več naprej, se bo pač ustavil.«

»Bog ve,« sem odgovoril.

Po pravici moram povedati, da mi je ta izlet silno ugajal. Ne morem popisati, kako čudovito lepi so bili prizori, ki so se nam nujali. Pokrajine večnega ledu so veličastne. Ledene gore so imele najfantastičnejše oblike, bodisi da so jih obsevali poševno padajoči solnčni žarki, bodisi da so jih gnali snežni viharji, tako da so gore med gromovitim šumom zadevale druga v drugo in se podirale. Če se je »Nautilus« nahajal pod površino, kadar se je kaj takega dogajalo, potem je šumni padec teh mas tako silno razburkal morje, da smo to čutili do največjih globin. »Nautilus« se je premetaval in zibal, kakor da bi se nahajal na površini od najhujšega viharja bičanega morja.

Večkrat, ko smo prodirali skozi te ledene mase, se mi je zdelo, da nimamo več izhoda in da smo ujeti. Toda nagon kapitana je odkrival vedno nove ožine in prehode. Nikoli mu ni ušla še tako ozka žila modrikaste vode, ki je prerezavala ledena polja. Zato nisem niti najmanj dvomil, da se je bil z »Nautilusom« že večkrat upal v Južno polarno morje.

16. marca pa nam je led v resnici zaprl vsako pot. In to še vedno ni bil pas skladnega ledu, ampak samo ogromna, vsled mraza tesno skupaj zmrznjena ledena polja. Toda kapitana Nema tudi taka ovira ni zadrževala in s strašno silo se je zagnal v ledene klade. »Nautilus« se je kakor klin zaril v led, ki ga je sekal med strašnim pokanjem, kakor da bi razbijale led ogromne granate. Ladja je metala visoko v zrak kose ledu, ki so potem padali nazaj na nas kakor toča. Obenem je divjal okoli nas vihar. Veter je neprestano spreminjal smer in sneg je zmrzoval na našem krovu v tako debelih plasteh, da smo ga morali razbijati s sekiro. Čeprav je temperatura kazala samo 5 stopinj pod ničlo, se je ves »Nautilus« pokrili z debelo ledeno skorjo. Tukaj bi si ne bila mogla pomagati naprej nobena jadrnica. Kajti vsi obroči, ušesa in vrvi bi bile zmrznile kakor kamen; samo ladja brez jadrnic, gnana od električnega motorja, je mogla v teh širinah poskušati uspešno borbo s silami narave.

Barometer je kazal zelo nizko. Padel je celo na 73.5. Magnetna igla ni več zanesljivo kazala, čim bolj smo se bližali južnemu magnetnemu tečaju, ki se ne sme zamenjati z južnim tečajem zemlje. Zato smo morali opazovati najrazličnejše kompase, ki so se nahajali na raznih delih ladje, da smo dobili povprečne številke. Končno je »Nautilus« popolnoma obtičal. Bilo je 18. marca. Pred nami niso bile več ledene gore, niti dotikajoča se posamezna polja, ampak neskončna in negibna ledena bariera iz samega skladnega ledu. To je bila nepremagljiva ovira. Ker se je opoldne solnce za nekaj časa prikazalo, je Kapitan Nemo določil precej natančno lego naše ladje, ki je bila 51 stopinj 30 minut dolžine in 67 sto-

pinj 39 minut južne širine. Torej smo bili že precej daleč.

O morju ni bilo nobene sledi več pred nami. Neskončna ledena plošča je bila posuta z ogromnimi ledenimi kladami. Sem in tja so štrlele iz nje ostre konice, ki so bile včasih visoke 200 čevljev. Daleč na obzorju smo skozi sivo meglo zagledali navpične stene, ki so bile kakor ogromna zrcala, od katerih so odsevali v megli napol ugasli solčni žarki. Nad vso pokrajino pa je vladal grobni molk, ki ga je le sem ter tja prekinjal krik kake ptice. Vse je bilo zledenelo, celo zvok.

Ned Land se je norčeval iz kapitana. »Vražji dečko je ta kapitan, zares, toda gospodar narave pa le ni. Kjer je narava sama človeku postavila mejo, tam se mora, rad ali nerad, ustaviti.«

»Prav govorite, Ned Land«, sem odgovoril, »kljub temu pa tudi mene mika vedeti, kaj se nahaja za ledeno bariero. Taka stena človeka najbolj draži.«

»Kaj se bo neki nahajalo za to steno«, je dejal Kanadec, »led, led in še enkrat led!«

»O tem ste prepričani vi, Ned«, sem odgovoril, »jaz pa ne. Zato bi bil rad preko, da vidim z lastnimi očmi, kaj se tam nahaja.«

»Take misli pa le pustite, gospod profesor«, je odgovoril Kanadec. »Prišli smo pač do bariere, preko katere nihče ne more. Naj vam bo prav ali ne, morali se bomo zopet vrniti v dežele, kjer stanujejo dostojni ljudje.«

Moral sem dati Nedu prav, kajti dokler ne bomo zgradili takih ladij, ki bi mogle pluti po ledenem polju, se bo pač treba pred bariero ustaviti. Mi pa nismo mogli ne naprej ne nazaj. Treba je bilo napeti vse sile, da se vrnemo, ker bi ladja morala sicer napeti vse sile, da ne zamrzne v svoji legi. Okoli 2 po polnoči se je to res zgodilo. Jezil sem se že na kapitana zaradi njegove nepremišljenosti.

Nahajal sem se na ploščadi. Kapitan, ki je motril ledeno polje, me je naenkrat vprašal: »Gospod profesor, kako mislite o našem položaju?«

»Da smo tako trdno zapičeni v led, da ne moremo nikamor, ne naprej ne nazaj, ne na levo ne na desno.«

»Vi torej mislite, da se »Nautilus« ne bo mogel osvoboditi?«

»Ne morem si misliti, kako, gospod kapitan. Ker je že prepozno, tudi ne moremo računati na to, da bi se začel led tajati in premikati naprej proti severu.«

»To imate prav,« je odgovoril kapitan. »Toda jaz vam povem, da se »Nautilus« ne bo samo osvobodil, ampak da bo prodiral naprej.«

»Naprej, proti jugu?« sem začudeno vprašal.

»Da, gospod profesor, naprej do tečaja!«

Jaz sem onemel.

»Da, je ponovil mirno kapitan, »do južnega tečaja, kjer se vsi meridiani zemeljske krogle sečejo. Saj veste, da morem z »Nautilusom« vse, kar sem se namenil.«

Mogoče je tako, sem si mislil, da je kapitan že bil na južnem tečaju, na katerega še nikoli ni stopila človeška noga. Vprašal sem ga, da-li ga je že odkril.

»Ne, gospod profesor, toda midva oba ga bova odkrila. Še nikoli nisem z »Nautilusom« prodril tako daleč na jug, toda topot bova prišla do najjužnejše točke.«

»Naj bo, kapitan«, sem odgovoril z lahno ironijo, »verujem vam. Torej le naprej! Ovir ne poznamo. Razbijmo plast ledene bariere. Če se nam bo pa upirala, napnimo vse sile in »Nautilus« bo kar zdrčal čeznjo.«

»Čeznjo?« je še bolj ironično odvrnil kapitan. »Ne čeznjo, ampak pod njo.«

»Pod njo?«, sem vzkliknil. Zdaj se mi je zabliškalo v glavi, kakšen predrzen načrt je imel kapitan.

»Vidim, da ste me razumeli, gospod profesor«, je dejal kapitan in se lahno nasmehnil. »Česar nobena

druga ladja ne zmore, to se posreči »Nautilusu«. Ako se na tečaju nahaja celina, potem se bo pač podmornica na svoji podmorski poti pred njo ustavila. Če pa je okrog tečaja prosto morje, ga bomo na ta način dosegli.«

Zanesen po teh izvajanjih kapitana sem vzkliknil:

»To drži. Čeprav površina morja zamrzne, njegove spodnje plasti zaradi modre previdnosti narave, ki je maksimum gostote morske vode določila 1 stopinjo nad lediščem, ne zamrznejo. Če se ne motim, proporcija med množino ledenega sklada, ki se nahaja pod vodo, in onim, ki se nahaja nad vodo, enaka 4 : 1.«

»Približno tako, gospod profesor. Ako je ledena gora nad morjem visoka 1 čevelj, se pogreza v morje 3 čevlje. Ker tukaj ledene gore niso višje od 100 metrov, zato ne segajo v morje globlje nego 300 metrov. Kaj pa je 300 metrov globine za »Nautilusa«?

»Nič, kapitan.«

»Lahko se bo pogreznil še globlje in plul v znosni temperaturi, medtem ko bo mraz na površini znašal 30 do 40 stopinj.«

»Res je«, sem odgovoril, že ves navdušen.

»Edina težava«, je nadaljeval kapitan, »je ta, da bomo morali ostati pod vodo več dni, ne da bi mogli obnoviti svoje zaloge zraka.«

»To ni nobena težava za nas«, sem odgovoril. »Nautilus« ima tako obsežne shrambe, da nam bo kisika še preostajalo.«

»To vam moram dati prav, gospod Arronax«, je smehljaje se odgovoril kapitan, »toda jaz ne bi hotel, da bi me dolžili prevelike predrznosti. Zato moram navesti vse ugovore.«

»Katere neki?«

»Mogoče je, da bo morje na južnem polu, ako se tamkaj nahaja, popolnoma zamrznjeno, tako da ne bomo mogli več vzpluti na površino.«

»Ne pozabite, gospod kapitan, da je »Nautilus« oborožen s strašnim ostrogom. Če »Nautilusa« na-

ravnamo diagonalno proti ledeni plošči nad nami, jo bomo razbili.«

»Poglejte no, gospod profesor, kako ste predrzni!«

»Sicer pa, gospod kapitan«, sem nadaljeval z največjim ognjem, »zakaj ne bi na južnem polu ne bilo morje nezamrznjeno, kakor je na severnem tečaju? Stopinje mraza tako na južni kakor na severni polkrogli ne sovpadajo s tečaji zemlje in zato lahko z največjo verjetnostjo domnevamo, da se na teh točkah zemlje nahaja ali ledu prosta celina ali pa nezamrznjen ocean.«

»Tudi jaz sem tega mnenja, gospod Arronax«, je odgovoril kapitan resno. »Zdaj pa pojdimo na delo!«

Kapitan je dal signal, nakar se je pojavil poročnik. Oba sta se v svojem nerazumljivem jeziku med seboj nekaj časa pomenkovala, nakar so se začele priprave za naš drzni poskus. Mogočne sesalke so napolnile shrambe z zrakom, katerega so nakopičile pod visokim pritiskom. Ob 4 mi je kapitan Nemo sporočil, da se bodo zaprli dohodi v ladjo. Preden sem odšel pod krov, sem vrgel še en pogled na ledeno bariero, pod katero smo mislili pluti na tečaj. Vreme je bilo jasno, mraz pa je znašal 12 stopinj pod ničlo. Med tem so matrozi s sekirami sekali led s trupa ladje. To delo jim je šlo hitro izpod rok, ker je bil led še tenak. Nato smo se vsi napotili v svoje kabine. Shrambe so se napolnile z vodo in kmalu se je »Nautilus« potopil.

Jaz in Konzulent sva se usedla k oknom salona in opazovala spodnje plasti Južnega ledenega morja. Termometer se je zopet dvigal. Igla manometra pa je skakala sem in tja.

V globini 300 metrov smo že pluli pod ledom, kakor je bil kapitan napovedal. Toda »Nautilus« se je potopil še globlje, in sicer do 800 metrov. Temperatura vode, ki je znašala na površini 12 stopinj, je kazala tu 11. V »Nautilusu« samem je bila seveda temperatura zaradi naše električne kurjave znatno višja. Vsi manevri so se vršili z največjo točnostjo.

»Stvar se bo posrečila,« je menil Konzulent.

»Tudi jaz sem o tem prepričan!«

Do tečaja smo morali prepluti 22 in pol stopinj širine, to je nekaj nad 500 milj. »Nautilus« je plul s povprečno brzino 26 milj na uro. Iz tega je sledilo, da bomo dospeli na tečaj v 40 urah.

»Nautilus« je ves čas jako hitro plul, kar se je opazilo na tresljajih njegovega dolgega trupa. Ostal sem pri oknih do 2 zjutraj, toda električni žarometi niso obsevali nobenih rib. Ribe so pod ledom pač samo prehajale iz morja na tečaju v svobodno morje onstran ledene bariere. Zato sem legel spat in sem se drugo jutro, to je 19. marca, zbudil okoli 5. ure. Električni brzinomer je kazal, da je »Nautilus« plul počasneje. Podmornica se je počasi dvigala napram površini, toda zelo previdno. Moje srce je burno bilo. Ali se nam bo posrečilo priti na površino? Ne! Sunek me je poučil, da je bil »Nautilus« zadel v spodnjo ploskev ledene plasti, ki je, sklepajoč po slabem zvoku, bila tu še jako debela. Aparati so kazali, da smo se nahajali 3000 čevljev globoko, to se pravi, da se je nahajalo nad nami 4000 čevljev ledu, od katerega se je 1000 nahajalo nad vodo. To je bila debelina, katere nismo pričakovali. Naš položaj je bil vse kaj drugega ko rožnat.

Tekom dne je »Nautilus« svoj poskus večkrat ponovil in vsakokrat zadel ob ledeno steno. Sicer se je debelost ledu manjšala, vendar pa je še vedno znašala okoli 500 metrov. Zrak v ladji je bil še vedno znosen in kapitanu ni bilo treba odpreti ventilov zračnih shramb. Ponoči sem spal zelo nemirno in sem večkrat vstajal. V mojem srcu sta se menjavala upanje in strah. »Nautilus« je ponavljal svoje poskuse in ob 3 zjutraj smo dognali, da je ledena plast debela samo še 50 metrov. Moje oči se niso premaknile od manometra. Podmornica se je v diagonali dvigala na površino. Končno so se ob 6 zjutraj 19. marca odprla vrata salona, v katerih se je pojavil kapitan Nemo.

»Prosto morje,« je dejal.

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE.

Južni tečaj.

Stekel sem na ploščad.

Res, pred nami se je razprostiralo svobodno morje, po katerem je plulo samo nekaj ledenih gora. Nad nami je letela jata ptic, v morju pa so plavale mirijade rib, ki so se lesketale v vseh barvah od najintenzivnejše modrine do olivaste zelenine. Termometer je kazal 3 stopinje nad ničlo. Torej je za ledeno bariero vladala prava pomlad!

»Ali smo na tečaju?« sem vprašal kapitana. Srce mi je močno bilo.

»Ne vem,« je odgovoril. »Opoldne bomo določili lego.«

»Ali pa bo posijalo solnce skozi to meglo?« sem dejal in pokazal na sivo nebo.

»Toliko bo že, kolikor rabimo.«

Deset milj daleč od »Nautilusa« se je v smeri proti jugu dvigal samotni otok, ki je bil visok kakih 200 metrov. »Nautilus« je plul proti njemu, toda z največjo previdnostjo, da ne bi naletel na kakšno čer. Po preteku ene ure smo dospeli na otok. Potem smo pluli okoli njegove obali in dognali, da ima 400 do 500 milj premera. Ozek preliv ga je ločil od obsežne celine, ki se je razprostirala v nedogled. Torej je imel prav ameriški raziskovalec Maurys, ki je dejal, da mora na tečaju biti velika celina. To je sklepal iz tega, ker se v Južnem polarnem morju do 60. vzporednika nahajajo tako ogromne ledene gore, kakor jih na severnem tečaju ne opazujemo. Ker se ledene gore ne tvorijo na svobodnem morju, ampak samo na obalah, zato mu je bilo jasno, da se mora ob južnem tečaju nahajati velik kontinent.

»Nautilus« se je ustavil, matrozi pa so spustili v morje čoln, v katerega smo se usedli kapitan, dva matroza, ki sta imela s seboj razne instrumente, Konzulent in jaz. Bila je 10. ura dopoldne. Neda Landa pa nisem nikjer zapazil.

Čoln je kmalu pristal na peščeno obal, nad katero so se dvigale veličastne skale. Ko je Konzulent hotel prvi skočiti na zemljo, sem ga zadržal in se obrnil h kapitanu:

»Vam gre čast, kapitan,« sem dejal, »da prvi stopite na to zemljo.«

»Da,« je odgovoril kapitan, »to pravico imam, ker do tega hipa še nobeno človeško bitje ni stopilo na ta tla.«

S temi besedami je urno skočil na pesek in stopil na skalo, ki je tvorila mali rt. Tu je prekrizanih rok in žarečih pogledov nemo in negibno motril zagonetno zemljo. Zdelo se je, da je zamaknjen. Nato se je obrnil k nam in dejal:

»Zdaj pa še vi izstopite, gospod!«

Jaz in Konzulent sva stopila na tla, medtem ko sta oba mornarja ostala v čolnu. Tla so bila vulkanična, pokrita od žlindre, lave in plovca. Tla sama so bila iz groha, ki je bil rdečkaste barve, kakor da je zemlja posuta od zdrobljene opeke. Na nekaterih mestih so se dvigali tenki oblački dima, ki je smrdel po žveplu. Vendar pa nisem videl nobenega vulkana, dasi je James Ross v tem ozemlju odkril ognjenika Erebus in Terror na 170. meridijanu v širini 77 stopinj 32 minut. Vegetacija tega osamelega kontinenta se mi je zdela zelo borna. Na črnih skalah je rastlo nekaj mahu. Obal pa je bila naravnost posuta od mehkužcev, malih školjk in polžev, posebno pa od onih, vretenu podobnih živali, tako zvanih valovk, ki so dolge 1 do 3 cm in spadajo v razred mehkužcev in ceponožcev. Te živalice služijo za hrano somu, ki jih na en mah požre cele milijarde. Jako veliko pa je bilo tičev, posebno pingvinov, ki zelo hitro plavajo, na suhi zemlji pa so silno nerodni in počasni. Pozneje je dal kapitan Nemo več sto teh tičev, kojih meso je jako okusno, ubiti.

Megla pa se ni dvignila in še ob 11 ni bilo videti solnca. To nas je seveda zelo vznemirjalo. Kako naj določimo, ali smo dosegli tečaj? Tudi kapitan Nemo je bil proti svoji navadi nepotrpežljiv in jezen. Narediti se ni dalo nič. Drzni mož je pač lahko vladal

morju, solnce pa se mu ni pokorilo. Prišla je 12. ura, ne da bi se solnce prikazalo. Megla je bila tako gosta, da se ni videla za tem gostim zastorom nobena svetlejša točka. Kmalu je začelo snežiti, tako da ni bilo sploh ničesar več vidno.

Ni kazalo drugega, kakor da se vrnemo. Sredi snežnega viharja smo odšli na krov »Nautilusa«. Tukaj so bili med tem naši mornarji naložili v mreže nebroj rib, ki živijo v polarnem morju. Med njimi se mi je zdela najznačilnejša riba, koje podolgovato telo je merilo 3 čevlje. Bela koža se je svetila kakor srebro, hrbet je imel tri plavuti, okrogla glava pa se je končala v dolg rilec.

Medtem ko je snežilo dalje, je »Nautilus« plul še nekoliko v južni smeri, sledeč obali. 20. marca je nehalo snežiti. Termometer je padel 2 stopinji pod ničlo. Megle so se nekoliko razvlekle in upal sem, da bomo lahko določili lego. Ker kapitana ni bilo na izpregled, sva se s Konzulentom napotila na kopno sama. Tudi v tem kraju otoka je mrgolelo ptičev. Obenem pa smo naleteli na neštete trope tjulenjev, ki so nas gledali s svojimi krotkimi očmi. Eni so ležali, drugi so se potapljali v morje, tretji lezli na kopno. Kakor pingvini, se nas tudi tjulenji niso bali. Bili smo pač prvi ljudje, katere so videli.

»Ali so te živali kaj nevarne?« je vprašal Konzulent.

»Ne,« sem odgovoril, »ako jih človek pusti pri miru. Če pa poskusimo tjulenju ugrabiti mladiča, se strašno razjezi in že velikokrat se je zgodilo, da je tjulenj razbil čoln, ki ga je zasledoval.«

Ko sva s Konzulentom dospela na vrh rta, ki je varoval lukco, v kateri se je nahajal »Nautilus«, pred južnimi vetrovi, sva skoraj navpično pod seboj zapazila na obali velikansko krdelo mrožev. Živali so strašno tulile, toda ne od jeze. Velikani so se igrali in rjuli od veselja. Mirno sem lahko opazoval te čudne sesalce, ki so popolnoma podobni tjulenjem in se od njih razločujejo le po 60 cm dolgih in 5 kg težkih zgornjih podočnjakih ali oklih. Čeprav lov na mrože ni lahak, ker krogle ali harpune težko pro-

derejo njihovo trdo in debelo kožo in ker je mrož lovskeemu čolnu veliko bolj nevaren nego tjuleni, vendar tudi ta žival že izumira, ker jo zaradi njene fine masti, nepremočne kože in oklov neusmiljeno preganjajo.

Ko sva se vračala, sva na obali, kjer je bil usidran »Nautilus«, naletela na kapitana, ki je imel s seboj svoje instrumente. Sedel sem poleg njega, ne da bi govoril. Ura je kazala poldne, toda solnce se ni prikazalo. Naslednjega dne, to je 21. marca, je moralo nastopiti enakonočje, ko solnce za celih šest mesecev popolnoma izgine za obzorjem in nastopi dolga polarna noč. Če bi se nam danes ne posrečilo zagledati solnca — tako sem menil — bi se morali za vedno odpovedati določitvi naše lege. Povedal sem svoje skrbi kapitanu.

»Če jutri ne bom mogel izmeriti solnčne višine,« je odgovoril kapitan Nemo, »potem je ne bom sploh več mogel. Toda jaz mislim, da se mi bo določitev naše lege jutri posrečila.«

»Kako to, gospod kapitan?«

»Treba mi bo samo kronometra,« je odgovoril kapitan Nemo. »Kakor hitro bo jutri, 21. marca, točno opoldne črta severnega obzorja prerezala ploskev solnca, bom, upoštevajoč obenem lomitev žarkov, vedel, da se nahajam na južnem polu.«

»To imate prav,« sem dejal, »toda matematično točna ta določitev ne bo, ker enakonočje ne sovпада vedno točno z opoldnem.«

»To je res, gospod profesor, toda zmota ne bo znašala več kot 100 metrov. To pa praktično ničesar ne pomeni. Potrpite torej do jutrišnjega dne.«

Kapitan se je vrnil na krov, midva s Konzulentom sva pa ostala na kopnem. Našla pa nisva ničesar izrednega, razen jajca pingvina, ki je bilo zelo veliko in za katero bi bil v Parizu gotovo dobil tisoč frankov. Imelo je brazde in je izgledalo, kakor da je popisano od hieroglifov, radi česar je predstavljalo v resnici posebnost. Odneseš sem ga na »Nautilusa« ter sem ga položil pod steklo. Potem sva s Konzulentom pojedla kos tjulenjevih jeter, ki so mi

izvrstno teknile. Nato sem legel spat, proseč kakor veren Indec, naj bi se drugo jutro solnce prikazalo.

Že ob 5 zjutraj sem bil na krovu. Kapitan Nemo me je že čakal.

»Vreme se zjasnjuje,« je dejal. »Zato le pojdiva mirno na zajtrk in se potem vrniva na opazovanje.« Tako se je tudi zgodilo.

»Nautilus« je bil med tem ponoči preplul še nekaj milj več. Kapitan, jaz in dva matroza smo se napotili s čolnom, kronometrom, daljnogledom in barometrom na kopno. Med vožnjo sem opazil v morju velike trope mehkužcev in meduz. Ob 9 dopoldne smo stopili na obal. Nebo se je bilo zjasnilo in oblaki so hiteli proti jugu. Megle so se dvigale. Napotili smo se proti 500 metrov visokemu griču, ki nam je moral služiti kot observatorij. Rabili smo celi dve uri, da smo dospeli na vrh, ker so bila tla posuta z lavo in bazaltom. Proti severu smo opazili solnce, posebno goreči krogli, ki pa je bila že nekoliko za obzorjem. Kapitan je z barometrom izmeril višino. Ob tričetrtna 12 je bilo solnce radi lomljenja žarkov še vidno kakor zlata plošča, ki je pošiljala k nam svoje zadnje žarke. Kapitan Nemo je oborožen z daljnogledom, ki je z ogledalom popravljaval lomljenje žarkov, opazoval solnce, ki je počasi, sledeč dolgi diagonali, izginjalo pod obzorjem. Jaz sem držal v rokah kronometer. Srce mi je močno bilo. Vedel sem: kakor hitro bo ploskev solнца popolnoma izginila in bo kronometer pokazal poldne, bo gotovo, da se nahajamo na tečaju.

»Opoldne!« sem zaklical.

»Južni tečaj!« je resno odgovoril kapitan Nemo in mi ponudil daljnogled, skozi katerega sem videl solnce, prerezano od obzorja točno v dva enaka dela.

Videl sem, kako so zadnji žarki razsvetljevali vrh hriba in kako je s tal polagoma rastla senca po njegovem pobočju. V tem hipu mi je položil kapitan Nemo roko na rame in dejal:

»Danes, 21. marca 1868, sem jaz, kapitan Nemo, na 90 stopinji dospel na južni tečaj in se polaščam te zemlje, ki tvori šesto celino zemlje.«

»V čegavem imenu, kapitan?«

»V svojem lastnem imenu, gospod profesor!«

Ko je kapitan Nemo bil spregovoril te besede, je razgrnil črno zastavo, v katero je bila uvezena v zlatu črka »N«. Potem se je kapitan obrnil k solncu in dejal:

»Z Bogom, solnce! Izgini svetla zvezda! Potopi se pod to morje, nad to mojo zemljo pa naj se razgrne črna senca šestmesečne noči.«

PETNAJSTO POGLAVJE

Pokopani v ledu.

22. marca zjutraj ob 6 smo se pripravljali na povratek z južnega tečaja. Bil je silen mraz in termometer je kazal 12 stopinj pod ničlo. Sozvezdja so bleščala v čudoviti svetlobi. Na zenitu je žarel prelepi južni križ, ki je polarna zvezda antarktičnega neba. Morje je povsod zamrzovalo. Številne črne pege na gladini so oznanjevale bližnji led.

Medtem so se bile napolnile shrambe vode in »Nautilus« se je polagoma potapljal. V globini 1000 čevljev se je podmornica ustavila. Potem je začel vijak biti vodo in ladja je plula naravnost proti severu s hitrostjo 15 milj na uro. Proti večeru smo se vozili že pod neizmerno ledeno plastjo.

Zavoljo previdnosti so bila okna salona zaprta, zakaj ni bilo izključeno, da ne bi trup »Nautilusa« zadel v kakšno ledeno klado pod morjem. Sedel sem v svoji kabini in urejeval svoje beležke, potem sem legel spat. Ob pol 3 zjutraj me je zbudil silen sunek. Skočil sem pokonci in prisluškoval v temo, kar me zopetni sunek vrže na tla. Brez dvoma se je »Nautilus« zapičil v led. Oprijemajoč se sten, sem odšel v salon, ki je bil popolnoma razsvetljen. Leče se k sreči niso bile razbile. »Nautilus« se je bil nagnil na desno stran in se ni več gnil. Slišal sem korake in šum glasov, toda kapitan Nemo se ni prikazal. Pač pa sta prihitela Konzulent in Ned Land. Z njima

sem odšel v knjižnico. Tudi tukaj ni bilo nikogar. Nekaj časa smo čakali, potem pa smo se vrnili v salon. Kmalu nato je vstopil kapitan Nemo. Njegovo sicer tako zelo ravnodušno lice je izdajalo veliko skrb. Molče je opazoval kompas in manometer ter položil prst na neko točko na karti.

»Nezgoda?« sem ga vprašal.

»Prav za prav ne, gospod profesor,« je odgovoril, ampak slučaj.«

»Ali je kakšna nevarnost?«

»Ni izključeno.«

»Ali smo zadeli v led?«

»Da.«

»Kako se je to zgodilo?«

»Kakor rečeno, slučaj. Posadka ni ničesar kriva. Ogromna ledena gora se je preobrnila. Če topla voda spodaj izjé ledeno goro, potem se premakne njeno težišče in gora se obrne. To se je v našem slučaju zgodilo. Neka ledena gora se je preobrnila in padla na »Nautilus«, ki je vozil pod vodo. Zdrknila je pod njegov trup, ga z neizrečeno silo dvignila v vrh in zdaj leži v manj gosti plasti, v katero je zapičen po strani.«

»Ali ne moremo izprazniti shramb, tako da bi se »Nautilus« osvobodil in zopet dosegel ravnotežje?«

»Pravkar se izpraznjujejo, gospod profesor. Ali ne slišite sesalk? Poglejte iglo manometra! Kaže, da se »Nautilus« dviga; toda ledena klada se dviga z »Nautilusom« vred in dokler ne bo ledene klade ustavila kakšna ovira, bo naša lega ostala ista.«

V resnici je bil »Nautilus« še vedno nagnjen na desno stran. Brez dvoma se bo ladja zopet osvobodila — tako sem si dejal — kakor hitro se bo ledena klada ustavila. Toda kdo nam jamči, da ne bomo v tistem hipu zadeli na ledeno ploščo nad nami? V tem slučaju bi bil »Nautilus« med obema ledenima ploščama zmečkan.

Medtem ko sem razmišljal o tej strašni možnosti, je kapitan Nemo neprestano opazoval manometer. »Nautilus« se je bil dvignil že kakih 150 čevljev,

bil pa je še vedno nagnjen na stran. Naenkrat smo začutili rahlo tresenje. Očividno se je »Nautilus« počasi obračal. Predmeti, ki so v salonu viseli, so čedalje bolj zavzemali svojo normalno lego. Stene so bile zopet navpične. Nihče od nas ni spregovoril besede. Tla pod našimi nogami so bila zopet horizontalna. Preteklo je deset minut.

»Zdaj stojimo zopet pokonci«, sem vzkliknil.

»Da«, je odvrnil kapitan Nemo in se obrnil k vratom.

»Ali pa se bomo popolnoma osvobodili?«

»Brez dvoma«, je odgovoril, »kakor hitro bodo shrambe prazne, se bomo dvignili na površino morja.«

Kapitan je odšel, jaz pa sem zapazil, da se je dviganje »Nautilusa« na kapitanovo povelje ustavilo.

»Srečno smo jo izvozili«, je dejal Konzulent.

»Da. Lahko bi bili med ledenimi kladami stisnjeni ali vsaj za zmerom zaprti. Potem bi nam bilo zmanjkalo zraka in tako dalje ... Da, dobro smo jo izvozili.«

Leče so se sedaj odprle in v salon je prodrla svetloba. Bili smo v prosti vodi, toda v oddaljenosti 10 metrov se je na obeh straneh »Nautilusa« dvigala bleščeča ledena stena. »Nautilus« se je nahajal v pravem ledenem tunelu, ki je bil 20 metrov širok in napolnjen z vodo, ki je bila mirna kakor steklo. Pomislil sem, da nam ne bo težko priti iz tega tunela, zakaj bilo je le treba, da »Nautilus« vozi ali naprej ali nazaj in nekaj sto metrov dalje poišče prehod pod ledeno plastjo nad nami.

Žarnice niso več gorele. Kljub temu je bilo svetlo od luči, ki so jo odbijale k nam ledene stene. Svetloba je bila čarobna. Vsaka polica, vsak kot, vsaka razpoka klad, ki so tvorile ledeno steno, je metala različno svetlobo.

»Krasno, prekrasno!« je vzklikal Konzulent.

»Prelesten prizor!« sem pritrdil.

»To je že res«, se je hudoval Ned Land, »kaj takega res še nisem videl. Toda ta lep prizor nas lahko stane glavo!«

Naenkrat je Konzulent zakričal.

Obrnil sem se in vprašal, kaj je.

Konzulent si je bil pokril oči, in dejal: »Gospod profesor, zaprite oči, da ne oslepите.«

In v resnici sem moral zapreti oči, zakaj svetloba se je spremenila naravnost v ogenj, ki ga ni bilo mogoče vzdržati. »Nautilus« je začel namreč z vso hitrostjo voziti, radi česar se je mirna svetloba ledenih sten spremenila v žareče plamene. Okna salona so se zaprla. Kljub temu je trajalo še nekaj časa, da smo mogli odpreti oči.

»Če se nam posreči uiti iz tega tunela«, je dejal Konzulent, »potem nam na zemlji ne bo več živeti, zakaj preveč smo se razvadili sredi naravnih čudes. Malenkostna dela človeških rok se nam bodo zdela ničeva.«

Na te navdušene besede mojega sicer tako flegmatičnega Flamca pa je Kanadec takoj zлил cel škaf mrzle vode: »Svet nad nami, ste rekli«, je dejal ironično. »Le potolažite se, dragi prijatelj, tega sveta ne boste nikoli več videli!«

Bilo je 5 zjutraj. Naenkrat smo začutili močan sunek. Ostrog »Nautilusa« je bil zadel v ledeno plast in takoj nato je podmornica začela pluti nazaj. Očividno ni našla prehoda in ga je morala sedaj poiskati na nasprotni strani. »Nautilus« je vozil z vso brzino. Preteklo je nekaj ur. Pogledal sem instrumente, ki so viseli na steni. Manometer je kazal, da se »Nautilus« slej ko prej nahaja v globini 100 metrov, kompas je povedal, da vozi nazaj na jug, iz brzinomera sem pa posnel, da znaša naša hitrost 20 milj na uro, kar je v ozkem kanalu pomenilo izredno hitrost. Seveda je kapitan Nemo vedel, da je naša rešitev samo v največji brzini.

Ob 8. uri 25 minut bi nas bil drug udarec skoraj vrgel na tla. Prebledel sem. V tem hipu je vstopil kapitan.

»Ali tudi na jugu ni nobenega prehoda?« sem ga vprašal.

»Ne, gora nam je v svojem padcu zaprla vsak izhod. Mi smo enostavno zaprti.«

ŠESTNAJSTO POGLAVJE

Rešenil

Torej vsenaokrog, spodaj, zgoraj, na obeh straneh, neprodorna stena ledu! Kanadec je s svojo ogromno pestjo udaril po mizi. Konzulent je molčal. Kapitanovo obličje pa je bilo zopet hladno in mirno kakor ponavadi. Prekrižal je roki in premišljeval. »Nautilus« se ni ganil.

»Gospoda,« je kapitan povzel besedo, »ostaneta nam samo dva načina, kako umreti. Ali nas bo led stisnil, ali pa se bomo zadušili. Od gladu ne bomo umrli, zakaj zaloge »Nautilusa« bodo trajale še dolgo potem, ko ne bomo več pri življenju.«

»Zakaj zadušili?« sem odgovoril. »Ali niso naše shrambe polne zraka?«

»To že,« je odgovoril kapitan Nemo, »toda naša zaloga zraka bo zadostovala samo za dva dni. Mi smo že 36 ur pod vodo, v 48 urah pa bo našega zraka konec.«

»To se pravi, kapitan, da se moramo v 48 urah na vsak način osvoboditi!«

»Vsaj poskusili bomo,« je odgovoril. »Merili bomo led, da doženemo, kje bi se dal najlažje prebiti. Spustil bom »Nautilusa« na dno ledenega tunela pod nami in moji ljudje bodo v potapljaški obleki skušali pre-dreti led tam, kjer je namanj debel.«

Nato je kapitan Nemo odšel. Kmalu smo slišali, kako se shrambe napolnjujejo z vodo. »Nautilus« se je počasi potopil 350 metrov globoko na ledeno dno.

»Prijatelji,« sem dejal, »naš položaj je skrajno opasen in jaz računam na vaš pogum in na vašo energijo.«

»Gospod,« je odgovoril Kanadec, »jaz bom z vsemi silami pomagal, da se rešimo.«

Nato sem Kanadca peljal v kabino, kjer so bili zbrani možje »Nautilusove« posadke, da si nadenejo skafandre. Povedal sem kapitanu, da je Ned pripravljen pomagati. Kapitan je zadovoljno pokimal

in Kanadec se je oblekel v potapljaško odelo, jaz pa sem se vrnil v salon. Kmalu nato sva s Konzulentom skozi leče videla, kako je 12 mož »Nautilusa« izstopilo iz podmornice na led.

Preden je začela posadka delati, je kapitan Nemo sondiral led. Izkazalo se je, da je dno, na katerem smo počivali, najtanjša ploskev naše ledene ječe. Tukaj nas je namreč samo 10 metrov ločilo od vode od spodaj. Torej je bilo treba prebiti ploščo, enako obsegu našega »Nautilusa«, to je nekako 6500 kubičnih metrov. Možje so takoj začeli z delom in ga nadaljevali z neutrudno vztrajnostjo. Odmerili so kvadrat in potem obdelovali debelo ledeno plast s krepkimi udarci. Izsekavali so velike klade, ki so se po znanem zakonu specifične teže, ker so manj težke nego voda, dvigale do stropa tunela, ki je tem bolj debelel, čim tanjše je postajalo dno.

Po dveh urah težkega dela se je prvi oddelek ves utrujen vrnil in zamenjal ga je drugi oddelek, med katerim sva se nahajala tudi Konzulent in jaz. Vodil nas je poročnik. Voda se mi je zdela silno mrzla, toda pri delu sem se ogrel. Ko sem se po dveh urah vrnil, da se najem in spočijem, sem opazil velik razloček med čistim zrakom zunaj, katerega mi je dajal Rouquayrol-aparat, in med zrakom v notranjščini ladje, ki je bil že močno pokvarjen od ogljika.

Po preteku 12 ur smo bili odstranili šele plast, debelo en meter, to se pravi, približno 600 kubičnih metrov. Račun je bil lahek: če bomo v dvanajstih urah naredili toliko kakor doslej, potem bo treba pet noči in štiri dni, da svoje delo dokončamo. Ali se ne bomo do tedaj zadušili, sem se vprašal. Naš položaj je bil v resnici strašen.

Tekom noči je bila izkopana druga plast. Ko sem pa zjutraj ob temperaturi 6 do 7 stopinj pod ničlo delal, sem zapazil, da se nam stranski steni vedno bolj bližata. Svojim tovarišem nisem ničesar povedal, da jim ne bi vzel poguma, pač pa sem, ko sem se vrnil na krov, povedal kapitanu, kaj sem opazil.

»Vem, vem,« je mirno odgovoril. »Kaj hočemo? Morali se bomo pač podvizati, da bomo prej gotovi, preden nas stene stisnejo.«

Zvečer je bil zopet izkopan en meter več. Po-noči pa je moral kapitan Nemo odpreti ventile zrač-nih shramb, da nekoliko boljše zrak v »Nautilusu«, zakaj sicer bi se jutraj ne bili več zbudili. 25. marca sem zopet delal s svojo partijo. Prišel je na vrsto peti meter. Stranski steni in strop ledenega tunela so se nam bili že zelo približali. Bilo je jasno, da nas bo led preje stisnil, preden bo »Nautilus« svo-boden. Jaz sem popolnoma obupal in cepin mi je padel iz rok. Kapitan Nemo mi je pomignil, naj mu sledim v podmornico. Tu sva odložila skafandre in odšla v salon.

»Gospod Arronax,« je dejal kapitan, »če ne napravimo zadnjega poskusa, nas bo ledeneča voda zmečkala.«

»Kako dolgo zadostuje zrak, ki je v shrambah?« sem vprašal.

»Pojutrišnjem,« je odgovoril kapitan, »bodo shrambe prazne.«

Mene je obilil mrzel led. Seveda — 22. marca se je bil »Nautilus« potopil pod vodo, danes pa je bilo 25. marca. Bil je že peti dan, odkar smo živeli od zračne zaloge v ladji. Kar pa smo imeli še čistega zraka, smo morali hraniti za delavce. Kapitan Nemo je premišljeval, potem pa je dejal:

»Zlili bomo iz »Nautilusovih« sesalk potoke vrele vode in temperatura se bo dvignila. Morje okoli nas bo nehalo zmrzevati.«

Osupnil sem. Nato pa sem rekel: »Imate prav, to je edino in zadnje sredstvo.«

Kapitan Nemo me je peljal v oddelek, kjer so delovali ogromni destilacijski aparati, ki so z izhla-pevanjem proizvajali pitno vodo. Kapitan jih je dal napolniti z vodo, nato pa so spustili vso električno toploto skozi cevi, tako da je voda že po par minutah dosegla temperaturo 100 stopinj. Sedaj so jo napeljali

v črpalke in so jo nadomestili s svežo. Sesalke so lile vrelo vodo navzven. Po treh urah je termometer zunaj pokazal 6 stopinj pod ničlo. Dve uri pozneje je kazal samo še štiri. Ponoči pa se je temperatura dvignila na eno stopinjo pod ničlo. Več se ni dalo doseči. Ker pa morska voda zmrzne šele pri dveh stopinjah mraza, je bila nevarnost, da nas led stisne, odstranjena.

27. marca je bilo odkopanih šest metrov ledu. Ostalo je še štiri metre. Treba je bilo še 48 ur dela. Zraka v »Nautilusu« ni bilo mogoče več obnoviti. Položaj je bil za vse neznosen in vsak je z veseljem oblekel skafander, kadar je prišla vrsta nanj, zakaj delati je pomenilo dihati čisti zrak. Toda nihče ni delal delj, nego je bilo predpisano. Točno je vsak svojemu težko sopečemu tovarišu oddal aparat, ki mu je vdihnil novega življenja. Kapitan Nemo je dajal zgled in se je prvi podvrget tej strogi disciplini.

Tega dne smo delali z nenavadno energijo. Ostala sta samo še dva metra, ki sta nas ločila od proste vode. Toda shrambe so bile že skoraj popolnoma prazne. Tisto malo zraka, kar je še v njih ostalo, je bilo neobhodno potrebno za delavce. Za »Nautilusa« ni ostal noben atom več.

Ko sem se vrnil na krov, sem menil, da se moram zadušiti. Kakšna noč! Ne morem popisati, kakšne muke sem prestajal. Drugega dne sem komaj še dihal. Strašno me je bolela glava in prijemala me je omotica. Bilo mi je, kakor da sem pijan. Mojim tovarišem se ni godilo nič bolje. Nekateri možje od posadke so hropeli, kakor da že umirajo.

Tega dne, ki je bil šesti, odkar smo bili zaprti v led, je kapitan Nemo sklenil, da ledeno plast pod ladjo enostavno razbije z »Nautilusom« samim, ker so cepini delali prepočasi. Mož je ohranil vso energijo in hladnokrvnost. S svojo ogromno moralno silo je premagal fizične bolečine. Njegov duh ni bil omagal niti najmanj. Na njegovo povelje se je z vodnimi shrambami ladja nekoliko dvignila in radi spremembe svoje specifične teže vzplula z dna. Ko je bila svobodna, smo jo potisnili čez ogromno luknjo, ki smo

jo bili izkopali. Potem so se shrambe nekoliko napolnile z vodo, ladja se je pogreznila in se vlegla v izkopano luknjo. Nato smo se vsi vrnili v notranjščino ladje in vse odprtine so se zaprle.

»Nautilus« je sedaj počival na dnu, ki je bilo samo en meter debelo in na tisoč krajih od naših železnih palic preluknjano. Zdajci so se odprli vsi ventili in v ladjo je priteklo 100 kubičnih metrov vode, ki je povečala težo »Nautilusa« za 100.000 kg.

Čakali smo, prisluškovali, pozabili naše muke in črpali novo upanje.

Čeprav mi je šumela glava, sem slišal pod našim trupom pokanje. Led je bil prebit in »Nautilus« se je potapljal!

»Rešeni smo!« je zamrmral Konzulent v moje uho. Nisem mu mogel odgovoriti, ampak sem samo prijel za njegovo roko in jo krčevito stisnil. Potisnjen po svoji ogromni teži, se je »Nautilus« potopil kakor ogromna kroglja. Začeli so delovati električni motorji in sesalke so bliskoma izčrpale vodo. Po par minutah se »Nautilus« ni več potapljal in kmalu je manometer pokazal, da se dvigamo. Vijak je delal z vso močjo in nas vozil proti severu.

Toda kako dolgo je še mogla trajati naša vožnja pod ledom, preden bi dospeli v svobodno morje? Mogoče še en cel dan? V tem slučaju je bila naša smrt neizogibna. Napol iztegnjen na divanu v knjižnici, sem padel v omotico. Moj obraz je bil vijoličast. Nisem več ničesar ne videl ne slišal. Nisem več čutil časa in moje mišice se niso več ganile.

Ne vem, koliko ur je preteklo med mojo omotico. Zavedal sem se pa, da se začenja smrtni boj. Naenkrat pa sem se zbudil in zrak je prihajal v moja pljuča. Ali smo bili že na površini? Ne! Moja draga prijatelja Ned in Konzulent sta se bila žrtvovala, da me rešita. Na dnu nekega aparata je bilo še nekaj atomov zraka. Namesto da bi ga bila sama vdihala, sta ga bila shranila za mene, in medtem ko sta se sama dušila, sta mi vlila novega življenja. Hotel sem aparat odriniti od svojih ust, toda držala sta mi roki in nekaj hipov sem dihal z divjo naslado.

Pogledal sem na uro. Bilo je 11 predpoldne. Torej smo šteli 28. marec. »Nautilus« je vozil s strahovito hitrostjo 40 milj na uro.

Kje je bil kapitan Nemo? Ali je umrl? Ali so umrli tudi njegovi tovariši?

V tem hipu je pokazal manometer, da smo bili samo še 20 čevljev pod morsko gladino. Le tenka ledena plast nas je še ločila od zraka. Ali jo bomo prodrli? Čutil sem, da je »Nautilus« zavzel poševno lego in se s pramcem dvignil navzgor. Črpal je nekaj vode, da spremeni ravnotežje in se dvigne poševno navzgor. Potem je naskočil ledeno plast kakor ogromen lomilec. Večkrat se je zagnal vanjo, jo končno predril in vzplaval na vodi. Krovna odprtina se je odprla in svež zrak je napolnil vse prostore »Nautilusa«.

SEDEMNAJSTO POGLAVJE.

Od rta Horn do reke Amazonas.

Kako sem prišel na ploščad, ne vem; najbrže me je nesel Kanadec. Z vso močjo sem srkal vase oživljajoči morski vzduh. Sveža sapa nas je v pravem pomenu besede opijanjevala.

»Primaruha,« je vzkliknil Konzulent, »kisik je nekaj imenitnega! Le ne bojte se dihanja, gospod profesor. Tukaj vam sape ne bo zmanjkalo, saj je je dovolj za ves svet.«

Ned Land pa je molčal in samo odpiral čeljusti tako široko, da bi se ga bil ustrašil največji som. Dihal je tako močno, kakor da bi smrčal ogromen dimnik!

Kmalu smo si opomogli. Ko sem se ozrl okoli, sem videl, da smo bili na ploščadi sami. Niti enega človeka od posadke ni bilo na krovu. Ti vrli pomorščaki so se zadovoljevali z zrakom, ki je krožil v notranjosti podmornice.

Prve besede, ki sem jih izpregovoril, so bile besede zahvale tovarišema, saj sem jima bil dolžan življenje.

»Kaj bo to!« je dejal Ned. »Stvar je bila enostaven premislek, da je vaše življenje več vredno ko najino. Torej sva vas rešila.«

»To ni res, Ned,« sem odvrnil, »plemenit človek je več vreden ko vsak učenjak in vi ste taka plemenita duša.«

»No, no,« je mrmral v zadregi Kanadec.

»Tudi ti si veliko prestal zaradi mene, dragi Konzulent!«

»Ni bilo tako hudo,« je odgovoril moj vrli sluga, »tistih par požirkov zraka sem lahko pogrešal.«

»Na vsak način, prijatelja, smo do smrti združeni med seboj in vidva imata pravico do mene —«

»Da,« me je prekinil Ned, »pravico, da vas vzameva s seboj, kadar bomo rekli temu prokletemu »Nautilusu« slovo.«

»Prav si rekel,« je dejal Konzulent, »toda — ali imamo pravi kurz?«

»Imamo,« sem odgovoril, »kajti vozimo na solnčni strani in solnce pomeni tukaj sever.«

»Brez dvoma,« je pripomnil Ned Land; »ne vemo pa, ali bomo zavozili v Tihi ali v Atlantski ocean, v obljudeno morje ali v puste in prazne vode.«

Na to nisem mogel ničesar odgovoriti. Za svojo osebo sem bil skoraj prepričan, da nas bo kapitan Nemo zapeljal v oni ocean, ki obliva tako obali Azije kakor Amerike. Zato sem molčal, da ne bi vzel Ned Landu poguma. »Nautilus« je zelo hitro plul. Prekoračili smo tečajnik in pluli naravnost v smeri proti rtu Hornu, ki smo ga zagledali 31. marca ob 7 zvečer. Vse trpljenje je bilo pozabljeno. Spomin na ječo v ledeni gori je bolj in bolj bledele. Mislili smo samo na bodočnost. Kapitan ni prihajal niti na krov niti v salon. Po legi, ki jo je poročnik vsak dan zaznamenoval na karti, sem natančno sledil smeri »Nautilusa«. Ko smo pluli mimo rta, sem na svojo veliko radost ugotovil, da je podmornica ubrala smer proti Atlantskemu oceanu, to je na sever.

Takoj sem to veselo novico sporočil Kanadcu in Konzulentu.

»To je res vesela novica,« je dejal Kanadec, »toda kakšen cilj ima kapitan?

»To ve samo Bog, dragi Ned,« sem odgovoril.

»Morebiti namerava ta hudir kljubovati sedaj še Severnem tečaju in poskusiti, kako bi prišel po Severnem ledenem morju skozi sloviti severozapadni prehod v Tihi ocean?«

»Izzvati ga na noben način ne smemo k temu,« je menil Konzulent.

»Blagoslavljali pa ga na to pot tudi ne bomo,« je srdito dejal Kanadec.

»Na vsak način je kapitan Nemo sijajen dedec,« je odvrnil Konzulent, »in ne bi nam smelo biti žal, da smo ga spoznali.«

»Še bolj pa ga bomo veseli, ko se ga bomo iznebili,« je končal razgovor Ned Land.

Drugega dne, to je 1. aprila, smo nekaj minut pred poldnem, ko se je »Nautilus« zopet dvignil na površino, zagledali na zapadu obal. To je bila Ognjena zemlja, kateri so prvi moreplovci, ki so jo odkrili, dali to ime zato, ker so zapazili same stebre dima, ki so se dvigali nad kolibami domorodnih prebivalcev. Ognjena zemlja tvori veliko otočje, ki se razteza 30 milj v dolžino in 80 milj v širino med 53. in 56. stopinjo južne širine ter 67°50' in 77°15' zapadne dolžine. Obal se mi je zdeła nizka, toda v daljavi se je dvigalo visoko gorovje.

Ko smo nekaj časa pluli blizu obali, sem skozi leče v salonu opazoval dolge lijane, ogromne eksemplarje halog, ki dosegaajo časih dolžino 300 metrov in nosijo sadove, podobne hruškam. Zvečer smo se bližali Falklandskim otokom, kojih ostre konice sem opazil drugega jutra. Potem je »Nautilus« plul navzgor po ameriški obali. 4. aprila smo prekoračili veliko obustje reke La Plata. Ko smo pluli 50 milj stran ob obali Urugvaja, sem izračunal, da smo bili, odkar smo se bili v japonskih vodah »vkrkali« na »Nautilusa«, prepluli 16.000 milj.

Ob 11. uri opoldne smo na 37. meridianu pre-rezali obratnik Kozoroga in dospeli na višino rta Frio. Kapitan Nemo se na veliko jezo Neda Landa ni

čisto nič brgal za obali Brazilije in je plul z ogromno brzino. Nobena riba in noben tič, naj bi bila še tako hitra, ne bi bila mogla slediti naši podmornici, meni pa je bilo zaradi tega onemogočeno vsako opazovanje. Že 9. aprila zvečer smo zagledali najvzhodnejšo končino južne Amerike, rt San Roque. Sedaj pa se je »Nautilus« zopet oddaljil od obali in se potopil v podmorsko globel, ki teče med rtom Svetega Roka ter Sierro Leone na afriški obali vzporedno z obema celinama in doseza severno od Antilj ogromno globino 9000 metrov. 11. aprila je »Nautilus« zopet vzplul na površje in zaplul po obustju reke Amazonas, ki je tako obsežno, da ladja par milj vozi po sladki vodi.

Nato je »Nautilus« prekoračil ravnik. 20 milj zapadno se razteza francoska Gvajana, kjer bi bili lahko našli zatočišča. Toda veter je močno bril in morje je bilo tako vzburkano, da ni bilo niti misliti na to, da bi spustili čoln na valove. Tudi Ned Land je to razumel in zato ni zinil besedice o pobegu.

Cela dva dneva, 11. in 12. aprila, je podmornica plula na gladini in njena mreža je vlovila ogromno množino mehovcev, rib in plazilcev. Večina mi je bila znana, bila pa je vmes riba, katere Konzulent iz zelo tehtnega razloga ne bo pozabil do konca svojega življenja. Stvar je bila ta: v mrežo se je ujel tudi čisto ploščnat skat skoraj brez repa, ki je popolnoma sličil koluti in je tehtal okolu 25 kilogramov. Telo živali, spodaj belo, zgoraj rdečkasto z modrimi okroglimi pegami in črnimi kolobarji ter izredno gladko kožo, se je končalo v dvopolutasto plavuto. Na krovu je žival capljala, krčevito skakala in si prizadevala, da se obrne ter v par skokih skoči v morje. Pri tem smo videli na trebuhu skata nozdrvi, gobec in pet parov skržnih raz, dočim ima oči na hrbtu. Skat, ki bi nam bil kmalu ubežal, ni računal s Konzulentom. Ta se je vrgel nanj in ga prijel z obema rokama.

Komaj pa se je bil živali dotaknil, se je ves ohromel iztegnil po krovu, molel obe nogi v zrak in milo vpil:

»Pomagajte, gospod profesor, pomagajte!«

Kanadec in jaz sva Konzulenta vzdignila in ga krepko po vsem telesu drgnila, dokler si revež ni opomogel, skat pa je bil med tem izginil v svojem naravnem elementu.

»Red hrustančnic, razred chondopterygov, rod skatov, pleme torpedov,« je mrmral naš neugnani razvrščevalec živalstva.

»Da, moj dragi Konzulent, sem dejal, »prišel si v stik z jako nevarno živaljo, električnim skatom, ki ga naravoznanci imenujejo torpedo marmorata. Ima ob lobanji električna ustroja, ki sem ju bil takoj opazil; žal da nisem mogel pravočasno preprečiti, da ne bi ti živali zažgal. Ustroja sta iz pretvorjenih mišic, h katerim pristopajo živci od možganov. Drugim živalim dajejo snovi, ki se v mišicah okisujejo, toplote, dočim skata preskrbujejo z elektriko v ohrambo proti sovražnikom.«

»Kar sem moral jaz jako bridko občutiti na sebi,« je menil Konzulent.

»Si prišel vsaj v najtesnejši stik z enim največjih čudes živalskega stvarstva.«

»Da bi mi vsaj ne bi ušel,« je odgovoril Konzulent, »da bi se bil mogel maščevati nad njim in ga v naši kuhinji na ražnju speči!«

»Od tega maščevanja bi ne bil postal sit,« sem poučil svojega vernega slugo, »ker je ta žival tako trda, da je sploh neužitna.«

Ubogi Konzulent je bil prijel za enega najbolj nevarnih električnih skatov, tako zvanega »kumana«, ki zamore s svojima električnima baterijama, ki merita obe skupaj celih 27 kvadratnih čevljev, ubiti ribe na razdaljo več metrov.

12. aprila smo pluli mimo holandskih kolonij ob ustju Maronija. Tu smo naleteli na cele trope tako zvanih manatijev, ki skupaj z dugongom in Stellerjevo morsko kravo pripadajo razredu siren. Ljubke in krotke živali so bile 6—7 metrov dolge, njihovo tezo sem cenil na 4—5000 kilogramov. Moštvo podmornice je ubilo 10 eksemplarjev, ker je shramba bila že prazna mesa, manatijevo meso pa je veliko boljše

od govejega. Lov pa ni bil prav nič zanimiv, zakaj živali so se pustile pobijati, ne da bi se količkaj branile. Tudi nešteto morskih želv smo videli, ujeli pa nismo nobene, zakaj v vodi želve ni mogoče uloviti; pri najmanjšem šumu izginejo, njihova trdna lupina pa jih varuje pred harpuno. Lovijo jih, kadar prihajajo na celino leč jajca, njihovo meso pa je jako okusno. Ponoči je »Nautilus« zapustil obal Amazonas in zaplul v visoko morje.

OSEMNAJSTO POGLAVJE.

Polipi.

Nekaj dni se »Nautilus« ni več bližal ameriški obali. Očividno se je hotel ogniti Mehiškemu zalivu, ki je poln otokov, med katerimi švigajo parniki in jadrnice. 16. aprila smo v oddaljenosti 30 milj zapazili Martinique in Guadelupe.

Ned Land je zopet začel razkladati svoje načrte. Zdaj sva jih tako jaz kakor Konzulent začela prav resno upoštevati. Že pol leta smo bili na »Nautilusu« ujeti, smo prevozili 17.000 milj in nismo gojili nobene upanja, da bi kapitan Nemo s svojo divjo vožnjo kdaj prenehal ali nas osvobodil. Morali smo računati samo nase. Zadnji čas se je kapitan sploh zelo izpremenil, postal je čedalje bolj mrk in molčeč in se nas je ogibal. Videl sem ga zelo redko. Preje mi je zelo rad razkladal morska čudesa, zdaj pa me je puščal samega in ni nikoli prestopil praga salona, kjer sem se pečal s svojimi študijami o morskih bitjih.

Prosil sem Neda, naj še nekaj časa potrpi, da temeljito premislim njegov načrt. Niti v glavo mi ni padlo, da bi se naljubo kapitanu dal s svojimi študijami pokopati v morju, toda pobeg je bilo treba zelo skrbno uprizoriti, da ne bi svojega položaja poslabšali. Ned je izjavil, da imam prav.

20. aprila se je »Nautilus« dvignil nekoliko iz globin oceana, tako da smo se vozili kakšnih 1500 metrov pod gladino. Pred nami so bili Bahama-otoki, ki ležijo na morju kakor kup ploč. Te ploče se dvi-

gajo navpično z morskega dna, njihove temne, konkavne izbočenine pa so razsvetljevali naši električni žarometi, tako da smo lahko opazovali vso fauno in floro, ki se je na njih bohotila. Skale so bile popolnoma pokrite z gostimi halogami-velikankami. Ned Land me je opozoril na veliko gomazenje med algami.

»To so po vsej priliki polipi, ki ljubijo tako goščo,« sem dejal. »Nič bi me ne presenetilo, če bi zagledali par teh pošasti.«

»Pošasti?« je dejal Konzulent. »Polipi ali kalmari iz reda glavonožcev — pa pošasti?«

»Nobene navadne sipe ali kalmari, dragi prijatelji, ampak velehobotnice ali polipi velikani, ki živijo v Japonskem morju in v Atlantskem oceanu in kojih lovke merijo do 18 metrov.«

»To so torej tiste zverine,« je dejal Ned Land, »o katerih pripovedujejo, da so s svojimi lovkami potegnile na dno morja kar cele ladje?«

»Takah pripovedk je veliko,« sem odgovoril, »so pa seveda bajke. Je pa ta žival res pošastna, kakor vemo iz zanesljivih in popolnoma verodostojnih opazovanj.«

»Pripovedujte!« sta hkratu vzkliknila moj sluga in Kanadec.

»Leta 1861. se je severovzhodno od Teneriffe nahajala približno na isti stopinji širine, na kateri smo zdaj mi, ladja »Alektion«, ki ji je bil kapitan Bouguer. Ko se je ladja približala ogromni hobotnici, katera je plavala na gladini, jo je posadka harpunirala; ko ni to nič izdalo, pa so vanjo streljali. Vse zaman! Takó jeklo kakor železo je brez učinka spolzelo ob žoličastem mesu. Kapitan je ukazal, naj skušajo hobotnico zvezati z ladijskimi vrvmi in potegniti na krov. Toda teža polipa je bila toliko, da je v vozlu, ki so ga zavezali okoli telesa, ostal samo konec, dočim se je žival sama odtrgala in izginila v valovih.«

»Koliko je bila pošast dolga?«

»Pet metrov,« sem odgovoril; »odslej ima ta polip priimek Bouguer.«

»Če se ne motim,« se je zdajci oglasil Konzulent, »se tam sprehaja prav taka pošast, kakor ste jo, gospod profesor, zdaj vi opisali.«

Ned Land in jaz sva skočila k oknu.

»Cfej!« je vzkliknil Kanadec.

Tudi mene je stresel mraz.

Pred nami se je premikala ostudna pošast, dolga najmanj osem metrov. Polip je z neznansko hitrostjo brzel ritensko v smeri k »Nautilusu«. Lovke, katerih je imel na glavi nasajenih osem, so bile dvakrat daljše od telesa in so se zvijale kakor ogromne kače. Natančno so se videli na notranji strani lovk okrogli priseski, katerih ima velehobotnica 250. Sem in tja so se priseski prisesavali na naše leče, pri čemer smo natančno videli od trupa ostro ločeno glavo, velike oči in tako zvano gabanico, ki pregrinja trup kakor na glavi pritrjena vreča. Na gabanici sta se videli dve vrsti češljastih škrg kakor tudi livnik, s katerim se polip premika naprej po brizgih vode, kateri žival sunkoma poganjajo naprej v nasprotno smer. Usta pa tvorita močni, papiginemu kljunu podobni čeljusti. Barva polipa, ki se z neznansko hitrostjo menja po okolnostih in po razpoloženju živali, je prehajala iz rahlosive do rdečkastorjave.

Nad čem se je neki ta nagnusni mehkužec jezil? Brez dvoma nad »Nautilusom«, na katerega se s svojimi lovkami ni mogel prisesati!

Prijel sem za svinčnik, premagujoč svoj stud, in sem začel pošast risati. Tako je pretekla minuta. Kar vstopi v salon v spremstvu poročnika kapitan. Že dolgo ga nisem bil videl. Ne da bi nas pogledal, je stopil k leči, opazoval polipa in nekaj naročil poročniku, ki je zapustil salon. Kmalu so se okna zaprla in strop se je razsvetlil.

Stopil sem h kapitanu.

»Tam je cel zbor,« sem rekel kolikor mogoče prijazno in stvarno, kakor naravoznanec, ki se nahaja pred akvarijem.

»Da, gospod profesor,« je odgovoril kapitan, »mi se jih bomo lotili.«

Začudeno sem ga pogledal, kakor da sem napčno slišal.

»Da, da, gospod profesor. Vijak se ne vrti več. Brez dvoma se je kdo iz te družbe zapletel z lovskami v vijakova krila. Ne ostane nič drugega, kakor da jih energično napademo.«

»Kako bomo to naredili?«

»Treba bo kar mednje, da jih pokoljemo.«

»To ne bo lahka stvar.«

»Seveda ne. Električne krogle nič ne opravijo proti tem mehkokožcem. Morali bomo nadnje kar s sekirami liki mesarji.«

»Harpuna bo tudi dobra, gospod kapitan,« se je oglasil Kanadec; »če ne odklanjate moje pomoči...«

»Nikakor ne, Ned Land!« je odgovoril kapitan.

Na hodniku je stalo po vrsti dvanajst pomorcev, pripravljenih za napad s sekirami. Tudi mi smo pograbili sekire, Ned Land pa se je oborožil s harpuno. »Nautilus« je bil vzplul na gladino. Pomorščak, ki je prvi lezel po stopnicah na krov, je odvil vijak zaklopke. Komaj se je zaklopka nekoliko dvignila, je zlezla debela lovka, podobna udavu, skozi špranjo, za njo pa druge. Z enim samim zamahom sekire je kapitan Nemo odsekal pošastni ud, ki je zvijajoč se, zdrknil po lestvi.

V hipu, ko smo drug za drugim rinili na krov, sta se dve drugi lovki vili po zraku, zagrabili pomorščaka, stoječega tik pred kapitanom, ki je lezel skozi odprtino na krov, ter ga z neodoljivo silo dvignili. S strašnim krikom je kapitan Nemo skočil na ploščad, mi vsi za njim!

Kakšen strahovit prizor! Lovka je pomorščaka, na katerega se je prisesalo trideset priseskov, vihtela po zraku, kakor se je pač polipu poljubilo. Mož je hropel, stokal in kričal: »Pomagajte! Pomagajte!« in te v francoščini izgovorjene besede so me pretresale do mozga. Torej, na krovu se je nahajal moj rojak! Oh, ta srce trgajoči krik mi bo zvenel v ušesih vse dni mojega življenja!

Nesrečnež je bil izgubljen. Kdo bi ga bil tudi mogel osvoboditi tega strašnega objema? In vendar

se je kapitan Nemo vržel na polipa in mu odsekal drugo lovko. Poročnik je sekal po drugih pošastih, ki so lezle po bokih ladje, oprijemajoč se jih z lovkami. Vsi smo mahali po polipih s sekirami kakor besni. Neznosen duh po moščjaku je napolnjeval vzduh.

Nekaj časa sem mislil, da bo mogoče pomorščaka rešiti. Kapitan je bil odsekal polipu že vse lovke razen zadnje, ki je, vijoč se, držala moža in ga vihtela po zraku kakor pero. V hipu, ko sta se kapitan in poročnik hotela lotiti zadnje lovke, do katere jim je bila pot prosta, je polip izbrizgnil iz svojega lijaka steber črne tekočine, ki nas je čisto oslepila, in ko smo se zopet zavedli, polipa ni več bilo. Z njim je izginil tudi moj nesrečni rojak.

Bitka je bila trajala četrte ure. Pošasti, razsekane in okrnjene do smrti, so izginile pod valovi. Kapitan Nemo, polit z rdečo krvjo in črno tekočino, je stal nemo kakor odrevenel ob žarometu in zrl na morje, ki je bilo pogoltnilo nenadomestljivega tovariša. Po njegovih licih so polzele debele solze.

DEVETNAJSTO POGLAVJE.

Zalivski tok.

Kapitana zopet ni bilo na izpregled. Iz kretenj »Nautilusa« sem spoznal, kako s kapitanom nekaj ni bilo več v redu. Moral je biti žalosten, obupan in očitvidno ni vedel, kam naj svojo ladjo obrne. Zakaj »Nautilus« ni imel več trdne smeri, ampak so ga valovi kakor mrtev trup gnali zdaj sem ter tja. Vijak se je vrtel, toda krmilar ni krmaril kolesa. Kapitan se očitvidno ni mogel ločiti od pozorišča bitke, kjer je izgubil življenje eden njegovih najboljših drugov.

Tako je preteklo deset dni. Šele 1. maja je »Nautilus« zopet nameril svoj kurz na sever in začel pluti po Zalivskem toku, ki je najmogočnejši tok morja, ki ima svoje posebne bregove, ribe in temperaturske razmere. Svobodno teče sredi Atlantskega oceana, ne da bi se pomešal z njegovimi vodami,

ima več soli nego obdajajoče ga morje in teče, povprečno širok 6000 milj in 3000 črevljev globok, s hitrostjo štirih kilometrov na uro. Prostornina njegove vode pa je večja od prostornine vseh rek na zemlji skupaj.

Kakor je dokazal Maury, izvira Zalivski tok v Biskajskem zalivu. Tam se začenjajo tvoriti njegove vode. Potem začne teči v južno smer vzdolž afriške obali, kjer se njegove vode ogrejejo, nato preseka Atlantski ocean in ko doseže rt San Roque na brazilski obali, se razdeli v dva rokava. Tukaj se začnja izravnavajoča funkcija Zalivskega toka, ki ima to nalogo, da ustvari ravnovesje med različnimi temperaturami s tem, da pomeša vode tropiške cone s severnimi vodami. Potem ko se v Mehškem zalivu razgreje do vrelišča, se obrne vzdolž po ameriški obali proti severu in teče do Newfundlanda, kjer se pod vplivom mrzlega toka Davisove ceste naglo zaobrne in zopet začne teči po Atlantskem oceanu do 43. stopinje, kjer se vnovič razdeli v dva rokava, od katerih se eden vrača v Biskajski zaliv, drugi pa prodira, potem ko je ogrel islandsko in norveško obal, tja do Svalbardskih otokov, kjer njegova temperatura pade na štiri stopinje pod ničlo, pa še vedno zadostuje za to, da polarno morje ne zamrzne popolnoma.

Ta tok je torej gnal »Nautilus« s hitrostjo osmih kilometrov na uro, ki jo ima v Bahamskem kanalu, ki pa se zmanjšuje, čim bolj se tok približuje severu. 8. maja smo bili na višini rta Hatteras na Severni Karolini. Tu je Zalivski tok širok 75 milj, globok pa je 210 metrov. »Nautilus« je nosil tok, zakaj slejkoprej ni držal nobene smeri, kakor da na krovu ni nobenega poveljnika. Obljudena obal je nujala obilo udobnih zatočišč, morje pa so rezali številni parniki, ki so pluli med Newyorkom ali Bostonom in Mehškim zalivom. Toda slabo vreme je preprečevalo vsak morebitni poizkus, da bi utekli; bili smo v območju pogostih viharjev, domovini vodenih tromb in ciklonov, in kdor bi tu poizkusil prepluti morje na malem čolnu, bi se zapisal neizbežni smrti — to je

moral priznati Ned Land sam. Od strašnega domotožja, ki ga je zagrabilo in ki bi ga bil mogel ozdraviti samo nemuden pobeg, si je Kanadec v dobesednem pomenu razgrizel ustnice do krvi.

»Gospod profesor,« tako mi je dejal tega dne, »ta stvar se mora končati. Vaš kapitan Nemo se dosledno ogiba kopne zemlje in krmari proti severu. Toda jaz imam že zadosti južnega tečaja in mu ne bom sledil na severni.«

»Jaz tudi,« sem odgovoril, »toda kaj naj storimo, Ned? Saj v tem vremenu niti misliti ni na pobeg.«

»Priznavam. Pravim pa slejkoprej, da je treba izpregovoriti odločno besedo s kapitanom. Ko smo pluli po francoskih vodah, niste vi rekli ničesar, zdaj pa, ko nas ženo valovi ob mojih obalah, hočem govoriti jaz! V par dneh bo »Nautilus« na višini Nove Škocije, nedaleč od Newfundlanda se odpira velik zaliv, v katerega se izliva reka Svetega Lovrenca, ob tej reki pa leži moje rodno mesto. Če pomislim na to, me stresa jeza ko divjo žival, ki mora iz kletke gledati na svoja domača lovišča. Pravim vam, gospod profesor, da se bom vrغل v morje, zakaj tukaj, tukaj ne morem ostati več — tukaj se bom zadušil!«

Kanadec je bil na kraju s svojimi silami. Njegova krepka narava ni zdržala več tega dolgega in skorajda brezupnega ujetništva in bal sem se, da se mu ne bi um omračil popolnoma. Dobro sem čutil, kako je trpel, kajti tudi meni se ni godilo dosti bolje in domotožje me je razjedalo z dna duše. Sedem mesecev je bilo preteklo, odkar nismo dobili nobene vesti s kopne zemlje. Navdušenje nad morskimi čudesi, ki me je prešinjalo prve mesece, je bilo docela ugasnilo. Le človek, ki je imel v žilah flamsko kri kakor Konzulent, je mogel prenašati naš položaj.

»Torej kaj?« se je zopet oglasil Ned Land.

»Jaz naj govorim s kapitanom, ste rekli?«

»Da. Hočem vedeti, pri čem sem.«

»Toda kapitana vidim sedaj zelo redko. Izogiba se me.«

»Tem več imamo vzroka, da ga poiščemo.«

»Dobro. Poiskal ga bom.«

»Kdaj?«

»Precej, če hočete.«

»Če ga ne poiščete vi, ga bom jaz.«

»Ni treba, Ned. Že jutri se bom srečal z njim.«

»Ne, danes!« je vzkliknil Kanadec.

»Naj bo! Poizkusil bom.« Ni mi preostalo ničesar drugega, da potolažim Kanadca, ki je bil izgubil vse svoje potrpljenje. Bolje, če izpregovorim s kapitanom jaz, sem si mislil, zakaj Kanadec bi vse pokvaril in naš položaj bi bil potem še stokrat slabši.

Napotil sem se v svojo kabino. Začul sem korake v kapitanovi kabini. Potrkam. Nobenega odgovora. Zavrtim zaklop. Vrata se odpro. Vstopim.

Kapitan je bil v kabini. Zamišljen v svoje delo, me ni slišal. Bil sem trdno odločen, da z njim govorim o naši zadevi in sem stopil bliže. Vzdignil je glavo, namrščil čelo in precej nevljudno vprašal:

»Kaj hočete?«

»Hočem govoriti z vami.«

»Nimam časa; vidite, da delam. Pustite mi svobodo, ki jo puščam vam.«

»Moram govoriti z vami v zadevi, ki ne trpi nobenega odloga.«

»O kakšni zadevi?« je ironično vprašal kapitan. Mar ste kaj novega iznašli, kar je meni ušlo? Ali vam je morje odkrilo kako dozdej še nepoznano skrivnost?«

Videl sem, da sva jako daleč od vsakega sporazuma. Preden sem mu utegnil odgovoriti, je, kažoč na obširen rokopis pred menoj, resno nadaljeval:

»Tukaj, gospod Arronax, je v več jezikih pisan dokument. Vsebuje vse, kar sem spoznal o morju, in če je Božja volja, ta rokopis ne bo izginil z menoj. Podpisan je z mojim imenom in vsebuje tudi zgodovino mojega življenja. Shranil ga bom v posodi, ki se ne more potopiti. Zadnji mož, ki bo ostal živ na mojem krovu, bo izročil rokopis valovom. Naj se potem zgodi z njim, kar hoče!«

Mož je torej vendarle nameraval odkriti svetu svojo tajnost? Tako sem pomislil prvi hip, toda takoj

sem prekinil svoja razmišljanja in uporabil priliko, da kapitana spomnim na stvar, radi katere sem bil prišel.

»Kapitan, to je prav, da mislite odkriti svetu svoja opazovanja in izsledke. Toda način, kako mislite to izvesti, se mi ne zdi primeren. Bog ve, kam bodo valovi nesli posodo s pergamentom? Komu bo prišla v roke? Ali bi ne bilo bolje, če bi vi sami ali pa kdo od vaše posadke...?«

»Ne, nikoli!« me je živahno prekinil. »Nikoli!«

»Pa jaz ali kdo od mojih tovarišev — mi smo pripravljeni, da ta rokopis shranimo in če nam vrnete prostost...«

»Prostost?« je vzkliknil Nemo in skočil kvišku.

»Da, kapitan, in vprav o tem sem hotel z vami govoriti. Sedem mesecev smo že na krovu »Nautilusa« in jaz vas vprašam danes v imenu svojih tovarišev in v svojem lastnem imenu, ali nam nameravate vrniti prostost ali pa nas hočete držati tu za vedno?«

»Gospod Arronax,« je odgovoril kapitan Nemo, »povem vam, kar sem vam dejal pred sedmimi meseci: Kdor stopi na »Nautilusa«, ga ne sme več zapustiti!«

»Torej nam nalagate večno sužnost?«

»Imenujte to, kakor hočete.« Prekrižal je roki in mi pogledal naravnost v oči. »Jaz vas nisem iskal! Prišli ste sami. Ne držim vas na tem krovu zaradi zabave. Nimam vam v tej stvari ničesar več povedati in želim, da bi je ne načenjali iznova nikoli več. Vdrugič bi vam sploh ne odgovoril več.«

Poslovil sem se. Toda odslej moji odnošaji s kapitanom niso bili več dobri. Ko sem svojima tovarišema povedal potek najinega razgovora, je dejal Ned:

»Dobro. Sedaj vsaj vemo, kaj ta človek z nami namerava. »Nautilus« se bliža Long Islandu. Zbežali bomo, pa naj bo vreme grdo ali lepo.«

Nebo je čedalje bolj temnelo in napovedovalo vihar. Ozračje je prepregla mlečnata belina. Morje se je težko dvigalo v dolgih valovih. Vse tice so izginile razen strákošev. Tlakomer je sila padal.

18. maja, natančno ko smo bili na višini Long Islanda, je vihar izbruhnil. Kapitan Nemo, namesto da bi se pogreznil v globino morja, je iz razumljive muhavosti sklenil, da kljubuje viharju na površini. Veter je dul iz jugozapada z brzino 15 metrov na sekundo, okoli 3. ure popoldne pa je že dosegel brzino 25 metrov. Kapitan Nemo je ko granitna soha stal na ploščadi. Da bi ga ogromni valovi, ki so butali vanj, ne podrli, se je privezal na ograjo. Razdivjano morje so pometale velike sive krpe oblakov, ki so se potapljale vanj. Od manjših vmesnih valov, ki se tvorijo na dnu velikih in otlih valov, nisem videl ničesar drugega kakor dolge vale sajaste barve, ki so bili tako visoki in gosti, da se njihovi grebeni niso več penili. »Nautilus«, ki je zdaj ležal čisto na boku, zdaj se dvigal navpično kakor jambor, se je strahovito valjal in stresal. Proti peti uri se je usula ploha, vihar pa je bril z brzino 45 metrov na sekundo ali 40 milj na uro. Kljub temu mu je »Nautilus« kljuboval! Ponoči je burja še narastla. Toplomer je padel na 710 milimetrov! Na obzorju sem opazil veliko ladjo, ki je bila bržčas na poti iz Newyorka v Liverpool ali Havre. Kmalu mi je izginila izpred oči v senco. Ob 10. uri je vse nebo gorelo. Ozračje so razžigali plameneči bliski. Njihovega žara nisem mogel prenesti, dočim kapitan Nemo ni trenil z očmi. Zrak je pretresalo strahovito grmenje, šumenje, kipenje in tuljenje. Vihar je neprestano izpreminjal smer. Da — Zalivski tok je resnično kralj viharjev, kakor mu pravijo. On je, ki zaradi razlike temperature zračnih plasti, nahajajočih se nad njegovimi tokovi, poraja te strahovite ciklone. Vodne kaplje so se izpremenile v ognjene šope. Zdelo se je, da kapitan Nemo kliče nase blisk, ki naj bi ga ubil — smrt, vredna takega drznega pomorščaka! Naenkrat je »Nautilus« s strašnim sunkom pomolil svoj jekleni premec naravnost navpično v zrak, da so udarjali vanj bliski in švigale iskre. Ker nisem mogel tega več prenašati, sem se na trebuhu, ves zbit in izčrpan, splazil od odprtine in se spustil v salon, pazeč, da si ne bi razbil glave ob stenah. Zunaj je bil vihar dosegel svoj višek.

Legel sem na tla, kajti čisto nemogoče je bilo držati se pokonci. Okoli polnoči sem slišal, kako je prišel doli kapitan. Slišal sem, kako se počasi polnijo posode — nato se je »Nautilus« potapljal, globlje, vedno globlje; šele v globini 50 metrov se je popolnoma pomiril. Kakšen svet mir! Kakšna tišina! Kdo bi si bil mogel sedaj misliti, ako bi tega ne bil doživel, da nad vodami divja taka neukrotljiva burja!

DVAJSETO POGLAVJE.

Med 47° 24' širine in 17° 28' dolžine.

Vihar nas je bil zanesel nazaj proti vzhodu. Radi tega so se razblinile vse nade, da bi mogli zbežati na obali Newyorka ali reke Svetega Lovrenca. Ubogi Ned se je zaprl kakor kapitan in se ves vdal svojemu obupu. Nekaj dni je »Nautilus« brodil zdaj pod, zdaj nad površino sredi onih tako nevarnih megla, ki jih je pripisovati predvsem tajanju ledenih gora, radi česar je ozračje preko mere nasičeno z mokroto. Koliko ladij se je potopilo v teh krajih, ko so iskale svetlobe svetilnikov, ki ne more prodreti gostote teh megla! Koliko ladij je nasedlo na čeri, ker zaradi tuljenja viharja niso slišale šumenja valov, ki se razbijajo ob njih! Koliko ladij je zadelo tu druga ob drugo, ker niso videle luči niti slišale varnostnih znakov s piščaljo, rogom in topom! Zato pa je tudi morsko dno tu sličilo pravemu bojišču, posutemu od premagancev oceana: eni že čisto prepereli in strohnili, drugi še mladi, tako da so njihovi bakreni gredlji odbijali luč našega žarometa. V njihovih trupih pa so počivali pomorščaki in trume izseljencev, ki so utonili ob rtu Race, otoku Svetega Pavla in ožini Belle Isle.

15. maja smo se nahajali na najjužnejšem rtu Newfundlanda, Nove Fundlandije, ki je prav za prav ena sama velika naplavina, ki jo je naplavil na eni strani Zalivski tok z ekvatorja, na drugi strani mrzli protitok, ki teče s severnega tečaja vzdolž ameriške

obali. Tukaj se gromadijo ogromni balvani, ki jih prinaša sem led. Globina morja tukaj ni velika, pač pa se v smeri proti jugu odpira naenkrat kotlina, globoka 3000 metrov. Tu se Zalivski tok razširi, njegove vodne množine se tu zagatijo in izgube tako svojo prejšnjo brzino kakor temperaturo — tok se je izpremenil v morje. Med ribami, ki jih je v teh krajih »Nautilus« spodil, naj omenim meter dolgega ciklóptera črnkastega hrbta in oranžastega telesa, ki je redek, če ne edini primer enoženstva med ribami, potem tako zvane kárake, ki imajo pasjo glavo, dolgorepe rake, ki se bleščijo ko srebro in so zanešeni sem s severa. Ujeli smo v mrežo tudi neko severnjaško močnomišičasto ribo, ki ima na glavi ostroge, na plavutah pa igle in je jako nevarna drugim ribam; rjavo telo je čisto bradavičasto, plavute pa so rdeče barve. More nekaj časa živeti tudi na kopnem, ker so zaklopi njenih škrg, s katerimi diha, tako stvorjeni, da varujejo škrge pred izsuševajočim dotikom zraka. Od vseh rib pa je v vodah Nove Fundlandije najbolj številna trska, ki jo, posušeno na zraku, imenujemo polenovko. Kljub temu, da trsko od vseh rib poleg sleda najbolj lovijo, še ni opaziti, da bi jo bilo na svetu kaj manj. Ko si je »Nautilus« sredi teh gostih šum delal pot, je vzkliknil Konzulent:

»To so trske! Vedno sem menil, da so ploske ko podplati.«

»Neumnež,« sem dejal smeje, »trske so ploske šele, ko so posušene. V vodi pa so lepo okrogle ko vreteno in izvrstno ustvarjene za plavanje.«

»Pa koliko jih je — ko mravelj!«

»Če ne bi imela trska toliko sovražnikov, med katere, kakor veš, spada tudi človek, bi jih bilo nešteto več. Ali veš, koliko so našli jajc od ene same samice?«

»Recimo, če hočemo biti zelo širokoustni, 500.000.«

»Enajst milijonov, dragec moj!«

»Enajst milijonov — tega nikoli ne verjamem, razen če bi jih preštel sam!«

»Le šteje, Konzulent! Toda prej boš gotov, če mi verjameš. Te stvari se štejejo po metodah, ki jih ti ne poznaš, ki so pa bolj zanesljive, nego bi bilo tvoje štetje. Lovijo jih Francozi, Angleži, Amerikanci, Danci, Norvežani v ogromnih množinah. Če ne bi bile trske tako plodovite, bi že davnej ne bilo niti ene več na svetu. Saj vsako leto samo iz angleških in ameriških pristanišč odplove na visoko morje 5000 ladij s 75.000 ribiči na lov za trskami. Vsaka ladja pripelje povprečno 40.000 trsk na trg, kar znaša 25 milijonov vseh skupaj! Na norveški obali isto.«

»Dovolite mi opombo, gospod.«

»Kaj pa?«

»Ako seštejemo vse ribe, ki bi se izlegle iz 11 milijonov jajc, bi bilo zadosti štirih trsk, da se prehranijo vsi prebivalci Amerike, Anglije in Norveške.«

»Pravilno, Konzulent.«

»Nautilus« ni dolgo ostal v teh vodah, kjer mrgoli ladij, ampak je sedaj zaplul v smer proti 42 stopinji širine, kjer se nahaja Saint Johns, glavno mesto Nove Fundlandije, in Harbour Grace na zapadni obali zaliva Concepcion. Tu pa »Nautilus« ni več nadaljeval poti v severni smeri, ampak zaplul proti vzhodu, kakor da hoče slediti podmorski visoki ravani, na kateri leži kabel iz Evrope v Ameriko. In res sem 17. maja, 500 milj od Harbour Graceja na morskem dnu zagledal kabel.

Konzulent, katerega nisem bil o stvari poučil, je v prvem hipu mislil, da ima pred seboj ogromno morsko kačo, in se je že pripravljaj, da jo po svoji znani metodi klasificira. Opozoril sem ga na njegovo zmoto in mu pričel pripovedovati, kako so začeli polagati prvi kabel. Prvi kabel, ki so ga položili v l. 1857—1858, je prenehal delovati, potem ko je oddal nekako 400 brzojavov. L. 1863 so inženjerji zgradili nov kabel, ki je bil dolg 3040 km in je tehtal 4500 ton. Kabel so naložili na ogromno, v to svrho posebič zgrajeno ladjo »Great Eastern« in začeli z delom. 25. maja se je kabel 638 milj daleč od irske obali v globini 3836 metrov pretrgal. Ob 2. uri po-

poldne so opazili, da je zveza z Evropo prekinjena. Elektrotehniki na krovu so sklenili, da kabel pre-režejo, in so potem pogreznjeni del začeli dvigati. Ob 11. uri ponoči je bilo delo gotovo. Kabel so zopet spojili in ga začeli vnovič pogrezati. Toda že nekaj dni potem se je zopet pretrgal in ga niso mogli več dvigniti. Toda Amerikanci niso izgubili poguma. Drzni Cyrus Field, ki je bil duša vsega podjetja, za katero je riskiral vse svoje premoženje, je razpisal zopet novo subskripcijo, ki je bila takoj podpisana. Sestavili so nov kabel, ki so ga položili v ovoj iz gutaperče, katerega so zavarovali še z blazino, le-žečo v kovinasti armaturi. Kabel so zopet natovorili na »Great Eastern«, ki je 13. julija 1866 zopet odplul na visoko morje. Delo je sedaj dobro napredovalo. Pri tem pa se je pripetil čuden dogodek. Večkrat so elektrotehniki, ko se je kabel odvijal, zapazili, da so bili vanj vtolčeni čisto sveži žebli, očitno z namenom, da bi se kabel pokvaril. Kapitan Anderson je takoj sklical konferenco častnikov in inženjerjev. Sklenili so, da moštvu razglasijo sledeče: Kakor hitro bi se zasledil krivec, ga bodo takoj brez sodbe vrgli v morje. Zločinski naklepi so sedaj prenehali. 23. ju-lija je bil »Great Eastern« samo še 800 km oddaljen od Nove Fundlandije, ko so z Irske brzojavili vest o premirju, ki se je bilo sklenilo med Prusijo in Avstrijo po bitki pri Kraljevem gradu. 25. julija je »Great Eastern« dospel sredi najgostejše megle v luko Har-bour Grace. Podjetje je bilo srečno dokončano in kot prvo kablovo vest je sporočila Amerika Evropi evan-geljski izrek: »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so blage volje!«

Vedel sem, da kabla ne bom našel v prvotnem stanju, kakor je bil prišel iz delavnic. Ležal je, ves poraščen s školjkami, v nekakem cementnem testu, varen pred valovi, pod pritiskom, ugodnim za pre-vajanje električnega toka, ki preteče pot iz Amerike v Evropo v 32 stotinah ene sekunde. Kabel se brez dvoma ne bo nikoli pokvaril, zakaj ovoj iz gutaperče se v morski vodi le še utrdi. Tudi je kabel tako spretno položen, da kljub največji globini, ki znaša

4431 metrov, ni nikjer preveč napet. »Nautilus« se je bližal mestu, kjer se je bil l. 1863 kabel pretrgal. V tej globini je oceanovo dno tvorilo dolino, široko 120 km, na katero bi se lahko postavil Mont Blanc, ne da bi njegov vrh gledal iz površine morja. »Nautilus« je bil sedaj od Irske oddaljen samo 150 km.

Ali je imel kapitan Nemo namen pluti do irskih otokov? Ne! Na moje veliko začudenje se je obrnil zopet na jug nazaj v evropska morja. Ali se bo »Nautilus« drznil pluti v Rokavski zaliv? Kakor hitro smo se bližali kopni zemlji, se je Ned Land zopet prikazal in ni nehal obsipati me z vprašanji. Ali je imel kapitan namen, da mi pokaže francosko obal, potem ko je bil Ned Landa podražil s kanadsko?

Medtem je »Nautilus« plul vedno globlje na jug. 30. maja smo zagledali Lands End med skrajnim rtom Anglije in Scilly-otoki, ki so ostali na desni strani. Ako je hotela podmornica zapluti v Rokavski zaliv, je morala vzeti smer naravnost vzhodno. Tega pa kapitan ni storil. Ves dan 31. maja je »Nautilus« krožil po morju, ne da bi kam prišel. Zdelo se je, da kapitan išče izvestnega kraja, ne da bi ga mogel najti. To se je ponavljalo še naslednjega dne, 1. junija. Kapitan je izmeril s sektantom lego svoje ladje. Popolnoma mirno morje je olajševalo njegovo delo. Nebo je bilo čisto. »Nautilus« se ni tresel ne zibal. Nahajal sem se poleg kapitana na ploščadi. Kapitan je vzdiknil: »Tukaj je!« in se zopet napotil v svojo kabino. Jaz sem mu sledil. Odprtina se je zaprla in slišal sem, kako se posode napolnjujejo z vodo. V globini 833 metrov smo dosegli morsko dno. Medtem ko so ugasnile vse luči, so se odprle odprtine na strani in skozi šipe sem videl pol milje daleč morje, ki so ga močno razsvetljevali naši žarometi. Kmalu sem zagledal ladjo, pokrito od ogromne belkaste plasti školjk. Soditi po tem, je ladja že dolgo ležala na dnu morja. Kakšna ladja je bila to? Čemu jo je kapitan obiskal? Ko sem se tako spraševal, je stopil k meni kapitan Nemo in mi dejal:

»Ta ladja se je pisala prvotno »Le Marseillais«, je imela 74 topov in je bila spuščena v morje l. 1762.

13. avgusta 1778 se je borila pod poveljstvom La Poype-Vertrieuxa junaško proti Angležu »Prestonu«. 4. julija 1779 se je v brodovju admirala d'Estainga udeležila zavzetja Granade. 5. septembra 1781 se je bojevala pod poveljstvom grofa de Grasse v luki Chesapeake. L. 1794 je za revolucije bila prekrščena. 16. aprila istega leta je pod admiralom van Stabelom spremljala veliko brodovje z žitom iz Amerike. 11. in 12. prairila l. II. republike je imela boj z angleško floto. Danes je 13. prairiala, to je 1. junija 1868, in natančno danes pred 74 leti, točno na tem kraju, na širini 47 stopinj 24 minut in na dolžini 17 stopinj 28 minut, se je ta ladja po junaški borbi, ko je izgubila vse tri jambore, rajši s svojimi 356 matrozi potopila, nego da bi se vdala, in je izginila pod vodo z vzkliki posadke: »Živela republika!«

»To je bil 'Vengeur' (Maščevalec),« sem vzkliknil.

»Da, 'Vengeur'! Krasno ime!« je zamrmral kapitan Nemo.

ENOINDVAJSETO POGLAVJE.

Hekatomba.

Ko sem tako gledal kapitana, ki je bil kar zamaknjen v ostanke junaške ladje, sem premišljeval, kakšen tajnosten človek je to. Najbrž — tako sem si mislil — ne bom nikoli izvedel, kdo je, odkod je prišel, kaj namerava. Da se hoče nad nekom in nečem maščevati, to mi je bilo sedaj jasno. Njegovo sovraštvo je moralo biti neznansko ali vzvišeno. Toda, koga je sovražil? Kaj in zakaj? Ali je to sovraštvo hrepenelo po maščevanju? O tem me je kmalu poučil strašen dogodek. »Nautilus« se je počasi dvigal na površino in kmalu me je lahko valjanje poučilo, da zopet režemo prosti zrak. Naenkrat začujem votlo grmenje. »Kaj je to?« sem vprašal kapitana. Kapitan Nemo pa se ni ganil. »Kapitan!« sem ga zopet poklical. Kapitan ni odgovoril. Zapustil sem ga in odšel na vrhnji krov. Tam sem že našel Konzulenta in Kanadca. »Kaj pomeni to grme-

nje?« sem ju vprašal. Pokazala sta mi ladjo, ki se je kazala na obzorju. Bližala se nam je s polno paro in je bila od nas oddaljena kakih šest milj.

»To je strel iz topa«, je dejal Ned Land.

»Kakšna ladja je to, Ned?«

»Soditi po višini jambor in vrvju,« je odgovoril Kanadec, »bi šel staviti, da je bojna ladja. Da bi se nam le približala in tega prokletega »Nautilusa« potopila na dno morja!«

»Dragi Ned,« je dejal Konzulent, »kaj pa more ta ladja »Nautilusu«? Potopil se bo enostavno sam na dno.«

»Povejte mi, Ned,« sem vprašal, »kakšne narodnosti je ta ladja?«

»Ni mogoče spoznati. Ladja ni razpela zastave, pač pa se nahaja na zadnjem jamboru dolgo trikotno bandero, kar pomeni, da imamo opraviti z bojno ladjo.«

Četrto ure smo neprestano opazovali ladjo, ki se nam je bližala. Kmalu smo dognali, da je to velika bojna ladja z jeklenim oklopom in ostrogom ter dvema vrstama topov na vsaki strani. Iz obeh dimnikov se je valil gost dim. Jadra so bila zavita. Barve bandera ni bilo mogoče spoznati.

»Gospod,« je dejal Ned Land, »če se nam bo ladja približala za eno miljo, se bom vrغل v vodo in pozivljam tudi vaju, da mi sledita.«

Nisem odgovoril na predlog Kanadca in nisem umaknil pogleda od neznane ladje. Naenkrat smo videli, kako se je dvignil s premca bel dim. Nekaj sekund pozneje je padla nedaleč od nas v vodo težka krogla in val je brizgnil do nas. Kmalu nato smo začuli novi pok.

»Torej streljajo na nas?« sem vzkliknil.

»Bog jih živi!« je dejal Kanadec.

»Torej nas nimajo za brodolomce?«

»Kaj še,« je dejal Konzulent, »oni dobro vedo, s kom imajo opraviti.«

Brez dvoma so na ladji vedeli, da nimajo pred seboj kakšne morske pošasti, ampak pravo podmornico, daleko nevarnejšo od vsakega narvala. Ladja

nas je s krogliami naravnost obsipala kakor s točo, toda nobena ni zadela »Nautilusa«. Oklopnica je bila sedaj oddaljena od nas samo še tri milje. Čeprav nas je obstreljevala vprav peklensko, se kapitan Nemo ni prikazal na ploščadi. To je bilo jako čudno, zakaj ena sama teh koničastih krogel bi bila lahko podmornico potopila.

Zdajci je dejal Kanadec:

»Gospod profesor, sedaj moramo vse poskusiti, da se rešimo. Dali bomo ladji znake. Razumeli bodo, da smo pošteni ljudje in da se jim hočemo zaupati.

Ned Land je potegnil iz žepa robec, toda komaj ga je razvil, ga je prijela od zadaj železna pest in ga vrgla na tla.

»Prokleti!« je zavpil kapitan. »Ali naj te nabodem na ostrog »Nautilusa«, preden se bo zagnal v tisto-le ladjo?«

Pogled na kapitana je bil strašen. Bil je smrtno bled, njegove oči so žarele, glas mu je bil čisto hripav. Obrnjen proti ladji, ki nas je slej ko prej obsipavala s krogliami, je zaklical:

»Ti torej veš, kdo sem! Ni treba, da bi videl tvojih barv, saj te dobro poznam. Toda pazi, zdaj ti bom pokazal svojo!«

In kapitan je velel pomorščaku razobesiti črno zastavo, kakor smo jo bili že videli, ko smo bili na južnem tečaju.

Potem se je kapitan obrnil name:

»Pojdite vsi v kabine!«

»Kapitan, ali hočete ladjo napasti?« sem ga vprašal.

»Pogreznil bom ladjo na dno!«

»Te ga ne boste storili!«

»Bom!« je hladno odgovoril kapitan Nemo. »Nimate pravice, mi ničesar ukazovati. Radi nesrečnega slučaja ste postali priča dogodka, ki ga ne bi smeli videti. Pa naj bo, kakor hoče, trenutek za napad je prišel. Moje maščevanje bo grozno. Pojdite pod kriv!«

Ni nam preostalo ničesar drugega, kakor da se pokorimo. Preden sem izginil pod odprtino, sem

videl, kako je petnajst mornarjev »Nautilus« obstopilo kapitana in z neizrečnim sovraštvom opazovalo ladjo, ki se je čedalje bolj bližala. Nova krogla je zadela »Nautilus«, ne da bi mu prizadejala kakšno škodo. Kapitan pa je zaklical:

»Le streljaj zastonj, bedak! Ostrogu »Nautilus« ne boš ušel. Toda na tem mestu se ne boš pogreznil. Tvoji ostanki se ne smejo pomešati s slavnimi ostanki »Vengeura«!

Ko sem bil v svoji kabini, sem začutil, kako se je vijak »Nautilus« zavrtel. »Nautilus« se je očitno od ladje oddaljil, da ne bi bil izpostavljen njegovim kroglam. Toda ladja ga je na vsak način zasledovala. Ob 4. uri popoldne nisem več zdržal in sem odšel na ploščad. Kapitan je razburjeno hodil gori in doli po palubi. Obenem je opazoval ladjo, okoli katere je krožil, kakor kroži divja žival okoli svojega plena. Pustil je, da ga ladja zasleduje, in jo je izvajal vedno bolj proti vzhodu. K napadu pa se še ni pripravljaj; mogoče se je obotavljal. Poskusil sem še enkrat, da bi ga odvrnil od njegove namere. Toda komaj sem izpregovoril prve dve, tri besede, že me je odločno prekinil:

»Jaz sem v pravu. Jaz sem tlačeni, oni tam pa je tiran! Zaradi njega sem izgubil vse, kar sem ljubil in spoštoval: domovino, ženo, otroke, očeta, mater — vse! Vse, kar sovražim, je zapopadeno v njem. Molčite!«

Še enkrat sem pogledal na ladjo, potem sem se odstranil. Napočila je noč. Na krovu je vladala globoka tišina. Kompas je kazal, da »Nautilus« svojega kurza ni spremenil. Slišal sem udarjanje njenega propelerja, ki se je naglo in enakomerno vrtel. Podmornica se je držala na površini.

Sklenili smo bili, da zbežimo, kakor hitro bi bila ladja zadosti blizu, tako da bi nas videli in čuli. Ker je bilo tri dni pred polno luno, je bila noč jako svetla. Upal sem, da se bo zgodilo nekaj, kar bi nam omogočilo plavati do krova bojne ladje in se tako rešiti ujetništva. »Nautilus« še vedno ni bil prešel

k napadu. Pustil je, da se mu je nasprotnik čim bolj približal, potem pa je zopet zbežal. Ned Land je večkrat poskusil, da bi vdrl na krov, toda jaz sem ga zadrževal. Ob 3 zjutraj sem odšel na ploščad sam. Kapitan je slej ko prej stal na svojem mestu blizu zastave, ki je v lahnem vetru vela nad njegovo glavo. Bojne ladje ni izpustil iz oči. Luna je prestopila poldnevnik. Na vzhodu je blestel Jupiter. Vladal je globok mir in morje je odsevalo svetle zvezde. Ladja je bila oddaljena od nas dve milj. Ostal sem na krovu do šeste ure zjutraj, ne da bi me bil kapitan zapazil. Bojna ladja je zopet začela z obstreljevanjem. Bilo je očitno, da je moral kmalu priti trenutek napada, in moje upanje, da se nam bo posrečilo vreči se s krova »Nautilusa« v vodo, ne da bi nam kdo mogel preprečiti pobeg, je čedalje bolj rastlo. Že sem se hotel zopet napotiti v kabino k svojima tovarišema, ko je stopil na krov poročnik z več možmi posadke. Kapitan Nemo jih ni videl ali pa se je delal, da jih ne vidi. Moštvo se je lotilo priprav, da bi »Nautilus« bil boja sposoben. Spustili so ograjo ploščadi, hišica s žarometom in krmilarska hišica sta se pa pogrezali pod krov, tako da dolgi, cigari podobni trup ni kazal nobenega izstopa ali izbuha.

Vrnil sem se v salon.

Napočil je strašen dan 2. junija. Ob 5. uri sem spoznal na brzinomeru, da je brzina »Nautilusa« pnehavala. To je bilo znamenje, da je pustil nasprotnika čim bliže k sebi. Okrepilo pa se je tudi obstreljevanje.

»Priatelja«, sem rekel, »napad se prične. Priporočimo se Bogu!«

Odšli smo v knjižnico. V hipu, ko sem odprl vrata, da bi šel k stopnicam, ki vodijo na krov, sem čul, kako so naglo spustili pokrov. Kanadec je v obupu vil roki, videč, da je pot v svobodo odrezana. Znano šumenje mi je reklo, da se posode napolnjujejo z vodo. Po par minutah se je bil »Nautilus«

pogreznil več metrov. Razumel sem manever. »Nautilus«, ki je vedel, kako močan je nadvodni oklop vojne ladje, je hotel nasprotnika napasti pod vodno črto, kjer trupa ne ščiti več kovinasti plašč.

Zopet smo morali biti nehote priče strašne drame, ki se je začela. Gledali smo drug drugega, ne da bi bili spregovorili besedice. Jaz sem bil čisto otopel. V pričakovanju bližajoče se katastrofe, nismo mogli ničesar misliti. Medtem pa je brzina »Nautilusa« zopet zelo narastla in naenkrat sem divje zakričal.

»Nautilus« se je bil zaril v ladjo. Začutili smo strašno moč jeklenega ostroga, sunek pa nas je vrgel na tla. Čul sem, kako je nekaj počilo in se zdrobilo. Ko sem si od udarca glave v steno nekoliko opomogel, sem zdrvel v salon. Kapitan Nemo je bil že tu in je odprl odprtino na zadnjem delu podmornice ter nemo in mrko zrl v vodo. Tam je ležala ogromna masa, ki se je počasi pogrezala. Deset metrov daleč sem videl preklani trup, v katerega je vdiral voda s silnim grmenjem. Možje nesrečne posadke so deloma viseli v vrvju, katerega so se bili obupno oklenili, deloma so se oklepali jamborov, drugi so pa bili že padli s krova. Krov je bil podoben mravljišču, katerega je poplavlila ogromna reka. Ves ohromel od groze, sem brez sape opazoval ta prizor. Neodoljiva sila me je držala ob šipi. Naenkrat se je zgodila eksplozija. Stisnjeni zrak je zagnal v vrh palubo ladje, kakor da je v prostoru za ogle izbruhnil ogenj. Pritisk vode je bil tako močan, da je vrgel »Nautilusa« na stran. Zdaj se je ladja potapljala zelo hitro. Že smo videli vrh jamborov, kjer so se v koših videle žrtve. Kmalu je izginila ogromna masa z vso posadko na dno.

Kapitan je odprl vrata svoje kabine. Sledil sem mu s svojimi pogledi. Na zadnji steni kabine sem videl nad slikami njegovih junakov, sliko mlade žene z dvema malima otrokoma. Kapitan Nemo jih je nekaj časa gledal, potem je razprostrl roki, padel na kolena in glasno zaihtel.

DVAINDVAJSETO POGLAVJE.

Zadnje besede kapitana Nemo.

Po tem strašnem prizoru so se okna zaprla, luči v salonu pa niso prižgali. V »Nautilusovem« trupu sta vladala tema in molk. Podmornica je zapustila nesrečni kraj z neznansko brzino. Kam je namerala? Ali proti severu ali proti jugu? Kam je bežal kapitan po tem grozovitem činu maščevanja?

Vrnil sem se v svojo kabino, kjer sta me čakala Ned in Konzulent. Kapitana sem skorajda mrzil. Naj so mu ljudje storili še toliko krivic, ni imel pravice jih kaznovati! Nisem mu mogel odpustiti, da sem bil primoran prisostvovati njegovemu zločinu. To je bilo preveč.

Ob 11. uri se je elektrika zopet zasvetila. Odšel sem v salon. Bil je prazen. Pogledal sem instrumente. »Nautilus« je bežal proti severu z brzino 25 milj na uro, zdaj na površini, zdaj trideset čevljev pod gladino. Pogled na karto me je poučil, da je ladja zaplula v vhod Rokavske ožine in da naravnost divje hiti v Severno ledeno morje.

Zvečer smo bili premerili 200 milj Atlantskega oceana. Morje je bilo temno, dokler se ni prikazala luna. Vrnil sem se v kabino ter se vlegel na posteljo, toda nisem mogel zaspiti: strašni prizor me je v mučnem dremežu tlačil ko mora, tako da sem se neprestano zbujal. Bog ve, kam v severni Atlantik nas bo »Nautilus« zapeljal? Njegova brzina ne ponehuje! Vedno bolj se bližamo tečaju. Ali se nahajamo ob Svalbardskih rtih ali pa plovemo že ob obali Novaje Zemlje? Mar se vozimo že po Belem morju ali po vodah Karskega morja, mimo ustja Oba, skozi ožine otočja Lizarova, morebiti v Beringovo ožino? Tako sem se spraševal. Odgovoriti si nisem mogel, ker je bil izključen vsak točen račun.

Približno sem računal, da smo se vozili štirinajst do dvajset dni in bog ve kako dolgo bi se bili še vozili, ako bi se ne bila vožnja ustavila s katastrofo, ki jo bom popisal. Kapitana in njegove posadke nismo

več videli. Ladja je malodane ves čas vozila pod morsko gladino in kadar se je dvigala na površino, da se obnovi zrak, so se odprtine odpirale in zapirale avtomatično. Lege niso več zaznamenovali, tako da nismo vedeli, kje se nahajamo.

Tudi Kanadec, kojega sile so bile izčrpane, se ni več prikazal. Konzulent, ki ni mogel spraviti iz njega besedice, ga je požrtvovalno stražil, da si ne bi iz obupa končal življenja. Tega stanja ni bilo mogoče delj prenašati.

Nekega jutra, ko sem se po mučnem in bolestem spancu prebudil, sem videl Ned Landa, kako se je nad menoj sklonil in mi zašepetal:

»Danes bomo zbežali!«

Naslonil sem se na komolec in vprašal:

»Kdaj?«

»Ponoči. Na »Nautilusu« ni nobene straže. Zdi se, da so vsi popolnoma zmešani. Ali boste pripravljeni?«

»Se razume. Kje pa se nahajamo?«

»Blizu kopne zemlje, katero sem danes rano zagledal sredi megle, dvajset milj vzhodno.«

»Kakšna zemlja?«

»Bog vedi. Na vsak način moramo zbežati tja.«

»Prav imaš. Zbežati moramo, četudi bi nas pogoltnilo morje.«

»Morje je res viharo, veter močno duje, toda dvajset milj bo »Nautilusov« čoln varno prebrodil. Neopaženo sem spravil vanj nekaj živeža in sodček vode.«

»Bravo!«

»Če nas zalotijo, se bomo seveda branili.«

»Da, Ned. Bolje umreti, nego prenašati še dlje ta položaj!«

Kanadec je odšel. Napotil sem se na ploščad, kjer pa ni bilo mogoče zdržati, ker so valovi tako močno butali ob trup in preplavljali krov, da bi me bili kmalu podrli. Vrnil sem se v salon. Bal sem se in obenem želel, da bi srečal kapitana. Kaj naj mu rečem? Ali se bom mogel premagati? Ne! Bolje, če

okrutneža nikoli več ne vidim. In vendar bi ga rad še enkrat videl!

Zadnji dan, ki sem ga prebil na »Nautilusu«, je bil najdaljši. Bil sem sam, zakaj Ned in Konzulent sta se me ogibala, da ne bi izdali naše namere. Ob šestih sem jedel — kuhinja je za silo še poslovala. Nisem bil lačen, hotel sem pa ohraniti svoje sile. Ob pol sedmih me je obiskal Ned Land, ki mi je dejal: »Do noči se ne bomo več videli. Ob desetih luna še ne bo vzšla, tako da bomo lahko zbežali še v temi. Točno ob desetih pridite k čolnu, kjer vas bova čakala.«

Nato je Kanadec odšel, ne da bi mu mogel kaj odgovoriti.

Hotel sem izvedeti, v kakšni smeri plove »Nautilus« in sem se napotil v salon. Vozili smo v smeri sever-severovzhod z grozno brzino v globini 50 m. Še enkrat sem pogledal čudesa narave, to neprecenljivo zbirko morskih bitij, ki bo skupaj s kapitanom in ladjo nekoč izginila na dnu morja. Motril sem jo celo uro, da si posamezne predmete vzadnjič čim bolj vtisnem v spomin. Nato sem se vrnil v kabino.

Tu sem se preoblekel, zbral svoje beležke in jih shranil v žepu. Srce mi je silno bilo. Pomislil sem: če me sedaj vidi kapitan Nemo, bi takoj uganil kaj nameravamo. Kaj neki ta hip počenja? Prisluškoval sem ob vratih njegove kabine — čul sem stopinje. Kapitan je torej bil še pokoncu. Ker sem bil zelo razburjen, sem legel na posteljo, da se umirim. Vsi doživljaji na krovu »Nautilusa«, odkar me je bil vrgel sunek s krova »Abrahama Lincolna« do potopitve nesrečne vojne ladje, so tekli drug za drugim mimo mojega duha. Zdaj se mi je kapitan Nemo zopet zazdel kot velikan, kateremu ni na svetu enakega. Ura je bila pol desetih. Torej samo še pol ure do odrešilnega trenutka! V tem hipu začujem akorde orgel, nepopisno melodijo, tožeč izraz duše, ki hoče razbiti zemeljske spone, v katere je vkovana. Za hip sem se zamaknil v svet nebeških zvokov tudi jaz, kar me prešine misel: kapitan Nemo se nahaja v salonu, skozi katerega moram bežati! (Orgle so se

nahajale v salonu.) Kaj storiti? Do desetih je manjkalo samo še nekaj minut. Treba je bilo kabino zapustiti in hiteti k tovarišema. Ni ostalo nič drugega, kakor bežati mimo kapitana, naj se zgodi, kar hoče. Ko sem zapustil teman hodnik, sem se za hip ustavil, da se mi umiri srce, ki je močno tolklo, potem pa sem odprl vogalna vrata salona. Bil je čisto teman in akordi orgel so počasi zamirali. Kapitan me ni videl. Ne bil bi me pa videl niti ob dnevni luči, ker je bil ves zamaknjen v glasbo. Stopal sem previdno po preprogi in sem bil v petih minutah pri vratih, ki peljejo v knjižnico. Ko sem jih že odpiral, me je ustavil globok vzdih kapitana za meno. Ko sem se obrnil, sem videl kako molče s prekrižanima rokama stopa k meni kakor duh. Zastokal je, ne da bi me videl, ves poglobljen v svojo bol, in zamrmral zadnje besede, ki sem jih slišal iz njegovih ust:

»Bog, moj Bog — zadosti, zadosti!«

Ves osupnjen sem hitel skozi knjižnico ter potem po srednjih stopnicah navzgor. Po gornjem hodniku sem došel do mesta, kjer je bil pritrjen čoln. Skozi odprtino, katere sta se bila že poslužila moja tovariša, sem stopil vanj.

»Stran, hitro stran!« sem vzkliknil.

»V eni minuti!« je odvrnil Kanadec.

Najprej smo z angleškim ključem, katerega si je bil Ned Land preskrbel, zaprli odprtino v »Nautilusovem« trupu na kateri je ležal čoln. Potem smo začeli odvijati vijake, s katerimi je bil čoln pritrjen na podmornico. Kar zaslišimo v trupu živahne glasove. Kaj se je zgodilo? Ali so mar zasledili naš pobeg? Ned Land mi je v temi potisnil v roko nož in prenehal z odvijanjem. Zdajci začujem strašne vzklike:

»Maelski tok! Maelski tok!«

Torej razburjenost ni veljala nam. Nahajali smo se na najnevarnejši točki norveške obali. Vzkliki so veljali najhujšemu morskemu vrtincu na svetu, ki se tvori med otočjema Faroerov in Lofodov v času plime. Ta vrtinec je tako silovit, da mu še nikoli ni ušla nobena ladja. Z vseh strani pritekajo sem ogromni valovi in privlačna moč maelskega vrtinca se razteza

petnajst kilometrov daleč. Ko smo odvijali z »Nautilus« čoln, nas je zagrabil strašni tok in nas začel z bliskovito naglico vrteti proti središču. Semkaj nas je bil kapitan Nemo morebiti hote, morebiti nehote, zapeljal.

»Nautilus« se je vrtel v spirali, ki se je vedno bolj zoževala. Smrtna zona nas je oblila, mrzel pot nam je stopil na čelo. Kakšen divji šum okoli nas! Metalno nas je ko žogo. »Nautilus« se je branil, da so pokale njegove jeklene mišice.

»Treba je vijake zopet trdo priviti!« je dejal Ned; »le če ostanemo trdno zvezani z »Nautilusom«, se lahko rešimo.«

Komaj je Kanadec te besede izpregovoril, se je začul strašen pok. Vijaki so odnehali, čoln se je odtrgal in je kakor kamen iz frače zletel sredi v vrtinec.

Moja glava je zadela v železo in izgubil sem zavest.

TRIINDVAJSETO POGlavJE.

Konec.

Tukaj se konča podmorsko potovanje. Kaj se je tisto noč godilo, kako je čoln utekel strašnemu vrtincu Maelskega toka, kako sem se rešil tega žrela s Konzulentom in Nedom vred, ne vem. Ko sem se zopet zavedel, sem ležal na bornem ležišču ribiške bajte na Lofodskih otokih. Moja tovariša sta cela in zdrava stala ob moji postelji in mi stiskala roki. Pristrčno smo se objeli.

Zaenkrat nismo mogli misliti na to, da se vrnemo v Francijo. Ladje so tukaj redke. Treba je bilo čakati parnika, ki vozi vsaka dva meseca med Cherbourgom in Severnim rtom.

Kaj pa se je zgodilo z »Nautilusom«? Ali je zdržal ogromni pritisk Maelskega toka? Ali je nadaljeval svojo podmorsko pot zaznamenovano s tolikimi uspehi in čudovitimi odkritji, pa tudi z nečloveškimi žrtvami? Ali nam bodo valovi nekega dne podarili rokapis

kapitana in razkrili svetu njegovo tajno? Ali bom kdaj izvedel njegovo pravo ime?

Upam. Upam tudi, da je njegova krasna podmornica utekla peklenskemu žrelu vrтинca, ki sicer ne prizanaša nobeni ladji. Če je to tako, potem želim, da bi se srd kapitana Nemo potolažil in da bi proučevanje podmorskih čudes izbrisalo željo po maščevanju velikega moža!

Pred šest tisoč leti je nekdo zapisal: »Kdo more izmeriti globino morskega brezdna?« Samo dva moža je rodilo človeštvo, ki lahko odgovorita na to vprašanje: »Midva!« To sta kapitan Nemo in — pisec te knjige.

